STŘEDISKA VOLNÉHO ČASU:

ZÁVĚRY ZE ŠETŘENÍ MEZI ŘEDITELI SVČ 2025

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Odbor pro mládež, Oddělení politiky mládeže
září 2025

OBSAH DOKUMENTU

ÚVOD ... 3
MANAŽERSKÉ SHRNUTÍ ... 4
METODOLOGIE ... 13
1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA SVČ ... 14
1.1 ČINNOST SVČ: Z POHLEDU LEGISLATIVY ... 16
1.2 ČINNOST SVČ: NAPLŇOVÁNÍ LEGISLATIVNÍHO RÁMCE V PRAXI ... 18
1.2.1 PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V OBLASTI PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ... 29
2. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ SVČ ... 30
2.1 PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ SVČ: Z POHLEDU LEGISLATIVY ... 30
2.2 PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ SVČ: NAPLŇOVÁNÍ LEGISLATIVNÍHO RÁMCE V PRAXI ... 32
2.2.1 PEDAGOGOVÉ VOLNÉHO ČASU ... 33
2.2.2 PEDAGOGOVÉ VOLNÉHO ČASU: INTERNÍ ZAMĚSTNANCI ... 34
2.2.2.1 PODMÍNKY ORGANIZACE K ČINNOSTI A DOPADY NA PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ ... 37
2.2.2.2 NÁPLŇ PRÁCE INTERNÍCH PEDAGOGŮ VOLNÉHO ČASU ... 39
2.3 NEPEDAGOGIČTÍ PRACOVNÍCI ... 43
3. OBECNÉ PRINCIPY FINANCOVÁNÍ STŘEDISEK VOLNÉHO ČASU ... 45
4. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY V OBLASTI ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ ... 46
4.1 KONTEXT A CÍLE NOVELY DLE DŮVODOVÉ ZPRÁVY A RIA ... 46
4.2 LEGISLATIVNÍ ZMĚNY ... 46
5. FINANCOVÁNÍ STŘEDISEK VOLNÉHO ČASU ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU ... 47
5.1 FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÝCH SVČ ... 48
5.1.1 KRAJSKÉ NORMATIVY V ROCE 2023 ... 49
5.1.2 KRAJSKÉ NORMATIVY V ROCE 2024 ... 50
5.1.3 KRAJSKÉ NORMATIVY V ROCE 2025 ... 52
5.1.4 MEZIROČNÍ SROVNÁNÍ KRAJSKÝCH NORMATIVŮ ... 52
5.2 FINANCOVÁNÍ SOUKROMÝCH SVČ ... 55
5.3 FINANCOVÁNÍ CÍRKEVNÍCH SVČ ... 56
5.4 JEDNOTNOST A STABILITA SYSTÉMU FINANCOVÁNÍ ... 56
5.5 JEDNOTKY VÝKONU PRO SVČ ... 58
5.5.1 VLIV NASTAVENÍ JEDNOTKY VÝKONU NA ČINNOST SVČ ... 58
5.5.2 UNIKÁTNÍ ÚČASTNÍK ... 59
6. REFLEXE Z PRAXE: TEMATICKÉ VÝSTUPY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ ... 61
6.1 STABILITA A PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ ... 64

6.2 RŮZNÉ FORMY ČINNOSTI 79
6.3 ČINNOSTI SVČ, TVORBA A OBNOVOVÁNÍ NABÍDKY 83
6.4 INKLUZE A ROVNÝ PŘÍSTUP 85
6.5 ÚPLATA ZA ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ, KONKURENČNÍ PROSTŘEDÍ 89
6.6 MATERIÁLNÍ A PROSTOROVÉ ZABEZPEČENÍ SVČ 96
6.7 OTEVŘENÉ KLUBY 102
6.8 NÁVRHY SP DDM NA ÚPRAVU SYSTÉMU FINANCOVÁNÍ 104
7. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ 104
8. SEZNAM TABULEK 110
9. SEZNAM GRAFŮ 110
10. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK 112

ÚVOD

Tento dokument byl zpracován odborem pro mládež Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT nebo ministerstvo) jako závěrečné shrnutí zjištění ze šetření mezi řediteli a ředitelkami středisek volného času (dále SVČ nebo střediska). Jeho cílem je poskytnout ucelený přehled o aktuálním fungování těchto zařízení a identifikovat potenciální oblasti v systému podpory tohoto typu školských zařízení pro zájmového vzdělávání, jejichž případné změny by mohly přispět k efektivnějšímu fungování.

V září 2022 vstoupila v platnost úprava metodiky výkaznictví středisek volného času, konkrétně jednotek výkonu, na základě kterých jsou střediskům přidělovány finanční prostředky ze státního rozpočtu. Tato změna výkaznictví v praxi ovlivnila řadu aspektů fungování SVČ, například plánování činností, organizační režim, evidenci účastníků a v některých případech i dostupnost finančních prostředků na zaměstnance. Z těchto důvodů je změna ze strany terénu vnímána jako změna systému financování či jako reforma, ačkoliv formálně jí nebyla.

I tento fakt přispěl k rozhodnutí odboru pro mládež zrealizovat šetření a získat zpětnou vazbu přímo od ředitelů[1] středisek volného času ohledně dopadů změny metodiky výkaznictví na každodenní fungování SVČ.

Součástí dokumentu je rovněž identifikace problémů, které se projevují nezávisle na výše uvedené změně. Dále se věnuje materiálnímu a prostorovému zabezpečení středisek a náplni práce pedagogických pracovníků. Cílem dokumentu je zároveň poskytnout ucelený obraz o pestrosti činností středisek volného času v České republice.

Závěry šetření vycházejí z kombinace statistických údajů, výsledků kvantitativního dotazníkového šetření mezi SVČ, kvalitativních rozhovorů s řediteli zařízení a krajskými koordinátory Sdružení

[1] V textu je z důvodu zjednodušení a přehlednosti používána maskulinní forma (např. „ředitelé“, „pedagogové“) jako **generické označení** zahrnující osoby všech genderových identit. Tato forma je zvolena s ohledem na čitelnost textu a nevylučuje ženy ani jiné genderové identity z uvedených rolí.

pracovníků domů dětí a mládeže a dalších zdrojů, které jsou blíže popsány v kapitole „Metodologie“. Tyto výstupy odrážejí reálný stav v terénu a poskytují důležitou zpětnou vazbu pro hodnocení nejen účinnosti přijatých opatření, ale také celkového stavu sítě středisek volného času v České republice.

MANAŽERSKÉ SHRNUTÍ

Manažerské shrnutí stručně a přehledně představuje klíčové informace z jednotlivých kapitol dokumentu. Identifikované příležitosti pro zefektivnění systému podpory a fungování středisek volného času, plynoucí z provedeného šetření, jsou podrobně rozpracovány v závěrečné kapitole „Závěry a doporučení“.

KAPITOLA 1. | ZÁKLADNÍ INFORMACE O SVČ

První kapitola následující po úvodním „Manažerském shrnutí“ a části „Metodologie“ přináší přehledné informace o vývoji a aktuálním počtu středisek volného času v České republice, včetně údajů o jejich zřizovatelích.

Počet středisek se v čase výrazně nemění. Za posledních osm let došlo pouze k mírnému nárůstu jejich počtu (v roce 2016 realizovalo činnost 312 SVČ, v roce 2024 to bylo 337 SVČ). **Výrazně se však proměnila struktura SVČ dle zřizovatele.** Ve většině krajů plní roli zřizovatelů středisek volného času převážně obce. Pouze ve třech krajích zůstávají majoritním zřizovatelem kraje, a sice v Jihočeském kraji (67 % středisek) a v hl. městě Praha (56 % středisek) a Jihomoravském kraji (56 % středisek). Podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále též školského zákona nebo zákona č. 561/2004 Sb.), konkrétně § 181, jsou kraje povinny zajistit podmínky pro uskutečňování zájmového vzdělávání. Vzhledem k tomu, že v čase docházelo ke změnám ve zřizovatelské struktuře, dochází k tomu, že kraje tuto odpovědnost nepřímo delegují na obce.

V této souvislosti je třeba poznamenat, že zřizovatel SVČ je mimo jiné odpovědný i za financování provozních nákladů střediska. V krajích, kde jsou zřizovateli převážně obce, tyto náklady dopadají na obecní, nikoliv krajské rozpočty. Tím, že kraje delegovaly zřizovatelskou roli na obce, přišly zároveň o možnost koordinace založené na znalosti všech regionálních SVČ.

Střediska volného času poskytují zájmové vzdělávání prostřednictvím široké škály aktivit. Jejich legislativní vymezení je uvedeno v kapitole 1.1 „Činnost SVČ: z pohledu legislativy“. Následující přehled zachycuje **praktické pojetí těchto činností**, tedy způsoby, jakými jsou výchovně-vzdělávací činnosti v rámci zájmového vzdělávání realizovaného SVČ běžně **naplňovány v každodenní praxi:**

- **pravidelná činnost,** např. kroužky a kluby různého zaměření jako sportovní, taneční, technické, přírodovědné, výtvarné, kreativní, jazykové, hudební, nebo i parlamenty dětí a mládeže;
- **příležitostná činnost**, např. akce, komunitní setkávání, besedy, workshopy, soustředění;
- **táborová a pobytová činnost**, např. tábory příměstské i pobytové v době prázdnin, soustředění;
- **osvětová činnost**, např. výchova k dobrovolnictví, podpora gramotností, prevence rizikového chování, fungování sdílených knihovniček;
- **individuální práce,** např. s nadanými dětmi a mládeží či s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami;
- **spontánní činnosti,** např. otevřené kluby, herny nebo zajištění účastníků čekajících na kroužek,

- **vzdělávacími programy** navazujícími na rámcové vzdělávací programy škol, např. výukové programy zaměřené na ekologii či přírodovědu, techniku a moderní technologie.

Níže uvedená data dávají přehled o objemu těchto činností, konkrétně k roku 2024:

- do 337 SVČ docházelo **240 tis. unikátních účastníků z řad dětí, žáků a studentů** do **pravidelné činnosti** a dalších 35 tis. z řad ostatních účastníků, a to v rámci **32 tis. pravidelných zájmových útvarů** (kroužků);
- bylo realizováno **8 tis. akcí** v rámci **táborové činnosti**, kterých se zúčastnilo **175 tis. účastníků** (z toho 114 tis. unikátních), které mělo na starosti **25 tis. pracovníků**;
- SVČ dále v rámci **příležitostné činnosti** realizovala **39 tis. akcí** pro **2 mil. účastníků** (z toho 12 tis. akcí pro 980 tis. účastníků o víkendech);
- dále **1 mil. účastníků** se zúčastnilo **dalších činností** (osvětové a informační, individuální, spontánní a ostatní);
- střediska dále realizovala **2 tis. soutěží** pro **440 tis. účastníků**.

SVČ tak zajišťují kvalitní nabídku volnočasových aktivit pro mimoškolní děti, děti, žáky a studenty, ale i pro mladé lidi do 30 let, dospělé či seniory. V důsledku své činnosti pak přirozeně působí velmi pozitivně v oblasti primární prezence rizikového chování, práci s talenty, rozhodování o budoucím povolání, rozvoji pozitivních sociálních vazeb napříč místní komunitou, mezigeneračního dialogu, podpory participace mladých lidí apod. Výukové programy SVČ navíc navazují na RVP škol, rozšiřují školní znalosti a uvádějí je do praxe. Střediska jsou tak **cennými subjekty, které pomáhají naplňovat mnohé cíle politiky mládeže a politiky vzdělávání České republiky i mezinárodních standardů v oblasti práce s mládeží**.

Je třeba také připomenout, že ačkoliv vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání (dále vyhláška o zájmovém vzdělávání nebo vyhláška č. 74/2005 Sb.) jasně stanovuje skladbu činností SVČ, v praxi se konkrétní realizace zájmového vzdělávání mezi jednotlivými středisky výrazně liší. Významnou roli přitom hrají i externí faktory, jako je například velikost a dispoziční řešení budovy, v níž SVČ působí (např. prostorný objekt s hřištěm vs. stará vila s malými místnostmi), nebo umístění střediska v sociálně vyloučené lokalitě. V takovém případě zpravidla roste zájem o nepravidelné činnosti a posiluje se význam primární prevence rizikového chování. Významným faktorem jsou také možnosti spolupráce s externími odborníky (např. vedení kroužků drátkování, modelářství apod.). Tyto okolnosti pak ovlivňují i personální zabezpečení chodu SVČ, kterému se podrobně věnuje následující kapitola.

KAPITOLA 2. | PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ CHODU SVČ

Zaměstnance středisek volného času tvoří pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci. Pedagogičtí pracovníci se dělí na:

- **interní,** pedagogové volného času na hlavní pracovní poměr;
- **externí**, většinou na základě DPP/DPČ.

Činnost pedagogických pracovníků a jejich kvalifikační předpoklady upravuje zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (dále zákon o pedagogických pracovnících nebo zákon č. 563/2004) a nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů (dále nařízení vlády č. 75/2005 Sb.), potom stanovuje rozsah přímé vyučovací, výchovné, speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků u veřejných SVČ. Na neveřejná střediska volného času se toto nařízení nevztahuje. Zde je stanovení výše přímé pedagogické činnosti (PPČ) výhradně v kompetenci ředitele organizace, který ji určuje prostřednictvím vnitřních směrnic.

Aktuálně je nařízením vlády stanoveno, že **1 pedagog volného času** vykonává **minimálně 6 hodin přímé pedagogické práce týdně,** a sice **v pravidelné činnosti.** Z šetření realizovaného v rámci žádostí o mimonormativní dofinancování stěžejní činnosti SVČ na začátku roku 2023 vyplynulo, že průměrná výše přímé pedagogické činnosti u ředitelů je 4,65 hodiny a u pedagogů 10,91 hodin týdně, což **přesahuje** minimální stanovenou výši přímé pedagogické činnosti.

Činnost **pedagoga volného času je mnohem širší,** a kromě přímé pedagogické činnosti zahrnuje i pedagogické vedení, organizaci činností a personálu na oddělení, kreativní přípravu či administrativní zajištění široké škály aktivit. Neexistuje přitom žádná metodika, která by upřesňovala, co všechno v sobě může skrývat přímá pedagogická činnost pedagoga volného času a v praxi tak bývá její šíře chápána rozdílně.

Externí pedagogové jsou většinou odborníci, kteří docházejí do SVČ a vykonávají jen dílčí úkoly (vedení kroužku, organizace akce apod.).

Pedagogičtí pracovníci jsou placeni ze státního rozpočtu, prostřednictvím krajských normativů. Mohou být také financováni z rozpočtu zřizovatele, případně si je může organizace financovat z vlastních zdrojů. Výjimečně zaměstnávají ředitelé SVČ i další odborné pracovníky, jako jsou asistenti pedagoga, školní psychologové, speciální pedagogové nebo kariérní poradci. Ti jsou většinou hrazeni z jiných zdrojů než ze státního rozpočtu, například z vlastních prostředků organizace, příspěvků zřizovatele nebo účelově zaměřených dotačních titulů.

Nepedagogičtí pracovníci zajišťují provozní, technické či ekonomické činnosti chodu SVČ. Od 1. ledna 2026 dochází ke změně systému financování nepedagogických pracovníků ve veřejných školách a školských zařízeních, včetně SVČ. Nově budou prostředky přerozdělovány obcím a krajům prostřednictvím rozpočtového určení daní (RUD), a to podle počtu účastníků přijatých ke vzdělávání.

Kvalita personálního zajištění představuje **klíčový faktor** ovlivňující úroveň poskytovaného zájmového vzdělávání. O konkrétním složení pracovního týmu rozhoduje ředitel střediska volného času, přičemž jeho rozhodování je limitováno výší krajského normativu i výší příspěvku zřizovatele na provozní náklady. V kompetenci ředitele je rovněž rozvržení přímé pedagogické činnosti jednotlivých pedagogických pracovníků.

Z šetření vyplynulo, že v některých případech chybějí technickohospodářští pracovníci, jako jsou účetní, vrátní, uklízečky nebo údržbáři. Tato skutečnost ovlivňuje pracovní náplň interních pedagogů volného času, kteří se tak často podílejí i na činnostech, jež by měly zajišťovat specializované pracovní pozice. V některých střediscích si ředitelé zajišťují účetnictví sami, úklid a údržba se řeší spíše nahodile a propagace či komunikace směrem k veřejnosti bývá roztříštěna mezi různé pracovníky nebo zadávána externě.

Pokud organizace nemá k dispozici dostatek prostředků na zajištění nepedagogických činností (např. účetnictví, úklid, údržba, marketing), přecházejí **tyto čistě provozní úkoly** na pedagogické pracovníky. Tím se snižuje jejich kapacita pro výkon pedagogické činnosti – a to nejen přímé, ale i nepřímé.

Přestože je v rámci pravidelné činnosti průměrná přímá pedagogická činnost u pedagogů volného času cca 11 hodin týdně[2] (oproti minimálním 6 hodinám stanoveným vládním nařízením), **do celkové pracovní náplně ve smyslu přímé pedagogické práce spadá i vedení táborů a realizace všech forem nepravidelné činnosti** (příležitostná, osvětová, individuální a další činnost dle vyhlášky o zájmovém vzdělávání). Výše přímé pedagogické činnosti je tedy o tyto činnosti vyšší. K tomu samozřejmě patří i nepřímá práce, která narůstá. S rostoucím počtem zájmových útvarů se úměrně zvyšuje objem související nepřímé pedagogické činnosti. Vyšší počet externích pedagogických pracovníků pak vyžaduje intenzivnější metodické vedení a organizační podporu.

Pokud je tedy současně kladen důraz na navyšování přímé pedagogické činnosti v kroužcích, na zachování táborové a nepravidelné činnosti a zároveň na zajištění provozních úkolů, dochází dle

[2] Zdroj: Dotazníkové šetření MŠMT mezi SVČ 2023

informací z terénu k přetížení personálu a k oslabování kapacit, které by jinak mohly být věnovány samotnému vzdělávacímu procesu.

Tato situace je způsobena rozdílnou mírou podpory zřizovatelů, omezenou kapacitou unikátních účastníků v daném území, kapacitou prostorů SVČ, ale i nastavením krajských normativů.

KAPITOLA 3. | OBECNÉ PRINCIPY FINANCOVÁNÍ SVČ

Tato kapitola přináší základní přehled o principech financování středisek volného času a o tom, jak se liší v závislosti na typu jejich zřizovatele. Střediska volného času využívají vícezdrojového financování, tedy například čerpají finance ze státního rozpočtu, prostředky zřizovatele, úplatu za zájmové vzdělávání či dotační výzvy.

KAPITOLA 4. | LEGISLATIVNÍ ZMĚNY V OBLASTI ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Od 1. září 2022 a částečně od 1. ledna 2023 je účinná vyhláška č. 111/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání a vyhláška č. 310/2018 Sb., o krajských normativech. Novela reagovala na nejednotnost ve vykazování a financování středisek volného času v jednotlivých krajích.

Tato legislativní úprava přinesla změnu v systému financování, neboť definovala novou jednotku výkonu, která je klíčová pro nastavení výše podpory ze státního rozpočtu a je směrodatná pro určení krajských normativů. Došlo i ke zpřesnění definice pravidelné docházky, ze které tato jednotka výkonu vychází.

Jednotkou výkonu se stal tzv. unikátní účastník, tedy dítě, žák nebo student, který pravidelně navštěvuje SVČ. Aby mohla být jeho účast zohledněna v rámci normativního financování, musí být naplněna alespoň jedna z následujících podmínek:

- účast v rozsahu 1–3 hodiny týdně, po dobu pěti po sobě jdoucích měsíců, nebo
- účast v rozsahu 3 a více hodin týdně, po dobu pěti po sobě jdoucích měsíců, nebo
- účast na táboru v délce nejméně 5 po sobě jdoucích dnů.

Takto definovaná jednotka výkonu je směrodatná pro krajské úřady, které každoročně stanovují tzv. **krajský normativ.** Ten určuje, jak budou prostředky ze státního rozpočtu redistribuovány mezi střediska volného času a další školská zařízení, jako jsou například domovy mládeže nebo školní jídelny.

Pro rozdělování prostředků ze státního rozpočtu využívají krajské úřady specifické ukazatele pro jednotlivé typy školských zařízení. V případě středisek volného času je tímto ukazatelem nově ve všech krajích **jednotně stanovená jednotka výkonu**, a to **počet unikátních účastníků.**

Ačkoliv jsou pro účely normativního financování započítáváni pouze účastníci pravidelné a táborové činnosti, v praxi by přidělené finanční prostředky měly částečně pokrýt i činnost nepravidelnou. Na tuto složku by zároveň měly přispívat i kraje či obce jako zřizovatelé, neboť právě nepravidelná činnost má významný přínos pro místní klima, komunitní život a také pro oblast primární prevence rizikového chování.

Změna legislativy neměla žádný dopad na celkovou výši finančních prostředků ze státního rozpočtu, který každoročně krajské úřady přerozdělují.

KAPITOLA 5. | FINANCOVÁNÍ STŘEDISEK ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU

Stanovení nové jednotky výkonu znamenalo v praxi i změnu financování. Ačkoliv všechny kraje aktuálně využívají stejnou jednotku výkonu, každý krajský úřad stanovuje vlastní krajské normativy, a to jak pro

pravidelnou činnost do 3 hodin týdně, nad 3 hodiny týdně, tak i pro táborovou činnost, a má přitom značný prostor pro nastavení dle vlastních potřeb.

Krajské normativy se výrazně liší jak ve výši přidělených mzdových prostředků, tak v počtu přepočtených zaměstnanců, které jednotlivé krajské úřady rozepisují a poskytují střediskům volného času za stejný vykázaný výkon v pravidelné a táborové činnosti. Tyto rozdíly lze pozorovat jak v roce 2023, 2024 tak i 2025.

V podkapitolách 5.1.1 a 5.1.2 uvádíme modelový příklad, který ilustruje způsob nastavení krajských normativů v praxi, kdy byly jednotlivé krajské normativy přepočteny na stejnou jednotku výkonu, resp. stejný objem činnosti průměrně velkého střediska (626 účastníků vzdělávání v rozsahu do 3 hodin týdně, 33 účastníků v rozsahu nad 3 hodiny týdně a 270 účastníků v táborové činnosti).

V případě, že by modelové středisko působilo ve Zlínském kraji, získalo by z normativně přidělených prostředků 2,29 ml. Kč v roce 2023 a 2,5 ml. Kč v roce 2024. Pokud by však působilo v Olomouckém kraji, získalo by 5,82 ml. Kč v roce 2023 a 5,65 ml. Kč v roce 2024.

Výše normativně přidělených prostředků na základě jednotlivých krajských normativů na modelový příklad střediska volného času se **mezi jednotlivými kraji liší.** Například v roce 2024 by modelové středisko volného času ve Zlínském kraji obdrželo na platy svých zaměstnanců **o 3,1 mil. Kč méně** než v Olomouckém kraji. Tento rozdíl se promítá do přepočteného počtu zaměstnanců, tedy zatímco ve Zlínském kraji by modelové středisko disponovalo 5,39 zaměstnanci, v Olomouckém kraji by šlo o 11,77 zaměstnanců. **Na stejný výkon v pravidelné a táborové činnosti tedy některá střediska mohou využít jenom polovinu personální kapacity oproti jiným krajům.**

Rozdíly mezi kraji se neprojevují pouze ve výši mzdových prostředků a počtu zaměstnanců přepočtených na modelové středisko, ale i v **konkrétním nastavení krajských normativů pro jednotlivé roky.** Tyto rozdíly lze doložit například u výše platových ukazatelů, přístupu k táborové činnosti nebo výši příspěvku na ostatní neinvestiční náklady. **Vzhledem k tomu, že se normativy každý rok liší, jako příklad uvádíme nejnovější údaje z roku 2025,** předchozí roky jsou popsány v kapitolách 5.1.1 a 5.1.2:

- **Mzdový ukazatel pro pedagogické zaměstnance: Průměrný plat pedagogických pracovníků** stanovený v rámci krajských normativů **se pohyboval mezi 40.750 Kč (Ústecký kraj) a 50.409 Kč (Středočeský kraj)**. Rozdíl mezi nejnižší a nejvyšší hodnotou je 6,5 tis. Kč.
- **Mzdové ukazatele pro nepedagogické zaměstnance**: V této kategorii byl taktéž zaznamenán rozdíl mezi průměrným platem v jednotlivých krajích – **od 24.985 Kč (Plzeňský kraj) do 32.845 Kč (Pardubický kraj)**.
- **Koeficient pro táborovou činnost:** Tři krajské úřady (Kraje Vysočina, Královéhradeckého a Karlovarského kraje) zvolily koeficient ve výši 0. V těchto případech jsou prostředky na táborovou činnost zahrnuty do normativů pro pravidelnou činnost.
- **Ostatní neinvestiční výdaje (ONIV)**: Rozpětí je opět výrazné – ve **Zlínském kraj byly stanoveny v roce 2025 ONIV na hodnotu 0 Kč,** v ostatních krajích byla stanovena částka v rozmezí od 7 do 110 Kč, přičemž **nejvyšší hodnota byla stanovena v Kraji Vysočina.**
- Z porovnání **metodik výpočtu krajských normativů** vyplývá, že **přístup krajů k podpoře středisek volného času se výrazně liší.**

Jasně stanovená jednotka výkonu pro výpočet krajských normativů ukazuje přehledně meziroční rozdíly ve výši krajských normativů. Tyto výkyvy mohou negativně ovlivňovat předvídatelnost financování a plánování kapacit středisek volného času, jak potvrzuje i kapitola č. 5. Zjištění z praxe ukazují, že tento systém vytváří tlak na navyšování počtu unikátních účastníků a vede k upřednostňování aktivit, které lze vykázat jako jednotku výkonu, zatímco rozsah nepravidelné činnosti (např. jednorázové akce či osvětová činnost) se snižuje, protože není součástí výkonového ukazatele.

Jak pak plyne z kapitoly č. 6, respektive z výsledků dotazníkového šetření, tento fakt znamenal v praxi honbu za navýšením počtu unikátních účastníků, zvýšení rivality mezi středisky volného času navzájem, a nakonec i útlum nepravidelné činnosti, která není součástí jednotky výkonu.

Změna legislativy měla i vliv na způsob výkaznictví, tedy konkrétně na Výkaz Z-15. Nový systém financování vychází z evidence unikátního účastníka, což znamená, že dítě, žák nebo student je do výkonu střediska započítán pouze jednou, bez ohledu na počet aktivit, kterých se účastní. Opakovaná účast je částečně reflektována ve stávajícím rozlišení normativu pro pravidelnou činnost do 3 hodin vzdělávání týdně a nad 3 hodiny vzdělávání týdne.

KAPITOLA 6. | REFLEXE Z PRAXE: TEMATICKÉ VÝSTUPY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Tato část dokumentu již vychází zcela z dotazníkového šetření realizovaného mezi SVČ a poskytuje tak cennou zpětnou vazbu ministerstvu, krajům i zřizovatelům o stavu a fungování SVČ v aktuálně nastaveném systému. MŠMT se podařilo sesbírat odpovědi od **celkem 240 středisek volného času,** konkrétně 166 obecních, 54 krajských, 16 církevních a 4 soukromých. **Míra návratnosti činila 71 %, což lze vzhledem k dobrovolnosti zapojení považovat za velmi dobrou účast.**

Otázky dotazníkového šetření vycházely především ze závěrů RIA zprávy zpracované v souvislosti se změnami vyhlášek č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání a č. 310/2018 Sb., o krajských normativech. Tyto změny se promítly zejména do způsobu vykazování a zavedení nové výkonové jednotky, která určuje financování SVČ ze státního rozpočtu. Cílem šetření bylo ověřit, zda se obavy a rizika zmiňovaná před přijetím těchto změn skutečně projevila v praxi.

PODKAPITOLA 6.1. | STABILITA A PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ PO ZMĚNĚ FINANCOVÁNÍ

Cílem otázek této části dotazníku bylo zjistit, zda změny v oblasti financování měly vliv na předvídatelnost a stabilitu organizací ve smyslu ovlivnění počtu zaměstnanců, jejich pracovní zátěže, míry fluktuace a pracovní morálky.

Co se týče předvídatelnosti a míry stability, dvě třetiny středisek vnímají tento aspekt v současném nastavení jako velký problém. Nejvyšší míra nejistoty byla zaznamenána v Pardubickém, Jihomoravském a Olomouckém kraji. Z hlediska zřizovatele vnímají církevní a soukromá střediska volného času dopady změny financování na předvídatelnost a stabilitu kritičtěji než veřejná SVČ.

Dotazníkové šetření přineslo poměrně jednoznačnou zpětnou vazbu ohledně zvýšení pracovní zátěže pro pedagogy volného času. Celkem 80 % respondentů uvedlo, že se v posledních letech **výrazně navýšila pracovní zátěž zaměstnanců**. Mezi jednotlivými kraji lze pozorovat výrazné rozdíly. Nejvyšší nárůst zátěže uvedla SVČ v Jihočeském a Pardubickém kraji, zatímco stabilnější situace panuje v Olomouckém kraji a v Praze. Důvodem může být skutečnost, že právě v těchto krajích dosahují krajské normativy na stejný objem jednotek výkonu nejvyšších hodnot.

Část SVČ se s tímto nárůstem zátěže dokázala vypořádat (45 %), u části však narostl objem povinností, které nesouvisejí s pedagogickou činností (37 %). **Rostoucí pracovní zátěž je spojena zejména s vyhledáváním nových unikátních účastníků**. S tím souvisí i zhoršení pracovní morálky zaměstnanců u **nezanedbatelné** části SVČ (42 %). Ačkoliv zaměstnanci SVČ vynaloží velké úsilí pro získání nových přihlášek třeba i v řádu stovek, nemusí to automaticky znamenat vysoký nárůst unikátních účastníků, z čehož plyne **velká frustrace a postrádání smyslu v úsilí věnovaném získávání nových unikátních účastníků**. Pozitivním prvkem je to, že část SVČ (41 %) začala více využívat sociální sítě k oslovování širší veřejnosti. Nicméně i to si žádá specifické dovednosti, často opět ze strany interních pedagogů volného času.

Co se týče fluktuace zaměstnanců SVČ po změně financování, dotazníkové šetření potvrdilo, že fluktuace je poměrně nízká a problém odchodu zaměstnanců se týká pouze části SVČ, nejvíce ve

Zlínském kraji, Královéhradeckém a Karlovarském. V otevřených odpovědích pak respondenti uváděli, že hlavním důvodem odchodu zaměstnanců je nárůst jejich pracovní zátěže, včetně té administrativní a **tlak na výkon a získávání nových unikátních účastníků bez zohlednění pestrosti nabídky a kvalitativního prvku** (např. práce s talentovanými lidmi nebo opakovaná účast díky dobré zkušenosti a spokojenosti). Dalším důvodem je nespokojenost zaměstnanců s výší finančního ohodnocení, kvůli které často volí jako alternativu zaměstnání v oblasti základního školství.

Polovina oslovených SVČ řešila nárůst pracovní zátěže navýšením počtu externích pracovníků, kteří by měli pomoci zachovat pestrost nabízených kroužků. I tito pracovníci však představují určitou zátěž pro interní tým, neboť je potřeba jim zajistit organizační a materiální zázemí i metodickou podporu. **Přesto zůstávají externisté nedílnou a žádoucí součástí fungování SVČ, protože právě díky nim mohou střediska nabízet širokou škálu odborně zaměřených činností.**

Výraznou změnou v provozu SVČ je posun směrem k pravidelné činnosti, který je provázen útlumem ostatních forem zájmového vzdělávání. To s sebou nese riziko omezení individuální a nepravidelné činnosti, která často oslovuje děti a mládež (nejen) ze sociálně znevýhodněného prostředí.

PODKAPITOLA 6.2. | RŮZNÉ FORMY ČINNOSTI

Tato podkapitola se zaměřuje na to, jak legislativní změny ovlivnily různé formy činnosti středisek volného času.

Jak již bylo uvedeno výše, data z dotazníkového šetření potvrdila, že po změně financování **došlo ve většině SVČ (79 %) k upřednostnění pravidelné činnosti.** Tento trend se nejvýrazněji projevil v Pardubickém a Zlínském kraji. Přednost dostávají především ty činnosti, které jsou zároveň výkonovým ukazatelem zohledňovaným při financování zaměstnanců, což vede k omezování ostatních forem zájmového vzdělávání.

Data poukazují na **nárůst** kroužků a táborů a **snížení** nepravidelných aktivit, tedy osvětové činnosti, jednorázových akcí nebo individuální činnosti. Dochází tak k **nežádoucímu útlumu takových činností, které mají jednoznačně pozitivní přínos pro děti a mládež nebo místní komunitu**. Právě nepravidelná činnost je upřednostňována mladými lidmi ve věku 15–30 let, jednorázové či osvětové akce přinášejí příležitosti k mezigeneračnímu dialogu a posílení místní komunity. Individuální činnost zase často cílí na děti, mládež a mladé lidi s omezenými příležitostmi. Právě tyto aktivity mohou pomoci reagovat na důležité výzvy, kterým čelí dnešní společnost a mladí lidé ve věku 15–30 let, jak je uvedeno i v Koncepci podpory mladých lidí v České republice 2025-2030. **Utlumení těchto aktivit s sebou nese riziko dlouhodobých negativních dopadů, včetně možného nárůstu sociálně patologických jevů, jako je rizikové či delikventní chování dětí a mládeže.**

Trend upřednostňování pravidelné účasti na úkor nepravidelné je pozorován stejně napříč různými zřizovateli[3], ve zcela **specifické situaci se ocitla část církevních středisek volného času (CSVČ)**, která se primárně orientují právě na děti a mladé lidi ze sociálně znevýhodněného prostředí. Ti využívají zejména otevřené kluby nebo individuální činnost, jako je doučování nebo příprava na školní docházku. Bez dostatečného počtu unikátních účastníků z pravidelné činnosti nemohou v tomto systému fungovat a dle tvrzení ředitelů CSVČ tak několika z nich hrozí zánik (7 CSVČ).

PODKAPITOLA 6.3. | ČINNOSTI SVČ, TVORBA A OBNOVOVÁNÍ NABÍDKY

Většina SVČ (71 %) zapojuje cílovou skupinu do tvorby nabídky, nejčastěji veřejná SVČ. Zájem účastníků je nejčastěji zjišťován zpětnou vazbou, sledováním minulých trendů a osobními rozhovory. Nabídka je

[3]Tento trend potvrzuje 80 % obecních, 81 % krajských a 81 % církevních SVČ. Odlišný je pohled u soukromých SVČ, kde tento posun vnímá pouze 25 % organizací. Je však třeba upozornit, že za soukromé SVČ odpověděly pouze čtyři organizace, což nedovoluje zobecnění tohoto výsledku.

u 83 % SVČ obnovována každoročně, zejména na základě zájmu účastníků, odbornosti pedagogů a dostupnosti externích odborníků. Mezi další faktory patří finanční možnosti, potřeby komunity či ochota účastníků za danou aktivitu zaplatit adekvátní částku.

PODKAPITOLA 6.4. | INKLUZE A ROVNÝ PŘÍSTUP

Co se týče inkluzivního přístupu, rovný přístup dětí, žáků a studentů k pravidelné zájmové činnosti nebyl nijak výrazně změnou financování ovlivněn. Z celorepublikového pohledu **většina organizací (75 %) uvedla, že žádný vliv na podporu inkluze nezaznamenala**. Negativní dopad uvedlo 14 % respondentů, přičemž ti uvedli, že vlivem změny struktury poskytovaných činností (viz výše) dochází k upozaďování dětí ze socioekonomicky složitějšího prostředí. **Systém financování také nijak nezohledňuje to, v jaké lokalitě se SVČ nachází**, zejména lokaci ve strukturálně postižených oblastech nebo sociálně vyloučených lokalitách, což si může žádat právě větší orientaci na individuální a nepravidelnou činnost.

Systém financování ani nijak nezohledňuje počet účastníků se speciálními vzdělávacími potřebami. Nicméně rodiče často střediskům potřebu specifické podpory u svého dítěte nesdělují a střediska je pak ani nevykazují. To může výrazně ztížit činnost pedagogů volného času, kteří však i přesto musí na individuální potřeby těchto účastníků reagovat, aniž by měli k dispozici odpovídající podporu. Je třeba dodat, že rodiče nemají vůči SVČ povinnost tuto informaci sdělovat, a navíc potvrzení o speciálních vzdělávacích potřebách, které platí pro školní vzdělávání, **není automaticky použitelné v oblasti zájmového vzdělávání**.

Ukázalo se také, že bezbariérový přístup i odpovídající zázemí, včetně sociálního zařízení, jsou u většiny středisek nedostatečné (pouze 23 % organizací má všechny své budovy bezbariérové a naopak 24 % organizací uvedlo, že žádná z jejich budov není bezbariérová).

Z otevřených odpovědí ředitelů středisek vyplynulo, že některá SVČ při schvalování přihlášek upřednostňují účastníky, kteří dosud nebyli v jejich evidenci – tedy nové unikátní účastníky, jejichž rodné číslo přináší nové jednotky výkonu. Tento přístup sice odpovídá aktuálnímu nastavení financování, avšak v praxi může vést k omezení možností pro děti, které by chtěly navštěvovat více kroužků, nebo k oslabení podpory talentovaných dětí, dětí se speciálními vzdělávacími potřebami či inkluzivních aktivit.

PODKAPITOLA 6.5. | ÚPLATA ZA VZDĚLÁVÁNÍ A KONKURENČNÍ PROSTŘEDÍ

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že naprostá většina středisek (86 %) v posledních dvou letech navýšila výši úplaty za zájmové vzdělávání, a to v průměru o 20 %. Církevní střediska, která zčásti cílí na účastníky ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí a výši úplaty měla dosud velmi nízkou či žádnou, musela přistoupit k razantnějšímu navýšení – v průměru **o 62 % oproti původní částce.** Nejvýraznější nárůsty ve výši úplaty byly zaznamenány v Ústeckém kraji (30 %) a na Vysočině (25 %).

Střediska volného času běžně připravují rozpočty na svou činnost, a to až na úroveň jednotlivých zájmových útvarů. Výše úplaty za pravidelnou činnost se proto obvykle odvíjí od finanční náročnosti konkrétní činnosti, jak více přibližuje daná kapitola. **Navýšení úplaty nejčastěji pokrylo náklady na externí pracovníky a provozní výdaje.**

Z šetření vyplynulo, že některé krajské úřady stanovují velmi nízké částky v rámci ONIV (neinvestiční výdaje na pomůcky), případně tyto prostředky neposkytují vůbec. Provozní náklady by měly být hrazeny především z prostředků zřizovatelů, ovšem data naznačují, že řada organizací je **vedena zřizovateli k tomu, aby tyto výdaje pokrývala z úplaty za zájmové vzdělávání, jejíž stanovování je v kompetenci ředitele a zřizovatele zařízení, či jiných zdrojů**. Tento stav může signalizovat omezené finanční možnosti zřizovatelů nebo absenci jednotného metodického výkladu pravidel, což negativně ovlivňuje míru zajištění materiálních podmínek pro realizaci činností.

Co se týče konkurenčního prostředí mezi SVČ, výsledky dotazníkového šetření ukazují, že většina středisek zaznamenala určitý nárůst vzájemné soutěživosti či konkurenčních vztahů. Systém financování založený na počtu unikátních účastníků vede k většímu důrazu na získávání nových účastníků zájmového vzdělávání, což může v některých případech narušovat dříve fungující, byť neformálně ustálený systém teritoriálního rozdělení mezi jednotlivými středisky.

PODKAPITOLA 6.6. | MATERIÁLNÍ A PROSTOROVÉ ZABEZPEČENÍ

Zřizovatelé umisťují střediska do různých objektů, často v návaznosti na kapacitní či finanční možnosti. V důsledku toho se podmínky mezi jednotlivými SVČ výrazně liší – některá střediska sídlí v moderních budovách, zatímco jiná využívají starší vily nebo části školských zařízení, které nebyly navrženy s ohledem na specifika zájmového vzdělávání. **Variabilita prostorového zázemí ovlivňuje nejen rozsah poskytovaných činností, ale také organizační náročnost jejich zajištění.** Z provozního hlediska je výhodnější, pokud organizace funguje v jednom centralizovaném objektu, než když je její činnost rozprostřena do několika menších budov, mezi nimiž se zaměstnanci musí pravidelně přesouvat.

Průměrná kapacita učeben v SVČ činí 13,5 účastníka, přičemž medián je 12 účastníků. Je zřejmé, že se kapacity učeben mezi jednotlivými SVČ výrazně liší. Relativně nízký průměr a vysoká variabilita mezi jednotlivými SVČ naznačují, že kapacitní možnosti nejsou jednotné a mohou být limitujícím faktorem pro organizaci velkých skupinových aktivit.

Tyto rozdíly potvrzují, že prostorové **podmínky středisek nejsou srovnatelné, a nelze proto na všechna SVČ klást stejné nároky z hlediska počtu účastníků nebo rozsahu realizovaných činností bez ohledu na jejich konkrétní zázemí.**

Většina středisek hodnotí své vybavení jako funkční a dobře udržované, i když s určitými rezervami. **Materiální zázemí středisek volného času se mezi jednotlivými kraji výrazně liší.** Nejlépe je hodnoceno v hlavním městě Praze, kde 47 % organizací uvedlo, že disponuje moderním a kvalitním vybavením pro všechny typy aktivit. Podobně příznivá situace je v Karlovarském kraji (40 %). Naopak v krajích jako Jihočeský, Zlínský nebo Ústecký převažuje hodnocení „dobré“ (funkční, ale částečně zastaralé) nebo „dostatečné“ (zastaralé, ale stále použitelné). Nejvyšší podíl organizací, které označily své vybavení za nedostatečné či zcela nevyhovující, se vyskytl v Královéhradeckém, Plzeňském a Středočeském kraji (cca 5 %).

PODKAPITOLA 6.7. | OTEVŘENÉ KLUBY

Otevřené kluby zpravidla řadíme do tzv. spontánní činnosti. Ačkoliv jsou provozovány pravidelně, účast dětí a mládeže je flexibilní a funguje zde otevřený režim docházky. Otevřené kluby tak umožňují dětem a mládeži využívat nabízené aktivity spontánně, podle jejich aktuálních potřeb a zájmů. **Tento model činnosti vytváří bezpečné a podnětné prostředí, ve kterém mohou účastníci trávit svůj volný čas pod dohledem pedagogických pracovníků,** kteří plní nejen roli organizátorů, ale také mentorů a průvodců.

Jedním z klíčových přínosů otevřených klubů je jejich přístupnost pro děti a mládež z různých sociálních a ekonomických prostředí. Přestože jsou nejčastěji spojovány s církevními středisky volného času, tento model činnosti se vyskytuje i ve veřejných SVČ, kde slouží jako doplněk k pravidelné zájmové činnosti. **Otevřený klub provozuje celkem 28 % středisek volného času. V některých regionech hrají tyto kluby klíčovou roli při práci s dětmi a mládeží v sociálně znevýhodněných oblastech, kde představují důležitý prvek prevence rizikového chování.**

Primárním zdrojem financování mzdových nákladů otevřených klubů bylo v roce 2023 MŠMT (37 %), následované příspěvkem zřizovatele (24 %), jinými zdroji (21 %) a projekty (13 %). V některých případech byly náklady pokryty také z poplatků účastníků (5 %).

METODOLOGIE

Pro zpracování dokumentu byly využity dostupné statistické údaje, které poskytují základní informace o financování a činnosti středisek volného času:

- zahajovací výkazy činnosti středisek volného času, tzv. Z-15,
- sumáře PAM, tj. přehled aktivit a managementu, které shromažďují údaje o činnosti školských zařízení.

Aby bylo možné získat zpětnou vazbu přímo z praxe, bylo realizováno **kvantitativní šetření** formou online dotazníku mezi SVČ. Dotazník byl distribuován na podzim roku 2024 a jeho cílem bylo shromáždit informace o dopadech změny financování na provozní aspekty organizací ve smyslu plánování, řízení organizačních procesů či personální řízení a další činnost SVČ. Kvantitativní data byla doplněna o **kvalitativní šetření,**[4] které probíhalo prostřednictvím rozhovorů s řediteli církevních středisek a krajskými koordinátory Sdružení pracovníků domů dětí a mládeže (SP DDM). Proběhla také návštěva soukromého SVČ. Tyto rozhovory umožnily detailnější pochopení konkrétních dopadů reformy, přinesly kontext k číselným údajům získaným z dotazníkového šetření a staly se základním datovým rámcem celého dokumentu.

Otázky, na které ředitelé odpovídali v rámci kvantitativního i kvalitativního šetření, byly koncipovány na základě několika klíčových faktorů, mezi které patří:

a) **Zpráva o hodnocení dopadů regulace (RIA)** – reflektovaly hlavní principy, na kterých byla reforma postavena a oblasti, které měly být jejím zavedením ovlivněny. RIA zpráva definovala cíle reformy, zejména sjednocení financování SVČ bez ohledu na zřizovatele, transparentnější rozdělování financí a efektivnější využívání prostředků ze státního rozpočtu. Šetření proto zjišťovalo, zda se tyto cíle podařilo naplnit a jaké konkrétní dopady měly nové normativy na provoz středisek.
b) **Nejčastěji uváděná rizika a obavy** – otázky vycházely z předchozích diskusí, upozornění krajských úřadů a zřizovatelů či ředitelů ještě před zavedením reformy. Mezi nejčastěji zmiňované obavy patřilo snížení dostupnosti zájmového vzdělávání, omezení příležitostné činnosti, ohrožení personální stability a ztížení udržitelnosti všech činností SVČ podle vyhlášky o zájmovém vzdělávání.
c) **Zpětná vazba z terénu** – šetření se zaměřilo na to, zda reforma splnila svůj původní cíl nebo zda se objevily nečekané problémy a důsledky, které nebylo možné předvídat nebo na které se při přípravě reformy nemyslelo. Zkoumalo se také, jak se organizace s reformou vypořádaly a jaké úpravy systému by mohly vést k jeho zlepšení.
d) **Doplňující zjištění mimo hlavní cíle –** šetření se rovněž zaměřilo na další faktory, které ovlivňují každodenní činnost středisek volného času. Konkrétně se jednalo o prostorové a materiální podmínky organizací, nabídku pravidelné a táborové činnosti. Část otázek se také týkala pracovní náplně, vytížení a podmínek pro práci pedagogických pracovníků.

Aby bylo možné získat co nejpřesnější obraz a doplnit numerická data o konkrétní zkušenosti z praxe, byly využity i **další zdroje** – nejen výstupy z terénu, ale také návštěvy SVČ, účast na odborných konferencích a studium odborné literatury. Ta umožňuje zasadit zjištění do širšího kontextu toho, co od pedagogiky volného času očekává odborná veřejnost (tedy i co se vyučuje na středních a vysokých školách) a jak je role těchto zařízení vnímána z pohledu společnosti. **Jedná se o tyto zdroje:**

- informace z výročních zpráv České školní inspekce (ČŠI),
- projekty z dotační výzvy „Podpora nadaných žáků ZŠ a SŠ“, které přinesly data o specifické činnosti SVČ nejen v oblasti podpory nadaných,

[4] Kvalitativní šetření zahrnulo 2 koordinátory za každý kraj s dlouhodobým přehledem o SVČ v regionu. Dále bylo osloveno 14 z 30 církevních SVČ, včetně 7 zařízení s vážnými existenčními potížemi. Výpovědi doplnil zástupce církevních SVČ Marek Sklenář.

- rešerše oficiálních webových stránek SVČ,
- poznatky z konference Future of Non-formal Education (12.–13. června 2024, Plzeň),
- informace z jednání krajských koordinačních skupin pro nadání (platforma NPI),
- odborný panel IPs DATA „Podpora nadání v regionálním školství“ (30. dubna 2025, Praha)
- rešerše odborné literatury z oblasti pedagogiky volného času a vzdělávání ve volném čase (např. Knotková 2022, Kočvarová 2013),
- podněty ze setkání Panelu mládeže a setkání fokusních skupin podílejících se na tvorbě Koncepce podpory mladých lidí 2025-2030,
- jednání Rady pro mládež, neformální a zájmové vzdělávání, které se zástupci Sdružení pracovníků domů dětí a mládeže (SP DDM) účastní,
- výstupy ze setkání republikové koordinační rady SP DDM, kterých se zástupci MŠMT účastní,
- celorepublikové setkání ředitelů SVČ, kterého se zástupci MŠMT zúčastnili (listopad 2024)
- realizované návštěvy středisek volného času.

Šetření nezahrnuje SVČ zřizovaná přímo Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, na které se vyhláška č. 310/2018 Sb., o krajských normativech (dále vyhláška o krajských normativech nebo vyhláška č. 310/2018 Sb.) nevztahuje, a která jsou financována formou příspěvku. Tato zařízení navíc představují marginální podíl v rámci celkového počtu SVČ v České republice (2 z celkem 337).

Poznámka k terminologii:

Pro účely tohoto dokumentu je spojení „děti a mládež“ používáno ve smyslu ustáleného označení cílové skupiny středisek volného času, tj. domů dětí a mládeže a stanic zájmových činností. Jedná se o skupinu dětí, žáků a studentů, která je v rámci normativního financování započítávána do jednotek výkonu středisek volného času. Pokud je v textu uvedena jiná věková skupina, například podle Koncepce podpory mladých lidí 2025–2030, je tato skupina označena jako „mladí lidé“ nebo „mladí lidé ve věku 15–30 let“.

1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA SVČ

Střediska volného času jsou školská zařízení poskytující **zájmové vzdělávání,** jejichž činnost se řídí školským zákonem č. 561/2004 Sb. a vyhláškou o zájmovém vzdělávání č. 74/2005 Sb. Kvalifikační požadavky pro pedagogy volného času pak stanovuje zákon o pedagogických pracovnících č. 563/2004 Sb., který určuje minimální požadovanou úroveň vzdělání.

V roce 2024 vykazovalo činnost prostřednictvím tzv. výkonového výkazu celkem 337 středisek volného času, z toho 215 obecních, 69 krajských, 30 církevních, 21 soukromých a 2 zřízená MŠMT. Podle rejstříku škol a školských zařízení mělo na konci roku 2024 celkem 325 středisek typové zařazení jako dům dětí a mládeže a 12 středisek typové zařazení jako stanice zájmových činností.

Počet středisek volného času se od roku 2016 mírně zvyšuje, viz graf č. 1 níže. Na vývoj celkového počtu středisek volného času navazuje graf č. 2, který znázorňuje aktuální rozložení SVČ v jednotlivých krajích podle typu zřizovatele. V **současnosti převažují střediska volného času zřízená obcemi.** Tento stav je důsledkem postupného snižování podílu krajských SVČ od roku 2005, kdy došlo k převedení části zařízení na jiné zřizovatele – nejčastěji obce nebo jiné právnické osoby.

Zastoupení jednotlivých typů zřizovatelů se mezi kraji liší. V některých regionech převažují SVČ zřízená obcemi, jinde si kraj ponechal část zařízení ve své zřizovatelské působnosti. Odlišné zřizovatelské modely vedou k rozdílným podmínkám, v nichž SVČ fungují – ať už z hlediska materiálního zabezpečení, šíře nabídky zájmového vzdělávání, personální stability či organizačních možností.

Vývoj počtu SVČ v letech podle zřizovatele zobrazuje graf č. 3. **Znění § 181 školského zákona** výslovně ukládá krajům povinnost zřizovat střediska volného času (SVČ) jako školská zařízení pro zájmové

vzdělávání. Odpovědnost za zajištění podmínek pro uskutečňování zájmového vzdělávání je tak na **úrovni krajů.** V praxi však některé kraje zajišťují tuto zákonnou povinnost nepřímo tím, že využívají existující síť SVČ zřizovaných obcemi, aniž by samy zakládaly nebo provozovaly vlastní zařízení. Tato diferencovaná praxe vytváří stav, který lze označit za difuzi odpovědnosti, protože zákonem vymezená odpovědnost není ve všech regionech uplatňována konzistentně. Důsledkem může být regionální nerovnost jak ve finanční stabilitě zařízení, tak v dostupnosti nabídky činností a aktivit zájmového vzdělávání pro cílovou skupinu.

Graf 1 Vývoj počtu ředitelství SVČ v čase

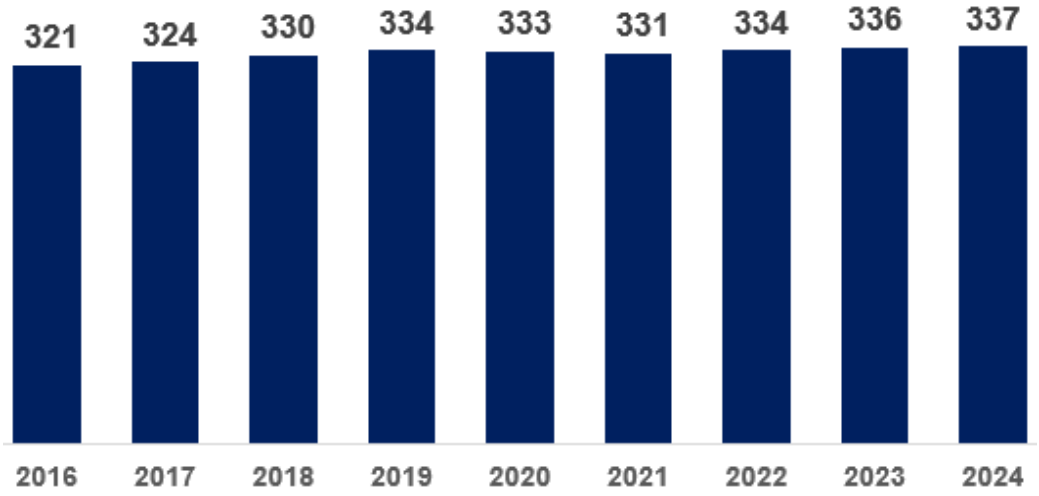

Zdroj: Výkaz Z-15 k 31. 10. daného roku

Graf 2 Podíl SVČ podle zřizovatele (stav k 31. 10. 2024), dle krajů

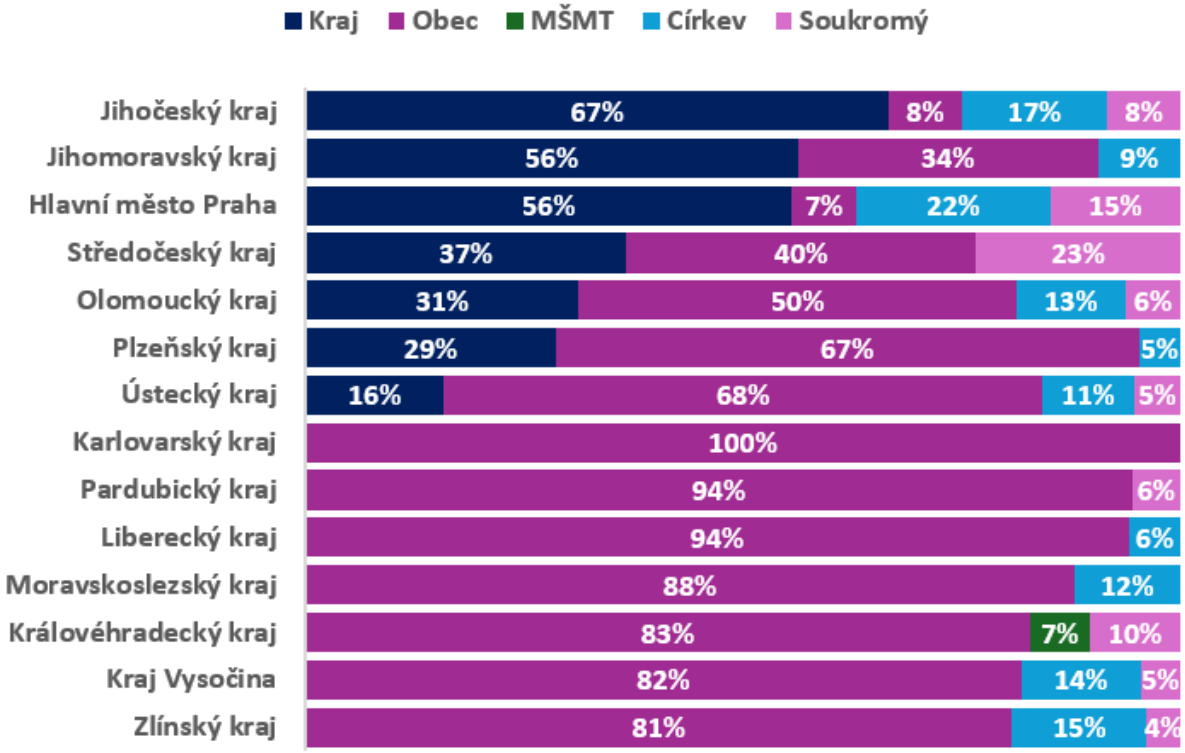

Zdroj: Výkaz Z-15

Graf 3 Vývoj podílu SVČ podle zřizovatele od roku 2005

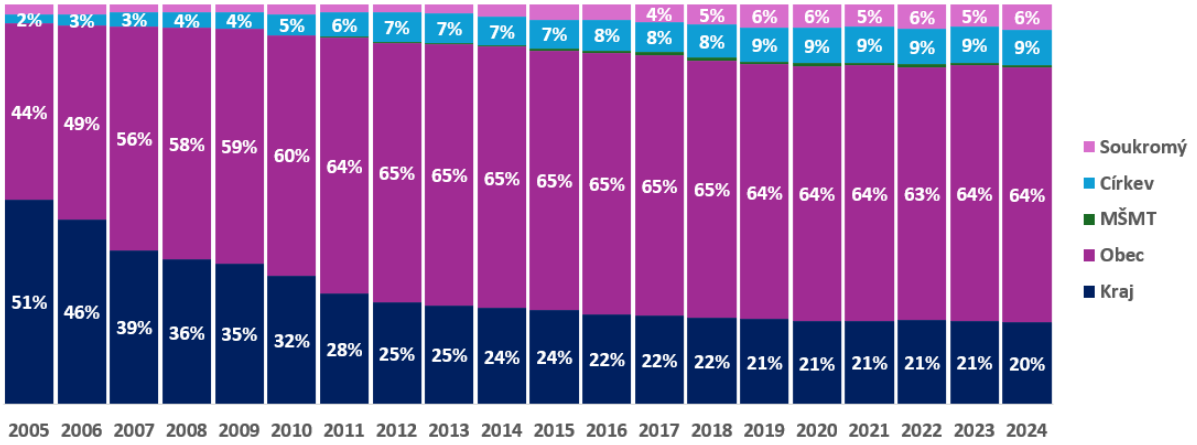

Zdroj: Výkaz Z-15, stav k 31. 10. daného roku

1.1 ČINNOST SVČ: Z POHLEDU LEGISLATIVY

Činnost středisek volného času se řídí zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, tzv. **školským zákonem** a vyhláškou **č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.** Dle této vyhlášky se střediska volného času rozdělují na dva typy, a sice **dům dětí a mládeže,** který uskutečňuje činnost ve více oblastech zájmového vzdělávání, a **stanici zájmových činností,** která je zaměřená na jednu oblast zájmového vzdělávání. Střediska vykonávají činnost ve dnech školního vyučování a mohu vykonávat činnost ve dnech, kdy neprobíhá školní vyučování, a to včetně školních prázdnin.

Vyhláška o zájmovém vzdělávání definuje účastníky zájmového vzdělávání, ale také podmínky úplaty za zájmové vzdělávání. Níže je výňatek z výše uvedeného zákona a vyhlášky, **který se vztahuje ke střediskům volného času.**

1. **Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, vyšším odborném a jiném vzdělávání:**

§ 111 Zájmové vzdělávání

(1) Zájmové vzdělávání poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech.

(2) Střediska volného času se dále podílejí na další péči o nadané děti, žáky a studenty a ve spolupráci se školami a dalšími institucemi rovněž na organizaci soutěží a přehlídek dětí a žáků.

§ 111a

(1) Vzdělávací hodina v zájmovém vzdělávání trvá 60 minut.

§ 118 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

Školská zařízení pro zájmové vzdělávání zajišťují podle účelu, k němuž byla zřízena, výchovné, vzdělávací, zájmové, popřípadě tematické rekreační akce, zajišťují osvětovou činnost pro žáky, studenty a pedagogické pracovníky, popřípadě i další osoby.

2. **Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání:**

§ 1 Účastník zájmového vzdělávání

Účastníky zájmového vzdělávání jsou děti, žáci a studenti; účastníky mohou být také pedagogičtí pracovníci, zákonní zástupci nezletilých účastníků, popřípadě další fyzické osoby.

§ 2 Výchovně vzdělávací činnost v zájmovém vzdělávání

(1) Zájmové vzdělávání se uskutečňuje

a) pravidelnou zájmovou, výchovnou, rekreační nebo vzdělávací činností včetně možnosti přípravy na vyučování,

b) příležitostnou zájmovou, výchovnou, rekreační nebo vzdělávací činností včetně možnosti přípravy na vyučování,

c) táborovou činností a další obdobnou činností,

d) osvětovou činností včetně shromažďování a poskytování informací pro děti, žáky a studenty, popřípadě i další osoby, a činností vedoucí k prevenci rizikového chování a výchovou k dobrovolnictví,

e) individuální prací, zejména vytvářením podmínek pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů,

f) využitím otevřené nabídky spontánních činností, nebo

g) vzdělávacími programy navazujícími na rámcové vzdělávací programy škol.

(2) Zájmové vzdělávání se uskutečňuje formou pravidelné denní docházky, pravidelné docházky nebo nepravidelné a příležitostné docházky.

(3) Pro účely této vyhlášky se rozumí

a) pravidelnou denní docházkou přihlášení k zájmovému vzdělávání nejméně 4 dny v týdnu po dobu nejméně 5 po sobě jdoucích měsíců,[5]

b) pravidelnou docházkou přihlášení k zájmovému vzdělávání, které není pravidelnou denní docházkou a které se koná po dobu nejméně 5 po sobě jdoucích měsíců v období školního vyučování pravidelně s výjimkou období školních prázdnin alespoň jednou za

1. týden v rozsahu alespoň 1 hodiny, nebo

2. 2 týdny v rozsahu alespoň 2 hodin,

c) nepravidelnou a příležitostnou docházkou přihlášení k zájmovému vzdělávání v jiném rozsahu, než je uvedeno pod písmeny a) a b).

§ 5 Účastníci činnosti střediska

(1) Činnost střediska je určena pro děti, žáky, studenty, pedagogické pracovníky, popřípadě další osoby, a to bez ohledu na místo jejich trvalého pobytu nebo jiné podmínky.

(2) Činnost střediska vykonávaná formou pravidelné docházky je určena výhradně pro uchazeče, kteří nejsou přijati k pravidelné docházce do klubu, pokud činnost střediska a klubu vykonává stejná právnická osoba.

(3) Podmínkou pro přijetí uchazeče k činnosti střediska uvedené v § 2 odst. 1 písm. a) nebo c) je písemná přihláška.

[5] Ustanovení § 2 odst. 3 písm. a) se nevztahuje ke střediskům volného času, ale je zde uvedeno pro úplnost, protože body b) a c) na toto ustanovení odkazují.

1.2 ČINNOST SVČ: NAPLŇOVÁNÍ LEGISLATIVNÍHO RÁMCE V PRAXI

Ačkoliv jsou střediska volného času školskými zařízeními pro zájmové vzdělávání, dlouhodobá zkušenost ukazuje, že laická a často i odborná veřejnost je přesvědčená o tom, že jedinou činností středisek volného času je organizace pravidelných volnočasových aktivit[6] pro děti a mládež. Reálný rozsah činnosti SVČ je však podstatně širší a zahrnuje i významné preventivní, výchovné, osvětové, vzdělávací, poradenské a komunitní aktivity zaměřené na nejširší veřejnost.

Střediska volného času se podílejí na činnostech vedoucích k **prevenci rizikového chování** a v praxi jde často o jediné instituce v obcích, které tyto aktivity systematicky realizují v celé šíři a s odpovídajícím pedagogickým zajištěním. Přispívají proto ke zdravému vývoji nejen dětí a mládeže a učí je účelně využívat čas pod vedením kvalifikovaných pracovníků. Díky **tomu pomáhají předcházet rizikovému chování, které je v dnešní době zvlášť diskutované téma.**

Fungování každého střediska volného času je podmíněno širším kontextem, očekáváním veřejnosti, zvyklostmi v dané lokalitě i historickým vývojem. Právě v této rozmanité praxi, často reagující na potřeby konkrétní obce, školy, rodin nebo jednotlivců, lze spatřovat významný společenský přínos SVČ. Jejich pracovníci jsou v řadě regionů klíčovými hybateli komunitního života a primární prevence, a to nejen prostřednictvím formálních mechanismů (např. spoluprací s metodiky prevence či učiteli ve školách), ale i skrze každodenní pedagogickou práci, která přirozeně posiluje pozitivní vzorce chování a sociální dovednosti účastníků.

Obecně lze říct, že střediska:

- poskytují **bezpečný prostor,** ve kterém mohou děti a mládež trávit volný čas pod dohledem kvalifikovaných pedagogů, což snižuje riziko zapojení do nežádoucích aktivit,
- podporují **zdravý životní styl** tím, že vedou děti k pohybu, sportu a nabízejí různé besedy, přednášky a workshopy zaměřené na tuto problematiku,
- pomáhají v **prevenci kriminality a závislostí** díky pestré nabídce aktivit, která odvádí děti a mládež od pasivního trávení volného času a nežádoucích projevů chování, naopak posiluje jejich sebevědomí, učí je pracovat s vlastními emocemi,
- budují **sociální kompetence** tím, že rozvíjejí komunikační dovednosti, učí děti spolupráci, toleranci a respektu k druhým v přirozeně inkluzivním prostředí,
- podporují **mezigenerační dialog** prostřednictvím aktivit pro rodiče s dětmi nebo seniory s vnoučaty, rodiny s dětmi,
- dbají na **zachovávání místních tradic** udržováním lidových řemesel, lidových tanců a zvyků.

Uvedené vymezení činností je také běžnou součástí výuky pedagogiky volného času na vysokých školách a je rovněž reflektováno v odborné literatuře (např. Kočvarová 2013, Knotková 2022) či hodnoceno ze strany ČŠI. V tomto ohledu tedy lze činnost SVČ chápat jako podstatnou složku systému podpory dětí a mládeže ve volném čase, včetně jejich ochrany před rizikovým chováním a marginalizací.

Vyhláška o zájmovém vzdělávání je naplňována prostřednictvím těchto **forem zájmové činnosti:**

1) **Pravidelná činnost**

Pravidelná činnost je realizovaná od září do června a má podobu tzv. zájmových útvarů různého zaměření. Ačkoliv pojem „zájmový útvar“ a pod něj spadající výrazy jako „kroužek“ či „klub“ nejsou legislativně ukotveny, jedná se o všeobecně známé a zažité termíny, které jsou běžně používány jak veřejností, tak v každodenní praxi středisek volného času. S uvedenými pojmy rovněž pracuje výkonový výkaz Z-15. Označují konkrétní pravidelné aktivity, které jsou tematicky zaměřené a zpravidla vedené jedním pedagogem volného času pro stálou skupinu účastníků. V závislosti na prostorovém,

[6] To znamená zájmových kroužků a klubů, viz níže.

materiálním a personálním zabezpečení, ale také na aktuální poptávce, se může jednat **například o tyto zájmové oblasti:**

- sporty (florbal, volejbal…),
- přírodovědu a environmentální výchovu (badatelské kroužky, chovatelství, teraristika, rybářské kroužky…),
- pohyb a fitness (jóga, trampolíny, kruhové tréninky, pilates…),
- tanec (street dance, disco dance, aerobik, lidové tance…),
- hudební kroužky (rytmika pro nejmenší, hra na hudební nástroj…),
- tvoření (keramika, háčkování, módní kroužek…),
- předškoláci (příprava na zápis do školy, pohybová průprava…),
- média (stříhání videí a zvuku, animace, práce s editory…),
- technika (raketové modelářství, železniční modelářství, elektrotechnika…),
- technologie (3D tisk, robotika a lego robotika, programování…),
- náboženství (typické pro církevní SVČ),
- jazykové kroužky, doučování a další aktivity.

Zájmové vzdělávání formou pravidelné činnosti má vliv na osobní, sociální i kariérní rozvoj. V zájmových kroužcích mají účastníci **šanci vyzkoušet různé činnosti,** viz výše nebo se zlepšit ve **specifických dovednostech.** Kroužky nabízejí prostředí, ve kterém mohou účastníci poznávat sami sebe, ale i nové kamarády se stejným zájmem. Podle povahy dítěte je potom možné vybírat kroužky zaměřené na spolupráci a učení se týmovému duchu, respektu a efektivní komunikaci, ale i kroužky individuálního charakteru. Zároveň je možné volit mezi kroužky, které rozvíjejí praktické a odborné dovednosti, jež mohou účastníkům pomoci zvolit budoucí vzdělávání nebo nastartovat profesní dráhu. Úspěch, který mohou děti v zájmové činnosti zažít je pro mnoho z nich také jediným úspěchem, a proto je významným přínosem středisek volného času to, že dětem pomáhají cítit se sebejistěji a umožňují jim najít svoji hodnotu pro společnost.

Tabulka 1 Pravidelná činnost v SVČ, stav k 31. 10. 2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Zájmové útvary	28 153	30 096	26 969	27 821	28 777	30 762	32 176
Účastníci celkem	*304 539*	*310 043*	*261 268*	*282 996*	*248 877*	*264 777*	*275 650*
Účastníci (pouze děti, žáci, studenti)	*275 817*	*280 385*	*237 436*	*256 772*	*223 414*	*238 703*	*240 300*
z toho více než 3 hod. týdně					30 043	31 707	33 628
podíl					*13,4%*	*13,3%*	*14,0%*
z toho méně než 3 hod. týdně					*218 834*	*233 070*	*242 022*
z toho děti	39 286	40 657	35 267	42 026	42 752	45 585	39 627
podíl (z počtu dětí, žáků, studentů)	*14,2%*	*14,5%*	*14,9%*	*16,4%*	*19,1%*	*19,1%*	*16,5%*
z toho žáci	234 379	237 631	199 952	213 279	179 805	192 024	199 557
podíl (z počtu dětí, žáků, studentů)	*85,0%*	*84,8%*	*84,2%*	*83,1%*	*80,5%*	*80,4%*	*83,0%*
z toho studenti	2 152	2 097	2 217	1 467	857	1 094	1 116
podíl (z počtu dětí, žáků, studentů)	*0,8%*	*0,7%*	*0,9%*	*0,6%*	*0,4%*	*0,5%*	*0,5%*
z toho ostatní	28 722	29 658	23 832	26 224	25 463	26 074	35 350
podíl	*9,4%*	*9,6%*	*9,1%*	*9,3%*	*10,2%*	*9,8%*	*12,8%*

Zdroj dat: Výkaz Z15

Pozn.: V roce 2022 došlo ke změně výkazu a metodického pokynu. Údaj o celkovém počtu účastníků nově nezahrnuje počet ostatních účastníků. Pro údaj o celkovém počtu účastníků byla nově zdůrazněna ta skutečnost, že každý účastník se vykazuje pouze jednou, bez ohledu na počet zájmových útvarů, do nichž je přihlášen. Údaj o počtu účastníků, kteří se účastní více než 3 hod. týdně je v roce 2022 sbírán poprvé.

Od roku 2018 **vzrostl počet zájmových útvarů** ze 28,2 tisíce na 32,2 tisíce v roce 2024. Porovnání celkového počtu účastníků mezi jednotlivými lety však komplikuje změna vykazování, ke které došlo v roce 2022. Zatímco v roce 2018 bylo vykázáno 304,6 tisíce účastníků, v roce 2024 se jednalo o 275,7 tisíce. **Zásadní je přitom rozdíl v metodice** – starší údaj pravděpodobně odráží počet přihlášek (tedy může zahrnovat jednoho účastníka vícekrát), kdežto novější čísla již vycházejí z **počtu unikátních**

účastníků. Počet dětí, žáků a studentů mezi účastníky se od roku 2018 vizuálně snížil z 275,8 tisíce na 240,3 tisíce v roce 2024 (viz změna výkaznictví). V rámci této skupiny tvoří děti 16,5 %, žáci 83 % a studenti 0,5 %. Účastníků, kteří navštěvovali zájmový útvar v rozsahu delším než 3 hodiny týdně, bylo v roce 2024 celkem 33,6 tisíce, což představuje přibližně 14 % z celkového počtu unikátních účastníků.

2) Příležitostná činnost

Příležitostná činnost představuje nepravidelné aktivity různého rozsahu, délky a zaměření, které jsou realizovány v průběhu celého roku. Může se jednat o malou akci pro účastníky pravidelné činnosti (např. beseda se specialistou, soustředění kroužku), komunitní setkání, ale i větší akci pro rodiny s dětmi či semináře pro pedagogické pracovníky. Každá akce realizovaná střediskem volného času má výukový, vzdělávací nebo osvětový charakter. Mezi typické akce patří dětské dny, pohádkové lesy, stezky odvahy, taneční a jiné soutěže, přespávačky, workshopy, besedy na různá témata, dny otevřených dveří, výstavy a vernisáže, výlety či konference.

Některé příležitostné činnosti jsou realizovány přímo střediskem volného času v rámci jeho běžné činnosti, jiné vznikají ve spolupráci se zřizovatelem, školami nebo dalšími partnery. Významnou roli hrají také aktivity financované z evropských zdrojů v rámci OP JAK, díky nimž je možné realizovat komunitní setkávání. Vzhledem k tomu, že příležitostné akce nejsou ze strany MŠMT financovány, bývají zpravidla zpoplatněny, a to zejména v případech, kdy nejsou podpořeny jiným externím zdrojem.

Tyto činnosti umožňují pedagogům volného času realizovat aktivity s **preventivním dopadem,** tzv. plošná primární prevence, které díky své otevřenosti, tematickému zaměření a dostupnosti oslovují široké spektrum účastníků různého věku, sociálního zázemí i stupně zapojení. Jednotlivé akce přitom mají vždy jasně vymezenou cílovou skupinu, například účastníci kroužků, školní třídy, mladí lidé nebo celé rodiny. Celkově však příležitostná činnost představuje otevřenou formu vzdělávání, která nevyžaduje dlouhodobé zapojení a je přístupná i těm, kteří by jinak zůstali mimo. Zejména v kontextu dnešní doby, kdy děti, mládež a mladí lidé čelí izolaci, rizikům digitálních závislostí a potřebují bezpečný prostor pro sdílení i přirozený pohyb, se příležitostná činnost SVČ jeví jako vhodná forma činnosti pro ty, kterým nevyhovuje strukturovaná forma výuky. Velká část akcí probíhá přímo v terénu, což umožňuje zapojení i dětí z vyloučených lokalit, sociálně či ekonomicky ohrožených rodin. Současně jejich prostřednictvím organizace udržují kontakt s veřejností, reagují na aktuální potřeby komunit a poskytují prostor pro rozšíření obzorů, získávání zkušeností a motivaci k dalšímu zapojení. Nepravidelné činnosti tak plní nejen pedagogickou, ale také iniciační funkci. Často slouží jako vstupní bod k dlouhodobějšímu zapojení. Řada odborných zdrojů (např. Pávková, Knotková) potvrzuje a také praxe ukazuje, že jednorázové akce mají plnohodnotný pedagogický rozměr a specifický výchovný přínos. Nejsou nikdy stejné, a proto nabízejí možnost vyzkoušet nové aktivity, případně zaujmout potenciální účastníky, kteří ještě do pravidelné zájmové činnosti nejsou zapojeni.

Tabulka 2 Příležitostné činnosti v SVČ, stav k 31. 10. 2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Akce	49 082	46 497	31 792	18 393	39 309	40 353	38 450
z toho o sobotách či nedělích	16 081	15 761	10 161	3 900	11 409	12 236	11 683
podíl	32,8%	33,9%	32,0%	21,2%	29,0%	30,3%	30,4%
Účastníci	2 629 058	2 527 619	1 432 538	919 794	2 070 314	2 308 608	2 169 401
z toho o sobotách či nedělích	1 131 970	1 132 373	593 935	285 346	922 278	1 075 122	980 257
podíl	43,1%	44,8%	41,5%	31,0%	44,5%	46,6%	45,2%
Počet účastníků na 1 akci	*53,6*	*54,4*	*45,1*	*50,0*	*52,7*	*57,2*	*56,4*

Zdroj dat: Výkaz Z15

Počet akcí příležitostné činnosti se mezi lety 2018 a 2024 **snížil** z 49,1 tisíce na 38,5 tisíce. Přibližně 30 % z těchto akcí tvoří víkendové programy. **Pokles** zaznamenal i celkový počet účastníků – z 2,6 milionu

v roce 2018 na 2,2 milionu v roce 2024. Účastníci víkendových akcí přitom představují přibližně 45 % ze všech účastníků příležitostné činnosti.

Graf 4 Srovnání podílu zájmových útvarů v pravidelné činnosti a podílu akcí v příležitostných činnostech

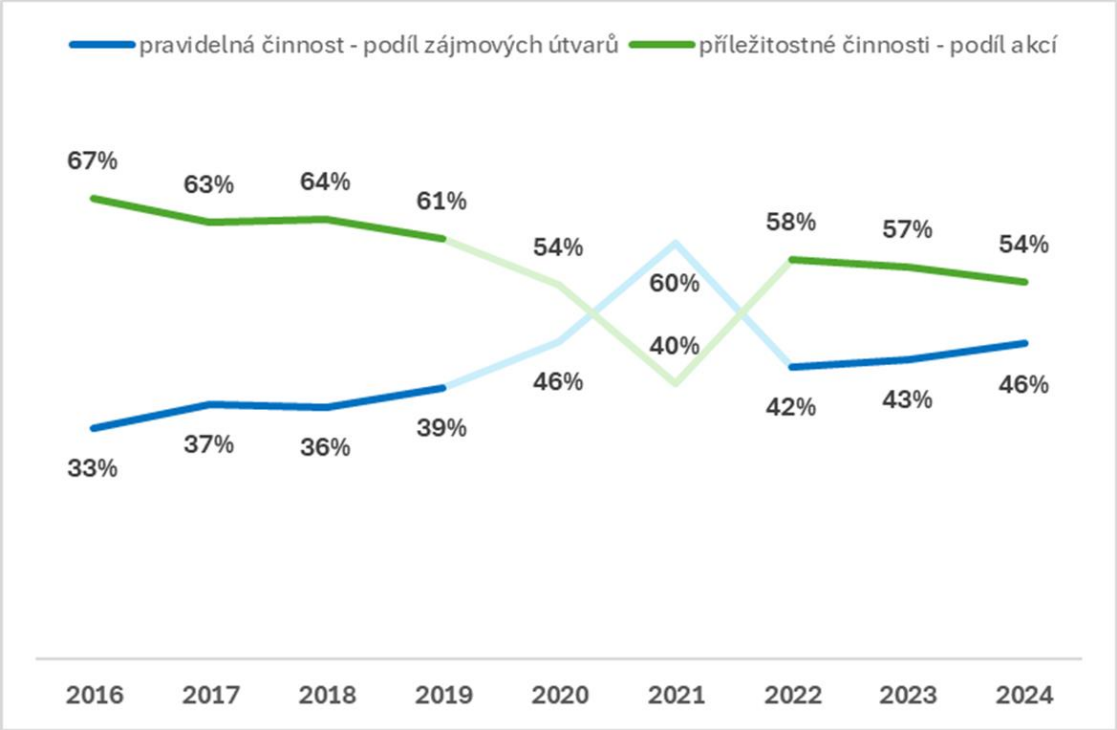

Zdroj: Výkaz Z-15, stav k 31. 10. daného roku

Pozn.: Světlejšími barvami jsou vyznačeny tzv. covidové roky, aby bylo možné lépe pozorovat celkový trend.

V časovém srovnání lze pozorovat, že se **zvyšuje podíl pravidelné činnosti ve srovnání s příležitostnou činností**, jejíž podíl se naopak snižuje. V absolutních hodnotách lze pozorovat obdobný trend, kdy narůstá počet zájmových útvarů v pravidelné činnosti, ale klesá počet akcí v příležitostných činnostech.

Tabulka 3 Počet a podíl zájmových útvarů pravidelné činnosti a akcí příležitostných činností

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Pravidelná činnost, počet zájmových útvarů	26 938	28 398	28 153	30 096	26 969	27 821	28 777	30 762	32 176
Příležitostné činnosti, počet akcí	53 884	48 610	49 082	46 497	31 792	18 393	39 309	40 353	38 450
Celkem	80 822	77 008	77 235	76 593	58 761	46 214	68 086	71 115	70 626
Pravidelná činnost, podíl zájmových útvarů	33%	37%	36%	39%	46%	60%	42%	43%	46%
Příležitostné činnosti, podíl akcí	67%	63%	64%	61%	54%	40%	58%	57%	54%

Zdroj: Výkaz Z-15, stav k 31. 10. daného roku

Zatímco v roce 2016 bylo vykázáno téměř 27 tisíc zájmových útvarů v pravidelné činnosti a přibližně 54 tisíc akcí v rámci příležitostné činnosti, v roce 2024 bylo vykázáno více než 32 tisíc zájmových útvarů, ale pouze 38,5 tisíce příležitostných akcí.

3) Táborová činnost a pobytová činnost

Tyto činnosti jsou spojeny s prázdninami a jsou realizovány formou příměstských a pobytových táborů ve stanech, chatkách, zděných budovách či přímo kmenových budovách SVČ. Při plánování záleží na tom, jestli má středisko k dispozici táborovou základnu nebo si prostory pronajímá. V posledních letech jsou velmi oblíbené zejména příměstské tábory, kdy rodič ráno přivede dítě na místo srazu a odpoledne si jej vyzvedává. Obě varianty mají pro děti a mládež své přínosy, v každém případě se účastníci učí samostatnosti, zodpovědnosti, rozvíjejí komunikační dovednosti, prohlubují sociální vztahy. Pro mnoho z nich jsou během roku jedinou šancí vyrazit za hranice města.

Tábory se považují za vyvrcholení školního roku. Ve spoustě případů jejich zaměření a plán činností navazují na celoroční práci účastníků pravidelné činnosti. Z hlediska primární prevence nabízejí příležitost získat nové kamarády, poznat zajímavé činnosti, seznámit se s prostředím SVČ a pedagogy, namotivovat se k přihlášení se do pravidelné zájmové činnosti. Pedagogové navíc mají díky delšímu a intenzivnějšímu časovému úseku možnost na účastníky pedagogicky působit. Účastníci naopak mohou prohloubit svůj zájem o konkrétní aktivitu, ale také rozvíjet a upevnit své znalosti a dovednosti v dané oblasti.

Tabulka 4 Táborová a pobytová činnost v SVČ

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Počet akcí	7 131	7 422	6 541	5 399	6 896	7 042	7 481
v tom pobytové akce	*3 922*	*4 033*	*2 837*	*1 736*	*2 759*	*2 874*	*2 842*
podíl	*55,0%*	*54,3%*	*43,4%*	*32,2%*	*40,0%*	*40,8%*	*38,0%*
v tom městské a příměstské tábory	*3 209*	*3 389*	*3 704*	*3 663*	*4 137*	*4 168*	*4 639*
Účastníci	181 754	183 232	154 540	131 962	161 699	168 386	175 198
z toho započteni pouze jednou					105 891	108 113	113 902
podíl					65,5%	64,2%	65,0%
v tom pobytové akce	*107 465*	*107 320*	*77 184*	*54 198*	*75 178*	*78 965*	*76 358*
podíl	*59,1%*	*58,6%*	*49,9%*	*41,1%*	*46,5%*	*46,9%*	*43,6%*
z toho více než 5 dní					54 178	54 809	52 737
podíl (z celkového počtu účastníků)					*33,5%*	*32,5%*	*30,1%*
v tom městské a příměstské tábory	*74 289*	*75 912*	*77 356*	*77 764*	*86 521*	*89 421*	*98 840*
Osobodny	1 038 222	1 087 542	942 966	857 949	1 007 462	1 023 748	1 045 331
v tom pobytové akce	*683 923*	*674 664*	*529 077*	*452 695*	*564 458*	*559 625*	*534 592*
podíl	*65,9%*	*62,0%*	*56,1%*	*52,8%*	*56,0%*	*54,7%*	*51,1%*
v tom městské a příměstské tábory	*354 299*	*412 878*	*413 889*	*405 254*	*443 004*	*464 123*	*510 739*
Pracovníci	24 976	25 850	23 232	20 167	23 481	23 708	24 454
v tom pobytové akce	*16 079*	*16 433*	*12 874*	*9 959*	*12 132*	*12 428*	*11 895*
podíl	*64,4%*	*63,6%*	*55,4%*	*49,4%*	*51,7%*	*52,4%*	*48,6%*
v tom městské a příměstské tábory	*8 897*	*9 417*	*10 358*	*10 208*	*11 349*	*11 280*	*12 559*

Zdroj: Výkaz Z-15, stav k 31. 10. daného roku

Pozn.: Od roku 2022 se nově sbírá údaj o počtu účastníků, kteří se akce zúčastnili pouze jednou (tzv. unikátní účastník). Zároveň došlo ke změně vykazování údaje do/nad 5 dnů, která problematizuje časovou řadu, proto je zde v celkovém srovnání uveden pouze součet.

Počet akcí letní činnosti se od roku 2018 zvýšil ze 7,1 tisíce na 7,5 tisíce. Současně dochází k proměně jejich charakteru – výrazně **narůstá podíl městských a příměstských táborů na úkor pobytových akcí.** Zatímco v roce 2018 tvořily městské a příměstské tábory 45 % z celkového počtu akcí, v roce 2024 již dosahovaly 62 %.

Tento posun lze částečně přičíst **změnám v preferencích rodičů,** kteří příměstské tábory často vnímají jako dostupnější a flexibilnější variantu letního programu pro děti. Svou roli však **může hrát i postupný růst mzdových nákladů** a dalších výdajů spojených s realizací pobytových táborů, které se tak pro část rodin stávají finančně méně dostupnými.

Paradoxně dochází k mírnému poklesu celkového počtu účastníků, a to ze 181,8 tisíce v roce 2018 na 175,2 tisíce v roce 2024. **Zhruba 65 % tvoří unikátní účastníci.** Také v tomto případě narůstá podíl účastníků městských a příměstských táborů – z 40,5 % v roce 2018 na 56,4 % v roce 2024.

Údaj o účastnících pobytových akcí v délce přesahující 5 dnů je sledován od roku 2022, kdy činil 54,2 tisíce. V roce 2024 klesl na 52,7 tisíce, což představuje přibližně 30 % všech účastníků letních akcí.

Počet pracovníků letní činnosti se po propadu v období pandemie vrátil na srovnatelnou úroveň – 24,4 tisíce osob. I zde dochází ke změně struktury – **podíl pracovníků působících na městských a příměstských táborech vzrostl z 35,6 % v roce 2018 na 51,4 % v roce 2024.**

4) Osvětová činnost

Osvětová činnost v SVČ může mít mnoho podob. Mezi pasivní formy patří **publikování** informačních brožur nebo letáků na určitá témata (např. bezpečnost na internetu, ekologie), ale i zřízené volně dostupné knihovny. Aktivní a pro děti a mládež atraktivní formy potom představují **osvětové akce** realizované napříč středisky volného času typu Den bez aut, Týden zdraví, ekologické olympiády či besedy o zdravé výživě.

Mezi nejčastěji zastoupené aktivity řadíme vzdělávací programy, které jsou v praxi známé pod zaužívaným termínem **„výukové programy“** pro účastníky mateřských, základních a středních škol, které nejenže doplňují formální vzdělávací programy tím, že nabízejí informace, poznání a zkušenosti, ale současně propojují formální a neformální vzdělávání. Jsou navrženy tak, aby byly interaktivní, zážitkové, zábavné a samozřejmě vzdělávací.

Výukové programy jsou zaměřené na rozvoj praktických dovedností, doplňují a rozšiřují rámcové vzdělávací programy tím, že poskytují hlubší pohled na určité téma. Aktivity jsou primárně vzdělávací, dále zážitkové, experimentální, herní a interaktivní. Programy jsou flexibilně upravovány podle věku, zájmu a schopnosti účastníků tak, aby umožnily individuální přístup a větší efektivitu vzdělání. Kromě rozvoje specifických znalostí a dovedností se zaměřují na kritické myšlení, kreativitu, samostatnost, ale i spolupráci. **Mezi oblíbená témata patří například:**

- ekologické programy (třídění odpadu, hydrometeorologie, hlodavci…),
- technické a vědecké programy (práce se 3D pery, 3D tisk, řemesla…),
- zdraví a bezpečnost (finanční gramotnost, kybernetická bezpečnost, návykové látky…),
- kreativní a umělecké programy (pásma keramiky, netradiční výtvarné techniky…),
- sociální a kulturní programy (lidská práva, látkové a nelátkové závislosti),
- pohybové programy a programy zaměřené na životní styl (zdravá výživa, tanec, fitness…),
- dále to mohou být specifické programy, které jsou závislé na materiálním a prostorovém zabezpečení organizace, např. canisterapie, práce s hudbou či fotografií.

5) Individuální práce

Individuální práce představuje podporu jedince v osobním rozvoji, zvláštních zájmech, dovednostech a potřebách, které mohou být specifické a odlišné od skupinové činnosti. V rámci individuální práce se pedagog věnuje konkrétnímu účastníkovi více do hloubky, přizpůsobuje obsah, tempo a metody činnosti jeho individuálním potřebám.

Respekt individuálních potřeb jedince umožňuje pedagogům podporovat a **rozvíjet talent a nadání,** podporovat děti se speciálními vzdělávacími potřebami, ale také nabízet mentoring, poradenství či doučování. Do této skupiny činností se řadí i záštita praxí žáků středních a studentů vysokých škol, kde se pedagogové věnují praktikantům jednotlivě nebo v mikro skupinách.

6) Spontánní činnosti

Tyto činnosti v SVČ představují specifickou oblast zájmového vzdělávání, která se od tradičních kroužků a organizovaných aktivit liší svou otevřeností a flexibilitou. Nejsou předem strukturované, nemají pevně

stanovený začátek ani konec a účastníci se do nich mohou zapojit podle aktuálního zájmu. **Spontánní činnosti jsou volně přístupné** a účast v nich zpravidla není podmíněna písemnou přihláškou.

Probíhají v provozní době zařízení v rámci dostupných prostor a jsou určeny zejména dětem a mládeži, které nechtějí nebo nemohou navštěvovat pravidelnou činnost, čekají na kroužek, dopravu či doprovod, nebo mají zájem o konkrétní oblast a chtějí se jí věnovat individuálně. Zároveň **představují důležitou alternativu pro děti pocházející ze sociálně či ekonomicky znevýhodněného prostředí,** kterým pravidelná činnost nemusí být dostupná.

Mezi typické spontánní činnosti patří volně přístupné prostory, jako jsou dětské herny, čítárny, hřiště, posilovny, dopravní hřiště či kreativní koutky, které umožňují dětem a mládeži bezpečně a smysluplně trávit volný čas pod dohledem pedagogických pracovníků.

Dále existují tzv. **otevřené kluby,** které poskytují prostor pro neformální setkávání a aktivity ve vymezených časech, přičemž jejich provoz se často odvíjí od aktuálních prostorových možností SVČ. Otevřeným klubům je věnovaná podkapitola č. 8.7.

Specifickou oblastí spontánních činností je individuální nebo skupinová práce s **talentovanými účastníky zájmového vzdělávání,** která probíhá například v dílnách, ateliérech, učebnách chovatelství či počítačových učebnách, kde se mohou účastníci pod vedením odborníků dále rozvíjet. V některých případech jsou součástí této nabídky také poradenské služby zaměřené na rozvoj zájmových oblastí či níže popsané kariérní poradenství.

Spontánní činnosti mají zásadní význam pro inkluzi a prevenci sociálního vyloučení, protože umožňují účast všem dětem, včetně těch, které nejsou zapojeny do organizované činnosti. Nabízejí flexibilní prostředí, ve kterém mohou děti a mládež přirozeně navazovat kontakty, rozvíjet své dovednosti a posilovat sebedůvěru bez tlaku na výkon. Zároveň přispívají k neformálnímu vzdělávání, které umožňuje dětem a mládeži učit se přirozenou cestou prostřednictvím vlastních zkušeností. Neméně důležitým přínosem je také role spontánních činností v oblasti prevence rizikového chování, neboť poskytují bezpečný prostor pro trávení volného času.

Tabulka 5 Další činnosti v SVČ (osvětové a informační, individuální, spontánní, ostatní), počty a podíly účastníků

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Osvětové a informační	264 026	284 446	154 293	118 156	145 763	232 433	202 655
podíl	*20,1%*	*21,0%*	*15,4%*	*23,3%*	*14,7%*	*20,7%*	*19,1%*
Individuální	37 567	28 499	19 446	14 777	24 660	22 568	24 291
podíl	*2,9%*	*2,1%*	*1,9%*	*2,9%*	*2,5%*	*2,0%*	*2,3%*
Spontánní	939 293	964 706	768 727	344 395	765 842	796 260	769 698
podíl	*71,4%*	*71,1%*	*76,9%*	*68,0%*	*77,1%*	*70,9%*	*72,7%*
Ostatní	73 870	79 793	57 734	28 827	57 105	72 309	61 707
podíl	*5,6%*	*5,9%*	*5,8%*	*5,7%*	*5,7%*	*6,4%*	*5,8%*
Celkem	*1 314 756*	*1 357 444*	*1 000 200*	*506 155*	*993 370*	*1 123 570*	*1 058 351*

Zdroj dat: Výkaz Z-15, stav k 31. 10. daného roku

Počet účastníků ve všech ostatních typech činností zaznamenal od roku 2018 **pokles.** V roce **2024 klesl celkový počet účastníků** z přibližně 1,3 milionu na 1,1 milionu. **Nejvýraznější snížení bylo zaznamenáno v oblasti osvětové a informační činnosti,** kde počet účastníků klesl z 264 tisíc na 202,7 tisíce. Individuální činnost zaznamenala pokles ze 37,6 tisíce na 24,3 tisíce účastníků, u spontánní činnosti se počet snížil z 939,3 tisíce na 769,7 tisíce a v případě ostatních činností z 73,9 tisíce na 61,7 tisíce. Graf níže zachycuje přehled činností realizovaných středisky volného času v roce 2024 tak, jak jsou evidovány prostřednictvím výkonového výkazu Z-15. **Poskytuje základní orientaci v rozsahu jednotlivých typů aktivit a jejich podílu na celkové činnosti SVČ.**

Graf 5 Pohled na SVČ dle výkonového výkazu, rok 2024

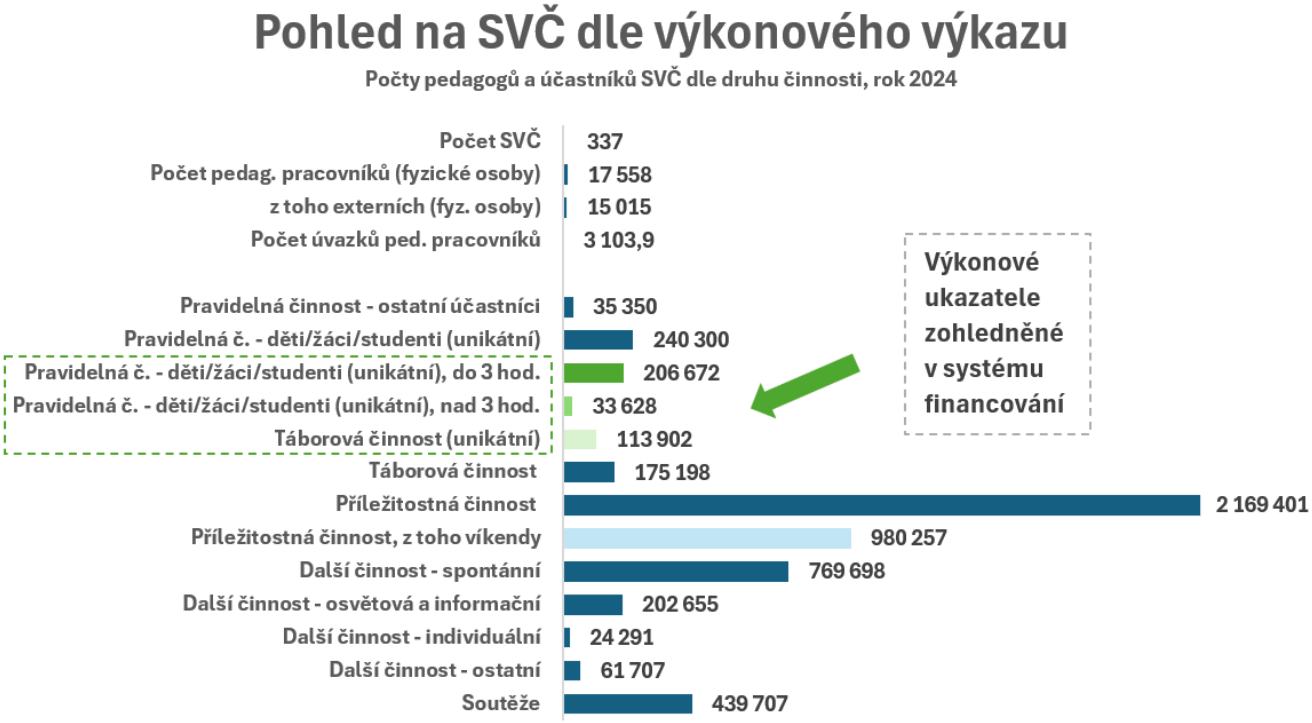

Zdroj: Výkaz Z-15 k 31. 10. 2024

Kromě těchto typických činností, stanovených vyhláškou o zájmovém vzdělávání, hrají střediska volného času **důležitou roli také v oblasti kariérního poradenství, systematické podpoře nadaných dětí a mládeže, přirozené inkluzi a poskytování příležitostí pro sociálně znevýhodněné účastníky.** Tímto komplexním přístupem přispívají k vyrovnání příležitostí ve vzdělávání a osobnostním rozvoji všech dětí, bez ohledu na jejich individuální podmínky.

1) Kariérní poradenství

Střediska volného času **přirozeně** přispívají k orientaci dětí a mládeže v oblasti budoucího studia a profesního směřování. Neformální prostředí zájmového vzdělávání poskytuje účastníkům příležitost **objevovat různé činnosti a profese skrze zážitkový a praktický přístup** – tedy způsobem, který je jim blízký a motivující.

Na rozdíl od formálních nástrojů kariérního poradenství (např. testování předpokladů, diagnostické rozhovory) umožňují SVČ dětem, mládeži a mladým lidem získat vlastní zkušenost prostřednictvím kroužků, projektů, exkurzí, stáží, workshopů nebo spolupráce se středními školami a odborníky z praxe. **Tím přispívají k:**

- identifikaci oblastí, které účastníky dlouhodobě zajímají a v nichž mohou vyniknout,
- podpoře osobního rozvoje a přijetí zodpovědnosti za vlastní volbu,
- vzbuzení zájmu o konkrétní činnost či profesní obor,
- přípravě na přijímací řízení (např. u talentových zkoušek, portfolií apod.).

Některá střediska **cíleně sledují úspěšnost svých účastníků** a uvádějí konkrétní případy, kdy pravidelná účast na zájmové činnosti pomohla účastníkovi najít profesní směr. Tyto příběhy se často objevují ve

veřejně přístupných výročních zprávách, na webových stránkách SVČ nebo v regionálním tisku. Jedná se tedy o běžně dostupná a ověřitelná fakta.

Tento přirozený doprovod kariérního směřování účastníků lze chápat jako odbornou pomoc, kterou SVČ poskytují v souladu s legislativou – odborná a metodická podpora účastníkům zájmového vzdělávání např. právě při rozhodování o dalším studiu či volbě oboru. Ačkoliv nejde o formální kariérní poradenství v úzkém slova smyslu, přínos SVČ v této oblasti je nesporný a v praxi široce uznávaný.

2) Systematická podpora talentovaných dětí a mládeže

Střediska volného času hrají nezastupitelnou roli v **podpoře nadaných a talentovaných dětí a mládeže,** která je vyzdvihována i Českou školní inspekcí. Díky širokému spektru aktivit a vysoké míře flexibility mohou SVČ rychle reagovat na individuální potřeby účastníků a poskytovat podnětné a rozvíjející prostředí. Jejich pestrá nabídka často zahrnuje nadstandardní a specializované aktivity (např. robotiku, programování, jazykové kroužky pro pokročilé, přípravu na talentové zkoušky aj.), které nadané děti dlouhodobě motivují a podporují v rozvoji.

SVČ často spolupracují se základními i středními školami, krajskými koordinátory podpory nadání pod NPI, vysokými školami či vědeckými institucemi, což umožňuje identifikaci mimořádně nadaných účastníků a následnou nabídku adekvátních forem podpory. Kromě pravidelné činnosti střediska talentům nabízejí také individuální konzultace, projektovou výuku nebo tematicky zaměřené víkendové workshopy, letní školy a tábory.

V praxi se osvědčuje zejména **interdisciplinární přístup**, který rozvíjí nadání v širších souvislostech – např. propojením technických dovedností s kreativními nebo komunikačními schopnostmi. Tento přístup navíc pomáhá předcházet jednostrannému zatížení dítěte a přispívá k jeho celkovému osobnostnímu růstu.

Velkým přínosem SVČ je rovněž **vytváření bezpečného a přívětivého prostředí,** kde mohou děti svobodně rozvíjet své talenty bez obav z nálepkování, soutěživého srovnávání či tlaku na výkon. Střediska podporují nadání v kontextu celostního přístupu, který zohledňuje emoční, sociální a motivační potřeby dětí. Zejména u nadaných účastníků, kteří často čelí zvýšeným nárokům nebo vnitřnímu napětí, je důraz na rovnováhu mezi výkonem a osobním rozvojem klíčový.

3) Soutěže

Střediska volného času dlouhodobě hrají aktivní roli v oblasti rozvoje soutěžní činnosti dětí a mládeže. **Soutěže nejsou pouze prostředkem k měření výkonu, ale především motivačním a výchovným nástrojem.** Umožňují dětem zúročit nabyté dovednosti, zažít pocit úspěchu a sebeuplatnění, učí je zvládat emoce spojené s výhrou i prohrou a zároveň rozvíjejí férovost, týmovou spolupráci a vytrvalost.

Soutěžní činnost probíhá napříč různými oblastmi – od přírodovědných a technických disciplín přes výtvarné, hudební, pohybové a taneční soutěže až po recitační přehlídky, soutěže v programování nebo eko-olympiády. Zahrnuje soutěže pořádané přímo jednotlivými středisky, mezi SVČ či účast účastníků zájmového vzdělávání na krajských, celostátních či mezinárodních kolech.

Soutěže lze rozdělit na dvě hlavní skupiny:

- **Soutěže vyhlašované nebo spoluvyhlašované MŠMT,** které mají celostátní strukturu, definované postupové mechanismy a často slouží jako platforma pro identifikaci nadaných

účastníků v jednotlivých oblastech (např. biologická olympiáda, geologická olympiáda, soutěže v jazycích či recitační přehlídky).

- **Soutěže realizované SVČ samostatně,** případně ve spolupráci s partnery z oblasti kultury, sportu, školství či neziskového sektoru. Tyto akce často vycházejí z lokálních tradic, regionální poptávky nebo odborného zaměření SVČ a hrají významnou roli při aktivizaci místní komunity a nabídce dostupného soutěžního prostředí pro široké spektrum účastníků.

Nezřídka právě soutěžní činnost pomůže identifikovat mimořádný talent účastníka, jenž by jinak zůstal nepovšimnut. Soutěže se tak stávají nejen přirozenou součástí zájmového vzdělávání, ale také významnou formou reprezentace práce SVČ a potvrzením jejich přínosu k vzdělávacímu i osobnostnímu rozvoji dětí a mládeže.

Tabulka 6 Soutěže MŠMT v SVČ

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Počet soutěží	3 392	3 620	2 444	1 293	3 197	2 670	2 412
Počet účastníků	501 018	526 179	145 424	124 187	533 488	476 013	439 707
Počet účastníků na 1 soutěž	*147,7*	*145,4*	*59,5*	*96,0*	*166,9*	*178,3*	*182,3*

Zdroj: Výkaz Z-15, stav k 31. 10. daného roku

Počet soutěží MŠMT má v čase **klesající tendenci** – zatímco v roce 2018 bylo vykázáno 3,4 tisíce soutěží, v roce 2024 to bylo přibližně o tisíc méně (2,4 tisíce). **Snižuje se i celkový počet účastníků** těchto soutěží, a to z 501 tisíc v roce 2018 na 439,7 tisíce v roce 2024. Současně dochází ke zvýšení průměrného počtu účastníků na jednu soutěž – z 147,7 na 182,3.

4) Inkluze, rovné příležitosti a podpora znevýhodněných účastníků

Střediska volného času hrají důležitou roli v podpoře **inkluzivního vzdělávání** a **rozvoji sociálních dovedností** u dětí a mládeže. Díky široké nabídce aktivit a otevřenému přístupu umožňují dětem a mládeži z různých socioekonomických a věkových skupin vzájemné spolužití a přirozené začlenění do kolektivu. Ve **smíšených skupinách se účastníci zájmového vzdělávání učí spolupracovat, respektovat odlišnosti a překonávat bariéry,** které by mohly vznikat například při přechodu mezi různými stupni vzdělávání.

Střediska volného času jsou otevřená také **účastníkům se speciálními vzdělávacími potřebami.** Možnosti přijetí účastníků s fyzickým handicapem (např. na vozíčku) se liší v závislosti na bezbariérovosti konkrétního zařízení – ta je často ovlivněna typem budovy, jelikož řada SVČ sídlí v historických či městských objektech, které nebyly projektovány s ohledem na bezbariérový přístup. Dětem, které mají specifické vzdělávací potřeby, jsou však dveře do středisek volného času otevřeny. Z komunikace s řediteli vyplynulo, že pro zajištění odpovídající podpory **je zásadní, aby rodiče předkládali potvrzení z pedagogicko-psychologických poraden.** Pokud ho nemají, měli by udržet otevřenou komunikaci reflektující potřeby jejich dítěte. To se ale v praxi často neděje – rodiče mnohdy nepovažují sdělení těchto informací za důležité, a střediskům se tím komplikuje zajištění adekvátní podpory či relevantní upravení programu, ať už v kroužcích nebo na táborech.

V rámci zájmových kroužků či spontánních volnočasových aktivit se běžně setkávají děti mladšího a staršího školního věku, což přirozeně **usnadňuje adaptaci na změny školního prostředí.** Starší účastníci mohou zároveň fungovat jako mentoři pro mladší děti, a tím posilovat **mezigenerační**

soudržnost a předávání zkušeností. Tento přístup minimalizuje obavy spojené s přechodem na vyšší stupeň školy a pomáhá dětem získat větší jistotu v nových situacích.

Střediska volného času **reflektují také potřeby dětí a rodin ze sociálně znevýhodněného prostředí.** Část nabídky aktivit a programů je nastavena tak, aby se do ní mohly zapojit i děti, které by si za běžných podmínek nemohly dovolit pravidelnou účast na volnočasových činnostech. Záměrně jsou proto do nabídky zařazovány cenově dostupné aktivity nebo podpůrné formy, jako je doučování či programy zaměřené na rozvoj sociálních dovedností.

SVČ nejsou nízkoprahovými zařízeními v pravém slova smyslu, ale díky své otevřené a inkluzivní povaze přirozeně vytvářejí prostředí, ve kterém se potkávají děti z různorodých socioekonomických podmínek. Dochází tak k **eliminaci sociální segregace a k posilování soudržnosti dětských kolektivů.** Dětem ze znevýhodněného prostředí je umožněno smysluplně trávit volný čas, rozvíjet své schopnosti a budovat zdravou sociální identitu v běžném prostředí vrstevníků.

5) Komunitní rozměr a společenská funkce SVČ

Díky svému otevřenému přístupu a pestré nabídce činností plní střediska volného času nejen **vzdělávací a preventivní roli,** ale v řadě případů také **funkci komunitního centra,** které propojuje děti, rodiče i širší společnost. V mnoha regionech se jedná o jediné místo, kde se mohou různé skupiny obyvatel setkávat při neformálních aktivitách nebo veřejných událostech.

Myšlenku komunitního rozměru v práci SVČ podporuje i projekt Šablony OP JAK, který umožňuje rozvoj **komunitních aktivit** a vzájemného učení napříč generacemi. Programy a aktivity zaměřené na rodiny s dětmi, mezigenerační nebo komunitní setkávání přispívají ke zlepšování vztahů v lokalitách, posilování identity komunity a pocitu sounáležitosti.

Význam SVČ jako **bezpečného prostoru pro otevřený dialog dětí a mladých lidí je rovněž akcentován v Koncepci podpory mladých lidí v ČR do roku 2030.** Tato koncepce usiluje o posílení příležitostí, při nichž mohou mladí lidé sdílet své potřeby a hledat vlastní místo ve společnosti. Střediska volného času jsou pro naplňování těchto cílů přirozeným a dlouhodobě ověřeným prostředím.

Pravidelná i příležitostná účast desítek tisíc dětí a mládeže napříč Českou republikou potvrzuje, že se jedná o instituce, které dokážou navazovat vztah založený na důvěře, kontinuitě a neformální komunikaci. SVČ nejsou jen místem, kam dítě přichází „na kroužek“ – jejich přínos spočívá ve vytváření bezpečného prostoru pro osobnostní rozvoj, vzájemné vztahy i přirozené začleňování dětí z různorodého prostředí. Tento hlubší rozměr práce je předpokladem pro naplňování širších společenských cílů, jako je participace mladých lidí, mezigenerační porozumění či prevence sociálního vyloučení.

6) Školní, žákovské a studentské parlamenty

SVČ se aktivně podílejí na podpoře participace žáků a studentů prostřednictvím školních, žákovských a studentských parlamentů. Tato činnost je zaměřena spíše na starší školní věk a věkovou skupinu 15+, které SVČ poskytují nejen zázemí pro setkávání, ale také odborné vedení, metodickou podporu a příležitosti k rozvoji klíčových kompetencí. Parlamenty mohou fungovat samostatně pod záštitou SVČ nebo ve spolupráci se školami či zřizovateli.

- Příkladem dobré praxe je **Rožnovský parlament dětí a mládeže,** který funguje pod záštitou SVČ Rožnov pod Radhoštěm již od roku 2005. Parlament je rozdělen na žákovskou a studentskou sekci a jeho členové se podílejí na organizaci akcí, diskusních fór a dalších aktivit, které podporují občanskou angažovanost a rozvoj komunikačních dovedností.
- Dalším příkladem je **Studentský parlament Plzeňského kraje,** koordinovaný SVČ Radovánek. Tento parlament sdružuje žáky středních škol zřizovaných Plzeňským krajem a zaměřuje se na rozvoj občanské participace, organizaci vzdělávacích aktivit a spolupráci s krajskými institucemi.

Z výše uvedeného je zřejmé, že střediska volného času představují široce zaměřené **vzdělávací instituce,** které nejsou jen poskytovateli pravidelné činnosti ve formě kroužků, ale **věnují se systematicky výchově, vzdělávání a rozvoji dětí a mládeže.** Plní zároveň **preventivní, podpůrnou i komunitně orientovanou funkci.** V jejich činnosti se propojuje **práce se skupinou, jednotlivcem i komunitou** – SVČ vytvářejí bezpečné, důvěryhodné a otevřené prostředí, kde se mohou přirozeně setkávat děti a mládež z různých sociálních, ekonomických i kulturních prostředí, **navazovat vztahy a rozvíjet osobní i sociální potenciál.**

Střediska jsou významným partnerem rodin a škol. **Pomáhají vyrovnávat vzdělávací nerovnosti, podporují rovnost příležitostí a přispívají ke zdravému vývoji dětí a mládeže.** Významná je jejich role v oblasti **kariérního poradenství,** systematické **podpory nadaných,** začleňování účastníků se speciálními vzdělávacími potřebami i dětí ze znevýhodněného prostředí. Nedílnou součástí jejich činnosti je i **prevence sociálně nežádoucích jevů.**

SVČ svou činností pokrývají rovněž **pořádání soutěží, organizaci komunitních aktivit** a podporu **participace mládeže a mladých lidí** – včetně vedení školních, žákovských a studentských parlamentů. Takto komplexní přístup je dlouhodobě ověřený praxí a široce uznávaný odbornou i laickou veřejností.

1.2.1 PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V OBLASTI PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Střediska volného času hrají v českém vzdělávacím systému důležitou roli také v oblasti zájmového vzdělávání dětí, které jsou zatím mimo školský systém a dětí předškolního věku. Následující **text vychází z výstupů analytického projektu TSI ECEC** (Technická podpora pro rozvoj systému péče a vzdělávání v raném věku), jehož cílem bylo zmapovat rozvoj systému péče a vzdělávání v raném věku, včetně role aktérů neformálního vzdělávání. Ve znění textu jsou ponechány terminologické výrazy, které odpovídají formulacím v daném dokumentu.

V rámci analytického projektu TSI ECEC byla zmiňována úloha středisek volného času jakožto aktérů, kteří realizují předškolní aktivity typu školiček, adaptačních programů pro děti od dvou let a dalších forem práce s malými dětmi a jejich rodiči.

Z dokumentu rovněž vyplývá, že se SVČ podílejí na vytváření podnětného prostředí, které podporuje rozvoj dětí a mezigenerační spolupráci. Jejich programy, často realizované v odpoledních hodinách, se mohou stát důležitým doplňkem institucionální péče a vzdělávání, zvláště tam, kde není dostatečná kapacita mateřských škol nebo kde rodiny preferují alternativní přístup.

V mezinárodním srovnání, jak bylo uvedeno ve výstupech projektu, představují SVČ a DDM unikátní model neformální podpory, který v sobě spojuje vzdělávací, sociální a komunitní funkce a může sloužit jako příklad přístupu propojujícího formální a neformální vzdělávací instituce. Přesto však zůstávají v oblasti politiky rané péče spíše na okraji systémového zájmu. Výstupy projektu tak poukazují na jejich

potenciál, který by mohl být v budoucnu lépe využit při podpoře rodin s malými dětmi a zajištění dostupnosti služeb v této oblasti.

Střediska volného času si nekladou za cíl suplovat funkci mateřských škol, nicméně v některých regionech **přirozeně doplňují systém vzdělávání v raném věku** – a to zejména tam, kde není dostatečná kapacita MŠ nebo kde rodiny hledají alternativní, neformálnější formy podpory dětí před nástupem do mateřské či základní školy. SVČ mohou být pro mnoho dětí místem, které jim zprostředkuje první zkušenost s organizovanou činností, kolektivem a novým prostředím, a to v bezpečné a podnětné atmosféře, která je pro tuto věkovou skupinu mimořádně důležitá.

2. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ SVČ

Kvalita personálního zajištění představuje klíčový faktor ovlivňující úroveň poskytovaného zájmového vzdělávání ve střediscích volného času. Zaměstnanci se dělí do dvou skupin, a sice na **pedagogické** a **nepedagogické** pracovníky, přičemž odbornou **kvalifikaci pedagogických pracovníků stanovuje zákon č. 563/2004 Sb.,** o pedagogických pracovnících a kvalifikaci nepedagogických pracovníků stanovují další předpisy podle toho, o jakou pracovní pozici se jedná.

2.1 PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ SVČ: Z POHLEDU LEGISLATIVY

Zákon o pedagogických pracovnících upravuje předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků, upravuje další vzdělávání pedagogických pracovníků, kariérní systém a další specifika pedagogických profesí, včetně znalosti českého jazyka či předpokladů pro výkon činnosti. **Nařízení vlády č. 75/2005 Sb.,** potom stanovuje rozsah přímé vyučovací, výchovné, speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků.

Níže je výňatek nejdůležitějších částí ze zákona a řízení vlády, které se vztahují ke střediskům volného času.

1. ***Zákon 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů***

§ 2

(1) Pedagogickým pracovníkem *je ten, kdo koná* ***přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzd****ělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu a je:*

a) zaměstnancem právnické osoby vykonávající činnost školy,

b) zaměstnancem společenství obcí nebo zaměstnancem právnické osoby zřízené nebo založené společenstvím obcí, pokud jeho prostřednictvím zajišťuje příspěvková organizace vykonávající činnost školy nebo školská právnická osoba plnění svých úkolů,

c) zaměstnancem státu, nebo

d) ředitelem školy.

(2) Přímou pedagogickou činnost vykonává

a) učitel,

b) pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,

c) vychovatel,

d) speciální pedagog,

e) školský logoped,

f) psycholog,

g) pedagog volného času,

h) asistent pedagoga,

i) trenér,

j) metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně20),

k) vedoucí pedagogický pracovník.

§ 17

(1) Pedagog volného času, který vykonává komplexní přímou pedagogickou činnost v zájmovém vzdělávání ve školách a školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, získává odbornou kvalifikaci

a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,

b) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením,

c) vzděláním podle § 10 odst. 1,

d) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením, nebo

e) alespoň středním vzděláním s maturitní zkouškou a

1. studiem pedagogiky podle § 22 odst. 1, nebo

2. získáním profesní kvalifikace pro činnost samostatného vedoucího volnočasových aktivit dětí podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

(2) Pedagog volného času, který vykonává dílčí přímou pedagogickou činnost v zájmovém vzdělávání ve školách a školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, získává odbornou kvalifikaci

a) vzděláním podle odstavce 1, nebo

b) středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a

1. studiem pedagogiky podle § 22 odst. 1,

2. studiem pro přípravu pedagogů volného času vykonávajících dílčí přímou pedagogickou činnost v zájmovém vzdělávání, nebo

3. získáním profesní kvalifikace pro činnost vedoucího volnočasových aktivit dětí podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

(3) Pedagog volného času získává odbornou kvalifikaci pouze pro aktivity zájmového vzdělávání uměleckého nebo odborného zaměření vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu odpovídajícího uměleckého nebo odborného zaměření.

(4) Zaměstnanci, který vykonává dílčí přímou pedagogickou činnost v zájmovém vzdělávání ve školách a školských zařízeních pro zájmové vzdělávání a je výkonným umělcem7), výtvarným umělcem nebo který má odbornou kvalifikaci podle § 21, může ředitel školy písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace pedagoga volného času pro aktivity zájmového vzdělávání odpovídající uměleckému zaměření nebo odborné kvalifikaci zaměstnance za splněný, pokud týdenní pracovní doba tohoto zaměstnance u právnické osoby vykonávající činnost školy nepřesahuje polovinu stanovené týdenní pracovní doby a pokud tento zaměstnanec mimo pracovněprávní vztah k právnické osobě vykonávající činnost školy provádí umělecké výkony, vytváří umělecká díla nebo vykonává činnost, pro niž splňuje odbornou kvalifikaci podle § 21. Uznání splnění předpokladu odborné kvalifikace platí pro účely tohoto zákona po dobu, po kterou zaměstnanec splňuje podmínky podle věty první.

2. ***Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků ve znění pozdějších předpisů***

Příloha č. 1 k nařízení vlády: Týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti

bod 13) Středisko volného času

13.1. pedagog volného času vykonává celoroční vedení pravidelných aktivit v průměrné délce trvání nejméně 6 hodin týdně,

13.2 ředitel vykonává celoroční vedení alespoň jedné vzdělávací aktivity v průměrné délce trvání nejméně 2 hodiny týdně.

2.2 PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ SVČ: NAPLŇOVÁNÍ LEGISLATIVNÍHO RÁMCE V PRAXI

Zaměstnanci SVČ se zpravidla dělí na **pedagogické** a **nepedagogické pracovníky,** přičemž oba typy profesí jsou nezbytné pro hladký a kvalitní chod organizace. Pedagogičtí pracovníci vykonávají přímou výchovně-vzdělávací činnost a mohou být:

- **interní,** tedy zaměstnanci na hlavní pracovní poměr, kteří zajišťují komplexní pedagogickou činnost, tj. pedagogové volného času (dále pedagogové nebo PVČ),
- **externí,** působící na základě dohod o provedení práce či dohod o pracovní činnosti, kteří obvykle realizují dílčí pedagogické aktivity, například vedení kroužků a táborů, práci na akcích či soustředěních.

Vedle nich působí v SVČ **nepedagogičtí pracovníci,** kteří zajišťují provozní, ekonomické a technické zázemí organizace. Patří mezi ně účetní, domovníci, uklízečky nebo vrátní. I tito pracovníci mohou být vedení jako interní pracovníci nebo mohou pracovat na základě dohod.

Kromě výše uvedených mohou v SVČ působit také další **odborní pracovníci,** jako jsou asistenti pedagoga, školní psychologové, speciální pedagogové nebo kariérní poradci. V těchto případech se však zpravidla nejedná o pozice hrazené ze státního rozpočtu – jejich mzdy jsou hrazeny z jiných zdrojů, například z vlastních prostředků organizace, příspěvků zřizovatele nebo účelově zaměřených dotačních titulů.

Tabulka 7 Počet pedagogických pracovníků v SVČ (bez ohledu na zdroj financování)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Fyzické osoby	15 822	16 017	14 111	15 115	16 001	17 290	17 558
v tom interní	2 277	2 288	2 336	2 406	2 390	2 485	2 543
v tom externí	13 545	13 729	11 775	12 709	13 611	14 805	15 015
podíl externích	85,6%	85,7%	83,4%	84,1%	85,1%	85,6%	85,5%
Přepočteno na plně zaměstnané	3 021,6	3 042,4	2 760,4	2 972,7	3 033,4	3 117,1	3 103,9
v tom interní	1 946,4	1 963,4	2 017,3	2 018,6	2 023,5	2 082,2	2 091,6
v tom externí	1 075,2	1 079,0	743,1	954,1	1 009,9	1 034,9	1 012,3
podíl externích	35,6%	35,5%	26,9%	32,1%	33,3%	33,2%	32,6%

Zdroj: Výkaz Z-15, stav k 31. 10. daného roku.

Počet pedagogických pracovníků ve střediscích volného času se v čase zvyšuje – jak v počtu fyzických osob (z 15,8 tisíce v roce 2018 na 17,6 tisíce v roce 2024), tak v počtu úvazků (z 3 tisíc na 3,1 tisíce).

V případě externích pracovníků dochází k určitému paradoxu. Zatímco počet fyzických osob vzrostl z 13,6 tisíce na 15 tisíc, počet úvazků se naopak mírně snížil (z 1075,2 na 1012,3).

Graf 6 Vývoj počtu úvazků pedagogických pracovníků ve veřejných SVČ, podíl dle financování ze státního rozpočtu

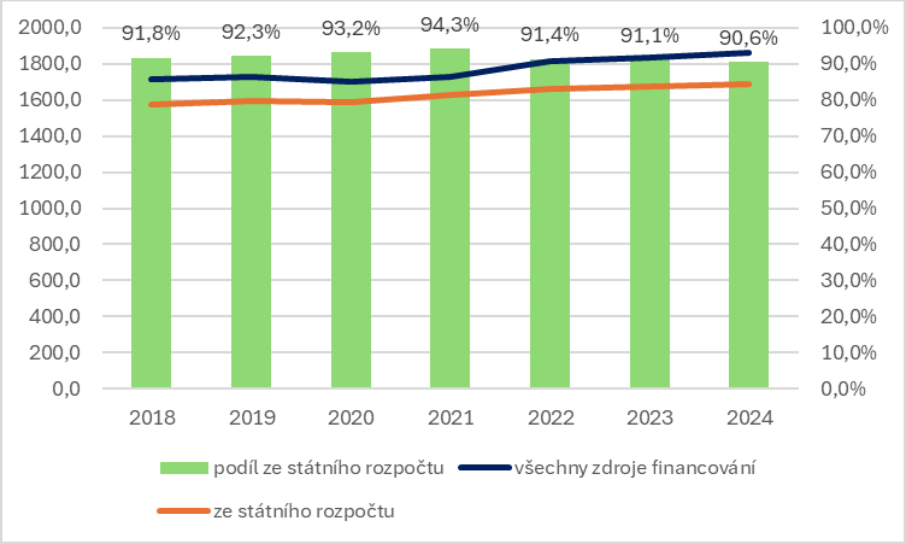

Zdroj: Výkaz P1-04, stav ke 4. čtvrtletí daného roku

Tabulka 8 Vývoj počtu úvazků pedagogických pracovníků ve veřejných SVČ, podíl dle financování ze státního rozpočtu

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
všechny zdroje financování	1714,7	1730,2	1701,8	1727,9	1818,8	1836,3	1863,9
ze státního rozpočtu	1573,8	1596,6	1585,9	1629,7	1662,9	1673,5	1689,4
podíl ze státního rozpočtu	91,8%	92,3%	93,2%	94,3%	91,4%	91,1%	90,6%

Zdroj: Výkaz P1-04, stav ke 4. čtvrtletí daného roku

Počet úvazků pedagogických pracovníků ve střediscích volného času zřizovaných krajem či obcí se v čase rovněž zvyšuje, a to jak celkově za všechny zdroje financování, tak i v rámci úvazků hrazených ze státního rozpočtu. U těchto však dochází k mírnému poklesu jejich podílu na celkovém objemu. **Nižší podíl pedagogických úvazků hrazených ze státního rozpočtu je dlouhodobě zaznamenáván u krajských středisek** (87 % oproti 94 % u obecních), přičemž právě v těchto organizacích došlo v čase k výraznějšímu poklesu. **Nejnižší podíly pedagogických pracovníků hrazených ze státního rozpočtu** byly v roce 2024 evidovány v Praze (81 %), Jihomoravském (83 %), Libereckém (87 %) a Pardubickém kraji (88 %). Naopak nejvyšší podíl vykázaly Středočeský (100 %) a Jihočeský kraj (také 88 %). Mezi roky 2018 a 2024 se tento podíl nejvíce snížil v Karlovarském, Libereckém, Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském kraji. Naopak k jeho nárůstu došlo zejména ve Středočeském a Královéhradeckém kraji.

2.2.1 PEDAGOGOVÉ VOLNÉHO ČASU

Role **interních pedagogů volného času** je v systému středisek volného času mimořádně komplexní. Práce interního pedagoga zahrnuje nejen přímou pedagogickou činnost s účastníky, ale také plánování, organizaci, přípravu prostředí, vedení dokumentace a úzkou spolupráci s kolegy, školami, rodiči i dalšími subjekty. Tato pozice vyžaduje schopnost rychle reagovat na aktuální situace, flexibilně přecházet mezi

různými rolemi, improvizovat a současně vytvářet motivující a bezpečné prostředí pro děti, mládež i spolupracovníky.

Mnohovrstevnatost této práce spočívá v tom, že pedagog musí být nejen odborníkem ve své zájmové oblasti, ale také koordinátorem, metodikem, průvodcem i kreativním tvůrcem obsahu. Právě tato různorodost činí jeho roli v neformálním vzdělávání nenahraditelnou.

Naopak **externí pedagogové volného času** (dále externisté nebo externí pracovníci) přicházejí do organizace zpravidla za účelem realizace konkrétních, dílčích úkolů – například vedení tematického kroužku, jednorázové akce či programu na táboře. Jsou to specialisté na danou problematiku, kteří doplňují činnost stálého týmu svou odborností a rozšiřují nabídku aktivit o specifické oblasti.

2.2.2 PEDAGOGOVÉ VOLNÉHO ČASU: INTERNÍ ZAMĚSTNANCI

Pedagogové volného času se podílejí na **širokém spektru aktivit zaměřených na smysluplné naplňování volného času účastníků zájmového vzdělávání.** Vedle pravidelné a příležitostné činnosti zajišťují také tábory, pobytové akce, osvětové aktivity, spontánní programy a individuální práci s dětmi a mládeží. Součástí jejich náplně je rovněž příprava a realizace vzdělávacích a výukových programů.

Kromě přímé práce s účastníky v rámci pravidelné činnosti organizují pedagogové volného času tematické, výchovné, vzdělávací a zájmové akce, podílejí se na péči o nadané děti a mládež a spolupracují se školami či dalšími institucemi při pořádání soutěží a přehlídek. Významná je také jejich role v oblasti osvěty – připravují programy nejen pro žáky a studenty, ale i pro pedagogické pracovníky a další zájemce z řad veřejnosti.

Pedagog volného času je **klíčovou postavou v oblasti zájmového vzdělávání,** která přispívá k rozvoji dovedností, talentů a volnočasových aktivit dětí, mládeže i dospělých. Jeho činnost zahrnuje pedagogické vedení, organizaci činností a personálu na oddělení, kreativní přípravu i administrativní zajištění široké škály aktivit SVČ.

Role pedagoga volného času je unikátní tím, že propojuje vzdělávací, kulturní a sociální dimenze a flexibilně reaguje na potřeby lokální i celospolečenské. Práce PVČ je často neviditelná, avšak nezbytná pro hladký chod organizace a přímou podporu účastníků – vytváří zázemí, bezpečný prostor a podmínky pro osobnostní rozvoj všech věkových skupin.

Graf 7 Podíl úvazků pedagogů volného času ve veřejných SVČ dle platových tříd, ČR celkem, 2024

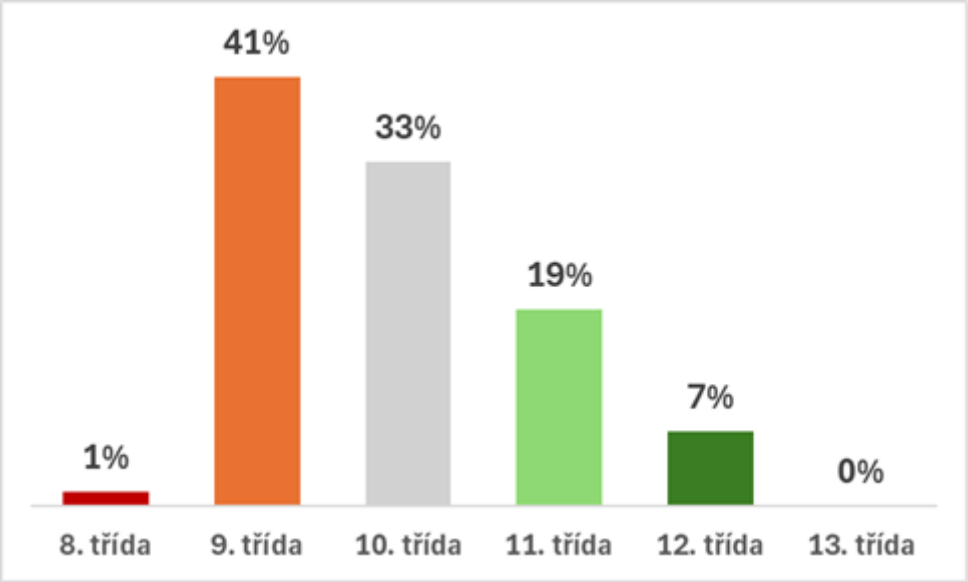

Zdroj: Výkaz Pc-01, stav k 30. 9. 2024

Pouze 7 % pedagogických pracovníků ve střediscích volného času je zařazeno do 12. platové třídy. **Nejčastěji jsou pedagogové zařazováni do 9. a 10. platové třídy,** přičemž 1 % úvazků spadá dokonce do 8. platové třídy. Výjimečné je zařazení do 13. platové třídy – v celé České republice byl evidován pouze jeden třetinový úvazek v této třídě, a proto již není v grafech níže zobrazován. **Uvedené údaje zahrnují také ředitele a vedoucí pracovníky SVČ.**

Graf 8 Podíl úvazků pedagogů volného času ve veřejných SVČ dle platových tříd, ČR celkem

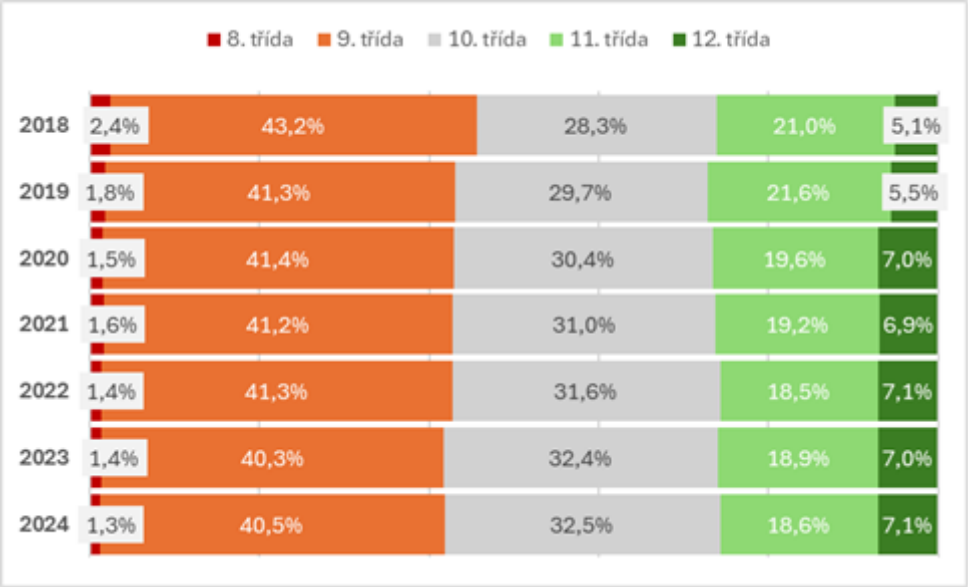

Zdroj: Výkaz Pc-01, stav k 30. 9. daného roku

Situace se v čase zlepšuje pouze mírně, kdy se snižuje podíl úvazků pedagogů volného času zařazených do 8. a 9. platové třídy, ale naopak se zvyšuje podíl zařazených do 10. platové třídy. Snižuje se zároveň

podíl těch zařazených do 11. platové třídy a mírně se zvyšuje podíl těch zařazených do 12., potažmo 13. platové třídy.

Graf 9 Podíl úvazků pedagogů volného času ve veřejných SVČ dle platových tříd, dle zřizovatele, 2024

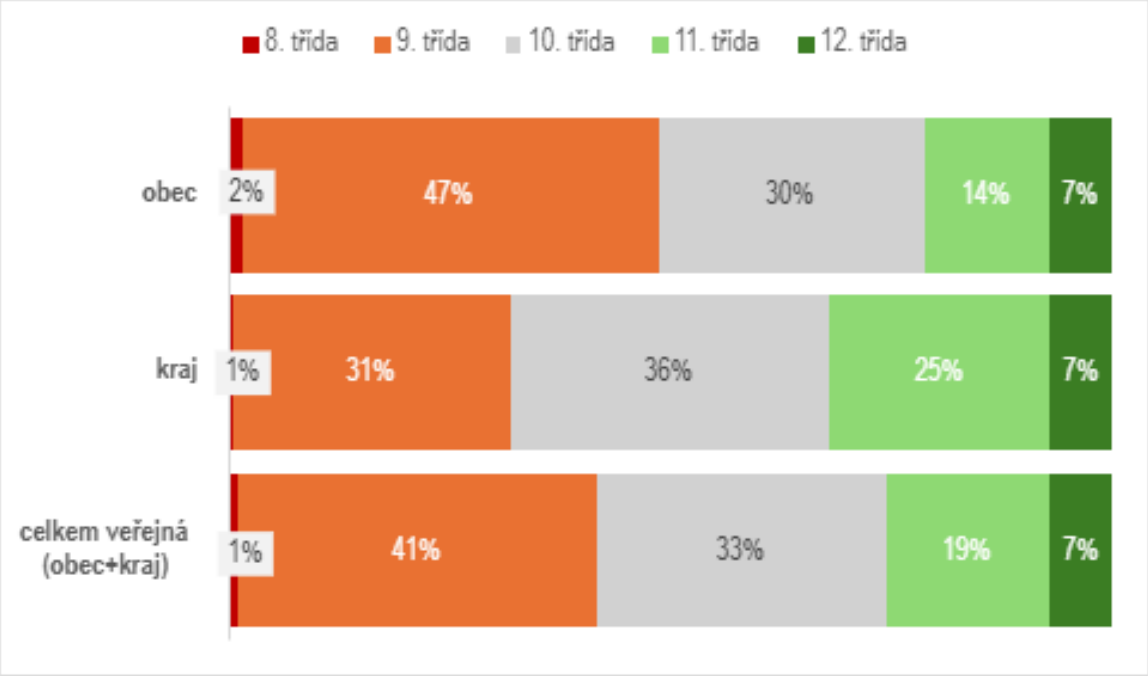

Zdroj: Výkaz Pc-01, stav k 30. 9. daného roku

Podíl úvazků pedagogů volného času zařazených **v nižších platových třídách je vyšší** v **SVČ zřizovaných obcí oproti krajským**. V případě vyšších platových tříd je situace opačná a lépe jsou na tom PVČ v krajských SVČ.

Graf 10 Podíl úvazků pedagogů volného času ve veřejných SVČ dle platových tříd, dle krajů, 2024

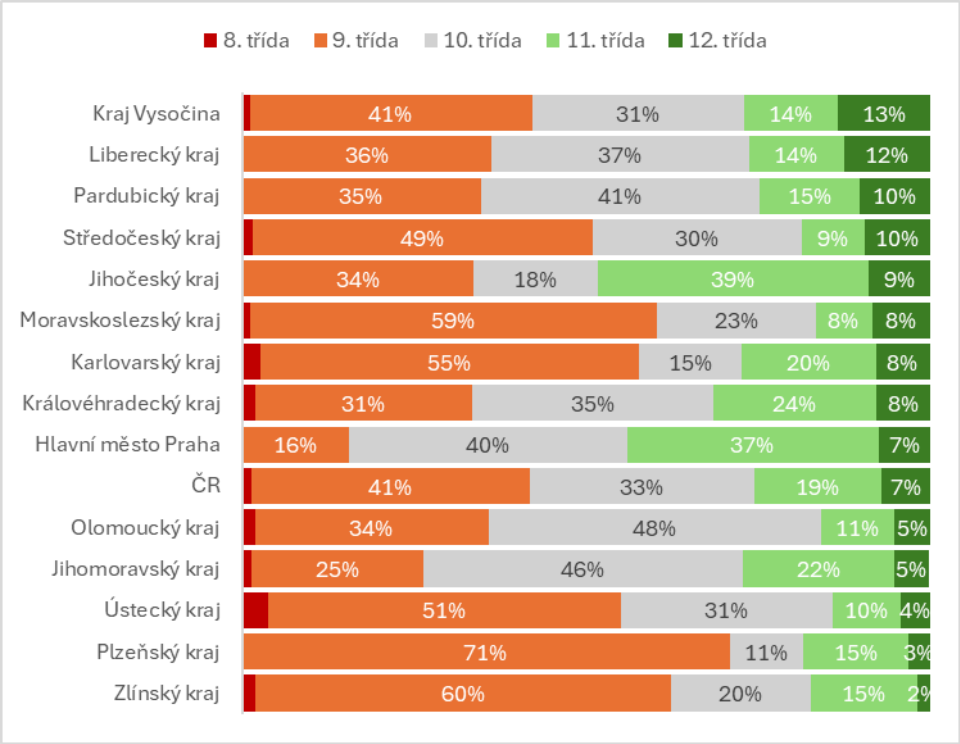

Zdroj: Výkaz Pc-01, stav k 30. 9. daného roku,

Pozn.: Kraje jsou seřazeny od nejvyššího podílu ve 12. platové třídě.

Nejvyšší podíl pedagogů volného času zařazených do 12. platové třídy vykazují Kraj Vysočina, Liberecký, Pardubický a Středočeský kraj. V **případě 11. platové třídy** jsou na tom nejlépe pedagogové volného času v Jihočeském kraji a v hlavním městě Praze. Z druhého konce nejvyšší podíl **úvazků v 8. platové třídě** se nachází v Ústeckém a Karlovarském kraji. Nejvyšší **podíl pedagogů zařazených do 9. platové třídy** byl zaznamenán v Plzeňském, Zlínském a Moravskoslezském kraji.

2.2.2.1 PODMÍNKY ORGANIZACE K ČINNOSTI A DOPADY NA PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Na práci pedagoga volného času má vliv personální, materiální i prostorové zabezpečení organizací, kterému se budeme věnovat v dalších částech textu. Současně však hraje roli velikost střediska volného času, na kterou lze nahlížet z různých úhlů – podle počtu unikátních účastníků, podle celkového počtu přihlášek do pravidelné činnosti nebo z hlediska počtu interních zaměstnanců.

Velikost organizace z hlediska pracovníků zpravidla určuje její strukturu. Ta bývá rozdělena na různá oddělení, jejichž fungování koordinují jednotliví interní pedagogové, odborníci na danou činnost. Mezi typická oddělení patří například Oddělení techniky, Oddělení estetiky nebo výtvarných činností, Oddělení přírodovědy či Oddělení tanečních nebo pohybových aktivit. V menších nebo kapacitně poddimenzovaných organizacích praxe ukazuje, že je nezbytné, aby jeden pedagog ovládal více odborných oblastí zájmového vzdělávání, neboť jen několik málo středisek v České republice má dostatečné personální kapacity na to, aby se každý pedagog mohl věnovat užší oblasti zájmové činnosti.

Pedagogové volného času, kteří dokážou pružně zastat více zájmových oblastí, jsou potom označováni jako tzv. multipotenciálové.[7]

Vedle strukturálního hlediska podle pracovníků lze velikost střediska volného času posuzovat také **podle počtu unikátních účastníků,** kteří se zapojují do pravidelné zájmové činnosti. Za středně velké SVČ považujeme takové, které má průměrem 713 unikátních účastníků nebo mediánem 587 unikátních účastníků v pravidelné činnosti (dle výkazu Z-15 k 30.10.2024).

Z dotazníkového šetření a komunikace s řediteli vyplynulo, že ve střediscích **často chybí technickohospodářští pracovníci,** jako jsou účetní, vrátní, uklízečky nebo údržbáři. Přestože krajské normativy zahrnují i prostředky na financování nepedagogické práce a jejich využití je v kompetenci ředitele, **ne vždy tyto prostředky postačují k pokrytí všech potřeb organizace.** To následně **ovlivňuje konkrétní podobu pracovní náplně interních pedagogů volného času,** kteří se tak podílejí i na činnostech, které by měly zajišťovat specializované pracovní pozice. Ředitelé například zajišťují účetnictví svépomocí, úklidové a údržbové práce bývají realizovány ad hoc, propagace a komunikace směrem k veřejnosti bývá roztříštěna mezi různé pracovníky nebo se řeší externě.

Pokud tedy organizace nezíská dostatečnou podporu ze strany zřizovatele, z úplaty za zájmové vzdělávání nebo z jiných zdrojů, zasahují tyto pracovní úkony do náplně práce pedagogů volného času. Situace je tedy výsledkem kombinace nastavení krajských normativů a rozdílné míry podpory zřizovatelů, přičemž prostor pro rozhodování ředitelů byl postupem času omezen.

Interní pedagogové volného času se ve většině SVČ dle organizační struktury stávají vedoucími pracovníky jednotlivých oddělení, na které jsou delegovány pravomoci spojené s odpovědností za kvalitu činností i za výběr vhodných externích pracovníků. Zde uvádíme několik typických činností, více z náplně práce bude popsáno v samostatné části:

- realizují vlastní pedagogickou činnost v rámci vedení zájmových útvarů, výukových programů, táborů a dalších forem zájmové činnosti,
- realizují nábor a následné zaškolení externích pracovníků, poskytují jim metodickou podporu a konzultace, dohlíží na jejich pedagogickou činnost,
- plánují činnost na oddělení, včetně materiálního zajištění a koordinace aktivit,
- dbají na bezpečnost při všech aktivitách – zpravidla jsou garanty BOZP v daných prostorách a současně dohlížejí na to, aby byli účastníci na činnostech adekvátně vybaveni,
- komunikují s rodiči a dalšími partnery, evidují přihlášky, výběr úplaty za zájmové vzdělávání,
- starají se o chod svěřených prostor, např. tělocvičen, kluboven či dílen), včetně jejich vybavení a údržby,
- koordinují maximální využití vnitřních i venkovních prostor a dostupných pomůcek pro činnost,
- připravují pomůcky pro externí pracovníky, případně dle potřeby a specifik činnosti pracovní listy nebo pomůcky tvoří...

[7] Multipotenciál je označení pro člověka, který má široké spektrum zájmů a schopností napříč různými oblastmi. Na rozdíl od specialistů, kteří se soustředí na jednu konkrétní oblast, multipotenciálové mají tendenci učit se a rozvíjet v několika různých oborech, často je propojují a využívají své znalosti k inovativním řešením. V kontextu pedagogiky se tento termín používá pro učitele či lektory, kteří ovládají více odborných oblastí a dokážou vést výuku v různých zájmových či vzdělávacích směrech. To je zvláště důležité v organizacích s omezenými personálními kapacitami, kde se od pedagogů očekává větší flexibilita a široká odbornost.

Vlastní činnost pedagogů je tedy ovlivňována řadou systémových a provozních faktorů, mezi které patří zejména:

- legislativní požadavky a normy,
- podmínky financování, zejména výše normativních prostředků stanovených krajskými úřady a finanční podpora zřizovatelů,
- provozní specifika daná zřizovateli, včetně dostupnosti prostor a technického zázemí, v nichž organizace realizují svoji činnost (např. absence tělocvičny vede ke zvýšené časové i finanční zátěži spojené s pronájmy externích prostor či přejížděním mezi budovami),
- velikost organizace, ať už z hlediska počtu zaměstnanců nebo unikátních účastníků, která ovlivňuje míru specializace pracovníků, organizační členění a rozsah přenesených odpovědností na jednotlivé pedagogy.

2.2.2.2 NÁPLŇ PRÁCE INTERNÍCH PEDAGOGŮ VOLNÉHO ČASU

V oblasti zájmového vzdělávání neexistuje jednotná metodika, která by přesně vymezovala, co lze považovat na přímou pedagogickou činnost (PPČ) pedagogů volného času. Přestože z pohledu podstaty pedagogické profese by do PPČ měla být zahrnuta veškerá přímá pedagogická práce s účastníky zájmového vzdělávání plynoucí ze všech činností, které odpovídají naplňování vyhlášky o zájmovém vzdělávání, v praxi je výklad nejednotný.

Jako PPČ je ze strany MŠMT či zřizovatelů často uznávána pouze činnost realizovaná v rámci pravidelné docházky, tedy kroužků. Tato interpretace však neodpovídá skutečné náplni práce pedagogů volného času, kteří **vykonávají přímou pedagogickou činnost i mimo činnost pravidelnou** – při realizaci víkendových soustředění kroužků, táborové činnosti, jednorázových vzdělávacích akcích apod.

Minimální výše přímé pedagogické činnosti je stanovena nařízením vlády č. 75/2005 Sb., které platí pouze pro pedagogické pracovníky ve veřejných SVČ. Na neveřejná střediska volného času se toto nařízení nevztahuje. Zde je stanovení výše PPČ výhradně v kompetenci ředitele organizace, který ji určuje prostřednictvím vnitřních směrnic. V důsledku to může znamenat, že nemusí být dodržena ani minimální úroveň PPČ stanovená veřejným SVČ. V březnu 2023 realizovalo MŠMT dotazníkové šetření v rámci žádostí o mimonormativní dofinancování stěžejní činnosti mezi veřejnými SVČ. Z celkem 67 výstupů vyplynulo, že průměrná výše přímé pedagogické činnosti u ředitelů je 4,65 h a u pedagogů 10,91 h.

Práci interních pedagogů volného času můžeme rozčlenit do následujících kategorií.

1) **PEDAGOGICKÁ ČINNOST, která je jednoznačně chápána jako přímá pedagogická činnost**
   - Pravidelná činnost, tj. vedení zájmových útvarů.
   - Táborová činnost, tj. vedení příměstských a pobytových táborů.

Tato činnost zároveň tvoří základ pro výpočet jednotek výkonu v rámci normativního financování poskytovaného ze státního rozpočtu.

2) **PEDAGOGICKÁ ČINNOST, kterou ne každý chápe jako PPČ**
   - Individuální práce, práce s nadanými účastníky zájmového vzdělávání, např. soustředění či další aktivity nad rámec pravidelné činnosti v kroužcích.
   - Doučování, příprava na talentové zkoušky, kariérové poradenství.

- Pedagogická činnost během příležitostné činnosti, soutěží, náborů či dnů otevřených dveří.
- Pedagogická činnost během konzultací, zajišťování praxí žákům středních škol a studentům.
- Přímá práce během přednášek, seminářů, výukových programů různého charakteru.
- Pedagogická činnost během tzv. spontánní činnosti, kdy pedagog v prostoru SVČ navazuje kontakt s neorganizovanými dětmi a mládeží a nabízí jim vhodné aktivity (např. v době čekání na kroužek, při odchodu ze školy apod.). Tento typ činnosti je běžnou součástí denního provozu mnoha SVČ a vychází z jejich otevřeného charakteru.

3) PŘÍPRAVA NA PEDAGOGICKOU ČINNOST

a s ní neoddělitelně související organizační činnost

- Pedagog volného času **připravuje plán práce** svého oddělení na školní rok, včetně plánu akcí, táborů a dalších forem zájmového vzdělávání. Dále **sestavuje plán činností** jednotlivých zájmových útvarů a obsah jednotlivých hodin. Tyto plánované aktivity musí být v souladu se školním vzdělávacím plánem organizace, jehož zpracování je v kompetenci ředitele. **Součástí přípravy je i zajištění materiálů, pomůcek či metodických listů,** případně zajištění spolupráce s externími pracovníky.
- Součástí práce pedagoga je také **sestavení rozvrhu hodin** svého oddělení a přidružených prostor – například budovy, zahrady, cvičiště – ve spolupráci s dalšími pedagogy a s ohledem na poptávku ze strany účastníků a dostupné personální kapacity. Rozvrh je následně předkládán ke schválení řediteli.
- Pedagog se podílí na **výběru a náboru externích pedagogů.** Tato činnost zahrnuje zveřejnění inzerce, vedení výběrových pohovorů, zaškolení a předání informací o náplni práce. Na základě jeho doporučení poté uzavírá ředitel pracovní smlouvu. Pedagog dále **koordinuje činnost externích pracovníků,** zajišťuje jim metodickou podporu, konzultace, intervize, pomůcky a průběžně sleduje kvalitu jejich práce.
- **Zodpovídá také za nábor účastníků do zájmových činností,** za naplněnost kroužků, táborů a dalších akcí. **Komunikuje s rodiči** účastníků o průběhu činnosti, **zveřejňuje informace** na webových stránkách a sociálních sítích organizace a prezentuje výsledky své činnosti formou nástěnek, výstav nebo jiných výstupů.
- Nedílnou součástí odborné činnosti je **příprava a aktualizace metodických materiálů,** výukových listů a pomůcek, které jsou logicky organizovány a sdíleny v rámci pracovních týmů. V některých případech pedagog tyto **pomůcky sám vyrábí** – především v oblastech, kde je potřeba přizpůsobit se věku, rozvoji dílčích gramotností nebo specifickým potřebám účastníků. S takto připravenými pomůckami se děti ve školním prostředí nesetkají, což zvyšuje jejich edukativní potenciál a činí vzdělávání v SVČ podnětnější a přirozenější. Nedílnou součástí je i péče o stav, dostupnost a hygienickou nezávadnost pomůcek.
- Pedagog **sleduje stav a funkčnost prostor a vybavení,** ve kterých probíhá zájmové vzdělávání, včetně monitoringu funkčnosti přístrojů a nástrojů, stavu výmalby a podobně. V případě závad zajišťuje opravu – přímo, nebo ve spolupráci s domovníkem či vedením organizace. Pokud organizace využívá externí dodavatele, pedagog zajišťuje komunikaci a kontrolu odstranění závad.
- V oblasti administrativy vede pedagog **vlastní výkaz práce,** který slouží jako podklad pro výpočet mzdy/platu a sledování vykázaného objemu práce i jednotek výkonu. Dále může

podle vnitřního nastavení organizace vykonávat také **administrativní úkony** spojené s docházkou a odměňováním externích pracovníků, a to včetně předávání výkazů řediteli, účetní jednotce nebo externí mzdové firmě. Ve střediscích menšího počtu zaměstnanců účetní agendu často zajišťují přímo ředitelé.

- Pedagog volného času je rovněž odpovědný **za vedení a průběžnou kontrolu pedagogické a hospodářské dokumentace** svého oddělení. Patří sem deníky zájmových útvarů (vlastní i vedené externisty), plány a hodnocení činností, příprava rozpočtů k jednotlivým útvarům, táborům nebo výukovým programům, evidence a vyúčtování plateb, vyúčtování záloh, cestovní příkazy a dokumentace pedagogicko-organizačního zajištění a BOZP. Tyto úkony vyžadují vysokou míru pečlivosti a po zpracování pedagogy jsou odevzdávány vedení organizace ke kontrole.
- Nedílnou součástí práce pedagogických pracovníků je také tzv. **pedagogizace prostředí,** která významně ovlivňuje atmosféru a celkový dojem z pobytu ve středisku. Prostory SVČ jsou záměrně utvářeny tak, aby působily útulně, podnětně, přívětivě a přiměřeně motivovaly děti k zapojení do aktivit. Pedagogové cíleně vytvářejí prostředí, které stimuluje zájem, zvídavost a tvořivost – využívají např. nástěnky s výstupy z činností, výukové plakáty, vitríny s trofejemi, ekologické koutky, keramické výstavy, hmyzí domečky, relaxační zóny či vizuálně atraktivní taneční sály. Důraz je kladen na to, aby podněty byly vhodně rozvržené a nepůsobily rušivě či zahlcujícím dojmem. Cílem této koncepční práce s prostředím je posilovat vztah dětí ke středisku, podněcovat jejich aktivitu a vytvářet bezpečné, esteticky příjemné a motivační prostředí, které podporuje učení i socializaci.
- Součástí náplně práce ředitele i pedagogů volného času je **navazování a rozvíjení spolupráce s rodičovskou veřejností** i širším komunitním prostředím. Zaměstnanci SVČ aktivně komunikují s partnery z řad škol, neziskových organizací, samosprávy, odborných institucí a dalších aktérů. Významná je rovněž **spolupráce se zřizovatelem** – nejen při zajištění chodu organizace, ale také při přípravě a realizaci projektů, které přispívají k rozvoji střediska nebo posilují jeho společenský přínos.

  Ředitelé zpravidla zajišťují strategickou rovinu této spolupráce – navazují institucionální partnerství, komunikují se zástupci obcí, krajů nebo donory a usilují o dlouhodobé ukotvení SVČ v komunitě. Pedagogové se naopak věnují praktickému rozvoji spolupráce na úrovni jednotlivých oddělení – vytvářejí si okruh spolupracovníků, navazují kontakty se sponzory, zajišťují komunikaci s rodiči účastníků a zapojují se do přípravy projektů a aktivit pro veřejnost.
- Ředitelé i pedagogové se rovněž mohou stát **členy různých pracovních skupin či výborů** – například místních akčních plánů vzdělávání (MAP), komisí prevence, krajských platforem pro práci s nadanými žáky či dalších odborných struktur. Účast v těchto skupinách jim umožňuje lépe reflektovat aktuální potřeby společnosti a přenášet nové podněty do vzdělávací nabídky SVČ. Současně tak posilují propojení střediska s lokálním i regionálním prostředím a přispívají k jeho větší otevřenosti a důvěryhodnosti.
- Významná část práce pedagoga volného času se týká **zajištění kvality vzdělávací nabídky.** V rámci svého oddělení pedagog vykonává kontrolní, hospitační a poradenskou činnost směrem k externím lektorům i dalším pedagogickým pracovníkům, o čemž vede příslušnou dokumentaci. Tu následně kontroluje ředitel organizace, který tak zajišťuje dohled nad kvalitou vzdělávací činnosti v celé organizaci.

- Pedagogové volného času rovněž **zajišťují suplování** za nepřítomné kolegy nebo externí pracovníky – včetně případů, kdy se suplování týká ředitele, pokud zastává pedagogickou činnost. Tím je zajištěna kontinuita a plynulost vzdělávacího procesu.
- Účast na pravidelných **pedagogických poradách či pedagogicko-organizačních poradách,** které slouží nejen ke sdílení informací, ale především k reflexi činnosti jednotlivých oddělení, vyhodnocení uplynulého období a plánování dalšího rozvoje činností. Tyto porady umožňují cílenou zpětnou vazbu a přispívají ke zvyšování kvality poskytovaného zájmového vzdělávání.
- Systematická **hospitační činnost,** která se vztahuje jak na interní, tak na externí pracovníky. Pedagogové se vzájemně hospitují, následně probíhá hospitace externistů ze strany interních zaměstnanců. Z každé hospitace je pořizován písemný záznam a pracovníkovi je poskytnuta zpětná vazba, která podporuje jeho profesní růst a kvalitu realizovaných aktivit.
- Zapojení do grantových výzev a fundraisingu, včetně navazování a udržování kontaktů s partnery, sponzory a dalšími subjekty. Tato činnost umožňuje nejen získávat finanční i materiální podporu pro rozvoj organizace, ale zároveň přispívá k větší otevřenosti střediska a posiluje jeho komunitní charakter.
- Na závěr je třeba dodat, že součástí přípravy pedagoga volného času je i **bezprostřední příprava na vlastní práci s účastníky,** která probíhá denně – včetně přípravy pomůcek, prostoru i mentálního naladění na konkrétní skupinu účastníků.

Z výše uvedeného textu je zřejmé, že **přímá pedagogická činnost je důležitou součástí náplně práce interních pedagogů volného času,** avšak její výše sama o sobě není dostatečným ukazatelem efektivity či rozsahu činnosti SVČ. Pedagogové volného času zpravidla vykonávají řadu organizačních, koordinačních, metodických a projektových činností, které jsou nedílnou součástí jejich profese, přičemž tyto **činnosti často podmiňují realizaci samotné přímé práce s účastníky.**

Přímá pedagogická činnost přitom nezahrnuje pouze vedení pravidelných kroužků, ale také realizaci táborové činnosti, příležitostných akcí, vzdělávacích programů a dalších forem zájmového vzdělávání definovaných vyhláškou č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Praxe ukazuje, že rozsah přímé pedagogické činnosti interních pedagogů volného času zpravidla přesahuje stanovenou **minimální** výši. Pedagogové obvykle realizují přímou pedagogickou práci ve vyšším rozsahu, a to v návaznosti na konkrétní potřeby a provozní možnosti jednotlivých středisek.

Rozložení přímé pedagogické činnosti jednotlivých pracovníků je v kompetenci ředitele SVČ, který zodpovídá za celkové fungování zařízení. Ředitel nejlépe zná aktuální materiální, prostorové i personální možnosti organizace a je schopen nastavit rozsah činností tak, aby bylo zajištěno efektivní využití dostupných odborných kapacit.

Zkušenosti z praxe zároveň ukazují, že navýšení přímé pedagogické činnosti jednoho PVČ nevede automaticky ke zvýšení počtu účastníků, rozsahu aktivit ani příjmů organizace. V některých případech je naopak efektivnější, pokud interní pedagog zajišťuje metodicky více kroužků vedených externími pracovníky. Tento přístup může vést k vyššímu celkovému výkonu organizace, širšímu zapojení účastníků a lepšímu využití lidských zdrojů.

Práci interních pedagogů je proto třeba vnímat v jejich celém profesním rozsahu – nejen optikou hodin přímé práce, ale jako součást širšího systému podpory a rozvoje zájmového vzdělávání v regionu.

2.3 NEPEDAGOGIČTÍ PRACOVNÍCI

Nepedagogičtí pracovníci ve střediscích volného času zřizovaných obcemi a kraji **jsou financováni prostřednictvím krajských normativů.** Z grafu níže vyplývá, že absolutní počet úvazků nepedagogických pracovníků ve veřejných SVČ zůstává od roku 2020 relativně stabilní (pohyb mezi 1120–1220 úvazky), nicméně **klesá podíl těchto úvazků hrazených ze státního rozpočtu.** Zatímco v roce 2020 bylo ze státního rozpočtu hrazeno **téměř 79 % úvazků** (966,1 z celkových 1224,1), v roce 2024 to **bylo již jen 68,5 %** (796,5 z celkových 1162,3).

Graf 11 Vývoj počtu úvazků nepedagogických pracovníků ve veřejných SVČ, podíl dle financování ze státního rozpočtu

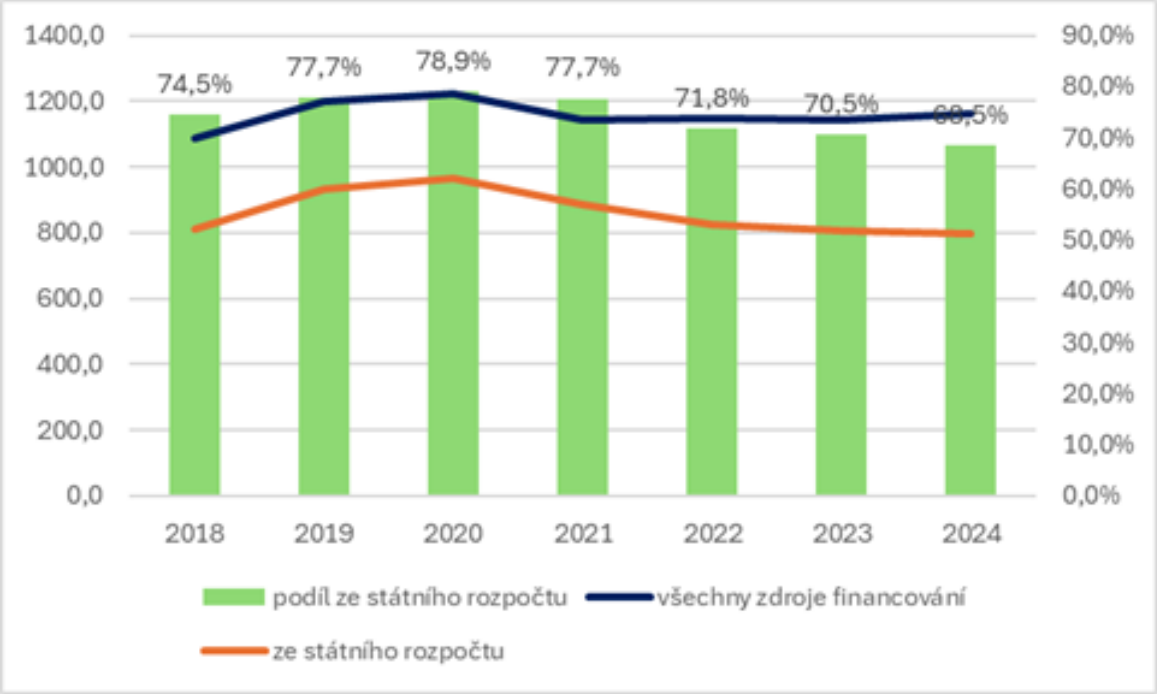

Zdroj: Výkaz P1-04, stav ke 4. čtvrtletí daného roku

U pedagogických pracovníků je podíl úvazků hrazených ze státního rozpočtu v čase stabilní, kdežto u nepedagogických pracovníků je patrný výraznější pokles. U obecních středisek klesl podíl financovaných úvazků ze 74 % v roce 2018 na 67 % v roce 2024. U krajských středisek tento podíl klesl ze 76 % v roce 2018 na 70 % v roce 2024. Tato skutečnost je z pohledu středisek problematická, protože **navyšující se počty účastníků vyžadují nejen pedagogické, ale i adekvátní nepedagogické zajištění. Chybějící prostředky na zajištění nepedagogických pozic jsou ve většině případů dopláceny z příspěvků zřizovatelů nebo z úplaty vybírané od účastníků zájmového vzdělávání.**

Tabulka 9 Podíl pedagogických a nepedagogických zaměstnanců financovaných ze státního rozpočtu

Pedagogičtí pracovníci:							
Zřizovatel:	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Obec	94%	94%	95%	95%	94%	95%	94%
Kraj	89%	89%	91%	94%	88%	86%	87%
Veřejné celkem	**92%**	**92%**	**93%**	**94%**	**91%**	**91%**	**91%**
Nepedagogičtí pracovníci:							
Obec	74%	77%	77%	75%	71%	69%	67%
Kraj	76%	78%	82%	81%	73%	72%	70%
Veřejné celkem	**74%**	**78%**	**79%**	**78%**	**72%**	**71%**	**69%**

Zdroj: Výkaz P1-04

Tabulka 10 Vývoj počtu úvazků nepedagogických pracovníků ve veřejných SVČ, podíl dle financování ze státního rozpočtu

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
všechny zdroje financování	1088,5	1198,6	1224,1	1142,0	1148,1	1144,7	1162,3
ze státního rozpočtu	810,9	931,3	966,1	886,8	823,8	807,1	796,5
podíl ze státního rozpočtu	74,5%	77,7%	78,9%	77,7%	71,8%	70,5%	68,5%

Zdroj: Výkaz P1-04, stav ke 4. čtvrtletí daného roku

Zatímco počet úvazků nepedagogických pracovníků financovaných ze všech zdrojů se zvyšuje, tak počet i podíl těch, kteří jsou financovaní ze státního rozpočtu, v čase klesá. Nižší podíl nepedagogických pracovníků je ze státního rozpočtu financován v SVČ zřizovaných obcemi, což je opačná situace než u pedagogů. V obecních i krajských SVČ se podíl v čase snižuje, s výjimkou covidových let.

Nejnižší podíl nepedagogických pracovníků je ze státního rozpočtu financován ve Zlínském kraji (47 % v roce 2024), Praze, Královéhradeckém a Karlovarském kraji. Naopak nejvyšší ve Středočeském (95 % v roce 2024) a Jihočeském kraji. Od roku 2018 se podíl nejvíce snížil v Praze, Karlovarském, Královéhradeckém, Olomouckém a v Moravskoslezském kraji a na Vysočině. Naopak se **zvýšil** zejména v Jihočeském a Libereckém kraji.

Ve Zlínském kraji potom v roce 2024 připadl průměrně **na 3,9 pedagogických pracovníků 1 nepedagogický pracovník,** naopak v Moravskoslezském kraji to bylo **1,4 pedagogických pracovníků na 1 nepedagogického pracovníka.**

Od 1. ledna 2026 dochází ke změně systému financování nepedagogických pracovníků ve veřejných školách a školských zařízeních, včetně SVČ. Nově budou prostředky přerozdělovány obcím a krajům prostřednictvím rozpočtového určení daní (RUD), a to podle pevně stanovených **koeficientů odpovídajících druhu a velikosti školského zařízení**.

Pro SVČ bude aplikován koeficient 0,1 na každého účastníka zájmového vzdělávání vykázaného ve výkonovém výkazu. Od nového roku tak budou **náklady na nepedagogické pracovníky nově přecházet na vrub zřizovatelů SVČ.**

3. OBECNÉ PRINCIPY FINANCOVÁNÍ STŘEDISEK VOLNÉHO ČASU

Financování SVČ se liší podle jejich zřizovatele. Veřejná střediska, která zřizují obce nebo kraje, mají odlišný systém financování od církevních a soukromých středisek. **Bez ohledu na zřizovatele však všechna SVČ fungují na principu vícezdrojového financování.**

Zdroje **financování činnosti SVČ dle školského zákona dle jednotlivých zřizovatelů:**

Obecní a krajská SVČ:

- finanční prostředky ze státního rozpočtu – výdaje podle § 160 odst. 1 písm. c) a d) školského zákona (více dále),
- příspěvek zřizovatele – zejména provozní výdaje a investiční výdaje,
- úplata za vzdělávání a školské služby.

Soukromá SVČ:

- dotace ze státního rozpočtu se poskytuje na základě zákona č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů, na neinvestiční výdaje související se službami a vzděláváním, které doplňují nebo podporují vzdělávání ve školách nebo s ním přímo souvisí a s běžným provozem školského zařízení (více dále),
- finanční prostředky zřizovatele,
- úplata za vzdělávání a školské služby.

Církevní SVČ:

- finanční prostředky ze státního rozpočtu – výdaje podle § 160 odst. 1 písm. b) školského zákona (více dále),
- finanční prostředky zřizovatele,
- úplata za vzdělávání a školské služby.

Nad rámec základních zdrojů financování mohou střediska volného času využívat také další dotační tituly, které rozšiřují nebo doplňují jejich činnost. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy každoročně vyhlašuje například výzvu k **podpoře nadaných žáků základních a středních škol** nebo výzvu pro podávání žádostí o poskytnutí neinvestiční dotace ze státního rozpočtu na aktivity v oblasti **primární prevence rizikového chování a podpory duševního zdraví ve školách a školských zařízeních.**

Každá dotační výzva má stanoven okruh oprávněných žadatelů – například podle právní formy nebo zřizovatele. V praxi to znamená, že i když se jedná o zařízení vykonávající zájmové vzdělávání podle vyhlášky č. 74/2005 Sb., možnost zapojení do výzvy může být dostupná pouze některým střediskům – například pouze těm zřizovaným krajem, zatímco jiná (např. obecní, církevní nebo soukromá) do výzvy vstoupit nemohou. Podobně může být překážkou právní forma organizace (např. příspěvková organizace vs. spolek). Některé dotační tituly navíc cílí výhradně na soukromé neziskové subjekty, což omezuje možnosti veřejně zřizovaných SVČ.

4. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY V OBLASTI ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Od 1. září 2022 a částečně od 1. ledna 2023 je účinná vyhláška č. 111/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, a vyhláška č. 310/2018 Sb., o krajských normativech. Novela reagovala na nejednotnost ve vykazování a financování středisek volného času v jednotlivých krajích. Kontext změn a praktická aplikace jsou vysvětleny v podkapitolách níže.

4.1 KONTEXT A CÍLE NOVELY DLE DŮVODOVÉ ZPRÁVY A RIA

Důvodová zpráva a RIA zpráva (závěrečná zpráva z hodnocení dopadů) uvádějí, že cílem novely vyhlášek je **zpřesnit a zjednoznačnit pojem pravidelná docházka** v oblasti zájmového vzdělávání s tím, že změna bude nezbytným **předpokladem pro sjednocení principu systému financování SVČ bez ohledu na formu zřizovatele tak, aby byl vytvořen přehlednější a spravedlivější systém financování** ve všech krajích ČR s cílem:

- **zvýšit transparentnost a efektivitu** rozdělování již existujících prostředků,
- být významným **preventivním opatřením proti nerovnému přístupu k zájmovému vzdělávání,**
- **snížit administrativní náročnost činnosti krajských úřadů** při stanovení krajských normativů a **zvýšení ekonomické efektivnosti** těchto činností, jakožto i **eliminovat přetrvávající výraznou rozdílnost krajských normativů pro SVČ mezi jednotlivými kraji,** která komplikuje zajištění srovnatelnosti při financování soukromého a církevního segmentu těchto školských zařízení,
- **usnadnit školským zařízením pro zájmové vzdělávání nastavit jejich činnost.**

Vše, aniž by došlo ke snížení či navýšení celkových finančních prostředků ze státního rozpočtu na činnost těchto školských zařízení.

Současně bylo navrženo zrušit přílohu o minimálním personálním zabezpečení k zajištění vzdělávání a školských služeb poskytovaných školskými zařízeními zřizovanými kraji, obcemi nebo svazky obcí, která se s ohledem na navrhované změny jednotek výkonu u SVČ stala obtížně dosažitelná.

4.2 LEGISLATIVNÍ ZMĚNY

Od 1. září 2022 a částečně od 1. ledna 2023 je účinná vyhláška č. 111/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 310/2018 Sb., o krajských normativech, ve znění vyhlášky č. 572/2020 Sb.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vyhláškou č. 111/2022 Sb. reagovalo na podněty ze stran odborné veřejnosti a **zpřesnilo pojmy v oblasti zájmového vzdělávání,** které byly dosud nejednoznačně vykládány.

Cílem vyhlášky č. 111/2022 Sb. bylo prostřednictvím **zpřesnění definice pravidelné docházky** v oblasti zájmového vzdělávání dětí, žáků a studentů **sjednotit principy systému financování středisek volného času** a školních klubů bez ohledu na jejich zřizovatele. Úprava směřovala k zavedení přehlednějších a jednotnějších pravidel financování těchto zařízení ve všech krajích České republiky, aniž by došlo ke

snížení či navýšení celkových finančních prostředků ze státního rozpočtu na činnost těchto školských zařízení.

Pravidelnou docházkou se rozumí přihlášení k zájmovému vzdělávání, které není pravidelnou denní docházkou a které se koná po dobu nejméně 5 po sobě jdoucích měsíců v období školního vyučování pravidelně s výjimkou období školních prázdnin alespoň jednou za

1. týden v rozsahu alespoň 1 hodiny, nebo
2. 2 týdny v rozsahu alespoň 2 hodin.

Vyhláška č. 111/2022 Sb. pak změnila od 1. ledna 2023 ve vyhlášce č. 310/2018 Sb., o krajských normativech, ve znění pozdějších předpisů, **jednotky výkonu pro střediska volného času** a školní kluby zřizované krajem, obcí, nebo dobrovolným svazkem obcí.

Jednotkou výkonu pro střediska volného času je

1. 1 dítě, 1 žák, 1 student, který je přijat k 1 nebo více zájmovým, výchovným, rekreačním nebo vzdělávacím činnostem s pravidelnou docházkou podle vyhlášky upravující zájmové vzdělávání, které se konají v rozsahu nejvýše 3 hodiny týdně v průměru po dobu nejméně 5 po sobě jdoucích měsíců v období školního vyučování s výjimkou období školních prázdnin (dále jen „pravidelná činnost nejvýše 3 hodiny týdně“),
2. 1 dítě, 1 žák, 1 student, který je přijat k 1 nebo více zájmovým, výchovným, rekreačním nebo vzdělávacím činnostem s pravidelnou docházkou podle vyhlášky upravující zájmové vzdělávání, které se konají v rozsahu více než 3 hodiny týdně v průměru po dobu nejméně 5 po sobě jdoucích měsíců v období školního vyučování s výjimkou období školních prázdnin (dále jen „pravidelná činnost více než 3 hodin týdně“),
3. 1 dítě, 1 žák, 1 student, který je přijat k 1 nebo více táborům, a to na dobu alespoň 5 po sobě jdoucích dnů (dále jen „táborová činnost“),

a pro školní kluby je 1 žák, který se vzdělává v základní škole, v základní škole speciální, v nižším stupni šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo v odpovídajících ročnících v osmiletém vzdělávacím programu konzervatoře a který je přijat k 1 nebo více zájmovým, výchovným, rekreačním nebo vzdělávacím činnostem s pravidelnou

1. denní docházkou podle vyhlášky upravující zájmové vzdělávání,
2. docházkou podle vyhlášky upravující zájmové vzdělávání.

Stejné jednotky výkonu se následně v roce 2024 použily pro soukromá a církevní střediska volného času a školní kluby.

5. FINANCOVÁNÍ STŘEDISEK VOLNÉHO ČASU ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU

Financování středisek volného času je klíčovým faktorem ovlivňujícím jejich stabilitu, rozsah a kvalitu nabízených aktivit. V této kapitole je popsán současný systém financování SVČ ze státního rozpočtu, včetně rozdílů mezi veřejnými, církevními a soukromými středisky. Samostatná podkapitola je věnována také rozboru krajských normativů.

5.1 FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÝCH SVČ

Veřejná střediska volného času jsou financována na základě krajských normativů, které stanovují jednotlivé krajské úřady a Magistrát hl. m. Prahy (dále jen „krajský úřad“) podle vyhlášky č. 310/2018 Sb., o krajských normativech, ve znění pozdějších předpisů.

Do roku 2022 mohly krajské úřady stanovit krajské normativy pro jednotku výkonu na skutečného účastníka nebo na tzv. potenciálního účastníka. Krajské úřady používaly různé metodiky pro určení počtů výkonů rozhodných pro stanovení objemu finančních prostředků na základě krajských normativů. Tento systém umožňoval krajským úřadům přizpůsobit financování specifickým podmínkám regionu a podporovat zájmové vzdělávání v souladu s místními potřebami, ze strany státu však nebylo možné určit tzv. jednotkový výdaj potřebný pro financování soukromých SVČ v souladu se zákonnou povinností.

Od roku 2023 jednotka výkonu v zásadě zohledňuje skutečnost, že účastníkům zájmového vzdělávání zajišťují střediska volného času pravidelnou docházku i v řádu několika hodin týdně – jsou stanoveny dvě jednotky výkonu pro pravidelnou činnost nejvýše 3 hodiny týdně a pravidelnou činnost více než 3 hodiny týdně. Další jednotka výkonu zohledňuje táborovou činnost, přičemž krajský normativ se stanoví na základě opravného koeficientu ke krajskému normativu pro pravidelnou činnost více než 3 hodiny týdně.

Tímto krokem tak došlo ke sjednocení jednotek výkonu pro veřejná SVČ v rámci celé České republiky, a tedy bylo možné následně stejné jednotky výkonu použít pro neveřejná SVČ.

MŠMT každoročně zpracovává podrobný materiál, který porovnává jednotlivé krajské normativy.[8] V tomto materiálu jsou kromě porovnání jednotlivých krajských normativů také podrobně popsány principy financování školských zařízení a principy stanovení krajských normativů.

V roce 2023, kdy se nově uplatnily jednotky výkonu dle vyhlášky č. 111/2022 Sb., oproti roku 2022 krajské úřady poskytly veřejným SVČ celkem o 123 mil. Kč více finančních prostředků na odměňování jejich zaměstnanců, což představuje nárůst o 7,1 %[9]. Meziročně také bylo SVČ rozepsáno o 88 zaměstnanců více než v roce 2022 (tj. nárůst o 3,2 %). Mimonormativní navýšení rozpisu krajskými normativy[10], které dorovnalo případný finanční dopad na jednotlivá SVČ způsobený aplikací nové jednotky výkonu, bylo krajskými úřady provedeno u 25 % SVČ.

Dále bylo v roce 2023 krajským úřadům možno zvýšit rezervu přímých výdajů na základě kritéria pro změnu rozpisu rezervy v průběhu kalendářního roku 2023 na odůvodněné mimonormativní dofinancování pravidelné a táborové činnosti ve střediscích volného času[11]. Na základě tohoto kritéria byla krajským úřadům zvýšena rezerva přímých výdajů celkem o 20 943 937 Kč.

---

[8] POROVNÁNÍ KRAJSKÝCH NORMATIVŮ MZDOVÝCH PROSTŘEDKŮ A OSTATNÍCH NEINVESTIČNÍCH VÝDAJŮ STANOVENÝCH JEDNOTLIVÝMI KRAJSKÝMI ÚŘADY PRO KRAJSKÉ A OBECNÍ ŠKOLSTVÍ V ROCE 2023, MŠMT ČR, č. j. MSMT-5485/2023-1
POROVNÁNÍ KRAJSKÝCH NORMATIVŮ MZDOVÝCH PROSTŘEDKŮ A OSTATNÍCH NEINVESTIČNÍCH VÝDAJŮ STANOVENÝCH JEDNOTLIVÝMI KRAJSKÝMI ÚŘADY PRO KRAJSKÉ A OBECNÍ ŠKOLSTVÍ V ROCE 2024, MŠMT ČR, č. j. MSMT-15973/2024-1

[9] Tento nárůst kromě financování více zaměstnanců zahrnuje také nárůst průměrných platů zaměstnanců.

[10] Tyto finanční prostředky jsou započítány do objemu finančních prostředků, ze kterého jsou pro rok 2024 stanoveny normativy pro neveřejné SVČ.

[11] Principy rozpisu rozpočtu přímých výdajů regionálního školství územních samosprávných celků na rok 2023, MŠMT ČR, č. j. MSMT-629/2023.

5.1.1 KRAJSKÉ NORMATIVY V ROCE 2023

Tabulka níže ukazuje **aplikování krajských normativů v roce 2023 na konkrétní SVČ,** které vykázalo k 30. říjnu 2022 ve výkaze Z-15 celkem 659 unikátních přihlášek do pravidelné činnosti – konkrétně 626 účastníků vzdělávání v rozsahu do 3 hodin týdně a 33 účastníků v rozsahu nad 3 hodiny týdně. Dále bylo vykázáno 270 unikátních účastníků v táborové činnosti.

Tabulka 11 Normativní objem mzdových prostředků vč. počtu zaměstnanců dle krajských normativů v roce 2023

KRAJ	Mzdové prostředky bez příslušenství (odvodů) - pedagogové a nepedagogové	Přepočetený počet zaměstnanců - pedagogové a nepedagogové	Z toho pedagogové za pravidelnou činnost
Jihočeský	3 098 055 Kč	6,58	3,46
Zlínský	2 291 473 Kč	4,96	3,46
Vysočina	3 163 693 Kč	6,32	4,12
Pardubický	3 414 328 Kč	6,46	4,18
Karlovarský	3 345 808 Kč	6,76	4,22
Jihomoravský	3 499 634 Kč	7,31	4,27
Liberecký	3 812 875 Kč	8,64	4,37
Královéhradecký	3 163 108 Kč	6,62	4,60
Plzeňský	4 357 030 Kč	8,71	5,60
Ústecký	4 336 310 Kč	10,44	5,62
Moravskoslezský	5 444 120 Kč	11,94	5,94
Středočeský	5 501 188 Kč	10,83	6,19
Hl. m. Praha	5 633 501 Kč	10,67	7,30
Olomoucký	5 820 885 Kč	12,08	7,70

Zdroj: Výpočet z krajských normativů na rok 2023 – O120

Z tabulky je zřejmé, že **krajské normativy vykazují výrazné rozdíly ve výši přidělených mzdových prostředků a v počtu přepočtených pracovníků, které jednotlivé krajské úřady rozepisují a poskytují střediskům na stejné množství jednotek výkonu.**

Konkrétní zjištění při aplikaci krajských normativů na modelový příklad SVČ:

- **Rozpětí přidělených mzdových prostředků (bez odvodů)** se pohybuje od přibližně **2,3 mil. Kč ve Zlínském kraji** po více než **5,8 mil. Kč v Olomouckém kraji**, tedy rozdíl činí **více než dvojnásobek**.
- **Počet přepočtených zaměstnanců** se v krajích pohybuje mezi **4,96 (Zlínský kraj)** a **12,08 (Olomoucký kraj)**, což znamená, že **za stejný výkon umožňují krajské úřady střediskům využívat personální kapacity s až dvojnásobným rozdílem**.
- Nejvyšší počet přepočtených **pedagogických pracovníků za pravidelnou činnost** je zaznamenán v **Olomouckém kraji (7,70)**, nejméně pak ve **Zlínském a Jihočeském kraji (shodně 3,46)**.

Tabulka s názvem **„Přehled ukazatelů krajských normativů v roce 2023“** byla z důvodu rozsáhlosti vložena do přílohy, tj. Příloha č. 1. V prvním roce, kdy byly poprvé uplatněny jednotné jednotky výkonu, lze při pohledu na srovnání krajských normativů konstatovat, že se přístup jednotlivých krajských úřadů výrazně lišil napříč několika sledovanými parametry:

- **Mzdový ukazatel pro pedagogické zaměstnance: Průměrný měsíční plat pedagogických pracovníků se pohyboval v rozmezí od 39 980 Kč v Ústeckém kraji** po **48 858 Kč v Plzeňském kraji**, tedy rozdíl činil téměř **9 tisíc Kč**.
- **Mzdové ukazatele pro nepedagogické zaměstnance**: V této kategorii byl rovněž zaznamenán rozdíl mezi jednotlivými kraji – od **24 900 Kč v Ústeckém kraji** po **32 560 Kč v Plzeňském kraji**, což odpovídá rozpětí více než **7 500 Kč**.
- **Koeficient pro táborovou činnost:** Ačkoli všechny krajské úřady zavedly jednotku výkonu i pro táborovou činnost, způsob jejího zohlednění se liší. Některé kraje ji zahrnují přímo do normativů pro pravidelnou činnost, jiné využívají opravný koeficient pro táborovou činnost. Ten byl stanoven celkem v 11 krajích (v rozmezí do 0,25), přičemž ve třech krajích (Vysočina, Královéhradecký a Karlovarský) byla jeho hodnota určena na 0.
- **Ostatní neinvestiční výdaje (ONIV)**: Rozpětí je výrazné – ve **Zlínském kraji jako jediném byly stanoveny ONIV ve výši 0 Kč na účastníka**, zatímco **nejvyšší hodnota – 130 Kč – byla stanovena v Moravskoslezském kraji**.
- **Normativy na pravidelnou činnost** byly ve všech krajích stanoveny v souladu s vyhláškou č. 310/2018 Sb.

5.1.2 KRAJSKÉ NORMATIVY V ROCE 2024

Tabulka níže ukazuje **aplikování krajských normativů v roce 2024 při zachování stejných hodnot,** tj. celkem 659 unikátních přihlášek do pravidelné činnosti – konkrétně 626 účastníků vzdělávání v rozsahu do 3 hodin týdně a 33 účastníků v rozsahu nad 3 hodiny týdně, dále 270 unikátních účastníků v táborové činnosti.

Tabulka 12 Normativní objem mzdových prostředků vč. počtu zaměstnanců dle krajských normativů v roce 2024

KRAJ	Mzdové prostředky bez příslušenství (odvodů) - pedagogové a nepedagogové	Přepočetený počet zaměstnanců - pedagogové a nepedagogové	Z toho pedagogové za pravidelnou činnost
Liberecký	3 228 460 Kč	7,47	3,76
Jihomoravský	3 190 190 Kč	6,68	3,85
Zlínský	2 518 150 Kč	5,39	3,86
Jihočeský	3 231 881 Kč	7,08	3,89
Pardubický	3 144 215 Kč	6,07	3,93
Vysočina	3 037 165 Kč	6,16	4,04
Královéhradecký	3 107 416 Kč	6,48	4,55
Plzeňský	4 065 053 Kč	8,32	5,22
Moravskoslezský	4 533 683 Kč	9,79	5,40
Ústecký	4 197 588 Kč	10,32	5,53
Karlovarský	4 027 930 Kč	8,13	5,58
Středočeský	5 477 080 Kč	10,83	6,19
Hl. m. Praha	5 207 356 Kč	10,07	6,81
Olomoucký	5 653 004 Kč	11,77	7,43

Zdroj: Výpočet z krajských normativů na rok 2024 – O120

Z tabulky vyplývá, že **krajské normativy se výrazně liší jak ve výši přidělených mzdových prostředků, tak v počtu přepočtených zaměstnanců, které jednotlivé krajské úřady rozepisují a poskytují střediskům volného času za stejný objem jednotek výkonu.**

Konkrétní zjištění při aplikaci krajských normativů na modelový příklad SVČ:

- **Rozpětí přidělených mzdových prostředků (bez odvodů)** se pohybuje od přibližně **2,5 mil. Kč ve Zlínském kraji** po více než **5,6 mil. Kč v Olomouckém kraji**, což představuje **více než dvojnásobný rozdíl**.
- **Počet přepočtených zaměstnanců** kolísá od **5,39 (Zlínský kraj)** po **11,77 (Olomoucký kraj)**. Za stejný výkon tedy **některá střediska obdrží téměř polovinu personální kapacity oproti střediskům v jiných krajích.**
- **Nejnižší počet pedagogů za pravidelnou činnost** vychází v **Libereckém kraji (3,76)**, nejvyšší pak v **Olomouckém kraji (7,43)**.

Tabulka s názvem **„Přehled ukazatelů krajských normativů v roce 2024“** byla z důvodu rozsáhlosti vložena do přílohy, tj. Příloha č. 2. Ve druhém roce, kdy byly uplatněny jednotné jednotky výkonu, lze při pohledu na srovnání krajských normativů konstatovat, že se přístup jednotlivých krajských úřadů taktéž výrazně lišil napříč několika sledovanými parametry:

- **Mzdový ukazatel pro pedagogické zaměstnance: Průměrný plat pedagogických pracovníků** stanovený v rámci krajských normativů **se pohyboval mezi 39.180 Kč (Ústecký kraj) a 48.009 Kč (Středočeský kraj)**.
- **Mzdové ukazatele pro nepedagogické zaměstnance**: V této kategorii byl rovněž zaznamenán rozdíl mezi jednotlivými kraji – **od 24.402 Kč (Ústecký kraj) do 31.909 Kč (Plzeňský kraj)**.
- **Koeficient pro táborovou činnost:** Opravný koeficient, který upravuje finanční ohodnocení této činnosti, byl stanoven v jedenácti krajích, a to v rozmezí do 0,25. Ve třech krajích (Vysočina, Královéhradecký a Karlovarský) byla jeho hodnota určena na 0, a táborová činnost je zde zohledňována pouze v rámci normativů pro pravidelnou činnost.
- **Ostatní neinvestiční výdaje (ONIV)**: Rozpětí je výrazné – ONIV byly stanoveny i v roce 2024 ve **Zlínském kraji na hodnotu 0 Kč**. V ostatních krajích byla výše částky stanovena v rozmezí od **7 Kč do 110 Kč** na účastníka. Nejvyšší hodnota byla zaznamenána v **Kraji Vysočina**.
- Z porovnání **metodik výpočtu krajských normativů** vyplývá, že **neexistuje jednotný přístup** a **formulace způsobu výpočtu se i nadále výrazně liší**. Přestože formálně může být vyhláška naplněna, její praktická realizace v současnosti nepřináší plně očekávaný efekt, zejména pokud jde o zajištění stability a předvídatelnosti financování.

5.1.3 KRAJSKÉ NORMATIVY V ROCE 2025

Tabulka č. 3 s názvem **„Přehled ukazatelů krajských normativů v roce 2025“** byla z důvodu rozsáhlosti vložena do přílohy. Ve třetím roce, kdy byly uplatněny jednotné jednotky výkonu, lze při pohledu na srovnání krajských normativů také konstatovat, že se přístup jednotlivých krajských úřadů výrazně lišil napříč několika sledovanými parametry:

- **Mzdový ukazatel pro pedagogické zaměstnance: Průměrný plat pedagogických pracovníků** stanovený v rámci krajských normativů **se pohyboval mezi 40.750 Kč (Ústecký kraj) a 50.409 Kč (Středočeský kraj)**. Rozdíl mezi nejnižší a nejvyšší hodnotou je 6,5 tis. Kč.
- **Mzdové ukazatele pro nepedagogické zaměstnance**: V této kategorii byl taktéž zaznamenán rozdíl mezi jednotlivými kraji – **od 24.985 Kč (Plzeňský kraj) do 32.845 Kč (Pardubický kraj)**.
- **Koeficient pro táborovou činnost:** Opravný koeficient, který upravuje finanční ohodnocení této činnosti, byl stanoven v jedenácti krajích, a to v rozmezí do 0,25. Ve třech krajích (Vysočina, Královéhradecký a Karlovarský) byla jeho hodnota stanovena na 0, a táborová činnost je zde zohledňována pouze v rámci normativů pro pravidelnou činnost.
- **Ostatní neinvestiční výdaje (ONIV)**: Rozpětí je opět výrazné – ve **Zlínském kraji byly stanoveny také v roce 2025 ONIV na hodnotu 0 Kč, v** ostatních krajích činila tato částka v rozmezí od 7 Kč do 110 Kč, přičemž **nejvyšší hodnota byla stanovena v Kraji Vysočina.**
- Z porovnání **metodik výpočtu krajských normativů** vyplývá, že **přístup krajských úřadů k podpoře středisek volného času se výrazně liší.**

5.1.4 MEZIROČNÍ SROVNÁNÍ KRAJSKÝCH NORMATIVŮ

V tabulce níže je zachycen vývoj přepočteného počtu zaměstnanců – pedagogických i nepedagogických – ve střediscích volného času v jednotlivých krajích při zachování totožného výkonu v pravidelné a táborové činnosti ve sledovaných letech 2023 a 2024. Z přehledu je zřejmé, že mezi kraji přetrvává výrazná variabilita jak v objemu přidělených mzdových prostředků, tak v přepočteném počtu zaměstnanců, které krajské úřady střediskům přiznávají.

Meziročně **nejvýraznější pokles přepočteného počtu zaměstnanců** byl zaznamenán v **Moravskoslezském kraji,** kde se hodnota **snížila z 11,94 v roce 2023 na 9,79 v roce 2024, což**

představuje pokles o 2,15 úvazku při zachování identického počtu výkonových jednotek. Celkově **došlo ke snížení v 11 krajích,** zatímco nárůst byl vykázán pouze ve třech krajích – ve Zlínském kraji (nárůst o 0,44), v Jihočeském kraji (nárůst o 0,5) a Karlovarském kraji (nárůst o 1,37). Přesto **Jihočeský a Zlínský kraj i nadále patří mezi regiony s nejnižší přepočtenou personální podporou** v celorepublikovém srovnání.

Je třeba upozornit, že modelové výpočty v tabulce vycházejí ze stejného výkonu v pravidelné a táborové činnosti ve dvou po sobě jdoucích letech. V praxi se však výkony jednotlivých středisek meziročně mění, přičemž aktuální trend ukazuje spíše na nárůst v normativně hodnocených činnostech. Reálné dopady na personální zajištění mohou být tedy ještě výraznější, neboť ke změnám nedochází pouze v objemu financí přiděleném na jednotku výkonu, ale i v samotném celkovém výkonu SVČ.

Střediska navíc nedisponují informací o konkrétní výši krajského normativu před uzávěrkou výkaznictví (k 30. říjnu), a nemají ani přístup k informacím o výkonech ostatních SVČ v daném kraji. Tato skutečnost omezuje jejich schopnost včas reagovat na změny v nastavení krajského financování a plánovat personální zajištění nebo rozsah činnosti ve střednědobém horizontu. **V praxi tak mohou nastat situace, kdy i při zachování nebo navýšení normovaných jednotek výkonu obdrží středisko nižší objem mzdových prostředků než v předchozím roce.**

Ředitelé SVČ v rámci kvalitativního šetření opakovaně upozorňovali, že přidělené prostředky jednotlivému zařízení **nezávisí výhradně na jeho vlastním výkonu** (tj. jednotkách výkonu), jak by se dalo předpokládat u výkonově založeného systému, ale **odvíjejí se také od výkonu ostatních SVČ v kraji.** Krajské úřady rozdělují prostředky v rámci celkového finančního limitu stanoveného pro daný region, což má za následek, že výše podpory pro jedno SVČ je relativní vůči výkonu ostatních. Tato skutečnost **ztěžuje možnosti predikce** a vede k rozdílným motivacím zřizovatelů – zatímco někteří motivují střediska k navyšování výkonu normativně financovaných jednotek, jiní ho naopak záměrně omezují, aby nedošlo ke snížení jednotkové hodnoty krajského normativu. Vedle toho existují také střediska, která již pokryla všechny potenciální účastníky v lokalitě a nejsou schopna výkon dále zvyšovat.

Tabulka 13 Srovnání počtu zaměstnanců na modelový příklad v letech 2023 a 2024

	KALENDÁŘNÍ ROK 2023		KALENDÁŘNÍ ROK 2024		Snížení/navýšení VŠECH zaměstnanců u stejného výkonu
KRAJ	Přepočetený počet zaměstnanců - pedagogové a nepedagogové	Z toho pedagogové za pravidelnou činnost	Přepočetený počet zaměstnanců - pedagogové a nepedagogové	Z toho pedagogové za pravidelnou činnost	
Jihočeský	6,58	3,46	7,08	3,89	↑
Zlínský	4,96	3,46	5,39	3,86	↑
Vysočina	6,32	4,12	6,16	4,04	↓
Pardubický	6,46	4,18	6,07	3,93	↓
Karlovarský	6,76	4,22	8,13	5,58	↑
Jihomoravský	7,31	4,27	6,68	3,85	↓
Liberecký	8,64	4,37	7,47	3,76	↓
Královéhradecký	6,62	4,60	6,48	4,55	↓
Plzeňský	8,71	5,60	8,32	5,22	↓
Ústecký	10,44	5,62	10,32	5,53	↓
Moravskoslezsk.	11,94	5,94	9,79	5,40	↓
Středočeský	10,83	6,19	10,83	6,19	=
Hl. m. Praha	10,67	7,30	10,07	6,81	↓
Olomoucký	12,08	7,70	11,77	7,43	↓

Zdroj: Výpočet z krajských normativů na rok 2023, 2024 – O120, graficky zpracováno – O250

Z přehledových tabulek srovnávajících meziroční nastavení krajských normativů v letech 2023 až 2025 (Přílohy č. 1–3) vyplývá, že přístup jednotlivých krajských úřadů k podpoře zájmového vzdělávání ve střediscích volného času je výrazně rozdílný, a to navzdory zavedení jednotných jednotek výkonu.

Odlišný přístup je patrný zejména v těchto oblastech:

- **Mzdové ukazatele pro pedagogické zaměstnance:**
  - Ve všech sledovaných letech byl **nejnižší** průměrný plat pedagogických zaměstnanců stanoven v Ústeckém kraji, a to v roce 2023 na 39.980 Kč, v roce 2024 na 39.180 Kč a v roce 2025 na 40.750 Kč.
  - **Nejvyšší** hodnoty činily 48.858 Kč (Pardubický kraj) v roce 2023, v roce 2024 a 2025 stanovil nejvyšší hodnotu Středočeský kraj, a sice 48.009 Kč a 50.409 Kč.
- **Mzdové ukazatele pro nepedagogické zaměstnance**:
  - **Nejnižší** průměrný plat nepedagogických zaměstnanců v roce 2023 a 2024 byl stanoven v Ústeckém kraji, a to 24.900 Kč a 24.402 Kč. V roce 2025 byla nejnižší částka stanovena v Plzeňském kraji, a to 24.985 Kč.
  - **Nejvyšší** hodnota v roce 2023 byla stanovena na 32.560 Kč (Plzeňský kraj), v roce 2024 na 31.909 Kč (Plzeňský kraj) a v roce 2025 na 32.845 Kč (Pardubický kraj).
- **Koeficient pro táborovou činnost:** Ve všech sledovaných letech byl v jedenácti krajích uplatněn opravný koeficient pro táborovou činnost, a to v rozmezí do 0,25. Ve třech krajích (Vysočina, Královéhradecký a Karlovarský) byl stanoven na hodnotu 0, což je v souladu s vyhláškou č. 310/2018 Sb. V těchto případech není táborová činnost vyčleněna samostatně, ale může být zohledněna v rámci normativu na pravidelnou činnost.
- **Ostatní neinvestiční výdaje (ONIV)**: Ve Zlínském kraji byly opakovaně stanoveny ONIV na hodnotu 0 Kč na účastníka, zatímco nejvyšší částky se v jednotlivých letech pohybovaly mezi 110 Kč až 130 Kč, přičemž každý rok byla nejvyšší částka stanovena v jiném kraji. Rozpětí přitom zůstává **více než desetinásobné**.

Na základě srovnání krajských normativů lze konstatovat, že i přes sjednocení jednotek výkonu zůstává systém financování středisek volného času mezi jednotlivými kraji výrazně rozdílný. Každý krajský úřad stanovuje vlastní krajské normativy, a to jak pro pravidelnou činnost do 3 hodin týdně, nad 3 hodiny týdně, tak i pro táborovou činnost, a má přitom značný prostor pro nastavení dle vlastních potřeb.

Z porovnání **přehledu ukazatelů krajských normativů** (viz přílohy 1 až 3) je zřejmé, že některé krajské úřady pracují s pevně stanovenými hodnotami, jiné využívají různě nastavené funkční závislosti, což je v souhlasu s vyhláškou o krajských normativech. Je rovněž patrné, že některé krajské úřady za účelem výpočtu rozdělují střediska podle velikosti, resp. podle počtu účastníků, jiné přikládají vyšší váhu délce vzdělávání v pravidelné činnosti nad 3 hodiny, anebo explicitně vyjadřují částku na táborovou činnost. **Jedná se tak o celkem 14 různých metodických postupů, které znesnadňují porovnání přidělených mzdových prostředků mezi jednotlivými kraji** a komplikují vyhodnocení efektivity financování a omezují praktickou čitelnost i možnost predikce finančních dopadů ze strany středisek.

Zavedení jednotné definice výkonu dle vyhlášky č. 111/2022 Sb. sice umožnilo formální sjednocení výkaznictví, ale nepředstavuje záruku předvídatelného nebo rovného financování. **Nerovnosti ve financování stejného typu činnosti se promítají do rozdílů v rozsahu nabídky aktivit, v personálním zajištění nebo v odměňování zaměstnanců SVČ.**

Z dat rovněž vyplývá, že některé krajské úřady v průběhu sledovaného období měnily své přístupy (např. výši ONIV, výpočet průměrné mzdy, uplatnění koeficientu na táborovou činnost), a to v závislosti na rozpisu finančních prostředků poskytnutých z MŠMT. V roce 2024 byly navíc normativy sníženy v důsledku konsolidačních opatření (viz kapitola 5.4). Přestože krajské úřady mohou případné výkyvy regulovat a střediska dofinancovat, tento postup není uplatňován plošně. V kombinaci s tím, že SVČ dopředu nemají informaci o výši krajského normativu ani o jednotkách výkonu ostatních SVČ v kraji, dochází k tomu, že ani při zachování či navýšení jednotek výkonu nemusí být navýšeny mzdové

prostředky. Možnost dlouhodobého plánování personálního zabezpečení organizací a plánování nabídky činností je tak omezená.

Krajské normativy jsou nástroj, který v první řadě zajišťuje financování krajských a obecních středisek, přičemž jejich nastavení činnost těchto školských zařízení výrazně ovlivňuje. Současně mají vliv i na církevní a soukromá střediska, kterým jsou podle hodnot krajských normativů stanovovány jejich normativy (viz následující kapitoly).

5.2 FINANCOVÁNÍ SOUKROMÝCH SVČ

Podmínky financování soukromých SVČ ze státního rozpočtu jsou dány zákonem č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 306/1999 Sb.“). Dotace ze státního rozpočtu se poskytuje na financování neinvestičních výdajů souvisejících se vzděláváním ve školách a se školskými službami ve školských zařízeních, a to striktně normativně podle skutečného počtu dětí, žáků a studentů či jiných jednotek výkonu v dané škole či školském zařízení.

V § 4 zákona č. 306/1999 Sb. je vyjádřena povinnost MŠMT stanovit pro soukromé školy a školská zařízení normativy jako roční objem neinvestičních výdajů připadajících na 1 dítě, žáka či studenta ve srovnatelném oboru vzdělání a formě vzdělávání ve škole či srovnatelné mateřské škole nebo ve srovnatelné školské službě ve školském zařízení. Takto stanovený normativ představuje základnu, ze které je za použití zákonem stanovené procentní výše vypočítán konkrétní objem finančních prostředků pro konkrétní soukromou školu a školské zařízení (podle skutečného počtu jednotek výkonu). Normativy pro každý rok je MŠMT povinno stanovit do 31. ledna daného kalendářního roku.

Do roku 2023 včetně byl normativ pro soukromá SVČ stanoven na tzv. potenciálního účastníka[12] a výše mzdové složky normativu byla každoročně valorizována v závislosti na meziročním vývoji platů ve veřejném školství v předchozím roce. Výše normativu tedy přesně neodpovídala skutečným reálným výdajům ve srovnatelných veřejných SVČ.

Od roku 2024 normativy stanovené MŠMT pro soukromá SVČ pro stejné jednotky výkonu jako pro obecní a krajská SVČ zohledňují jak reálnou průměrnou výši krajských normativů, stanovených jednotlivými krajskými úřady na předchozí rok pro SVČ na jednotky výkonu definované vyhláškou o krajských normativech, tak i průměrnou výši „provozního příspěvku“, který hradí zřizovatel veřejných SVČ (tedy obec či kraj) primárně ze zdrojů rozpočtového určení daní (tyto údaje jsou dostupné nejdříve 2 roky zpětně). Do výše normativu v roce 2024 pro SVČ jsou dále promítnuty další finanční prostředky poskytnuté krajskými úřady krajským či obecním SVČ z prostředků státního rozpočtu v roce 2023 nad rámec normativního financování v rámci dohodovacích řízení v souvislosti se změnou jednotky výkonu.

Postup stanovení normativů pro soukromá SVČ je podrobně popsán a zveřejněn na webových stránkách MŠMT.[13] Zákon č. 306/1999 Sb. pro SVČ stanovuje základní výši procentního podílu z normativu na 50 %, v případě zvýšené dotace na 80 %.

[12] Jednotkou výkonu byl „žák, jemuž středisko volného času zajišťuje naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti“, tj. bez bližšího upřesnění činnosti SVČ či formy docházky účastníka zájmového vzdělávání, přičemž normativ odpovídal financování na celkový počet žáků v základních školách a v denní formě vzdělávání ve středních školách v příslušném kraji.

[13] Principy stanovení výše normativů pro soukromé školství na rok 2025, č.j. MSMT-64/2025-4.

5.3 FINANCOVÁNÍ CÍRKEVNÍCH SVČ

Financování církevních SVČ se řídí ustanoveními zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona, zejména § 160 odst. 1 písm. b) a § 162. V souladu s tímto zákonem MŠMT poskytuje finanční prostředky prostřednictvím neinvestiční dotace ze státního rozpočtu, která je určena na:

- výdaje na mzdy a náhrady mezd zaměstnanců včetně zákonných odvodů,
- náklady na učební pomůcky a materiálové zabezpečení výchovně-vzdělávací činnosti,
- provozní výdaje (např. energie, služby, opravy a údržba).

Odlišnost financování církevních SVČ od soukromých spočívá ve způsobu poskytnutí finančních prostředků na zabezpečení činnosti.

Výše neinvestiční dotace na období kalendářního roku je stanovena normativně, a to dle vykázaných jednotek výkonů církevních SVČ ve výkazu Z 15 k 30. 10. předchozího kalendářního roku a normativů stanovených MŠMT. Pro církevní školství se používají stejné normativy jako jsou stanovené pro soukromé školství, neboť pro financování církevního školství neexistuje zvláštní právní úprava. Na rozdíl od soukromého školství je církevnímu školství poskytována dotace v plné výši, tj. odpovídá 100 % příslušného normativu.

Do roku 2023 včetně byl normativ pro financování církevních SVČ stanoven ve třech pásmech podle počtu účastníků zájmového vzdělávání samostatně pro právnické osoby vykonávající pouze činnost SVČ a samostatně pro právnické osoby vykonávající kromě činnosti SVČ také činnost školy, kdy byl zároveň počet účastníků stropován celkovým počtem dětí, žáků a studentů školy (případně pouze žáků a studentů v denní formě vzdávání). Výchozí základnou pro stanovení normativu aktuálního kalendářního roku byl normativ předchozího kalendářního roku, který byl valorizován v mzdové složce o navýšení platů ve veřejném školství v předchozím kalendářním roce.

5.4 JEDNOTNOST A STABILITA SYSTÉMU FINANCOVÁNÍ

Od roku 2024 je tedy sjednocena jednotka výkonu pro financování veřejných a neveřejných SVČ, přičemž v normativech pro neveřejné SVČ se vždy promítají změny v odměňování zaměstnanců ve veřejném školství s ročním zpožděním a výše provozních výdajů od zřizovatelů s dvouletým zpožděním. Například v roce 2025 se v normativech pro neveřejné školství projevilo snížení objemu finančních prostředků na platy pedagogických pracovníků (kromě učitelů) a nepedagogických zaměstnanců ve veřejném školství o 2 % v roce 2024 a provozní výdaje za rok 2023.

Graf 12 Vývoj celkového objemu finančních prostředků pro SVČ od roku 2019 do roku 2024

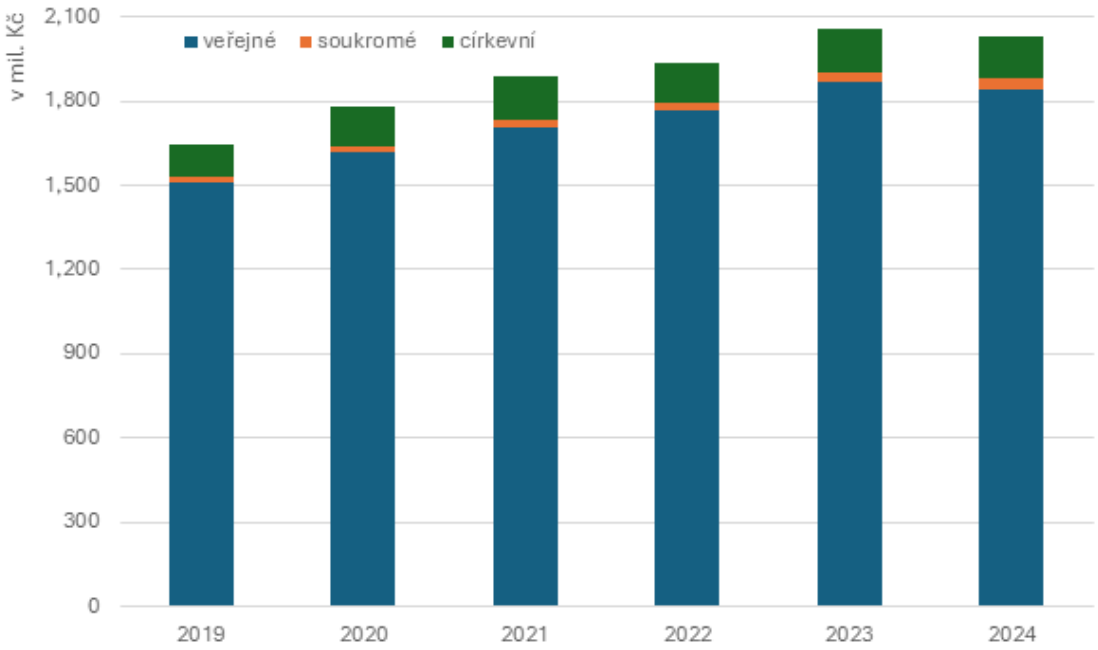

Zdroj: MŠMT, sekce ekonomická a legislativní

Tabulka 14 Vývoj celkového objemu finančních prostředků pro SVČ od roku 2019 do roku 2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
veřejné	1 508 403 898 Kč	1 620 105 987 Kč	1 707 534 834 Kč	1 767 048 476 Kč	1 870 676 641 Kč	1 837 947 907 Kč
soukromé	21 364 778 Kč	16 389 503 Kč	26 770 110 Kč	28 773 943 Kč	29 541 072 Kč	46 882 343 Kč
církevní	114 125 598 Kč	142 024 892 Kč	151 099 343 Kč	139 363 658 Kč	155 555 807 Kč	143 663 344 Kč
celkem	**1 643 896 293 Kč**	**1 778 522 402 Kč**	**1 885 406 308 Kč**	**1 935 188 099 Kč**	**2 055 775 543 Kč**	**2 028 495 618 Kč**

Zdroj: MŠMT, sekce ekonomická a legislativní

Jak vyplývá z grafu, celková výše objemu finančních prostředků pro SVČ meziročně roste, byť je meziroční nárůst způsoben **zejména meziročním růstem platů ve veřejném školství.** Pokles za oblast veřejných SVČ v roce 2024 je pak způsoben snížením objemu finančních prostředků na platy pedagogických pracovníků (kromě učitelů) a nepedagogických zaměstnanců ve veřejném školství o 2 % oproti roku 2023, přičemž pokles celkového objemu finančních prostředků pro veřejná SVČ je o 1,7 %, což znamená, že tento pokles není v důsledku změny jednotky výkonu v roce 2023, ale zejména v důsledku vládní konsolidace výdajů.

Vývoj celkového objemu finančních prostředků pro SVČ tak potvrzuje, že v důsledku změny jednotek výkonu u veřejných SVČ od roku 2023 a u neveřejných SVČ od roku 2024 nedošlo k žádné finanční úspoře.

Zavedení jednotek výkonu založených na pravidelné a táborové činnosti představovalo významnou změnu v systému přerozdělování finančních prostředků na platy zaměstnanců středisek volného času. Tento krok sice přinesl vyšší metodickou srovnatelnost vykazovaných výkonů napříč kraji, avšak v praxi přetrvávají výrazné rozdíly v přidělování finančních prostředků – a to nejen mezi jednotlivými kraji, ale i uvnitř jednotlivých krajů mezi jednotlivými zařízeními.

Z dokumentace RIA zprávy zároveň vyplývá, že **již při přípravě legislativní změny bylo známo, že pravidelná činnost tvoří pouze menší část celkového objemu činností SVČ, přičemž větší podíl zaujímá činnost nepravidelná.** V krajích, které v rámci svých normativů podporovaly širší spektrum aktivit SVČ, tedy i činnosti příležitostné, spontánní nebo osvětové, tak vznikl prostor pro pružnější reakci na místní

specifika a potřeby obyvatelstva. Tento přístup mohl být výhodný například v lokalitách s vyšším zastoupením účastníků ze sociálně znevýhodněného prostředí, pro které pravidelná činnost nemusí být atraktivní nebo dostupná, stejně jako pro cílové skupiny, které preferují krátkodobější formy zapojení, například dospívající nebo studenti.

Lze říct, že ačkoliv byla metodika vykazování jednotek výkonu sjednocena, samotný systém financování vykazuje určité znaky nestability a pro řídicí pracovníky může být v některých aspektech obtížně předvídatelný. Ne vždy je zcela zřejmá vazba mezi vykázanými jednotkami výkonu a přidělenými finančními prostředky. Normativy jednotlivých krajů nejsou zpravidla známé předem a výpočty se často odvíjejí i od celkového výkonu v pravidelné a táborové činnosti ostatních SVČ v daném kraji. **Tyto skutečnosti komplikují dlouhodobější plánování personálního zajištění i rozvoj nabídky činností.**

5.5 JEDNOTKY VÝKONU PRO SVČ

Již bylo řečeno, že v roce 2023 začaly platit pro veřejná střediska nové jednotky výkonu, které pro církevní a soukromá střediska začaly platit o rok později. **Jednotkou výkonu jsou dítě** (přihlášené k předškolnímu vzdělávání, tedy pouze dítě docházející do MŠ a dítě v přípravné třídě), **žák** (docházející na základní a střední školu či konzervatoř), **student** (za studenta je považován pouze student VOŠ), kteří jsou přihlášení k pravidelné zájmové činnosti v minimálním rozsahu a časovém úseku stanoveném vyhláškou o zájmovém vzdělávání, případně účastník tábora. Pravidelná činnost je dále rozlišena na činnost nejvýše 3 hodiny týdně a na činnost v rozsahu více než 3 hodiny týdně. Specifikace jednotlivých jednotek výkonu jsou podrobně uvedeny v podkapitole 4. 2. Legislativní změny.

5.5.1 VLIV NASTAVENÍ JEDNOTKY VÝKONU NA ČINNOST SVČ

Zavedení nových jednotek výkonu přineslo několik aspektů, které ovlivňují financování i organizaci činnosti SVČ. Šetření ukázalo, že nastavení těchto jednotek se v praxi promítá do několika oblastí, které je vhodné popsat.

VYKAZOVÁNÍ OPAKOVANÉ ÚČASTI V PRAVIDELNÉ ČINNOSTI

Nový systém financování vychází z evidence unikátního účastníka, což znamená, že dítě, žák nebo student je do výkonu střediska započítán pouze jednou, bez ohledu na počet aktivit, kterých se účastní. Opakovaná účast je částečně reflektována ve stávajícím rozlišení normativu pro pravidelnou činnost do 3 hodin vzdělávání týdně a nad 3 hodiny vzdělávání týdne, nicméně standardní vzdělávací jednotka v rámci pravidelné činnosti je stanovena na 60 minut. Dítě, které dochází na činnost v rozsahu 61–180 minut týdně, je však stále evidováno jako jedna jednotka výkonu, ačkoliv v praxi může navštěvovat až 3 samostatné zájmové útvary. Každý zájmový útvar vyžaduje samostatnou přípravu, zajištění prostorových a materiálních podmínek i odpovídající pedagogickou podporu. Unikátní účastník tak v rámci financování nezohledňuje ani nezobrazuje skutečnou pracovní zátěž.

VZDĚLÁVÁNÍ NAD 3 HODINY TÝDNĚ

Systém jednotek výkonu rozlišuje účastníky podle rozsahu docházky do pravidelné činnosti, avšak pro účastníky, kteří tráví ve středisku výrazně více času nebo se zapojují do dalších forem činnosti, jednotky výkonu nepočítají s žádnou samostatnou kategorií.

Jedním z příkladů je činnost **tzv. otevřených klubů,** jejichž program je postaven na pravidelném kontaktu s dětmi a mládeží. Část středisek volného času tuto klubovou činnost systematizuje a vykazuje účastníky v rámci jednotek výkonů pravidelné činnosti, jelikož má jejich účast podloženou přihláškami (tedy ji lze evidovat jako výkon). V jiných střediscích tato činnost probíhá bez formálně vyžadované přihlášky a ve výkazu je uváděna jako spontánní forma práce s dětmi a mládeží. Tato skutečnost do značné míry závisí na cílové skupině střediska, ale také na jeho materiálním a prostorovém zabezpečení.

Klubová činnost představuje významný prvek prevence rizikového chování, sociálního začleňování a posiluje dostupnost volnočasových aktivit v konkrétní lokalitě. Nezřídka se také stává, že děti podchycené v rámci spontánních činností se následně přihlásí do pravidelné činnosti. Tomuto tématu se podrobněji věnuje kapitola 6.7, část o otevřených klubech.

ZOHLEDNĚNÍ ÚČASTNÍKŮ TÁBOROVÉ ČINNOSTI

Účastníci táborů SVČ jsou jako jednotky výkonu zahrnuti prostřednictvím opravného koeficientu, který se vztahuje k normativu na pravidelnou činnost nad 3 hodiny týdně. Výše opravného koeficientu je v souladu s vyhláškou o krajských normativech stanovena v rozmezí od 0 do 0,25, přičemž jeho konkrétní hodnotu určuje krajský úřad v souladu s vyhláškou o krajských normativech. V praxi to znamená, že je na krajském úřadu, zda táborovou činnost zahrne do normativů pro pravidelnou činnost, nebo stanoví opravný koeficient vyšší než 0.

Přestože bylo od roku 2024 sjednoceno použití opravného koeficientu napříč kraji (všechny krajské úřady již s tímto parametrem pracují), mezi jednotlivými kraji nadále přetrvávají rozdíly v jeho konkrétní výši.

VÝKAZNICTVÍ A ZPRACOVÁNÍ DAT

Zavedení jednotek výkonu podle vyhlášky č. 111/2022 Sb. a nové metodiky výpočtu krajských normativů od roku 2023 se promítlo i do způsobu vykazování jednotek výkonu středisek volného času. Ačkoliv některé aspekty zůstaly beze změny, došlo k úpravám, které mají dopad na administrativní i provozní praxi SVČ.

a) Zahajovací výkaz Z-15 je i nadále podáván k datu 30. října daného kalendářního roku, přičemž účastníci přihlášení po tomto datu nejsou do vykazovaného výkonu v pravidelné a táborové činnosti zahrnuti. Tento princip byl zachován i po změně výkaznictví a **nejedná** se o nově zavedené opatření. V praxi však dochází k tomu, že střediska během školního roku zpravidla zaznamenávají spíš nárůst počtu účastníků. Tento přirozený pohyb, tedy nástup nových účastníků do zájmových útvarů, otevření nových zájmových útvarů nebo pololetní nábor, již není ve výkazech systematicky zachycen. V rámci financování může být tento nárůst výkonů v některých případech na úrovni krajských a obecních SVČ zohledněn, avšak **chybí evidence o tom, zda se tak děje.** U soukromých SVČ krajské úřady postupují v souladu se zákonem č. 306/1998 Sb. a zohlednění provádějí. U církevních SVČ se vzhledem k odlišným principům financování změny výkonů v průběhu roku do financování nepromítají.

b) V rámci nového systému **není možné sledovat celkový počet přihlášek** či délku jejich trvání. Sleduje se pouze rodné číslo. Ačkoliv je tento přístup metodicky přehledný a srovnatelný, dochází k omezení možnosti sledovat skutečnou zátěž organizace. Údaj o počtu přihlášek má přitom význam nejen pro ředitele SVČ při plánování personálního zajištění, ale je podstatný i z hlediska bezpečnosti práce (BOZP), hygienických norem, kapacitních omezení prostor a komunikace se zřizovateli. Dle informací od ředitelů je v některých krajích pro přesnější rozdělení finančních prostředků i nadále sbírán celkový počet přihlášek. Tato data by mohla sloužit k vyhodnocení toho, kolikrát a v jakém rozsahu středisko zajišťuje činnost pro jednotlivé účastníky v rámci pravidelné nabídky.

5.5.2 UNIKÁTNÍ ÚČASTNÍK

Pojem **„unikátní účastník“** jako základní jednotka výkonu přináší transparentní systém vykazování a kontroly financování ve vztahu mezi MŠMT a krajskými úřady. Klíčovým aspektem však zůstává, že krajské úřady mají možnost upravovat hodnotu této jednotky, což ovlivňuje stabilitu financování a organizaci činnosti středisek.

Tato situace ovlivňuje několik klíčových oblastí:

1. **Nejistota ve financování při rozšiřování nabídky:** Zvýšení jednotek výkonu SVČ neznamená vyšší financování, jak by se u výkonového modelu financování dalo očekávat. Pro zjednodušení lze uvést **příklady:**

   - Pokud středisko otevře pět nových zájmových útvarů, může tím navýšit rozsah své činnosti i pracovní zátěž, **aniž by nutně došlo k navýšení počtu unikátních účastníků.** Ti se totiž mohou zúčastnit více zájmových útvarů. Tato situace nevede ke zvýšení financování, protože nový systém pracuje s unikátním účastníkem – tedy každé dítě, žák nebo student je započítán pouze jednou bez ohledu na rozsah jeho účasti. To vytváří nejistotu v plánování a alokaci zdrojů, neboť **organizace nemá jistotu, že rozšíření nabídky povede k odpovídajícímu finančnímu pokrytí**.
   - Z dotazníkového šetření vyplývá, že někteří zřizovatelé apelují na svá SVČ, aby převzala činnosti dříve realizované školami, jako jsou školní sportovní kluby nebo kroužky. Přestože může jít o racionální řešení z hlediska dostupnosti volnočasových aktivit, v praxi tato změna často znamená navýšení organizační i personální zátěže, aniž by došlo k odpovídajícímu navýšení přidělených prostředků. Současně platí, že **střediska v době plánování činnosti nemají k dispozici informaci o výši budoucího krajského normativu ani o výkonech v pravidelné a táborové činnosti ostatních SVČ v kraji,** což jim znemožňuje spolehlivě předvídat dopady změn na financování. I zdánlivě malý nárůst počtu účastníků tak může v kontextu přerozdělování prostředků na úrovni kraje znamenat změnu, jejíž finanční dopad nelze předem přesně odhadnout. V praxi tak může nastat situace, kdy SVČ navýší své jednotky výkonu, avšak dojde ke snížení finančních prostředků na platy zaměstnanců – například v důsledku toho, že jiné středisko ve stejném kraji výrazně navýší své jednotky výkonu a reakce krajského úřadu spočívá v plošném snížení normativu, nikoli v navýšení celkové částky rozdělované v rámci daného kraje. Současně ředitelé upozornili na to, že v některých krajích se již zřizovatelé domlouvají a **uměle brzdí** nárůst jednotek výkonu jednotlivých středisek, aby nedocházelo ke snižování krajských normativů. Toto se však také **nejeví jako ideální řešení,** jelikož je cílem zajistit zájmové vzdělávání co nejširší skupině dětí, žáků a studentů.
   - Výkonové financování způsobuje tlak na intenzivnější náborovou činnost s cílem přilákat nové účastníky do pravidelné činnosti a udržet ty stávající. Problémem je, že **náborová činnost není pedagogickou prací.** SVČ by se měla primárně věnovat zajištění kvalitního vzdělávání a rozvoji dětí a mládeže, nikoliv soustředit své kapacity na marketingové kampaně.
   - SVČ jsou motivována k tomu, aby rozšiřovala svou působnost do dalších lokalit, protože se tím mohou dostat k dalším unikátním účastníkům. **Tento trend s sebou přináší několik problémů:**
     - Pedagogové tráví více času na cestách a méně času přímou pedagogickou prací.
     - Vyjíždění mimo kmenovou budovu znamená omezení pedagogické práce a zatížení organizace výplatou cestovních náhrad.
     - Zajištění kroužků externími pracovníky mimo kmenovou budovu přináší riziko, že v případě výpadku pracovníka nebude možné činnost flexibilně pokrýt. Navíc i pro kroužek zajištěný externím pracovníkem je potřeba naplánovat vzdělávací program hodin, zajistit materiál a pomůcky či administrativní podporu.

2. **Omezená kapacita unikátních účastníků:** Některá střediska již dosáhla maximální možné kapacity unikátních účastníků v lokalitě. Rozšíření a zpestření nabídky se tedy v těchto organizacích z hlediska financování neprojeví, protože jakékoliv navýšení jednotek výkonu znamená navýšení počtu opakovaných účastí, které se do normativního financování

nepromítnou. To způsobuje riziko vzhledem k ostatním střediskům v kraji, které na tento problém nenarazily a mohou jednotky výkonu stále navyšovat.

3. **Dopad na organizaci činnosti SVČ:** Jednotky výkonu definované vyhláškou o krajských normativech vedou k upřednostňování činností, které zajišťují financování mzdových nákladů, zejména pravidelnou a táborovou činnost. To ovlivňuje strukturu nabízených aktivit a do jisté míry zužuje nabídku činností, protože se střediska orientují na činnosti, které jsou výhodnější z hlediska financování, nikoli nutně na ty, které nejlépe odpovídají potřebám dětí a mládeže v dané lokalitě, podporují osobnostní rozvoj, práci s talenty, tvořivost nebo prevenci rizikového chování.

   V souvislosti s výše uvedeným jsou upřednostňovány zájmové útvary s vyšší kapacitou účastníků na úkor těch, které mají nižší počet účastníků, ačkoliv jejich význam spočívá v podpoře individuálního rozvoje, rozvoji specifických dovedností či talentu a v mnoha případech hrají **klíčovou roli při profesní orientaci dětí a mládeže.**

   Mezi méně početné kroužky v tomto pojetí lze zařadit např.:

   a) Prostorově limitované aktivity – kroužky, jejichž kapacita je omezena velikostí učebny či specializovaného prostoru.
   b) Aktivity vyžadující individuální přístup – kroužky, v nichž je nižší počet účastníků nezbytný pro efektivní vzdělávání, např. výuka hry na hudební nástroj, doučování.
   c) Činnosti se specifickou náplní – kroužky zaměřené na odborné nebo technické dovednosti, které vyžadují specializované materiální a personální zabezpečení, např. elektrotechnika, šití, výuka jazyků.

   Je třeba říct, že ředitelé potřebu méně početných kroužků, které jsou svojí náplní často specifické, reflektují a oproti tomu otevírají kroužky kolektivní, ve kterých může činnost realizovat větší množství účastníků. I přesto však z šetření vyplynulo, že u této podoby pravidelné činnosti dochází k omezování.

4. **Ztráta flexibility krajských úřadů při reakci na výkyvy:** Zavedením jednotek výkonu v pravidelné činnosti a povinností krajských úřadů krýt tyto jednotky stanoveným normativem se snížila jejich flexibilita při zohledňování výkyvů v počtu přihlášek mezi jednotlivými SVČ. Pokud například v jednom středisku dojde k poklesu účasti (např. z důvodu odchodu zkušeného pedagoga) a v jiném k jejímu prudkému nárůstu (např. po navázání spolupráce se sportovním klubem), krajský úřad nemůže bez dalšího upravit přidělené prostředky v rámci normativního financování tak, aby zajistil stabilní financování pro první středisko a současně pokryl navýšenou potřebu u druhého.

   Tato situace vyplývá z mechanického přepočtu výkonu podle jednotek výkonu definovaných vyhláškou o krajských normativech a jejich krytí normativem bez ohledu na kontext konkrétního střediska. Výsledkem může být snížení personálních kapacit i tam, kde by z hlediska zajištění kvality služeb bylo žádoucí zachování původního rozsahu. Zkušenosti ředitelů SVČ i modelové příklady z přepočtu krajských normativů naznačují, že aktuální nastavení systému ne vždy umožňuje citlivé zohlednění vývojových trendů v kraji.

6. REFLEXE Z PRAXE: TEMATICKÉ VÝSTUPY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Zatímco v předchozích částech dokumentu byly výpovědi a data využívány především k ilustraci legislativních a institucionálních rámců, zde je pozornost soustředěna výhradně na **pohled z terénu – tedy na každodenní praxi, reálné zkušenosti a konkrétní dopady změn, s nimiž se SVČ potýkají.**

Cílem této části je nabídnout ucelený pohled na to, jak ředitelé a vedoucí pracovníci středisek vnímají aktuální situaci v klíčových oblastech – zejména v otázkách personální stability, organizace činnosti, úplaty za zájmové vzdělávání, prostorových podmínek a dalších témat. **Výstupy tak reflektují nejen důsledky změny ve financování, ale i dlouhodobé systémové výzvy, s nimiž se SVČ potýkají.**

Dotazníkové šetření bylo navrženo tak, aby zachytilo rozdíly v podmínkách jednotlivých zařízení, regionální specifika i rozmanitost přístupů k řešení konkrétních výzev. Kvantitativní data jsou v textu doplněna vybranými přímými citacemi respondentů, které dokreslují popisované jevy a poskytují hlubší porozumění tomu, jak dopady změn vnímají lidé přímo z praxe. Výsledná zjištění tak přinášejí komplexní obraz o aktuálním stavu a potřebách SVČ napříč regiony a přispívají k lepšímu porozumění problematiky zájmového vzdělávání.

Účast na šetření byla dobrovolná, přesto **reagovalo 240 středisek** volného času, což přestavuje **responzi ve výši 71 %.** Grafické zobrazení níže ukazuje, kolik středisek dotazníkové šetření vyplnilo v jednotlivých krajích a podle zřizovatele. Veřejných středisek odpovědělo 220, z toho obecních 166 a krajských 54. Šetření se zúčastnila pouze polovina církevních a pětina soukromých středisek, což dohromady představuje 20 respondentů.

Graf 13 Podíl a počet SVČ, která se zúčastnila mimořádného šetření 2024, dle zřizovatele

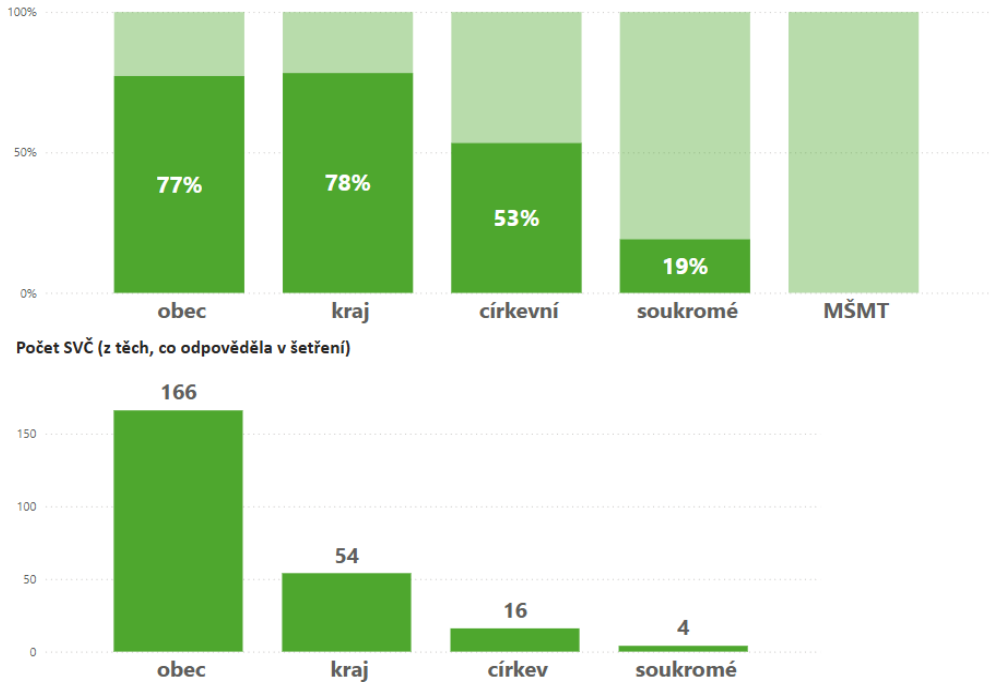

Zdroj: Mimořádné šetření 2024, výkaz Z-15

Z pohledu jednotlivých krajů se podíl vyplněných dotazníků pohyboval v rozmezí od 56 do 89 %, přičemž největší míra responze byla v Pardubickém kraji a nejnižší v hlavním městě. Celkový přehled zobrazuje graf níže.

Graf 14 Podíl a počet SVČ, která se zúčastnila mimořádného šetření 2024, dle krajů

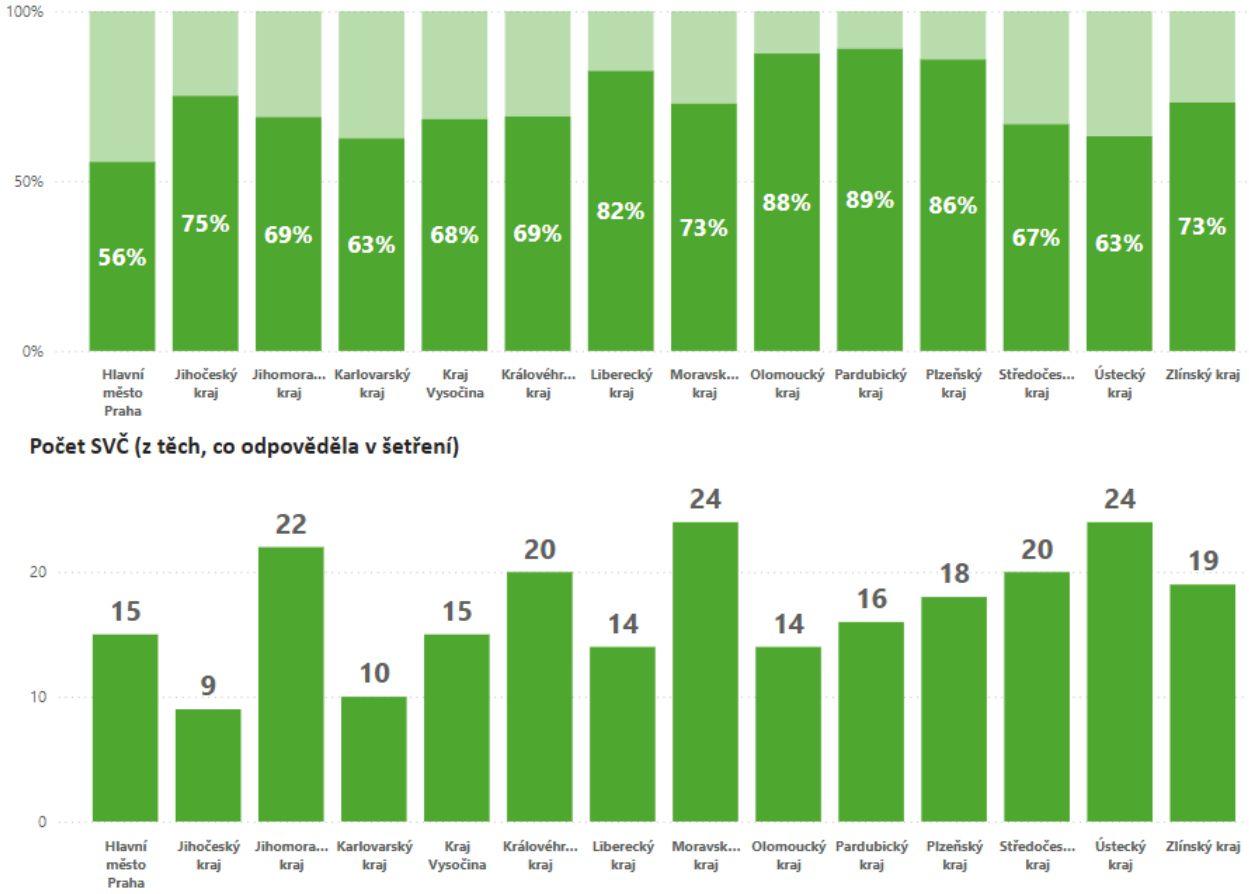

Zdroj: Mimořádné šetření 2024, výkaz Z-15

Střediska volného času mohou fungovat jako samostatná školská zařízení, nebo jako součást jiných školských subjektů, například při základních, středních školách nebo školských zařízeních, s nimiž sdílejí zázemí, prostory či vedení. V České republice je 255 středisek evidováno jako samostatná zařízení, dalších 81 funguje při jiném školském zařízení. **Dotazníkové šetření častěji vyplnila samostatná střediska, a to z 86 %.**

Tematické oblasti dotazníku

Dotazník byl rozdělený do několika tematických oblastí, přičemž pro lepší přehlednost budou výsledky jednotlivých oblastí prezentovány jako samostatné kapitoly:

A) Dopady reformy na financování, stabilitu, personál.
B) Dopady reformy na různé formy činnosti.
C) Tvorba a obnovování nabídky.
D) Inkluze a rovný přístup.
E) Finanční náklady SVČ a konkurenční prostředí.
F) Materiální a prostorové zabezpečení SVČ.
G) Pravidelná činnost. (Tato oblast bude vyhodnocena mimo tento materiál.)
H) Táborová činnost. (Tato oblast bude vyhodnocena mimo tento materiál.)
I) Otevřené kluby.

6.1 STABILITA A PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Tato podkapitola se zaměřuje na stabilitu organizací, personální zajištění a nabídku činností SVČ. Sleduje, zda změny přinesly větší předvídatelnost a stabilitu organizací ve smyslu ovlivnění počtu zaměstnanců, jejich pracovní zátěže, míry fluktuace a pracovní morálky. Cílem bylo rovněž získat přehled o tom, zda a jak se změny promítly do každodenního chodu organizací.

Otázka č. A1) Přinesly provedené změny financování předvídatelnost a stabilitu z hlediska personálního zajištění a chodu organizace?

Data získaná z odpovědí ukazují, že reforma financování ve většině krajů **neposílila předvídatelnost ani stabilitu** personálního zajištění středisek volného času. Naopak, v některých regionech vedla k větší nejistotě nebo zhoršení podmínek pro činnost. Pouze v několika krajích byla zaznamenána částečná pozitivní změna; její rozsah však zůstal omezený a podle dat nepředstavoval systémově významný posun.

Níže uvedený graf ukazuje, že ve všech krajích **jednoznačně převažuje odpověď „ne“,** což znamená, že většina středisek v důsledku reformy financování **nepociťuje zlepšení stability ani větší předvídatelnost.** Nejvyšší míra nesouhlasu byla zaznamenána v Pardubickém kraji (94 %), Jihomoravském kraji (77 %) a Olomouckém kraji (71 %). Pouze **malá část respondentů** uvedla, že změny přinesly částečnou nebo výraznou stabilizaci. Nejvyšší podíl pozitivních odpovědí je ve Středočeském a Karlovarském kraji (30 %).

Nejistotu ohledně dopadu reformy vyjádřili především ředitelé středisek z Karlovarského kraje (30 %) a Moravskoslezského kraje (26 %). Vyjádření nejistoty je samo o sobě klíčovým zjištěním, protože ukazuje, že organizace se s reformou buď stále vyrovnávají, nebo zatím nedisponují dostatečnými informacemi k jejímu objektivnímu posouzení. V každém případě ani tato odpověď neznačí jistotu v předvídatelnosti a stabilitě z hlediska personálního zabezpečení.

Rozdíly v míře spokojenosti mezi středisky v jednotlivých krajích odrážejí dopady nově nastavených jednotek výkonu na rozdělování finančních prostředků v rámci kraje. Z rozhovorů s řediteli vyplynulo, že **změnu výkaznictví pozitivně vnímají především ta střediska, kterým nový výpočet přinesl navýšení financí. V řadě případů však toto navýšení u některých SVČ znamenalo snížení prostředků u jiných, neboť šlo pouze o „přelití“ financí mezi středisky. Výsledkem je stav, kdy systém dočasně poskytuje větší stabilitu jen části organizací.** Tento efekt dále umocňuje skutečnost, že krajské normativy bývají upravovány až zpětně podle vykázaných jednotek výkonů napříč krajem, což zásadně komplikuje dlouhodobé plánování. Mají-li být střediska financována podle jednotek výkonu, musí mít jistotu, že za skutečně realizovanou činnost obdrží odpovídající finanční prostředky. Situace, kdy SVČ za vyšší výkon v pravidelné a táborové činnosti získají stejný nebo nižší objem finančních prostředků, je z pohledu řízení systému nelogická a kontraproduktivní. Pokud se do normované pravidelné a táborové činnosti zapojí více účastníků, je třeba tomu odpovídajícím způsobem přizpůsobit i výši financování.

Souhrnně lze konstatovat, že reforma přinesla dílčí přínos jen vybraným střediskům, zatímco většina organizací nezaznamenala zlepšení a nadále se potýká s nestabilními podmínkami a nízkou předvídatelností.

Graf 15 Změny financování z hlediska předvídatelnosti a stability – rozložení dle krajů

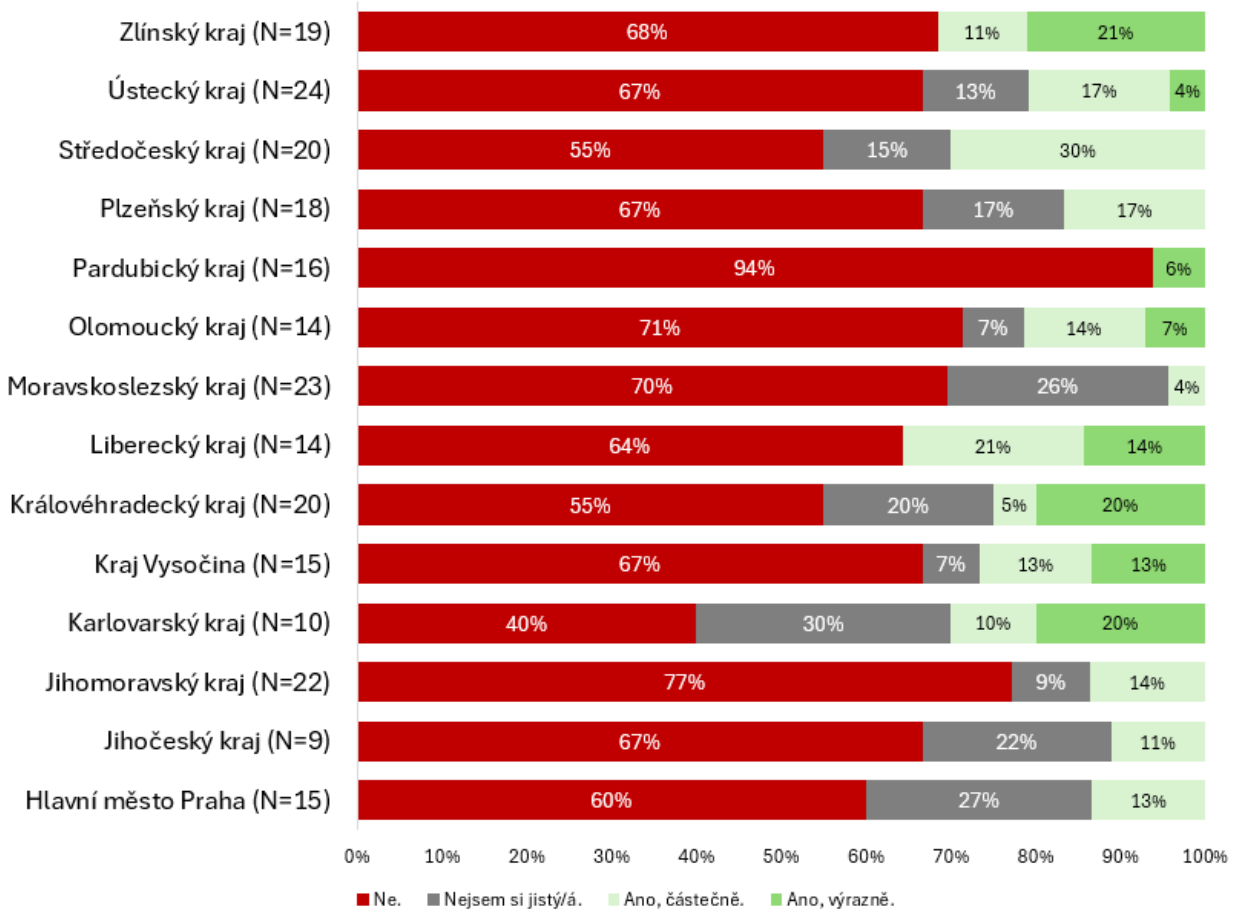

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Z hlediska zřizovatele vnímají církevní a soukromá střediska volného času dopady reformy financování na předvídatelnost a stabilitu kritičtěji než veřejná SVČ. Až 75 % církevních a soukromých organizací uvedlo, že změny nepřinesly stabilitu, což je o 9 procentních bodů více než u veřejných SVČ. Podíl kladného vnímání je u těchto středisek minimální, což naznačuje ještě vyšší míru nejistoty a potenciálně větší problémy s udržitelností provozu školských zařízení.

Celkové výsledky ukazují, že dvě třetiny středisek (67 %) vnímají změny financování z hlediska předvídatelnosti a stability personálního zajištění a chodu organizací jako nepřínosné. Pouze 7 % respondentů hodnotí reformu jako výrazně pozitivní, což naznačuje, že většina organizací čelí nejistotě a obtížím při plánování činností.

Podle **RIA zprávy** (závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace) i **důvodové zprávy** bylo hlavním cílem reformy sjednotit systém financování středisek volného času tak, aby byl přehlednější, spravedlivější a předvídatelnější bez ohledu na zřizovatele či kraj. Cílem bylo rovněž zvýšit efektivitu systému, snížit rozdíly mezi kraji a usnadnit plánování činnosti středisek. Výsledky šetření však naznačují, že tato očekávání deklarovaná v legislativních dokumentech naplněna nebyla. **Reforma tedy z hlediska předvídatelnosti a stability vnímání většiny SVČ nenaplnila stanovené cíle.**

Graf 16 Změny financování z hlediska předvídatelnosti a stability – celkově ČR

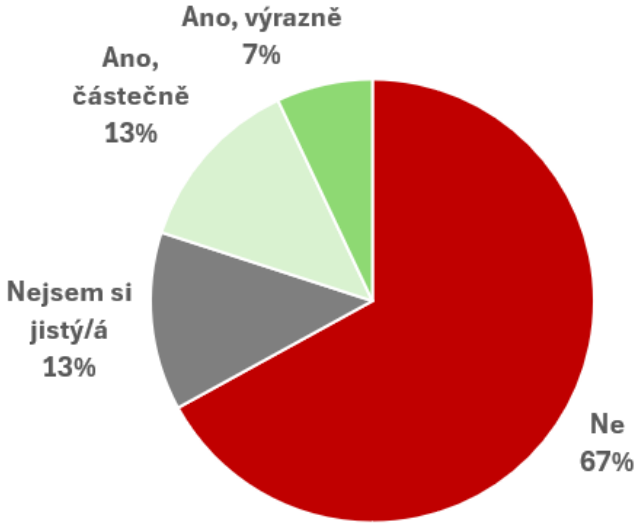

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Otázka č. A2-A7) Došlo ve školním roce 2022/2023 ke snížení nebo zvýšení počtu pracovníků v organizaci (oproti předchozímu školnímu roku) placených z příspěvku MŠMT?

Došlo ve školním roce 2023/2024 ke snížení nebo zvýšení počtu pracovníků v organizaci (oproti předchozímu školnímu roku) placených z příspěvku MŠMT?

Otázka č. A8-A9) Víte už nyní, že budete ve školním roce 2024/2025 snižovat počet pracovníků v organizaci hrazených z příspěvku MŠMT? O kolik úvazků?

(Otázky jsou vyhodnoceny kvůli komplexnosti dohromady.)

Ve školním roce **2022/2023**, ve srovnání s předchozím školním rokem, došlo ke zvýšení počtu úvazků u 15 % středisek, která se zúčastnila šetření, zatímco u 34 % středisek byly úvazky poníženy. U zbývajících 51 % organizací se počty úvazků nezměnily.

V navazujícím školním roce **2023/2024**, opět v porovnání s předchozím školním rokem, došlo ke zvýšení úvazků u 19 % středisek, zatímco u 34 % byly úvazky poníženy. U zbývajících 47 % organizací zůstaly počty úvazků beze změny.

Zároveň se ukázalo, že v tomto školním roce snižovalo úvazky 61 % středisek **z těch, která o úvazky přišla již v předchozím roce**, což může naznačovat kumulaci personálních ztrát, a tedy zvyšující se tlak na zbylé zaměstnance, aby zajistili potřebné množství jednotek výkonu, resp. účastníků v pravidelné a táborové činnosti, v omezenějším personálním složení.

Celkem 18 % středisek uvedlo, že pro rok **2024/2025** počítá se snížením počtu pracovníků. To je 43 organizací, které přijdou v průměru o 1,1 úvazku, jak ukázala data posbíraná od respondentů. Nejvíce kladných odpovědí ve smyslu snižování úvazků bylo v Ústeckém kraji (38 %), Moravskoslezském kraji (30 %) a Libereckém kraji (29 %). Ve Středočeském a Jihočeském kraji naopak se snižováním úvazků nepočítá žádné středisko, které se zúčastnilo šetření.

Vývoj počtu úvazků hrazených z příspěvku MŠMT ve střediscích volného času v letech po reformě naznačuje výrazné rozkolísání sektoru a obtížnou předvídatelnost personálního zajištění. Zatímco menší část dotazovaných středisek uvádí meziroční nárůst úvazků, významný podíl organizací je nucen

pracovní kapacity snižovat, přičemž tento trend pokračuje ve všech sledovaných obdobích. Z šetření vyplynulo, že téměř pětina středisek již nyní předpokládá další redukci úvazků pro rok 2025.

Tabulka níže zachycuje **vývoj počtu účastníků,** úvazků interních pedagogických pracovníků a dalších ukazatelů od roku 2016 do roku 2024. Z dostupných dat vyplývá několik trendů:

- Po stabilním růstu mezi lety 2016-2019 došlo v roce 2020 k prudkému poklesu počtu účastníků ve střediscích, což lze přičíst pandemii COVID-19.
- Přestože v roce 2021 došlo k částečnému zotavení, hodnota zůstala pod úrovní předchozích let.
- Od roku 2022 došlo ke změně způsobu vykazování účastníků – byl upraven metodický pokyn k výkazu, a v rámci výkonového výkazu Z-15 již nejsou k dispozici data o celkovém počtu přihlášek do pravidelné činnosti (do táborové však ano). Aby bylo možné provést meziroční srovnání, byl v rámci mimořádného šetření zjišťován také počet přihlášek podle původní metodiky. **V roce 2023 všechna SVČ v ČR (celkem 337 organizací) vykázala 238 703 unikátních účastníků** (dětí, žáků a studentů). Jak však ukazují data ze šetření, 240 SVČ, která se do něj zapojila, vykázalo ve stejném roce **celkem 255 070 přihlášek** – tedy více, než činil počet unikátních účastníků za celou republiku. To ukazuje na **častější opakovanou účast dětí v aktivitách SVČ,** a tím i na vyšší objem realizované činnosti v zapojených organizacích.
- V neposlední řadě je třeba upozornit na možné zkreslení některých ukazatelů, které vzniká v důsledku změny výkaznictví. Vzhledem k tomu, že se nově sleduje pouze počet unikátních účastníků, může se při pohledu na tento údaj zdát, že zatížení pedagogických pracovníků klesá. Pokud však zohledníme **reálný počet přihlášek** získaný z mimořádného šetření, ukazuje se, že v přepočtu na pedagoga došlo meziročně k mírnému nárůstu. **Zatímco v roce 2022 připadalo na 100 přihlášek přibližně 0,64 pedagoga, v roce 2023 to bylo již 0,60 pedagoga.** To odpovídá 156 přihláškám na pedagoga v roce 2022 a 165 přihláškám na pedagoga v roce 2023.

Tabulka 15 Počet úvazků interních pedagogů na počet přihlášek v SVČ

Pouze zřizovatel: obec + kraj; pouze SVČ, která se zúčastnila mimořádného šetření 2024												
Změny ve vykazování	pozn.	Rok	Počet přihlášek*	Počet unikátních účastníků**	Počet pedagogických pracovníků - úvazky celkem	Počet pedagogických pracovníků - úvazky (pouze interní)	Počet pedagogických pracovníků - úvazky (pouze externí)	Počet úvazků na 100 přihlášek	Počet úvazků na 100 unikátních účastníků	Počet interních úvazků na 100 přihlášek	Počet interních úvazků na 100 unikátních	Počet přihlášek na 1 interní úvazek
Počet přihlášek		2016	215017	NA	NA	1358,5	NA			0,63		158
		2017	221428	NA	NA	1408,9	NA			0,64		157
		2018	221500	NA	2195,2	1415,8	779,4	0,99		0,64		156
		2019	226982	NA	2162,9	1424,9	738	0,95		0,63		159
	covid	2020	190678	NA	2035,8	1493,7	542,1	1,07		0,78		128
		2021	207645	NA	2119	1488,2	630,8	1,02		0,72		140
Nově počet unikátních		2022	235410	165693	2223,4	1505,5	717,9	0,94	1,34	0,64	0,91	156
		2023	255072	178157	2301,9	1542	759,9	0,90	1,29	0,60	0,87	165
		2024	NA	178257	2304,9	1564,1	740,8		1,29		0,88	

* Data za roky 2022 a 2023 jsou z mimořádného šetření 2024
** Údaj se nově sbírá od roku 2022 úpravou metodiky výkazu Z15
Počty úvazků je z výkazu Z15 (je tedy bez ohledu na zdroj financování)

Zdroj dat: Z15
Zdroj dat: mimořádné šetření 2024
NA = údaj není pro dané období dostupný

Zdroj: Mimořádné šetření 2024 a výkaz Z-15, stav k 31. 10. daného roku

Přestože narůstá počet pedagogických pracovníků, **dochází k meziročnímu poklesu ukazatele interních pedagogických úvazků na 100 přihlášek,** který v roce 2023 dosáhl nejnižší hodnoty za sledované období. Důvodem je skutečnost, že unikátní účastník vytváří iluzi o skutečném rozsahu poskytovaného zájmového vzdělávání v pravidelné činnosti. Jak ukazuje tabulka níže, třetina účastníků dochází do **více než jednoho kroužku.** To znamená, že reálný počet navazovaných vztahů mezi pedagogem volného času a účastníkem, resp. počet organizovaných činností, je vyšší než hodnota odpovídající počtu unikátních účastníků.

Výkonový výkaz Z-15 údaje o opakované účasti v pravidelné činnosti nesbírá. Aby bylo možné lépe zachytit rozsah činností, který střediska v této oblasti zájmového vzdělávání realizují, byla v rámci mimořádného šetření posbírána data **o celkovém počtu přihlášek ve školních letech 2022/2023 a 2023/2024** (viz tabulka 15). Z výsledků vyplývá, že počet přihlášek dlouhodobě převyšuje počet unikátních účastníků, což potvrzuje, že **značná část účastníků navštěvuje více než jeden zájmový útvar.** Ve školním roce 2023/2024 tvořila opakovaná účast 29 % všech přihlášek. Tento ukazatel je klíčový pro interpretaci dat o personálním zajištění, protože **zátěž interních pedagogů se odvíjí od skutečného počtu realizovaných činností,** nikoli pouze od počtu unikátních účastníků.

Tabulka 16 Meziroční srovnání účastníků dle přihlášek a dle rodných čísel

Hodnota/rok	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Počet účastníků dle přihlášek (dětí, žáků, studentů)	224 854	246 065	266 855	X
Počet účastníků dle rodných čísel (dětí, žáků, studentů)	X	176 490	188 146	188 459
Opakovaná účast	X	**28 %**	**29 %**	X
Tabulka obsahuje data pouze za ta SVČ, která se zúčastnila mimořádného šetření.				

Zdroj: Mimořádné šetření a výkaz Z-15, stav k 31.10. daného roku

V rámci mimořádného šetření byly také sbírány informace o délce docházky účastníků zájmového vzdělávání v rámci pravidelné činnosti do 2 h délky vzdělávání a nad 2 h délky vzdělávání. Tyto údaje poskytují podrobnější pohled na strukturu účasti a ukazují, jak velká část účastníků se zapojuje do činnosti více než jednou.

Výsledky ukazují, že skupina účastníků s docházkou nad 2 hodiny týdně je více než dvojnásobně početná oproti skupině s docházkou nad 3 hodiny týdně. Ve školním roce 2023/2024 se jednalo o 27 827 účastníků v pásmu nad 2 hodiny týdně, oproti 13 590 účastníkům v pásmu nad 3 hodiny týdně.

Graf 17 Srovnání účasti v pásmu nad 2 a nad 3 hodiny týdně

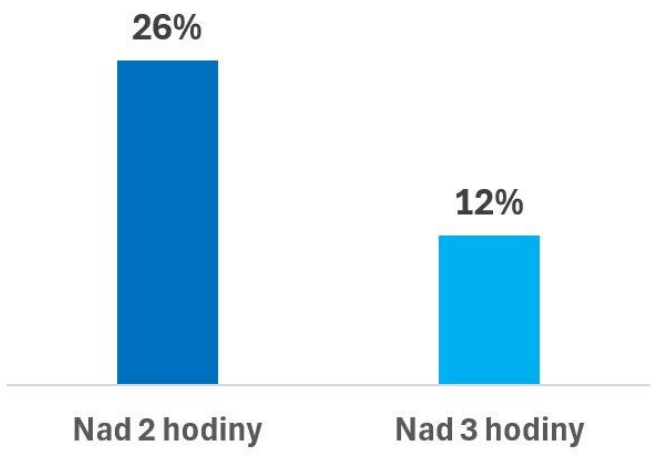

Zdroj: Mimořádné šetření

Tato zjištění rozšiřují dosavadní interpretaci údajů o účasti a naznačují, že hranice 3 hodin týdně, která je v současnosti použita pro nastavení výkonového ukazatele, nemusí plně odrážet reálné rozložení délky účasti v pravidelné činnosti. Případná změna hranice by však v podmínkách současného nastavení krajských normativů vedla jen k jinému přerozdělení prostředků mezi střediska.

Tabulka 16 Délka docházky účastníků v pravidelné činnosti v pásmech do/nad 2 h a do/nad 3 h týdně

Školní rok	**2021/2022**		**2022/2023**		**2023/2024**	
Pásmo	**do 2 h**	**nad 2 h**	**do 2 h**	**nad 2 h**	**do 2 h**	**nad 2 h**
Podíl	72 %	28 %	73 %	27 %	74 %	26 %
Počet účastníků (dětí, žáků, studentů)	57 112	22 258	71 979	26 392	81 127	27 827
Pásmo (aktuální)	**do 3 h**	**nad 3 h**	**do 3 h**	**nad 3 h**	**do 3 h**	**nad 3 h**
Podíl	86 %	14 %	86 %	14 %	88 %	12 %
Počet účastníků (dětí, žáků, studentů)	67 927	11 443	85 066	13 305	95 364	13 590
Tabulka obsahuje data pouze za ta SVČ, která se zúčastnila mimořádného šetření. Do tabulky nejsou zařazeny hodnoty z těch SVČ, u nichž byl součet příslušných kategorií nepřesný. N = 154						

Zdroj: Mimořádné šetření a výkaz Z-15, stav k 31.10. daného roku

Otázka č. A10) Došlo po reformě ke zvýšení pracovní zátěže pro stávající zaměstnance? Pokud ano, tak v jakém rozsahu?

Výsledky šetření ukazují, že změny ve financování vedly ke z**výšení pracovní zátěže zaměstnanců** ve střediscích volného času. Celkem 80 % organizací uvedlo, že se jejich pracovní zátěž zvýšila, přičemž ve 45 % případů šlo o **výrazný nárůst povinností,** které nesouvisejí s přímou pedagogickou činností, viz otázka č. A15 níže. Pouze 13 % středisek uvedlo, že pracovní zátěž zůstala stejná jako dřív.

Detailnější pohled dle zřizovatele ukazuje, že pracovní zátěž vzrostla jak ve veřejných, tak v soukromých a církevních SVČ. V soukromých a církevních střediscích šlo k výraznému nárůstu ve více než polovině případů (55 %), zatímco ve veřejných organizacích činila tato hodnota 44 %. Veřejná SVČ častěji uváděla mírné zvýšení pracovní zátěže.

Graf 17 Vliv změny financování na pracovní zátěž zaměstnanců, dle zřizovatele

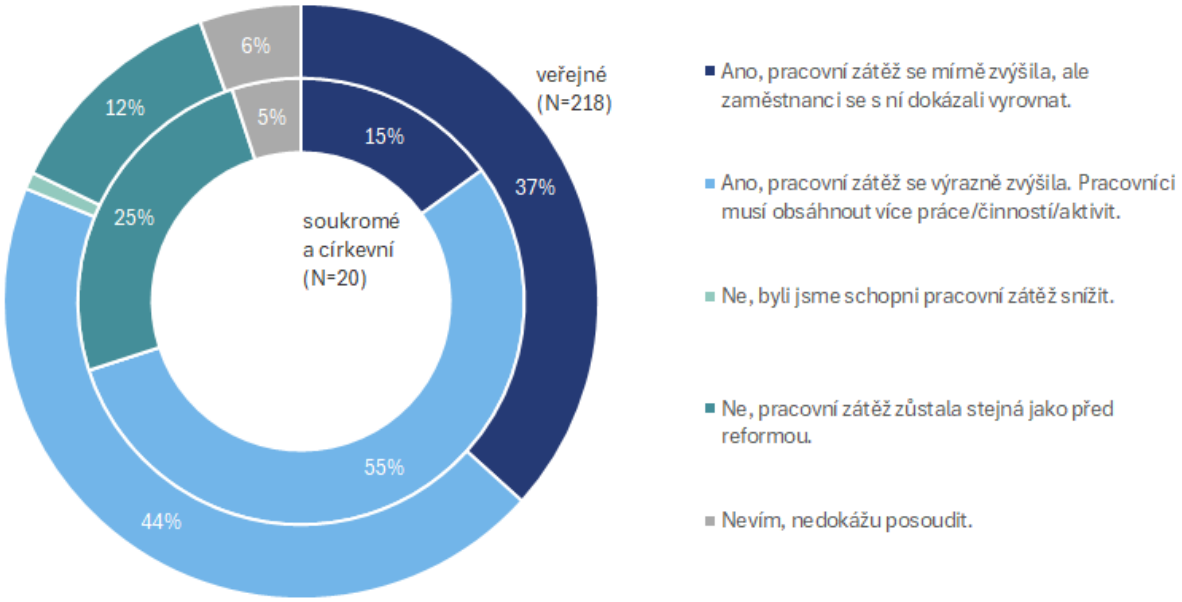

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Mezikrajské srovnání ukazuje rozdíly v dopadech změn na pracovníky SVČ. V Pardubickém a Jihočeském kraji uvedla všechna SVČ navýšení pracovní zátěže, zatímco v Olomouckém kraji a v Praze se častěji objevují odpovědi naznačující stabilnější situaci (viz graf níže). Tato skutečnost úzce souvisí s výší krajských normativů – právě v Praze a Olomouckém kraji dosahuje přepočtený počet zaměstnanců na stejný objem jednotek výkonu nejvyšších hodnot. Příznivější krajské nastavení tedy organizacím v kraji umožňuje rovnoměrnější rozložení pracovní zátěže.

Graf 18 Vliv změny financování na pracovní zátěž zaměstnanců, dle krajů

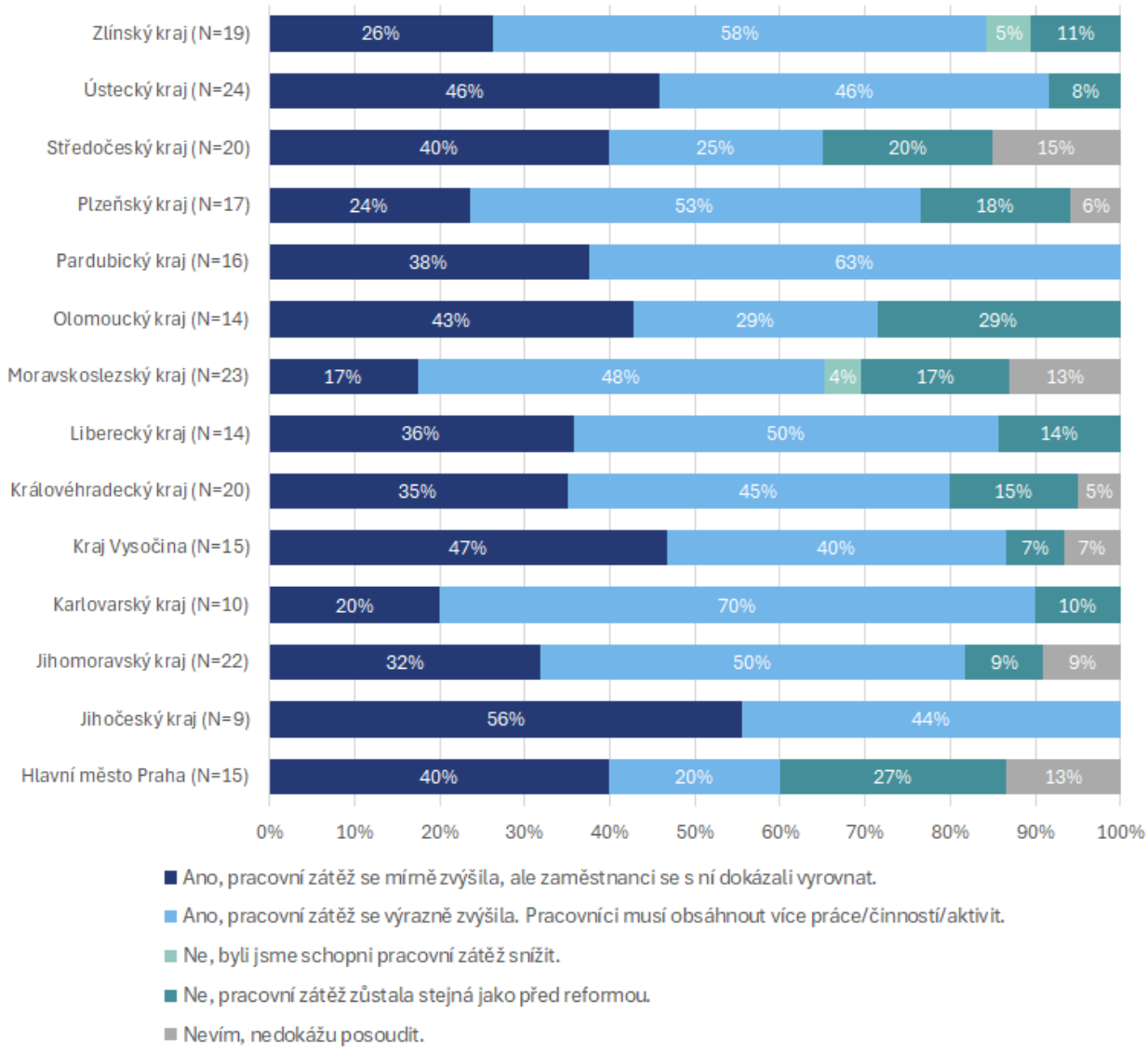

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Otázka č. A11-A12) Pozorujete po zavedení reformy zvýšenou fluktuaci zaměstnanců? Pokud ano, uveďte důvody.

Vyhodnocení otázky fluktuace zaměstnanců ve střediscích volného času ukazuje, že ve většině organizací (64 %) nedošlo oproti předchozím obdobím k žádné změně. **Přibližně 29 % organizací však zaznamenalo odchod zaměstnanců** – ve 23 % případů šlo o mírnou fluktuaci, v 6 % o výraznou. Z pohledu dle zřizovatele uvádělo výraznou fluktuaci 15 % středisek zřizovaných církvemi nebo soukromými subjekty, kdežto **veřejná střediska častěji uváděla mírnou fluktuaci (24 %),** viz graf níže.

Z odpovědí vyplývá, že zvýšená fluktuace se ve střediscích typicky nevyskytuje a stabilita personálních týmů bývá vysoká. O to výrazněji vnímají respondenti každou změnu. Ze slovních komentářů ředitelů vyplývá, že odchody zaměstnanců často souvisejí s kombinací nejistoty ohledně dalšího financování, snížením úvazků nebo nárůstem administrativní a organizační zátěže mimo přímou pedagogickou činnost, viz níže.

Graf 19 Vliv změny financování na fluktuaci zaměstnanců, dle zřizovatele

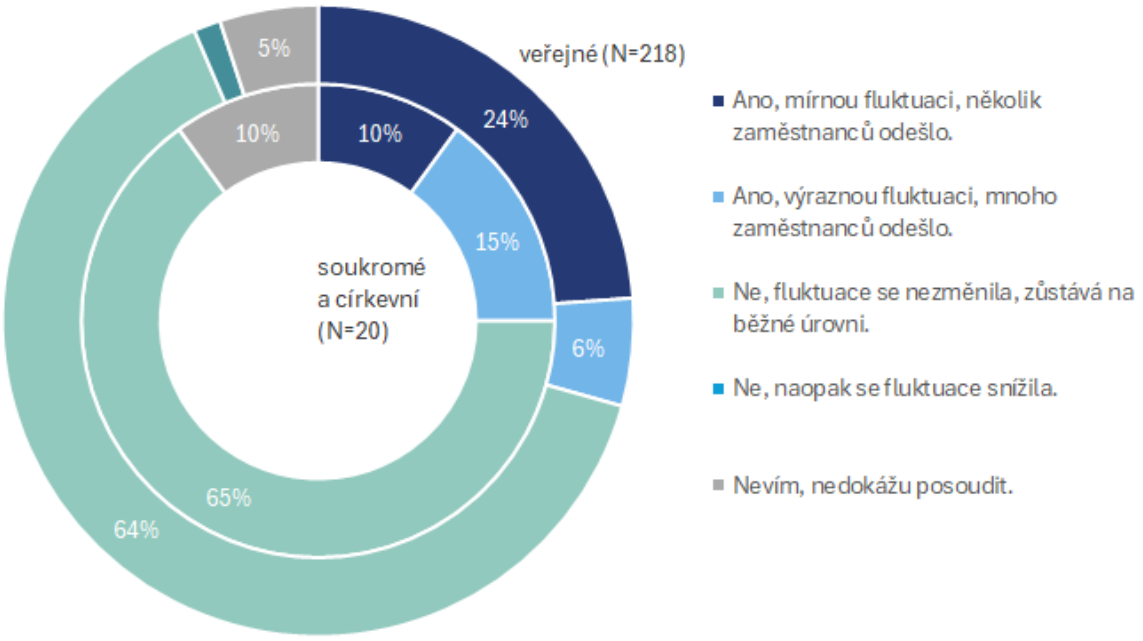

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Pohled z hlediska jednotlivých krajů ukazuje značné rozdíly. Zatímco v některých regionech, např. Liberecký kraj (93 %) zůstala fluktuace zaměstnanců na běžné úrovni, v jiných došlo k výraznějším změnám. V Karlovarském kraji polovina organizací zaznamenala odchod zaměstnanců, což naznačuje, že dopady reformy z tohoto hlediska nebyly rovnoměrné a v některých krajích byly výraznější, viz graf níže.

Graf 20 Vliv změny financování na fluktuaci zaměstnanců, dle krajů

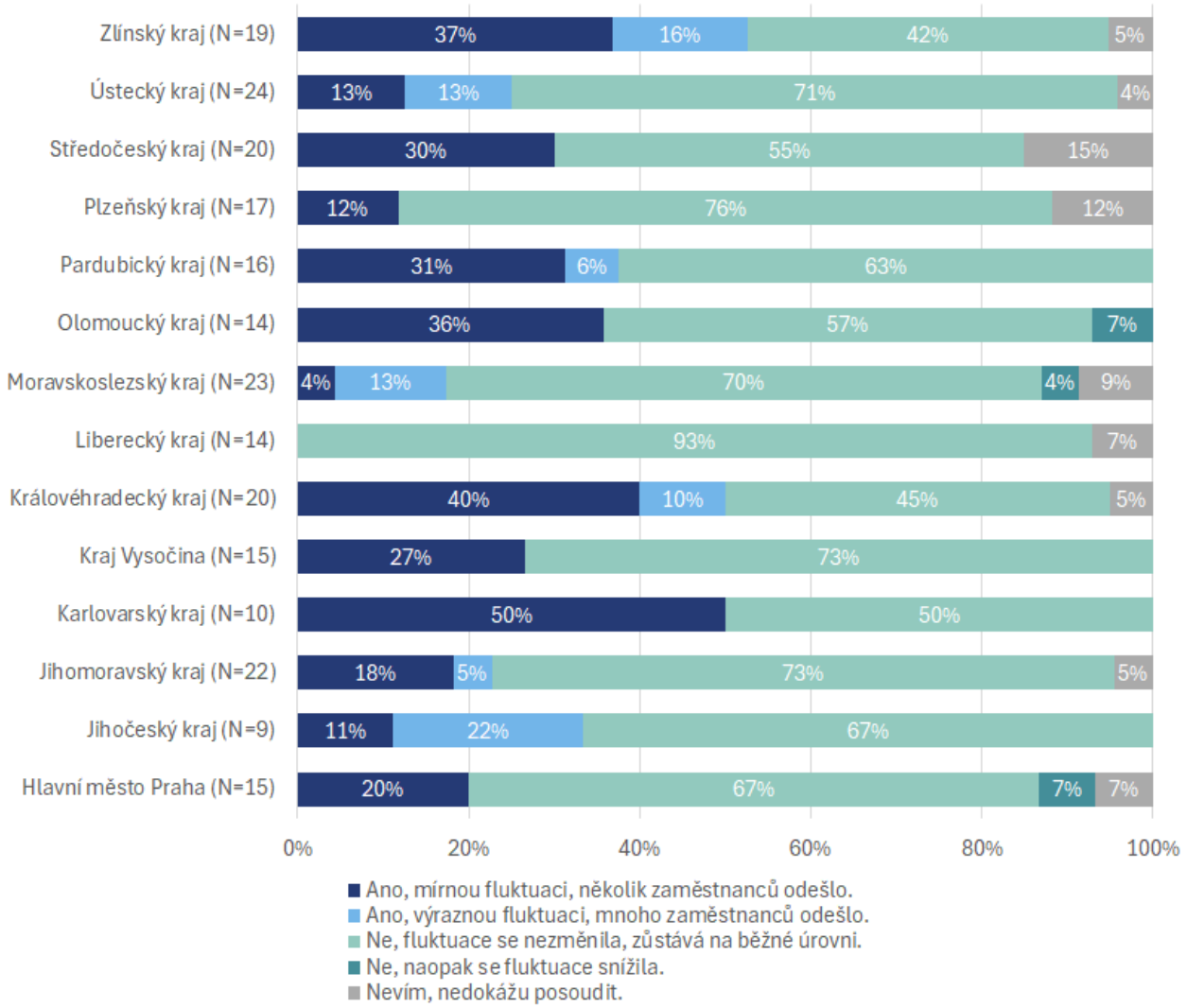

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Ředitelé měli možnost v otevřené otázce uvést důvody zvýšené fluktuace zaměstnanců ve svých organizacích. Možnost otevřeně odpovědět **využilo 69 ředitelů,** přičemž odpovědi lze rozdělit do tří tematických kategorií:

1. **Vliv reformy na pracovní činnost – 50 odpovědí.**
    - Nejčastěji zmiňovaným důvodem fluktuace byl nárůst pracovní zátěže, navýšení objemu práce a tlak na výkon. Současně s tím ředitelé uváděli snížení časové flexibility a zvýšenou časovou náročnost. Dále bylo zmiňováno navýšení administrativní zátěže, tlak na získávání nových unikátních účastníků a jejich přetahování s jinými institucemi, ale také přesvědčení, že kvantita převládá nad kvalitou vzdělávání. Okrajově byla zmíněna i náročná práce ve vyloučených lokalitách a ústup tvořivosti před rutinní činností, tj. vedením kroužků.
2. **Vliv reformy na financování SVČ ve smyslu neadekvátního ohodnocení zaměstnanců – 33 odpovědí.**
    - Nejčastější odpovědí bylo nedostatečné finanční ohodnocení zaměstnanců a nemožnost je odměňovat. Reflektováno bylo také nestabilní a nejisté financování

SVČ, kdy v důsledku nepředvídatelných krajských normativů není možné plánovat činnost organizace dál než na jeden rok.

3. **Vliv reformy na jistotu zaměstnání – 21 odpovědí.**
    - Z těchto odpovědí je patrné, že mezi důvody fluktuace zaměstnanců patří nejistota stabilního zaměstnání a hrozba ztráty zaměstnání, ale také strach ze snižování úvazků nebo celých pracovních míst.

Pro **ilustraci níže uvádíme vybrané citace z otevřených odpovědí ředitelů,** které ilustrují nejčastěji zmiňované důvody zvýšené fluktuace:

- *„V tomto období odešlo 5 pedagogů do základního školství (asistent pedagoga, vychovatel, učitel cizích jazyků) - důvody: vyšší finanční ohodnocení, kratší pracovní doba, volné letní prázdniny."*
- *„Nelíbila se změna rozložení aktivit – omezení nepravidelné činnosti (jednorázových akcí, které reprezentují DDM), omezení výjezdů ZÚ na soutěže. Plat je nižší, stanovený průměrný plat pedagoga normativem je nižší než v minulém roce. To znamená, že pokud chce pedagog dosáhnout stejného platu, je nutné zvyšovat počty unikátních klientů. Abych udržela stejný počet pedagogů, výrazně se snížila nenároková složka platu."*
- *„Vzhledem k tomu, že se v naší organizaci snížil počet úvazků, dva zaměstnanci dali výpověď vzhledem k nejistotě, která v DDM vznikla a našli si stabilnější pozici. Jinak byli spokojení a nebýt reformy, neodešli by."*
- *„Nejistota dlouhodobého úvazku a perspektivy bohužel vede k tomu, že kvalifikovaní pedagogové hledají zaměstnání jinde."*
- *„Nedostatečné finanční ohodnocení, díky úsporám dochází ke kumulacím funkcí – přetížení zaměstnanců, vyšší nároky na výkony – zajištění rodných čísel na úkor kvality, vytrácí se "dítě na prvním místě", nejistota do budoucna – nejsme perspektivní zaměstnavatelé, kteří jsou státem podporování."*

Otázka č. A13-A14) Pozorujete změnu pracovní morálky (nasazení, angažovanost) mezi zaměstnanci po zavedení reformy? Pokud ano, uveďte důvody.

Posbíraná data ukazují, že reforma financování měla dopad i na oblast pracovní morálky zaměstnanců SVČ. Zhruba 42 % organizací zaznamenalo snížení pracovní morálky, přičemž 23 % uvádí mírný pokles a 19 % výrazný pokles spojený s demotivací zaměstnanců.

Při pohledu dle zřizovatele negativní dopady častěji uvádějí soukromá a církevní střediska, kde 35 % organizací hlásí výrazný pokles morálky, viz graf níže.

Graf 21 Vliv změny financování na pracovní morálku zaměstnanců, dle zřizovatele

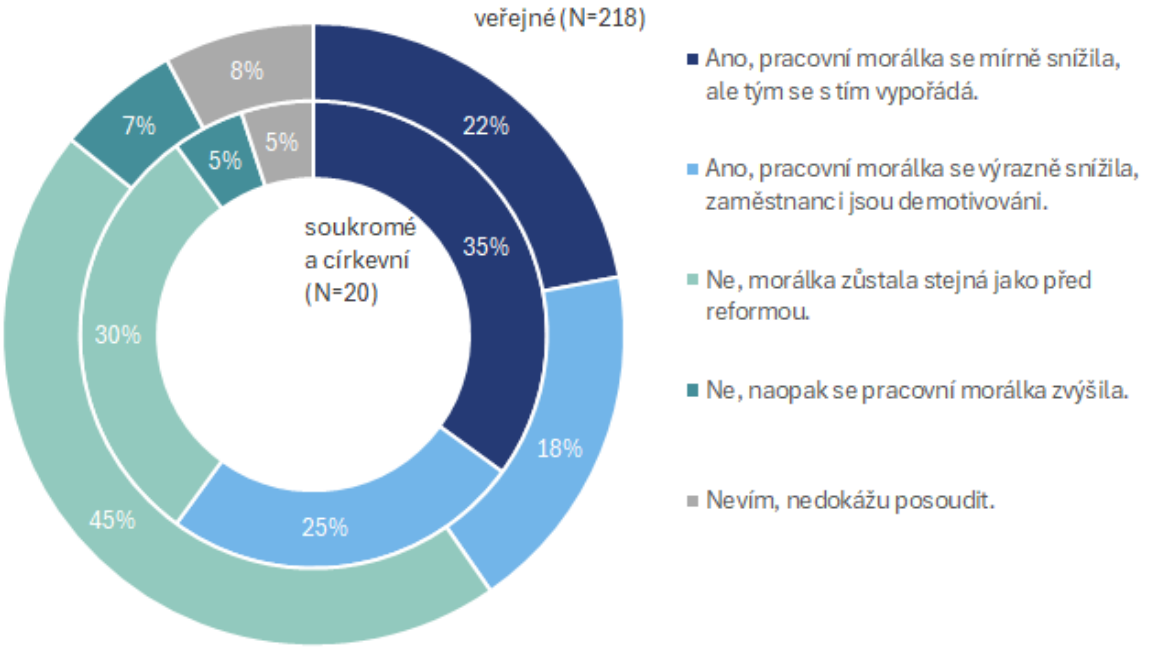

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Podrobnější pohled nabízí rozdělení podle jednotlivých krajů. Největší pokles morálky hlásí Vysočina (67 %) a Zlínský kraj (63 %), naopak nejmenší Moravskoslezský (21 %) a Jihočeský kraj (21 %).

Graf 22 Vliv změny financování na pracovní morálku zaměstnanců, dle krajů

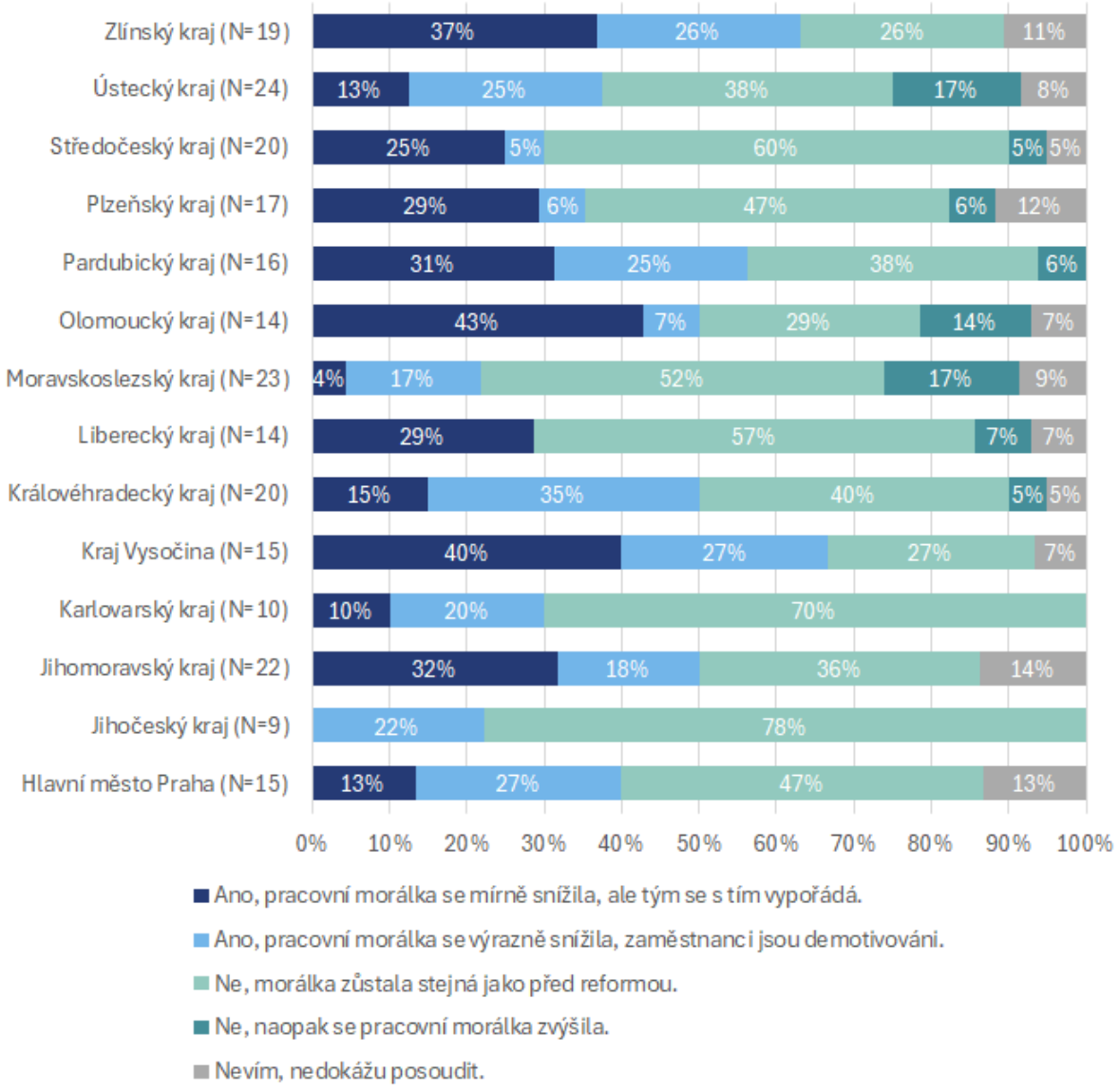

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Ředitelé měli možnost v otevřené otázce uvést důvody snížené morálky u zaměstnanců ve svých organizacích. Možnost otevřeně odpovědět **využilo 100 ředitelů,** přičemž odpovědi lze rozdělit do pěti tematických kategorií:

1. **Pracovní činnost – 58 odpovědí**
   - Nejčastěji zmiňovaným důvodem pro snížení morálky v organizacích je navýšení pracovní zátěže, objemu práce a tlak na výkon v důsledku vyvíjení maximální snahy při vyhledávání nových účastníků a jejich náboru do pravidelné činnosti. Dalším nejčastěji uváděným důvodem bylo převážení důležitosti pravidelné činnosti nad činnostmi ostatními, což vede k omezování nabídky kroužků a nutnosti přeorientovat činnost, navazovat spolupráci ve větší vzdálenosti od domovského DDM. Současně bylo uváděno zvýšení administrativy, převažování kvantity nad kvalitou a nespravedlivá selekce účastníků, kdy v organizacích dochází k odmítání zájemců o další kroužek.

2. **Financování a mzdy – 34 odpovědí**

- Nejčastěji uváděným důvodem bylo nedostatečné finanční ohodnocení s poukázáním na snižování nebo odebírání osobního ohodnocení či příplatků, minimální či žádné odměny. Dále ředitelé upozorňovali na nestabilní a nejisté financování. To je podle nich natolik proměnlivé, že neumožňuje plánovat personální kapacity dopředu. Zmíněn byl i narůstající počet účastníků v zájmových útvarech, který není zohledněn personální podporou.

3. **Nejistota a hrozby – 16 odpovědí**
    - Zde se opakovaly podobné odpovědi jako u fluktuace zaměstnanců, a sice strach ze ztráty zaměstnání, hrozba snižování úvazků nebo trvalá ztráta pracovních míst.
4. **Lidské zdroje – 10**
    - Zde bylo nejčastěji upozorňováno na omezení kolektivní spolupráce a vznikající problémy se sjednocením pracovního kolektivu. Pracovníci nemají možnost mezi sebou dostatečně komunikovat, protože jsou zahlceni jinými činnostmi. Navíc pro generačně starší pracovníky je výzvou pružně reagovat na množství změn, naopak mladší generaci je třeba k práci motivovat více než dříve.
5. **Nepochopení ze strany MŠMT – 8**
    - Jedním z důvodů pro snižování pracovní morálky je také změna vztahu mezi MŠMT a SVČ vycházející z nepochopení problematiky středisek volného času. Respondenti poukazovali na nesystémové rozkolísání systému zájmového vzdělávání v ČR, a to v důsledku minimální komunikace MŠMT se SVČ ohledně změn, nezohledňování dalších činností SVČ mimo pravidelné a táborové činnosti. Zmíněno bylo také nedocenění práce pedagogů volného času. **Z odpovědí vyplynulo, že zaměstnanci SVČ věří tomu, že jsou pro ministerstvo nechtěným a nežádoucím prvkem českého školství.**

Pro **ilustraci níže uvádíme vybrané citace z otevřených odpovědí ředitelů,** které ilustrují nejčastěji zmiňované důvody související se změnou pracovní morálky, jakožto i nasazení a angažovanosti:

- *„Změny, které přineslo financování na unikátního účastníka chápou pracovníci jako nepochopení problematiky SVČ z pozice MŠMT. Pokud se nám podaří rozšířit nabídku ve vzdálenější části městské části a získat více než 225 nových neunikátních účastníků ... a tím si "polepšit" o 35 unikátních účastníků s 33 % váhou ... je to demotivující. Není možné selektovat formou, ty už jeden kroužek máš, takže na druhý se přihlásit nemůžeš nebo si počkej, jestli na tebe náhodou nevybude místo.“*
- *„Tato změna nám už definitivně říká, že důležitá je tedy pravidelná činnost nad ostatními, což právě považuji za demotivující při plánování a organizaci jiných a prospěšných činností, které máme dle vyhlášky také realizovat. Např. mohli bychom vytvářet akce (nebo výukové programy) pro místní školy a školky dle jejich ŠVP, ale nejsme za to ohodnoceni, tudíž se zaměřujeme spíše na pravidelnou činnost.“*
- *„Pracovníci jsou frustrovaní tím, že zvýší nabídku kroužků, nabídnou atraktivnější letní činnost, zvýší počet akcí – přibude cca 180 účastníků (dětí), ale v konečném důsledku je nárůst jen o 36 unikátních účastníků, kteří se vykazují.“*
- *„Nikoho nepovzbudí, pokud je jeho pedagogická práce hodnocená pouze na počet rodných čísel, tedy za kvantitu a není zohledněná práce s nadanými účastníky nebo snaha podchytit děti ze sociálně slabých rodin, které také chtějí na něco hrát, popř. Vykonávat nějakou jinou zájmovou činnost, ale nemají finance na daleko dražší kluby (sportovní, taneční) a ZUŠ nebo se zatím nechtějí ani oni ani rodiče zavazovat k náročnějšímu programu s tím spojenému.“*
- *„Zaměstnanci jsou především přetíženi. MŠMT nezohledňuje další činnosti, které SVČ vykonávají. Pokud má být úroveň služeb zachována a každoročně se mění počty úvazků na základě předem nepředvídatelného výsledku, je ta situace velni složitá. Stabilní a fungující tým je nejdůležitější pro fungování jakékoli organizace, tyto změny však vedou k pravému opaku.“*

Otázka č. A15) Jak se změna financování podle unikátních účastníků odrazila na vašem denním provozu? Vyberte 5 nejrelevantnějších odpovědí.

Výsledky ukazují, že změna financování podle vykazovaných unikátních účastníků vedla k **významným úpravám denního provozu** středisek volného času. Nejčastěji zmiňovaným dopadem je **zvýšená časová zátěž související s vyhledáváním nových unikátních účastníků** (65 %). To znamená, že část kapacit zaměstnanců se nově věnuje aktivitám, které nesouvisí s přímou pedagogickou činností, ale s cíleným oslovováním osob, které ve středisku dosud nebyly. Tlak na navyšování počtu unikátních účastníků však neodpovídá běžné praxi středisek volného času, kde se přirozeně pracuje jak s novými, tak s opakovaně docházejícími účastníky. **Opakovaná účast přitom zpravidla odráží kvalitu nabídky a vztahovou kontinuitu, která je pro zájmové vzdělávání klíčová. Mechanické sledování pouze unikátních jednotek výkonu tak může vést k neefektivnímu přesměrování kapacit mimo hlavní vzdělávací činnost.**

Polovina organizací (120) **posílila svůj provoz navýšením počtu externích pracovníků.** Prostřednictvím externích pedagogů mohou organizace rozšířit tým pracovníků a zpestřit či zkvalitnit nabídku zájmové činnosti. Externím pracovníkům je však třeba se věnovat – zajistit jim materiál, pomůcky, metodickou podporu a organizační zázemí. Tyto úkoly zpravidla zajišťují interní pedagogové.

Současně **41 % středisek aktivně začalo využívat sociální sítě k oslovování širší veřejnosti,** což s sebou nese další organizační a komunikační nároky. I tuto agendu často zajišťují interní pracovníci, a to nad rámec původních pedagogických povinností. Na rozdíl od jiných školských zařízení pro zájmového vzdělávání, které jsou přirozeně provázány s povinnou školní docházkou, vyžaduje činnost SVČ samostatnou a cílenou komunikaci směrem k veřejnosti. Účastníci do SVČ většinou nevstupují automaticky, ale na základě informovanosti a nabídky, kterou je třeba aktivně zprostředkovat.

Z pohledu dostupnosti zájmového vzdělání je důležité zmínit, že 35 % organizací uvedlo snížení nabídky pro ostatní (nepočitatelné) účastníky zájmového vzdělání a 14 % organizací omezilo počet specializovaných kroužků ve prospěch základní nabídky.

Celkově se výsledky dotazování shodují s dříve analyzovanými oblastmi – zaměstnanci SVČ čelí nejen vyšší pracovní zátěži, ale také nutnosti přizpůsobit svoji činnost požadavkům na statisticky vykazovatelné výsledky. Tyto změny mají vliv na původní funkci SVČ, která se vedle pravidelné činnosti zaměřovala i na prevenci a aktivní práci v terénu, rozvoj well-beingu dětí a mládeže, podporu talentů či práci s dětmi a mládeží ze sociálně-znevýhodněného prostředí.

Graf 23 Vliv změny financování na denní provoz SVČ

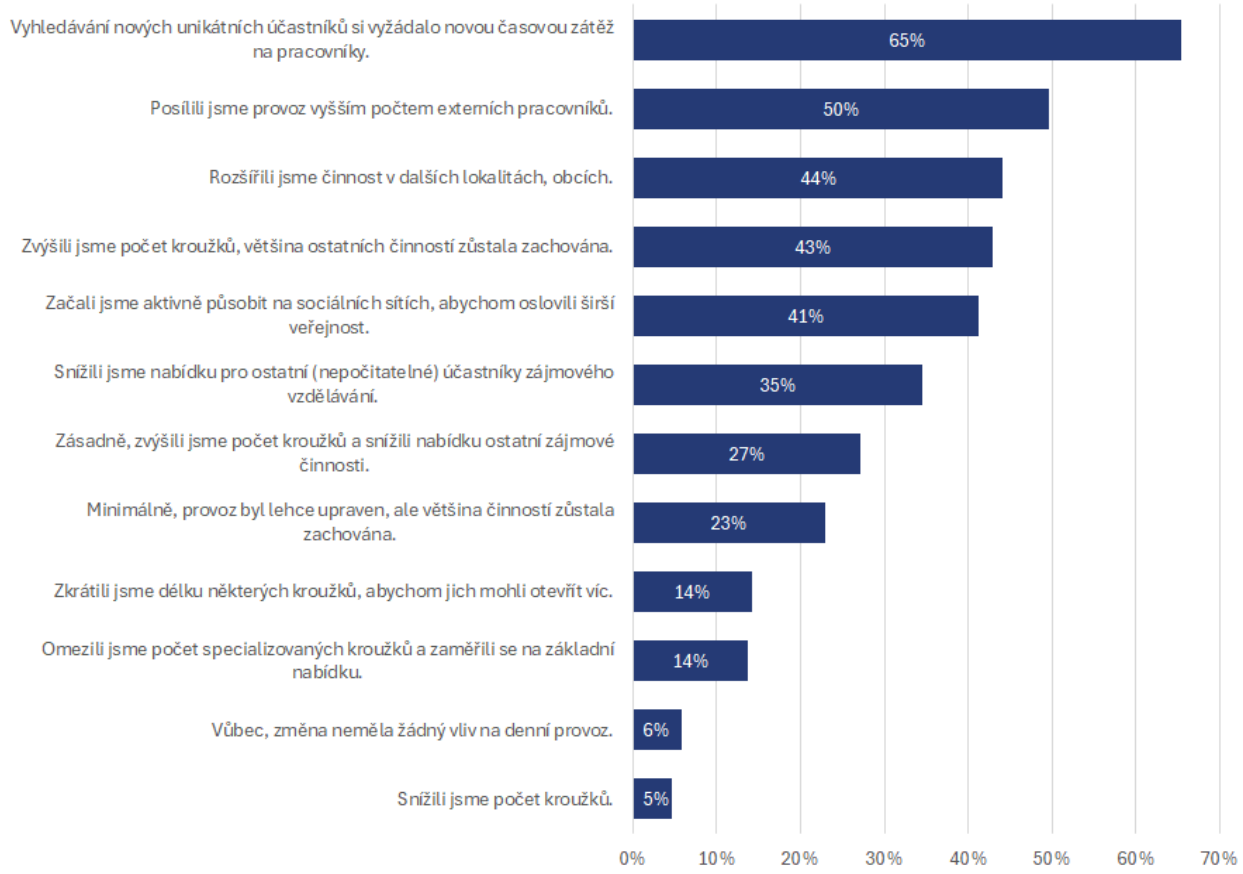

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

6.2 RŮZNÉ FORMY ČINNOSTI

Tato podkapitola se zaměřuje na to, jak legislativní změny ovlivnily různé formy činnosti středisek volného času. Zaměřuje se na to, zda a jak se po změně metodiky výkaznictví změnil poměr mezi jednotlivými formami činností, jež definuje vyhláška o zájmovém vzdělávání. Současně si klade otázku, zda nový systém financování odpovídá reálným potřebám zájmového vzdělávání, nebo zda vedl k omezení některých forem činnosti a nerovnoměrnému rozložení nabídky.

Otázka č. B1) Jaký vliv měla změna financování na jiné činnosti, než jsou zájmové útvary a tábory?

Otevřenou otázku zodpovědělo celkem 240 ředitelů, z nichž přibližně **tři čtvrtiny** (176 odpovědí, tj. 73 %) **popsaly dopady ve smyslu omezení některých forem činností nebo zvýšeného úsilí potřebného k jejich zachování.** Zbylá čtvrtina respondentů buď žádný vliv nezaznamenala, nebo uvedla, že dopady nepocítila díky finanční podpoře zřizovatele, případně se k otázce nedokázala vyjádřit.

Odpovědi poukazují zejména na **útlum příležitostných akcí** (např. jednorázových aktivit, projektových dnů, akcí pro veřejnost…), dále spontánní a individuální činnosti, osvětových aktivit, víkendových nebo pobytových programů či výukových programů. Podle ředitelů dochází buď k přímému omezení těchto činností, nebo k jejich **utlumení z důvodu přesměrování personálních kapacit na normativně hodnocenou činnost,** poklesu rozpočtů nebo nepočitatelnost výkonů nepravidelné činnosti v rámci stávající metodiky financování.

Tabulka níže shrnuje otevřené odpovědi do tematických kategorií. Je zřejmé, že **převažují výpovědi indikující určitý stupeň omezení** nad těmi, které popisují stabilní či nezměněný stav.

Tabulka 17 Vliv změny financování na činnost SVČ, analýza slovních odpovědí

Výstupy z otevřených odpovědí/kategorie	**Počet odpovědí**
Omezení příležitostné činnosti	80
Žádný nebo zcela minimální vliv	56
Omezení všech činností	34
Omezení výukových programů	22
Omezení spontánních aktivit	14
Omezení víkendových a pobytových akcí	9
Omezení individuální činnosti	9
Nevím, nedokážu posoudit	8
Omezení specifických akcí	6
Omezení osvětové činnosti	6
Omezení počtu soutěží	3

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Omezení těchto aktivit ukazuje, že změna financování neovlivnila pouze pravidelnou a táborovou činnost, která byla normativně podchycena, ale zasáhla širší spektrum činností, a to spíše ve smyslu omezování. Právě tyto formy přitom představují klíčovou součást role SVČ ve společnosti. Vzdělávání ve volném čase funguje nejen jako prevence rizikového chování dětí a mládeže, ale také jako podpora aktivního občanství, komunikačních dovedností a kariérové orientace. Přitom věková skupina 15-30 let nepravidelnou činnost před pravidelnou upřednostňuje.

Z výsledků je zřejmé, že v praxi dochází k nárůstu objemu normativně hodnocené činnosti, který způsobuje přesměrování kapacit středisek právě na tuto oblast. V důsledku toho dochází k omezení prostoru pro realizaci dalších forem činností, které nejsou normativně zohledněny. Organizace se přesto snaží tyto aktivity udržet – využívají externí granty a dotace, navyšují úplatu za zájmové vzdělávání nebo čerpají podporu od svých zřizovatelů. Je však třeba vzít v úvahu, že zřizovatelé veřejných středisek již nyní zajišťují provozní náklady těchto zařízení v plné výši. **Pokud má být i nadále zachována různorodost nabídky, je nezbytné nově a jasněji komunikovat roli zřizovatelů v systému financování – zejména ve vztahu k činnostem, které nejsou financovány prostřednictvím výkonového normativu.**

Pro **ilustraci níže uvádíme vybrané citace z otevřených odpovědí ředitelů,** které dokládají proměnu činnosti SVČ:

- *„Absolutně jsme omezili aktivity o sobotách a nedělích, časově jsme zkrátili aktivity, neděláme osvětovou a individuální činnost, omezili jsme programy pro školy a omezili aktivity pro veřejnost.“*
- *„Snížení jiných aktivit a demotivace zaměstnanců, rozčarování. Popření smyslu využívání volného času v jiných činnostech. Pocit házení klacků pod nohy pro naši práci ze strany ministerstva, resp. státu. Žádný pohled do budoucnosti ohledně prevence rizikového chování – ze strany úřadů. Děti budou na ulici místo ve středisku volného času. Což do budoucna přinese větší problémy a větší náklady na řešení problémů. které s tím vzniknou.”*
- *„Omezili jsme nabídku akcí a dalších činností zájmového vzdělávání dle vyhlášky č. 74 a soustředíme na zadání = unikátní rodná čísla, táborová činnost.”*

- *„Významně jsme omezili počet akcí. Z cca 150 ročně na cca 30 Omezili jsme možnost dětí zúčastnit se soutěží – výjezd = personální náklady, příplatky za soboty.“*
- *„Z důvodu vytížení pedagogů pravidelné činnosti dochází přímou úměrou ke snížení časové dotace na nepravidelnou činnost (akce, pobyty do pěti dnů, spontánní činnost, akce pro školy).“*

Otázka č. B2) Řekli byste, že změna vedla k upřednostnění pravidelné činnosti na úkor ostatních činností ve vyhlášce o zájmovém vzdělávání?

Většina středisek volného času (79 %) vnímá změnu financování jako faktor, který **vedl k upřednostnění pravidelné činnosti na úkor ostatních oblastí vyhlášky o zájmovém vzdělávání.** Z toho 46 % organizací odpovědělo jednoznačně kladně, dalších 33 % uvedlo, že spíše ano. Pouze 21 % organizací změnu takto nevnímá.

Graf níže ukazuje, jak změnu financování hodnotí samotná střediska volného času v závislosti na typu svého zřizovatele. Většina SVČ napříč různými typy zřizovatelů uvádí, že **došlo k upřednostnění pravidelné činnosti na úkor ostatních forem aktivit.** Tento trend potvrzuje 80 % obecních, 81 % krajských a 81 % církevních SVČ. Odlišný je pohled u soukromých SVČ, kde tento posun vnímá pouze 25 % organizací. Je však třeba upozornit, že za soukromé SVČ odpověděly pouze čtyři organizace, což nedovoluje zobecnění tohoto výsledku.

Graf 24 Vliv změny financování na druhy činností (upřednostnění pravidelné), dle zřizovatele

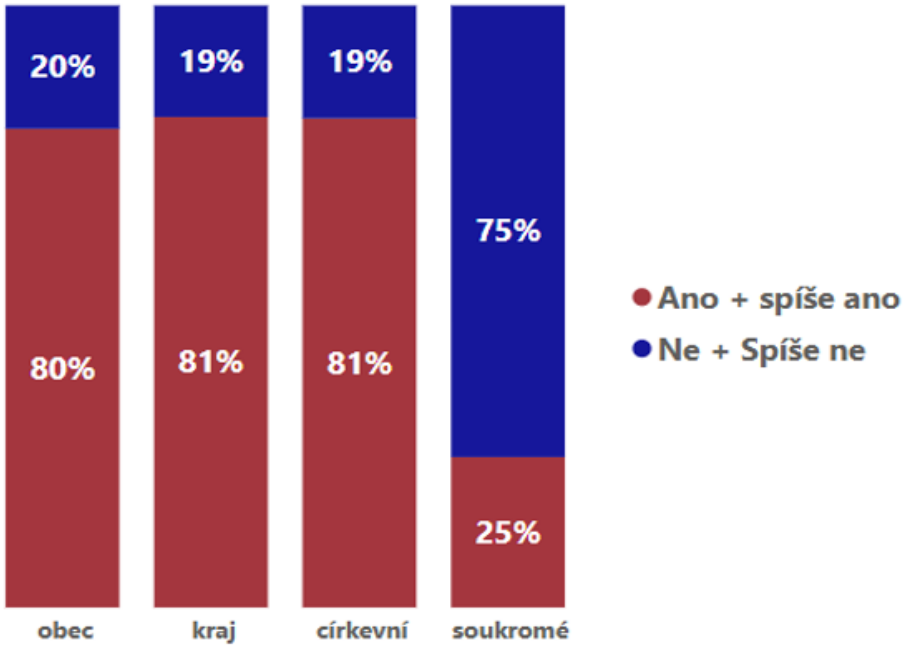

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Regionální rozdíly ukazují, že se tento trend projevuje napříč kraji různě. Nejvýrazněji jej vnímají organizace v Pardubickém (69 %) a Zlínském kraji (63 %), kde více než polovina středisek uvedla odpověď „ano“. Naopak nejnižší podíl kladných odpovědí je v hlavním městě Praze (20 %), kde však dalších 53 % organizací odpovědělo „spíše ano“. **Výsledky potvrzují, že reforma financování přesměrovala pozornost organizací primárně na pravidelnou činnost.**

Graf 25 Vliv změny financování na druhy činností (upřednostnění pravidelné), dle krajů

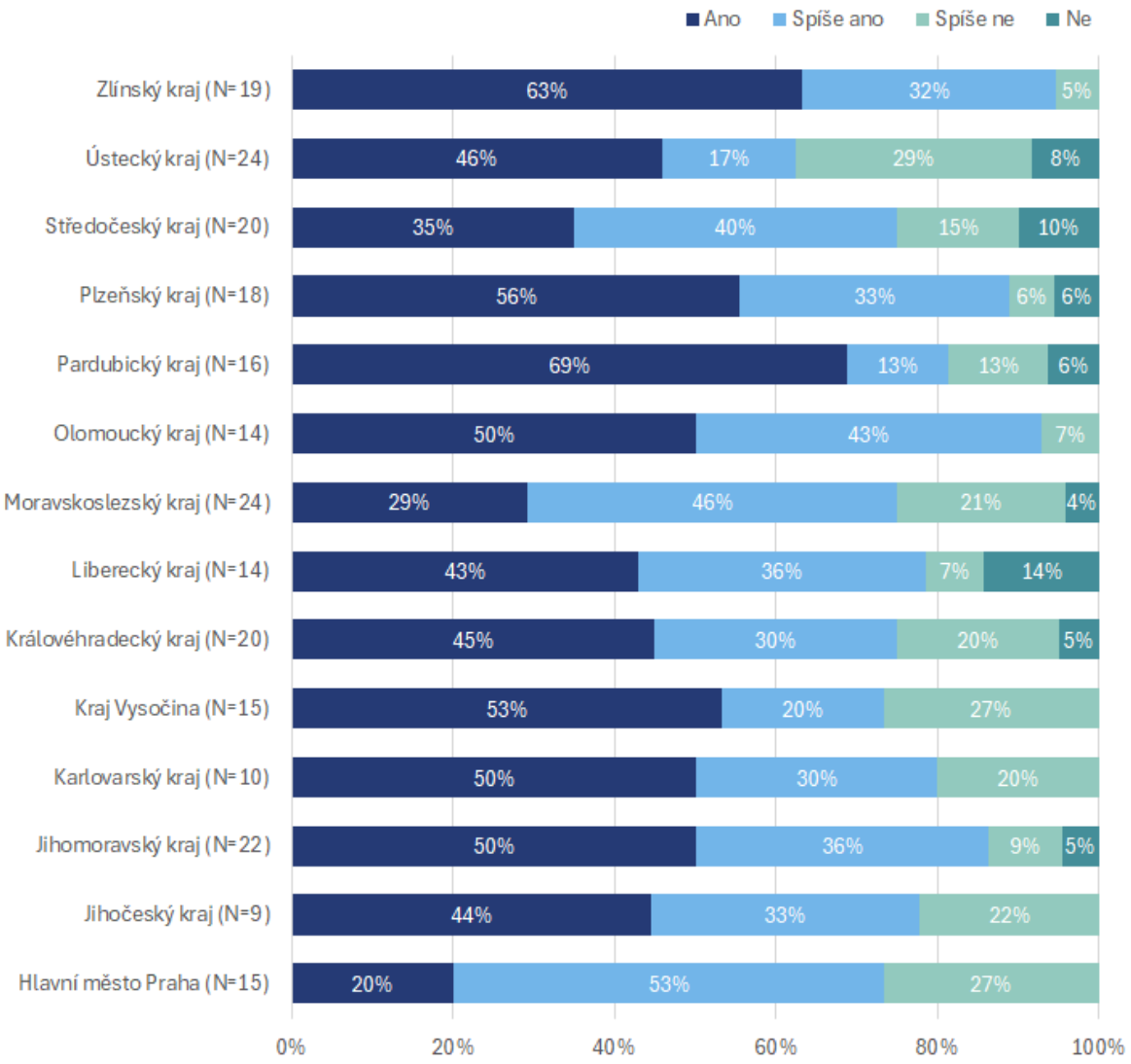

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Otázka č. B3-B8) Rozdělte poměr činností ve vaší organizaci před reformou financování a po ní tak, aby celkový součet v každém sloupci činil 100 %.

U této otázky došlo ve 28 případech k chybnému vyplnění, proto jsou zde uvedeny výsledky za 212 organizací. Ředitelé rozdělovali poměr činností ve své organizaci před reformou a po ní tak, aby součet v každém sloupci činil 100 %. Díky tomu bylo možné zachytit zda, a jakým způsobem reforma ovlivnila skladbu aktivit v SVČ.

Odpovědi zaznamenaly **nárůst pravidelné činnosti o 8,5procentních bodů** a mírné navýšení táborové činnosti. To je další ukazatel toho, že změna jednotek výkonu střediska volného času nasměrovala k prioritizaci činností, které jsou financovány ze strany MŠMT, tedy pravidelné a táborové činnosti.

Tento vývoj naznačuje, že **rozsah některých forem činností SVČ se zúžil,** což může mít dopad na schopnost středisek přizpůsobovat se aktuálním potřebám účastníků a společnosti. Změna skladby poskytovaných činností se může postupně promítat i do skladby samotných účastníků. **Pokud střediska přestanou systematicky realizovat například práci s nadanými, jak opakovaně**

zaznívá ve slovních odpovědích, lze očekávat, že právě tato skupina dětí a mládeže přestane SVČ vyhledávat. Podobně může omezení individuálních či spontánních forem činnosti vést ke snížení atraktivity SVČ pro účastníky s odlišnými potřebami nebo specifickými zájmy.

Níže uvedený graf zobrazuje hodnoty, které vyjadřují průměrné změny v jednotlivých formách činnosti SVČ na základě sesbíraných dat. Nejde o souhrnný rozdíl za celou Českou republiku, ale o průměrný posun zaznamenaný v rámci odpovědí respondentů.

Graf 26 Vliv změny financování na druhy činností v SVČ, změna podílu činností

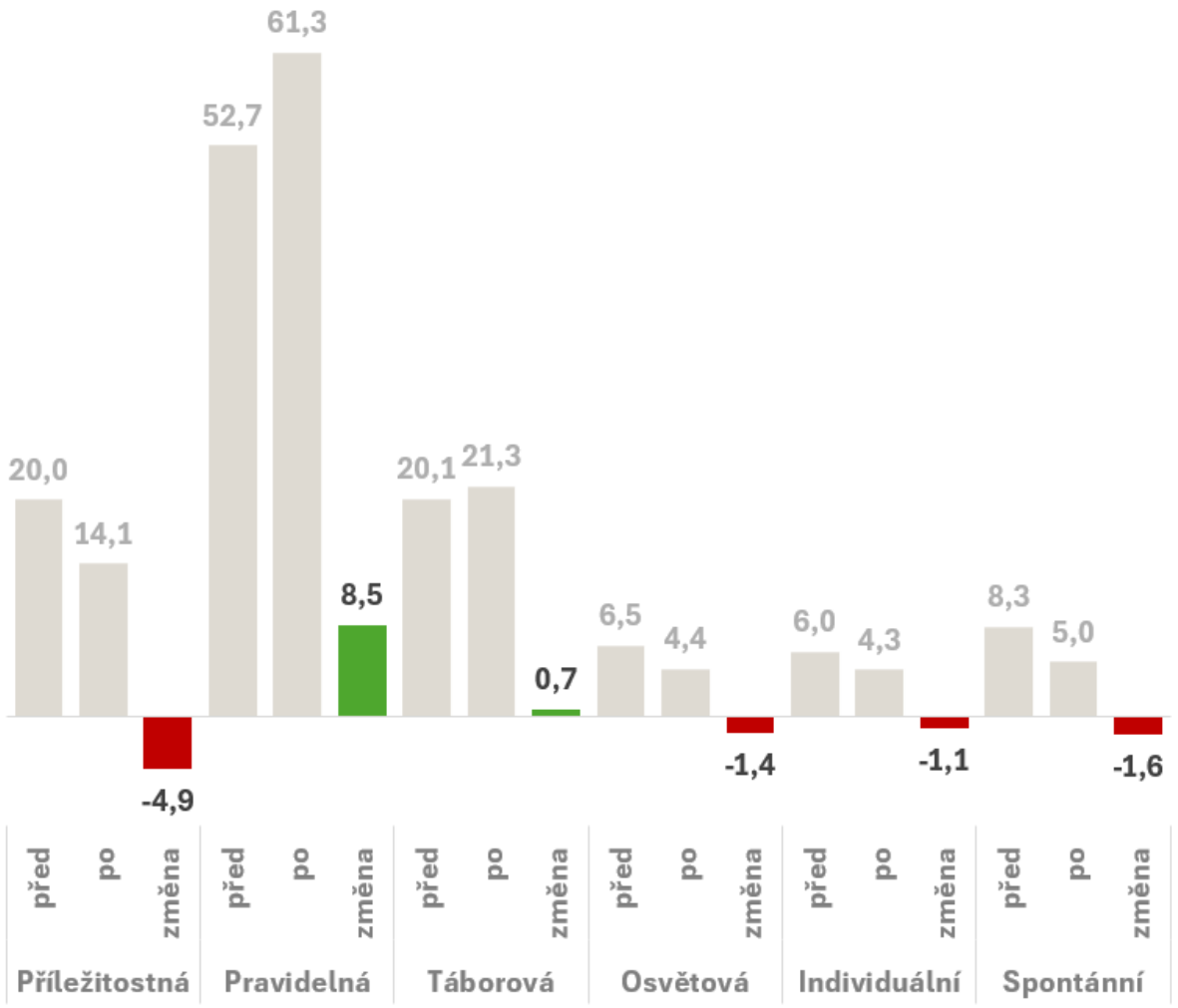

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

6.3 ČINNOSTI SVČ, TVORBA A OBNOVOVÁNÍ NABÍDKY

Tato část dokumentu se věnuje plánování a obnovování nabídky zájmového vzdělávání ve střediscích volného času. Zaměřuje se na to, jakým způsobem střediska reagují na potřeby účastníků, jak zjišťují poptávku po nových aktivitách a podle jakých kritérií rozšiřují nebo upravují svou nabídku.

Dotazníkové šetření zkoumá, do jaké míry se na tvorbě nabídky podílejí samotní účastníci, jak často dochází ke změnám a jaká hlediska jsou při rozhodování o obsahu činnosti středisek určující. Cílem je posoudit, zda je nabídka zájmového vzdělávání přizpůsobována aktuálním potřebám dětí a mládeže.

Otázka D1: Podílí se cílová skupina na tvorbě nabídky SVČ?

V 71 % SVČ se cílová skupina podílí na tvorbě nabídky daného střediska (22 % SVČ uvedlo ano, 49 % spíše ano). Situace je o něco lepší ve veřejných SVČ (80 %) oproti církevním a soukromým (69 %). Naopak 3 % SVČ uvedla, že ne a 26 % spíše ne. Nejvíce se cílová skupina podílí v Královéhradeckém, Zlínském a Libereckém kraji a v Praze, nejméně naopak v Pardubickém, Moravskoslezském a Jihočeském kraji a na Vysočině.

Otázka D2: Jakým způsobem zjišťujete zájem účastníků o nabízené aktivity?

Graf 27 Způsob zjišťování zájmu účastníků o nabízené aktivity

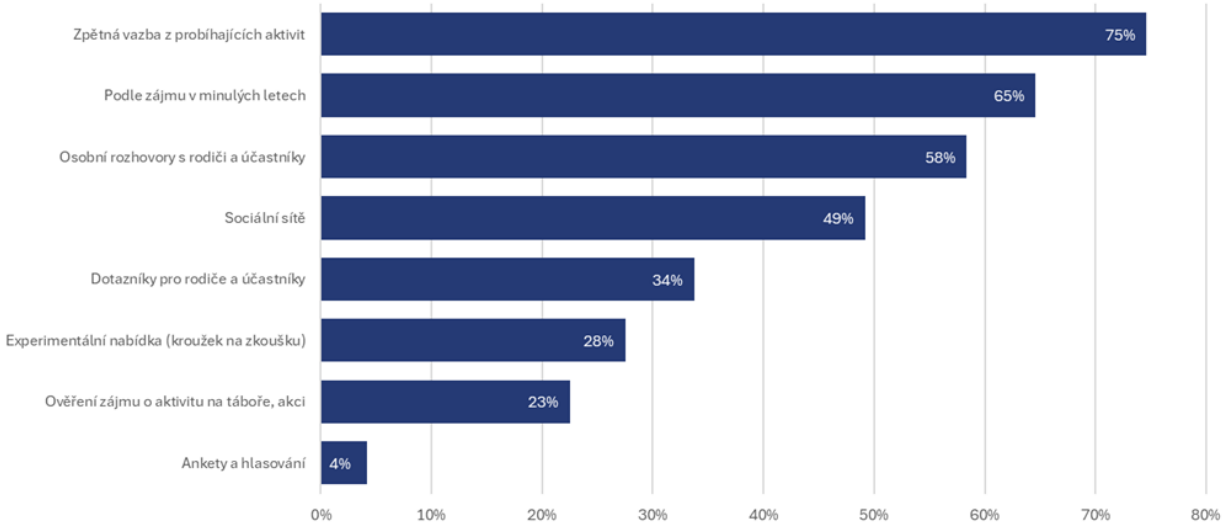

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Pozn.: Střediska mohla zvolit 3 primární způsoby.

Nejčastějšími **způsoby zjišťování zájmů účastníků o nabízené aktivity** jsou zpětná vazba z probíhajících aktivit, zájem v minulých letech či osobní rozhovory s rodiči a účastníky. Nejméně časté jsou naopak ankety a hlasování. Dále SVČ dělají prezentace kroužků a setkání s lektory, jednají s vyučujícími, realizují dotazníková šetření a průzkumy trhu na internetu.

Otázka D3: Jak často je nabídka obnovována?

Nabídka je v případě 83 % SVČ obnovována každý školní rok, zatímco 18 % jich tak činí nepravidelně, dle potřeby. Každoročně je obnovována nejčastěji v Libereckém, Moravskoslezském a Pardubickém kraji a v Praze.

Otázka D4: Na čem závisí obnovování nabídky zájmové činnosti?

Obnovování nabídky nejčastěji závisí na následujících faktorech (v závorce je průměrné pořadí): **na zájmu a zpětné vazbě účastníků** (1,8), **na odbornosti pedagogů, případně dostupnosti externích odborníků** (2,1), na možnostech financování a rozpočtu (3,7), na potřebách komunity a specifické lokality (4,4), na výši úplaty, kterou jsou účastníci ochotni zaplatit (4,5), na spolupráci s partnery, jako jsou školy či jiné organizace (4,9) či na rozhodnutí zřizovatele (6,5).

Pozn.: Respondenti měli jednotlivé faktory seřadit od 1 do 7 podle priorit, kde 1 má nejvyšší prioritu.

6.4 INKLUZE A ROVNÝ PŘÍSTUP

Tato část dokumentu se zabývá tím, zda reforma financování ovlivnila inkluzivitu a rovný přístup dětí a mládeže k zájmovému vzdělávání. Zkoumá, zda nový model financování vedl ke zlepšení dostupnosti aktivit pro širší skupinu účastníků, nebo zda naopak způsobil omezení přístupu pro některé děti a mládež, například ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Další sledovanou oblastí s tímto tématem související je bezbariérovost budov, ve kterých SVČ působí, a jejich geografické umístění ve vztahu k vyloučeným lokalitám.

Cílem této části je posoudit, zda mají všechna SVČ rovnocenné podmínky pro poskytování služeb všem potenciálním účastníkům zájmového vzdělávání bez ohledu na jejich zázemí a individuální potřeby, a to jak ze strany MŠMT, které je zodpovědné za změnu legislativy, tak ze strany zřizovatelů, kteří jsou zodpovědní za prostorové zázemí organizací.

Otázka č. C1-3) Měla změna financování vliv na zajištění inkluzivního (rovného) přístupu dětí, žáků a studentů k nabízeným pravidelným zájmovým aktivitám? Pokud měla pozitivní/negativní vliv, uveďte proč.

(Pozn.: Financování na unikátního účastníka znamená, že se do zájmových útvarů budou hlásit děti méně opakovaně, tudíž bude více místa pro další nové účastníky.)

Otázka zjišťovala, zda změna financování ovlivnila rovný přístup dětí, žáků a studentů k pravidelné zájmové činnosti. Z celorepublikového pohledu většina organizací (75 %) uvedla, že žádný vliv nezaznamenala. Negativní dopad uvedlo 14 % respondentů, dalších 10 % si nebylo jistých a pouze 1 % ředitelů vnímá změnu jako pozitivní.

Graf níže zobrazuje pohled z hlediska rozdělení SVČ podle zřizovatelů.

Graf 28 Vliv změny financování na inkluzivní přístup, dle zřizovatele

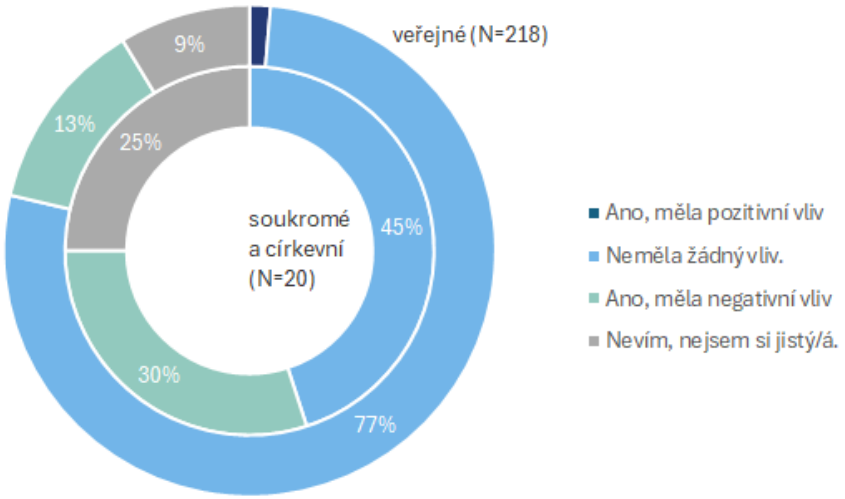

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

V rámci této otázky měli respondenti možnost slovně vyjádřit, proč podle nich měla změna financování pozitivní či negativní vliv na zajištění inkluzivního přístupu dětí, žáků a studentů k nabízeným pravidelným činnostem.

Pozitivní dopad zmínily pouze 2 odpovědi, které se týkaly rozšíření nabídky kroužků do nových lokalit s cílem oslovit více účastníků. Naopak **negativních odpovědí bylo 34.** Nejčastěji respondenti uváděli tlak na vyhledávání nových unikátních účastníků. SVČ nemají možnost ovlivnit rozhodování rodičů a dětí o tom, zda se přihlásí do jednoho či více kroužků. Kritizována byla také změna struktury kroužků, která vede k upozaďování dětí ze socioekonomicky složitějšího prostředí, rušení nebo neotevírání navazujících kroužků pro pokročilé a zvyšování cen, což dle slov ředitelů komplikuje účast sociálně a ekonomicky znevýhodněným dětem a mládeži.

Respondenti dále upozorňovali na to, že nový systém financování nutí střediska dávat přednost účastníkům, kteří dosud nejsou v jejich evidenci, namísto rozvoje dětí, které již v organizaci dlouhodobě působí a chtějí se nadále rozvíjet. Zároveň dochází ke zvyšování počtu dětí v kroužcích na jednoho pedagoga, což omezuje individuální přístup a znemožňuje efektivní podporu talentovaných dětí, stejně jako práci s dětmi z nepodnětného prostředí nebo účastníků s handicapem.

Změna financování navíc nereflektuje rozdílné podmínky v jednotlivých krajích, například přítomnost sociálně vyloučených lokalit, různou koncentraci minorit či rodin s migračním profilem, které ovlivňují nabídku volnočasových aktivit.

Pro **ilustraci níže uvádíme vybrané citace z otevřených odpovědí ředitelů,** které situaci lépe dokreslují:

- *„Ano, pokud se na kroužek hlásí více zájemců, je upřednostněn ten, který je pro organizaci unikátní. Talent, nadání, inkluze je na druhém místě."*
- *„Zdražení kroužků (dofinancování externistů) nám omezilo počet účastníků, kteří si volili dříve více kroužků."*
- *„Změna financování naprosto nevnímá problémy v krajích. My v Ústeckém kraji máme obrovský problém s různými skupinami dětí. SVČ byla vždy otevřena všem dětem a mnoho dětí z těchto skupin právě potřebuje navštěvovat více pravidelných aktivit, vzhledem ke svému zázemí a potřebám."*
- *„Takže, z toho vyplývá, že přednost mají klienti, kteří mají zájem o jeden kroužek a do jiného kroužku se přihlásit nemohou, aby přenechali místo pro jiného zájemce o jeden kroužek, ale v menších městech, kde se přihlašuje přibližně stejný počet klientů, se tímto díky přepočtu na individuálního klienta počet účastníků snižuje, i když počet skutečně přihlášených podle přihlášek je stejný nebo vyšší."*
- *„Změna financování nezajistila rovný přístup, děti, které k nám chodit chtějí chodí i nadále a samozřejmě jim umožňujeme navštěvovat i více kroužků. Systém je nastaven na vyhledávání pouze unikátních účastníků, doslova lov unikátů – to se může odrazit v kvalitě nabízených kroužků – kvantita válcuje kvalitu."*

Otázka č. C4) Kolik máte kmenových budov? Počítejte ty, ve kterých trvale působíte a máte je v péči od zřizovatele. Nepočítejte pronájmy.

Nejčastější odpovědí je 1 budova (53 %), druhou nejčastější odpovědí jsou 2 budovy (22 %).

Otázka č. C5) Je vaše kmenová budova bezbariérová? Pokud máte více kmenových budov, zahrňte je do odpovědi také.

Graf níže ukazuje, že pouze 23 % organizací má všechny své budovy bezbariérové. Dalších 8 % uvedlo, že většina jejich budov splňuje bezbariérové podmínky. Největší podíl (45 %) tvoří organizace, které disponují pouze částečně bezbariérovými budovami. Celkem 24 % organizací uvedlo, že žádná z jejich

budov není bezbariérová, což poukazuje na stále přetrvávající bariéry v přístupu k volnočasovým aktivitám pro osoby se sníženou pohyblivostí.

Graf 29 Podíl bezbariérových budov SVČ

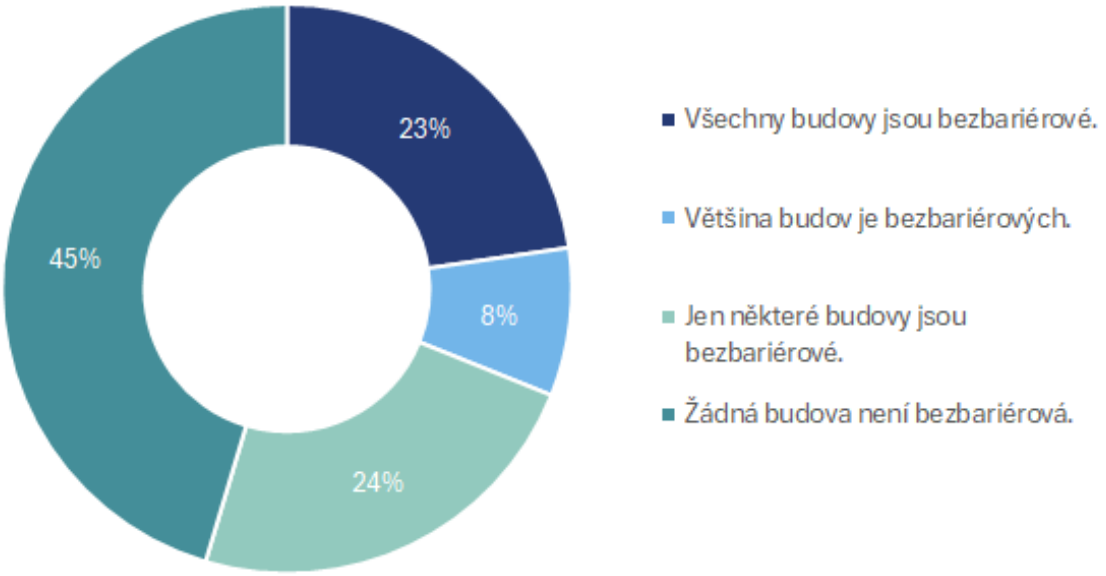

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Otázka č. C6) Působíte v městské čtvrti, která je považována za vyloučenou lokalitu (lidé ohrožení sociálním vyloučením, nízkopříjmové rodiny, menšiny…)?

Otázka zkoumala, zda střediska volného času působí v městských čtvrtích, které jsou považovány za vyloučené lokality – tedy oblasti s vyšší koncentrací osob ohrožených sociálním vyloučením, nízkopříjmových rodin či menšin.

Z celkového počtu respondentů uvedlo pouze 9 % středisek, že působí v lokalitě považované za vyloučenou, dalších 13 % odpovědělo „spíše ano“. Převážná většina organizací (56 %) uvedla, že se ve vyloučené lokalitě nenachází, dalších 22 % odpovědělo „spíše ne“.

Při pohledu na rozložení odpovědí dle krajů se ukázaly **očekávatelné výsledky.** Největší podíl kladných odpovědí je v krajích s vyšší mírou sociálně vyloučených lokalit, konkrétně v Ústeckém (54 % kladných odpovědí), Karlovarském (50 %) a Moravskoslezském kraji (34 %). Naopak nejnižší podíl odpovědí potvrzujících působení v těchto lokalitách byl zaznamenán ve Středočeském kraji, kde pouze 5 % organizací uvedlo, že se nachází ve vyloučené lokalitě.

Graf 30 Podíl SVČ, které působí ve vyloučené lokalitě, dle krajů

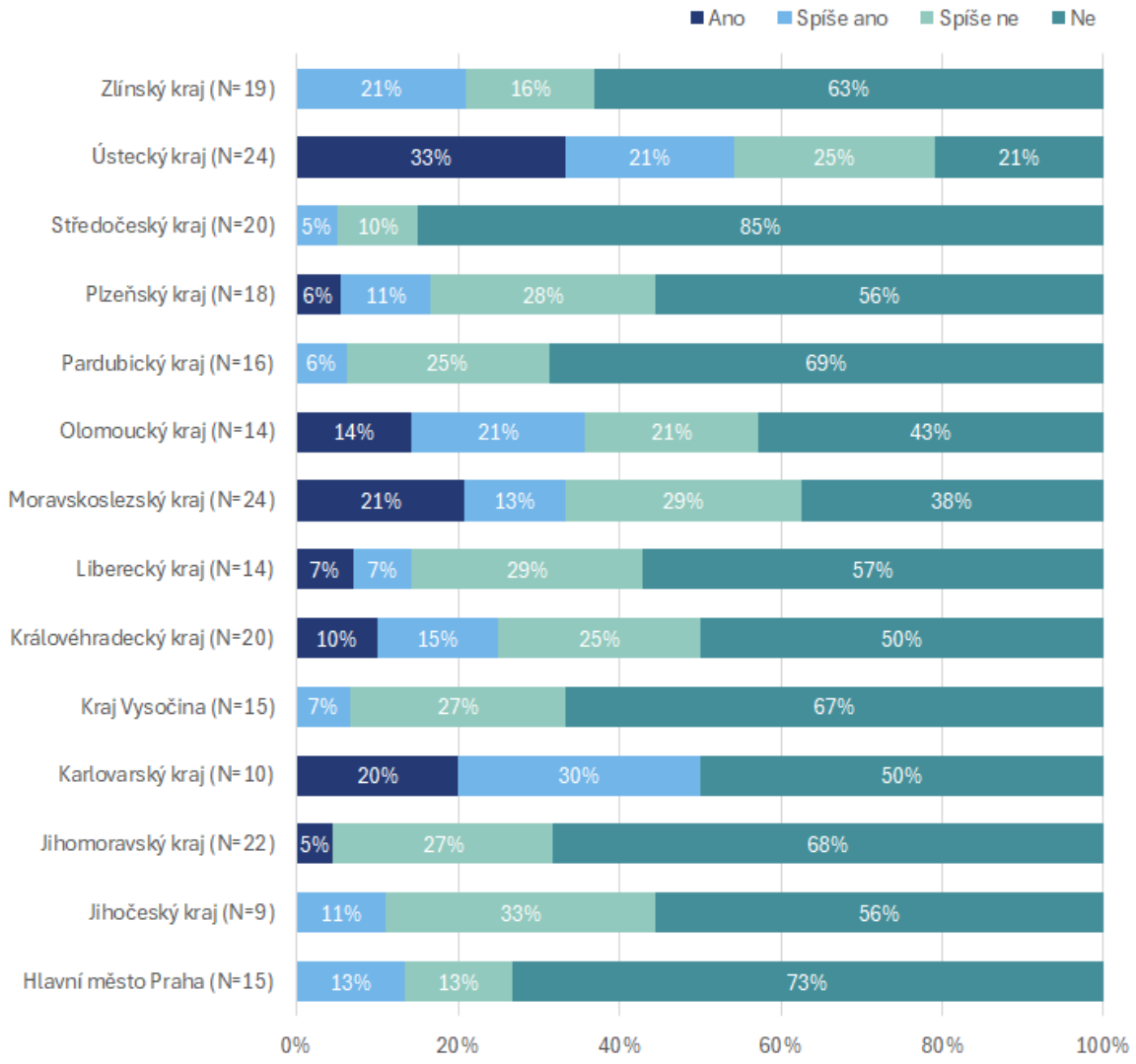

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Podkapitola ukázala, že prostorové zabezpečení středisek volného času není v mnoha případech plně přizpůsobeno účasti osob s omezenou možností pohybu. Bezbariérový přístup i odpovídající zázemí, včetně sociálního zařízení, jsou u většiny středisek nedostatečné.

Další výzvou je absence systémové podpory pro inkluzivní přístup v zájmovém vzdělávání. Přestože zahajovací výkaz Z-15 obsahuje položku sledující účastníky se speciálními vzdělávacími potřebami, neexistuje mechanismus, který by umožnil efektivní sdílení těchto informací mezi školami a SVČ. Ve školním prostředí tráví dítě významnou část dne, a proto je pro rodiče běžné sdělovat škole důležité informace o jeho specifických potřebách, například i s cílem zajistit mu potřebnou podporu či asistenci. Zájmové vzdělávání je však často vnímáno spíše jako doplněk k formálnímu vzdělávání, a proto rodiče nemají povinnost ani potřebu tyto informace předávat. To však může pedagogům SVČ ztížit přípravu aktivit tak, aby odpovídaly individuálním potřebám dětí, a tím i jejich plnohodnotné zapojení do činností.

V otázce finanční dostupnosti inkluzivního vzdělávání je významným aspektem možnost ředitelů SVČ snížit nebo prominout úplatu za zájmové vzdělávání. Tato možnost je však podmíněna splněním kritérií stanovených vyhláškou o zájmovém vzdělávání – účastník nebo jeho zákonný zástupce musí doložit pobírání vybraných sociálních dávek nebo pěstounské péče. To může znamenat nejen administrativní

zátěž, ale také omezovat podporu dalších dětí, jejichž rodiny se ocitají v ekonomicky složité situaci, ale nesplňují zmíněnou vyhláškou vymezené podmínky.

Ačkoliv na některých místech existují projekty zvyšující dostupnost zájmového vzdělávání, jedná se spíše o lokální iniciativy. Například program Darujeme kroužky dětem umožňuje v určitých případech získat finanční podporu na úhradu úplaty za volnočasové aktivity, zatímco projekt Aktivní město v Praze poskytuje příspěvky na kroužky a další aktivity. V Otrokovicích město podporuje účastníky sníženou cenou letních táborů pořádaných městským DDM. Tyto iniciativy však často neodpovídají celkové poptávce a jejich kapacity jsou regionálně omezené.

Tyto faktory ukazují, že ačkoliv SVČ mohou hrát významnou roli v inkluzi dětí se specifickými vzdělávacími potřebami i širší populací, současná legislativní a finanční opatření vytvářejí určité limity, které mohou omezovat jejich možnosti poskytovat rovný přístup ke vzdělávání a volnočasovým aktivitám všem dětem bez rozdílu.

6.5 ÚPLATA ZA ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ, KONKURENČNÍ PROSTŘEDÍ

Tato podkapitola se zaměřuje na ekonomickou stabilitu středisek. Zkoumá, zda, v jaké míře a proč případně byla v posledních dvou letech navýšena úplata za zájmové vzdělávání. Současně se zaměřuje na to, jak se změna financování dotkla vztahů mezi jednotlivými středisky a jak vypadá konkurenční prostředí.

Otázka č. E1) Došlo ve vašem středisku v posledních 2 letech k navýšení úplaty za zájmové útvary?

Celkem 86 % středisek uvedlo, že úplatu navýšilo, pouze ve 14 % středisek se výše nezměnila. Žádné ze středisek výši úplaty nesnížilo.

V Pardubickém a Jihočeském kraji zdražila všechna střediska účastnící se šetření, v **Královéhradeckém kraji zdražilo 95 % organizací.** Kompletní přehled zobrazuje graf níže.

Graf 31 Podíl SVČ, které v posledních 2 letech navýšily úplatu za zájmové útvary, dle krajů

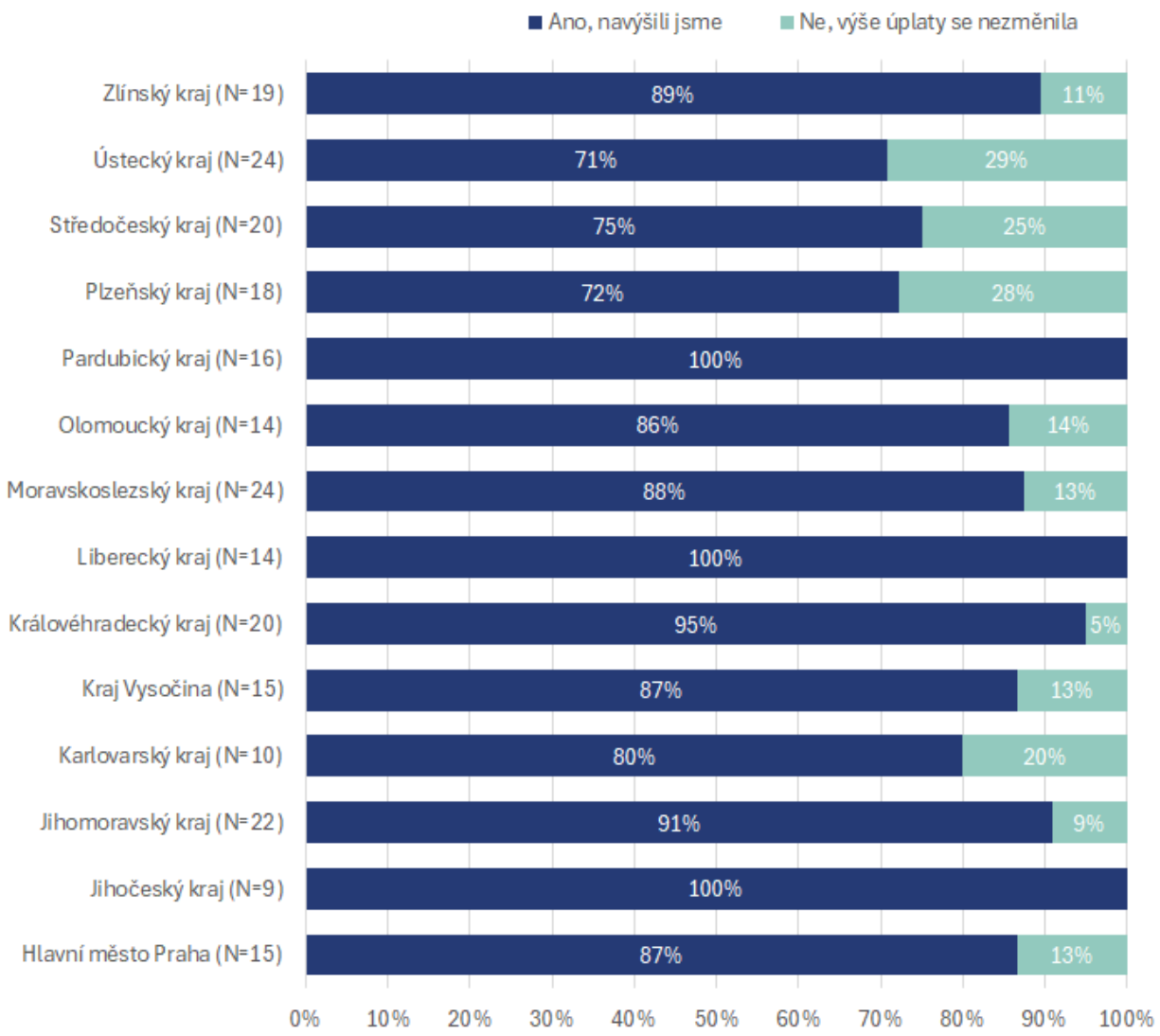

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Otázka č. E2-3) O kolik procent jste průměrně snížili výši úplaty? O kolik procent jste průměrně zvýšili výši úplaty?

Z šetření vyplynulo, že **průměrné navýšení úplaty ve všech střediscích činilo 19,6 %,** přičemž **církevní střediska navyšovala v průměru o 67,2 %,** obecní o 18,5 %, krajská o 14,4 % a soukromá o 11,7 %. Nesrovnatelně vyšší navýšení úplaty u církevních středisek je způsobeno tím, že mnohá církevní střediska nabízejí zájmové vzdělávání téměř zdarma nebo za velmi malou úplatu.

Z pohledu jednotlivých krajů došlo k **nejvýraznějšímu zdražení v Ústeckém kraji (30,9 %)** a na Vysočině (25,4 %).

Graf 32 Průměrná výše navýšení úplaty za zájmové vzdělávání v SVČ, dle krajů

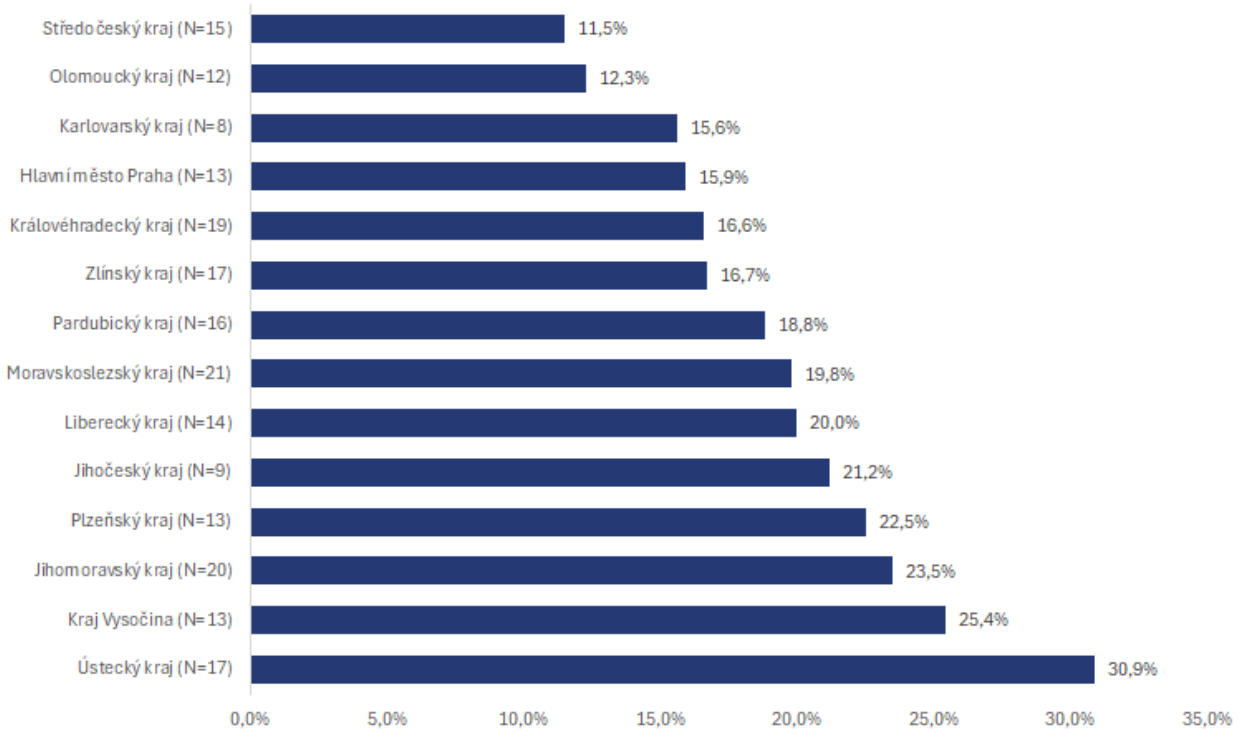

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Otázka č. E4) Co bylo příčinou navýšení výše úplaty? Vyberte maximálně 3 nejvíce relevantní odpovědi.

Nejčastěji uváděným důvodem bylo **navýšení mzdových nákladů na externí pracovníky,** které uvedlo 67 % středisek. Druhým nejčastějším důvodem bylo **zvýšení provozních nákladů,** například na energie a údržbu, což zaznamenalo 65 % odpovědí. Přitom právě provozní náklady by měly být primárně hrazeny z prostředků zřizovatelů (v případě veřejných SVČ), avšak data naznačují, že je řada organizací nucena tyto výdaje pokrývat z vlastních zdrojů, což může signalizovat omezené možnosti zřizovatelů poskytnout střediskům další finanční podporu. **Třetím nejčastěji uváděným faktorem bylo zvýšení cen u pronájmů za prostory (40 %).**

Další faktory, jako rozšíření a zkvalitnění nabídky aktivit (24 %), investice do vybavení (18 %) či nutnost dofinancovat interní pracovníky (18 %) se objevovaly méně často. Z rozhovorů s řediteli dále vyplynulo, že výše provozního příspěvku poskytovaného zřizovateli se mezi jednotlivými středisky přirozeně liší, a ne všichni veřejní zřizovatelé financují provozní náklady v plné výši. Některá střediska proto musí k jejich pokrytí využívat úplatu za zájmové vzdělávání, což snižuje prostor pro investice do modernizace prostor, výukových pomůcek či rozvoje vzdělávacích programů. V případě církevních středisek bývá podpora zřizovatele poskytována spíše jednorázově, často formou podpory z církevních fondů, darů či mimořádné pomoci v náročném období. Někteří ředitelé se také setkali s názorem, že příspěvkové organizace jsou vnímány jako již dostatečně financované prostřednictvím normativů, a proto jejich podpora v rámci dotačních titulů nebo soukromých darů nebývá vždy prioritní.

Střediska volného času běžně připravují rozpočty na svou činnost, a to až na úroveň jednotlivých zájmových útvarů. Výše úplaty za pravidelnou činnost se obvykle odvíjí od finanční náročnosti konkrétní činnosti. Krajské úřady do nastavení cen zpravidla nezasahují. Přístup zřizovatelů se však liší. Někde ponechávají rozhodnutí na organizaci, jinde požadují pravidelné navyšování cen či srovnatelnost cen v rámci regionu. V některých případech zřizovatelé také sledují, jak organizace přispívají na svůj provoz

z vlastních příjmů. Obecně platí, že rozpočtování je nezbytným podkladem pro plánování činnosti a finanční řízení organizace.

Přesto je významné, že **celkem 43 středisek uvedlo, že si musí příjmem z kroužků pokrýt náklady na platy interních pedagogů,** místo, aby vybranou úplatu investovala zpět do programu pro účastníky, materiálního vybavení či pomůcek.

Graf 33 Příčiny navýšení úplaty za zájmové vzdělávání

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Otázka č. E5) Ovlivnila změna financování aktivitu vašeho střediska při náborů účastníků?

Výsledky šetření ukazují, že změna financování měla výrazný dopad na náborovou činnost středisek volného času. Celkem 73 % organizací uvedlo, že muselo nábor zintenzivnit, přičemž 41 % hovoří o výrazném posílení a 32 % o částečném navýšení náborových aktivit. Pouze čtvrtina SVČ nezaznamenala v této oblasti žádnou změnu.

Pohled dle zřizovatelů hraje v tomto ohledu významnou roli – soukromá a církevní střediska častěji uváděla výrazné posílení náborové činnosti (50 % oproti 40 % u veřejných SVČ). To přehledně zobrazuje graf níže.

Graf 34 Vliv změny financování na aktivitu při náborů účastníků, dle zřizovatele

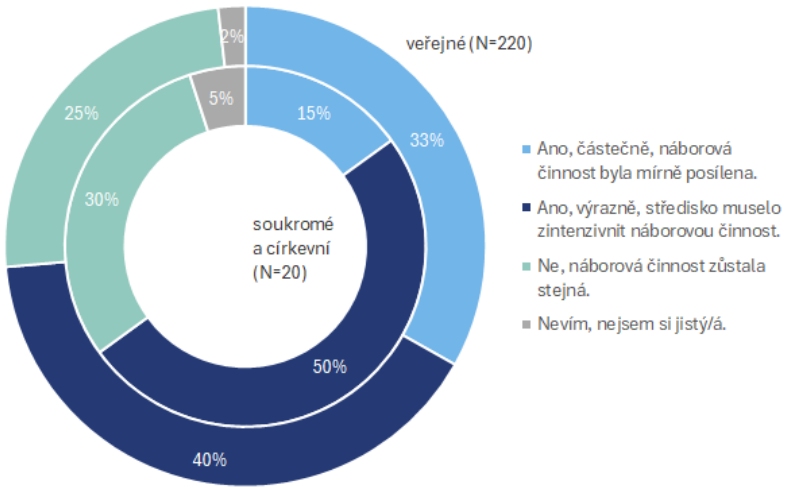

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Při pohledu na regionální rozdíly je patrné, že v některých krajích byla potřeba posílit nábor výraznější – například v Jihočeském kraji uvedlo 67 % středisek, že náborovou činnost výrazně zintenzivnilo, obdobné je to v Plzeňském nebo Pardubickém kraji. Naopak v Praze 47 % středisek uvedlo, že náborová činnost zůstala stejná. V některých případech může zvýšené úsilí o nábor souviset s úspěšnějším zapojením nových účastníků – přesto je třeba vnímat tento vývoj opatrně. Navýšení počtu účastníků nemusí nutně odrážet stabilní rozvoj organizace, ale může jít o výsledek mimořádného personálního a časového nasazení.

Graf 35 Vliv změny financování na aktivitu při náborů účastníků, dle krajů

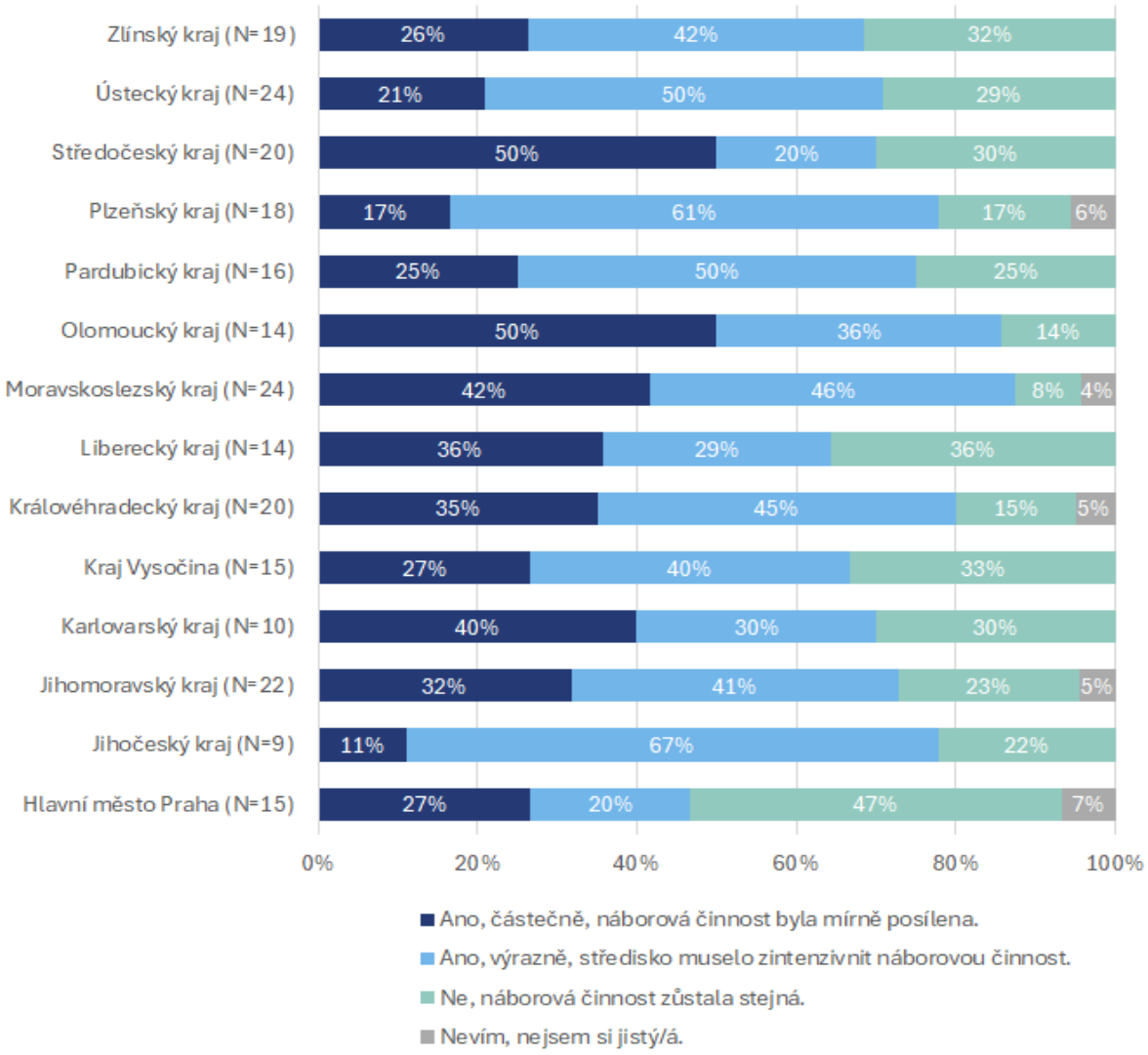

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Tato zjištění potvrzují, že **nový systém financování nutí střediska vyvíjet vyšší úsilí v oblasti náboru,** což může mít vliv na časové a personální kapacity SVČ. Místo aby se pedagogičtí pracovníci věnovali přímé práci s dětmi a mládeží, musí alokovat více prostředků a času na marketing a získávání nových účastníků, přičemž tato činnost by byla pro střediska výrazně snazší, kdyby mohli realizovat příležitostnou činnost ve stejném rozsahu jako dříve. Takové aktivity totiž nejen přispívají k propagaci

a oslovování nových účastníků, ale zároveň umožňují udržovat kontakt s terénem, budovat komunitní vztahy a naplňovat širší vzdělávací a volnočasovou funkci středisek.

Nárůsty a poklesy účastníků pravidelné zájmové činnosti zobrazuje tabulka níže.

Tabulka 18 Vývoj počtu účastníků v pravidelné činnosti (včetně meziroční změny), dle krajů

Účastníci pravidelné činnosti (pouze děti, žáci, studenti)*	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hlavní město Praha	38 209	39 968	39 936	40 893	35 879	37 368	29 675	31 547	30 015
Jihočeský kraj	15 889	15 801	16 268	17 117	14 681	16 657	13 542	14 027	14 276
Jihomoravský kraj	36 178	37 558	36 421	35 787	29 875	32 526	27 723	30 238	30 238
Karlovarský kraj	12 816	12 772	12 892	12 536	9 463	11 632	8 648	8 863	8 799
Kraj Vysočina	18 408	18 128	18 541	18 980	15 033	16 849	13 555	14 350	14 256
Královéhradecký kraj	18 976	19 416	20 252	20 495	17 055	17 317	12 863	13 755	14 464
Liberecký kraj	9 181	9 705	9 925	10 041	8 925	9 337	6 636	7 584	7 778
Moravskoslezský kraj	26 918	27 283	27 127	27 489	23 404	26 818	21 448	23 000	23 316
Olomoucký kraj	16 171	15 906	15 200	15 479	12 929	13 335	11 770	12 993	13 221
Pardubický kraj	14 819	15 522	15 157	15 914	13 817	14 614	12 048	12 963	13 482
Plzeňský kraj	18 532	18 556	18 334	18 542	14 548	16 383	11 132	11 744	11 606
Středočeský kraj	21 560	22 362	24 187	25 800	22 138	22 144	19 079	20 783	22 348
Ústecký kraj	28 700	28 948	28 714	29 690	25 609	28 914	20 421	20 401	20 825
Zlínský kraj	19 891	21 364	21 585	21 280	17 912	19 102	14 874	16 455	15 676
Celkový součet	**296 248**	**303 289**	**304 539**	**310 043**	**261 268**	**282 996**	**223 414**	**238 703**	**240 300**

* Od roku 2022 změna výkazu a metodického pokynu, tudíž až zde se jedná jednoznačně o unikátního účastníka.

Meziroční změna	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hlavní město Praha		1 759	-32	957	-5 014	1 489	-7 693	1 872	-1 532
Jihočeský kraj		-88	467	849	-2 436	1 976	-3 115	485	249
Jihomoravský kraj		1 380	-1 137	-634	-5 912	2 651	-4 803	2 515	-
Karlovarský kraj		-44	120	-356	-3 073	2 169	-2 984	215	-64
Kraj Vysočina		-280	413	439	-3 947	1 816	-3 294	795	-94
Královéhradecký kraj		440	836	243	-3 440	262	-4 454	892	709
Liberecký kraj		524	220	116	-1 116	412	-2 701	948	194
Moravskoslezský kraj		365	-156	362	-4 085	3 414	-5 370	1 552	316
Olomoucký kraj		-265	-706	279	-2 550	406	-1 565	1 223	228
Pardubický kraj		703	-365	757	-2 097	797	-2 566	915	519
Plzeňský kraj		24	-222	208	-3 994	1 835	-5 251	612	-138
Středočeský kraj		802	1 825	1 613	-3 652	6	-3 065	1 704	1 565
Ústecký kraj		248	-234	976	-4 081	3 305	-8 493	-20	424
Zlínský kraj		1 473	221	-305	-3 368	1 190	-4 228	1 581	-779
Celkový součet		**7 041**	**1 250**	**5 504**	**-48 775**	**21 728**	**-59 582**	**15 289**	**1 597**

Zdroj: Výkaz Z-15, stav k 31. 10. daného roku

Otázka č. E6) Ovlivnila změna financování vztahy mezi středisky ve vašem kraji z pohledu získávání unikátních účastníků?

Výsledky ukazují, že změna financování ovlivnila vztahy mezi středisky v rámci krajů, přičemž 36 % organizací zaznamenalo **zvýšený tlak na získávání unikátních účastníků a nárůst konkurence mezi středisky.** Dalších 21 % organizací vnímá mírné zvýšení soutěživosti. Naopak 32 % respondentů uvedlo, že vztahy mezi středisky zůstaly beze změny.

Tato zjištění naznačují, že nový systém financování, založený na počtu unikátních účastníků, vede k většímu důrazu na získávání nových klientů, což může v některých případech narušovat dříve

fungující, byť neformálně ustálený systém rozdělení teritorií mezi jednotlivými středisky. Organizace, které dříve působily v různých lokalitách bez překryvu, dnes častěji vstupují do stejných oblastí. Z rozhovorů s řediteli vyplývá, že se objevují i situace, kdy v jedné základní škole působí dvě různá střediska – každé v jiný den. Výsledkem pak může být nejen zhoršení vzájemných vztahů mezi organizacemi, ale i možné změny v nabídce aktivit, které nemusí reflektovat skutečné potřeby dětí a mládeže, ale spíše snahu o statisticky výhodné navýšení počtu účastníků.

Otázka č. E7) Pociťujete v místě svého působení konkurenci od jiných subjektů?

Výsledky ukazují, že většina středisek volného času (52 %) pociťuje ve svém místě **působení konkurenci od jiných subjektů,** dalších 30 % ji vnímá spíše částečně. Naopak pouze 18 % organizací uvedlo, že konkurenci nepociťují.

Tento trend naznačuje, že SVČ se stále častěji setkávají s nabídkou volnočasových aktivit od jiných poskytovatelů, včetně komerčních subjektů, neziskových organizací či školních klubů. Zatímco přirozená konkurence může vést k rozšíření a zkvalitnění nabídky, v kontextu nového financování založeného na unikátních účastnících může docházet k tlaku na střediska, která se snaží udržet své klienty a zajistit si finanční stabilitu.

Graf 36 Vnímání konkurence od jiných subjektů

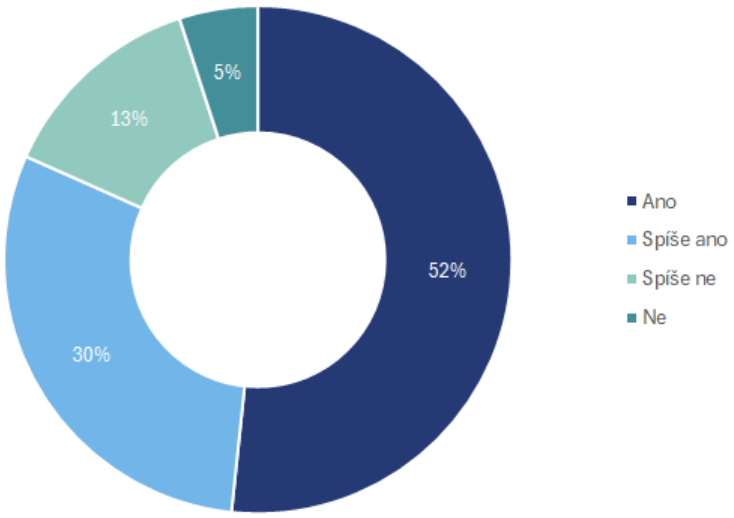

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Otázka č. E8) Seřaďte subjekty, které považujete v místě svého působení za konkurenční. Nejvíce konkurenční položce udělte č. 1, nejméně č. 9.

Střediska volného času považují v místě svého působení za **nejvíce konkurenční především jiné školy a školská zařízení** (např. školní družiny, školní kluby, základní umělecké školy), dále pak **tělovýchovné jednoty a sportovní kluby** a také **soukromé subjekty** (např. taneční studia, jazykové kurzy, soukromé školy atp.).

Tabulka 19 Pořadí subjektů dle konkurence v místě působení daného SVČ

Subjekt	Průměrné pořadí
Jiné školy a školská zařízení (družiny, školní kluby, ZUŠ…)	2,6
Tělovýchovné jednoty, sportovní kluby	2,7
Soukromé subjekty (taneční studia, jazykové kurzy, soukromé školy…)	3,7
Neziskové organizace (skauti, komunitní centra…)	4,0
Rodinná a mateřská centra	5,8
Kulturní a vzdělávací instituce (knihovny, galerie, muzea…)	6,0
Městské a obecní instituce (kulturní domy, komunitní centra…)	6,5
Online platformy (online komunity, videohry…)	6,8
Komerční zábavní zařízení (zábavní parky, herní centra…)	6,8

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

6.6 MATERIÁLNÍ A PROSTOROVÉ ZABEZPEČENÍ SVČ

Při představě vzdělávací instituce si většina lidí vybaví školní budovu se třídami, tělocvičnou a dalším zázemím odpovídajícím vzdělávacím potřebám. V případě středisek volného času však jednotný standard pro materiální a prostorové podmínky neexistuje. Nejsou stanoveny minimální požadavky na velikost a vybavení prostor, ve kterých SVČ působí, a proto nelze jednoznačně definovat, jak má takové „typické“ středisko vypadat.

Zřizovatelé umisťují střediska do různých objektů, často v návaznosti na kapacitní nebo finanční možnosti. V důsledku toho se podmínky mezi jednotlivými SVČ výrazně liší – některá střediska sídlí v moderních budovách, zatímco jiná využívají starší vily či části školských zařízení, které nebyly navrženy s ohledem na specifické potřeby zájmového vzdělávání. Variabilita prostorového zázemí ovlivňuje nejen rozsah poskytovaných činností, ale také organizační náročnost jejich zajištění. Z provozního hlediska je výhodnější, pokud organizace funguje v jednom centralizovaném objektu, než pokud je činnost rozprostřena do několika menších budov, mezi nimiž se zaměstnanci musí pravidelně přesouvat.

Dotazníkové šetření se proto zaměřuje na hodnocení materiálního zabezpečení středisek, dostupnost specializovaných učeben a venkovních prostor i kapacitní možnosti jednotlivých místností. Tyto faktory jsou klíčové například při posuzování, zda je reálné po SVČ požadovat organizaci velkokapacitních kroužků, nebo zda prostorové podmínky nutně vedou k realizaci činností v menších skupinách či individuální formou.

Cílem této podkapitoly je zmapovat podmínky, ve kterých střediska volného času realizují svou činnost (ať už pravidelnou, či jinou), a posoudit, do jaké míry materiální a prostorové zabezpečení odpovídá požadavkům vyhlášky o zájmovém vzdělávání, potřebám účastníků a standardům kvalitního zájmového vzdělávání.

Otázka č. F1) Jak byste ohodnotili celkové materiální vybavení vašeho střediska?

Materiální podmínky mají zásadní vliv na kvalitu a rozsah nabízených aktivit a možnosti naplňování požadavků vyhlášky o zájmovém vzdělávání. **Společně s prostorovým zabezpečením, které je rozebráno v otázkách níže, utváří potenciál organizace.**

Většina středisek hodnotí své vybavení jako **funkční a dobře udržované,** přesto však s určitými rezervami. Respondenti nejčastěji uváděli, že je vybavení organizací funkční a dobře udržované, ale některé části potřebují modernizaci (69 %). Pouze 17 % středisek považuje své materiální podmínky za moderní a kvalitní pro všechny typy aktivit.

Graf 37 Hodnocení materiálního vybavení SVČ

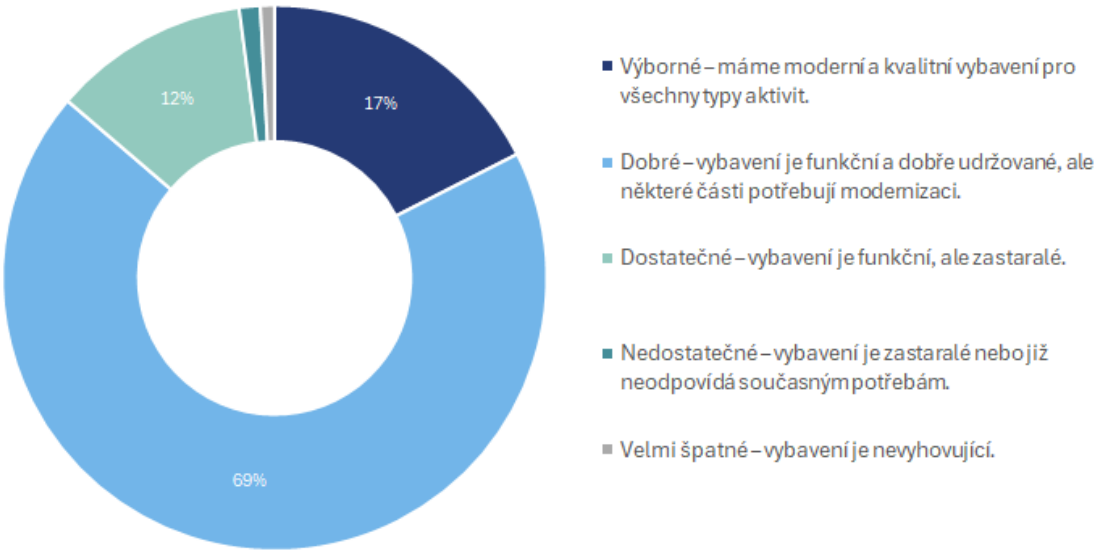

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Porovnání materiálního zabezpečení organizací z hlediska zřizovatelů ukazuje, že soukromá a církevní střediska téměř výhradně hodnotí své vybavení jako „dobré“ (95 %). V případě veřejných středisek je zastoupení odpovědí rozmanitější – celkem 19 % středisek uvedlo, že je jejich vybavení na velmi dobré úrovni, avšak 12 % vnímá své materiální vybavení jako funkční, ale zastaralé.

Graf 38 Hodnocení materiálního vybavení SVČ, dle zřizovatele

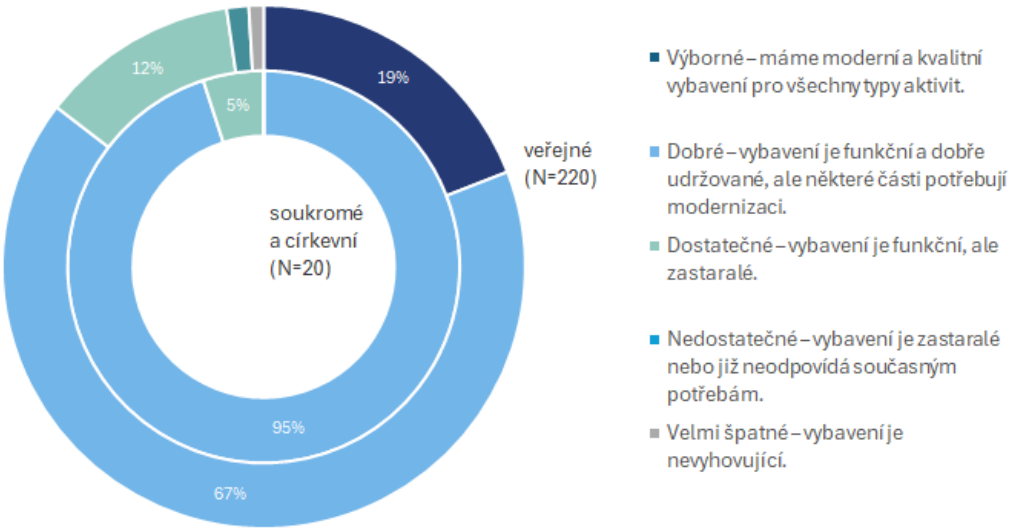

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Materiální vybavení středisek volného času se mezi jednotlivými kraji výrazně liší. Nejlépe hodnocené vybavení mají střediska v hlavním městě Praze, kde 47 % organizací uvedlo, že disponuje moderním a kvalitním vybavením pro všechny typy aktivit. Podobně vysoký podíl moderně vybavených středisek je v Karlovarském kraji (40 %). Naopak v krajích, jako jsou Jihočeský, Zlínský nebo Ústecký, převažuje

hodnocení „dobré“ (funkční, ale částečně zastaralé), případně „dostatečné“ (zastaralé, ale funkční). **Nejvyšší podíl organizací, které považují své vybavení za nedostatečné nebo zcela nevyhovující, byl zaznamenán v Královéhradeckém a Plzeňském kraji.**

Graf 39 Hodnocení materiálního vybavení SVČ, dle krajů

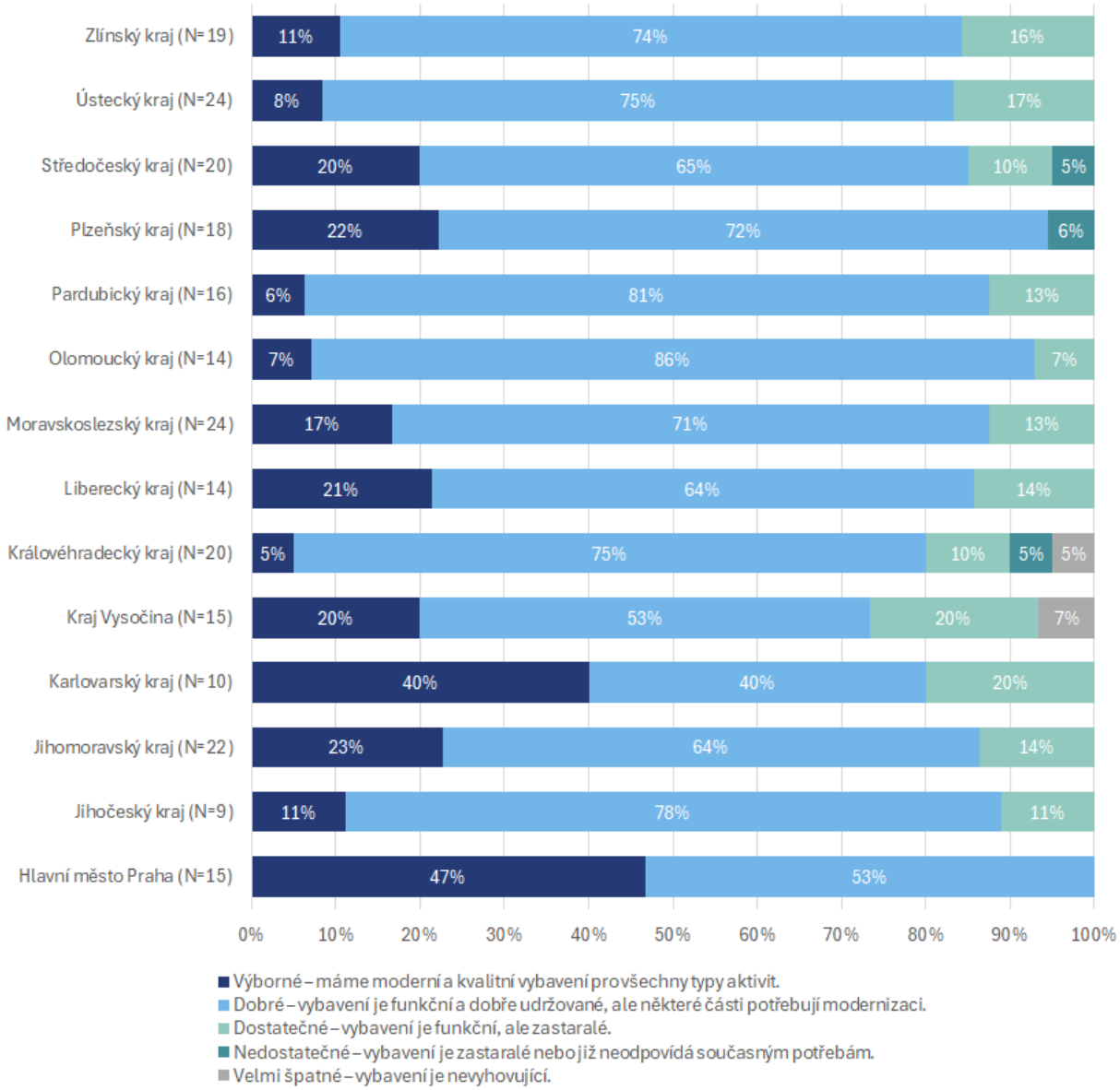

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Otázka č. F2) Jaké specializované vybavení máte ve vašem středisku k dispozici – ve vztahu k pravidelné zájmové činnosti? Vyberte všechny relevantní možnosti.

Z dostupných výsledků je zřejmé, že nejčastěji mají střediska k dispozici vybavení pro výtvarné činnosti a keramiku (94 %). Významná část SVČ disponuje také fitness pomůckami a sportovním vybavením (73 %) nebo kvalitním audiovizuálním vybavením, jako jsou projektory a ozvučení (68 %). Více než 50 % středisek má k dispozici vybavení pro elektrotechniku a robotiku nebo moderní IT techniku. Naopak méně časté je vybavení pro chovatelské aktivity (33 %), pomůcky a pracovní sešity pro předškoláky (27

%) nebo vybavení pro environmentální vzdělávání. **Výsledky naznačují, že nabídka vybavení reflektuje především tradiční obory zájmového vzdělávání, zatímco některé specializované oblasti, například environmentální a přírodovědné aktivity, mají omezenější materiální zázemí.**

Graf 40 Podíl SVČ, které mají danou kategorii specializovaného vybavení

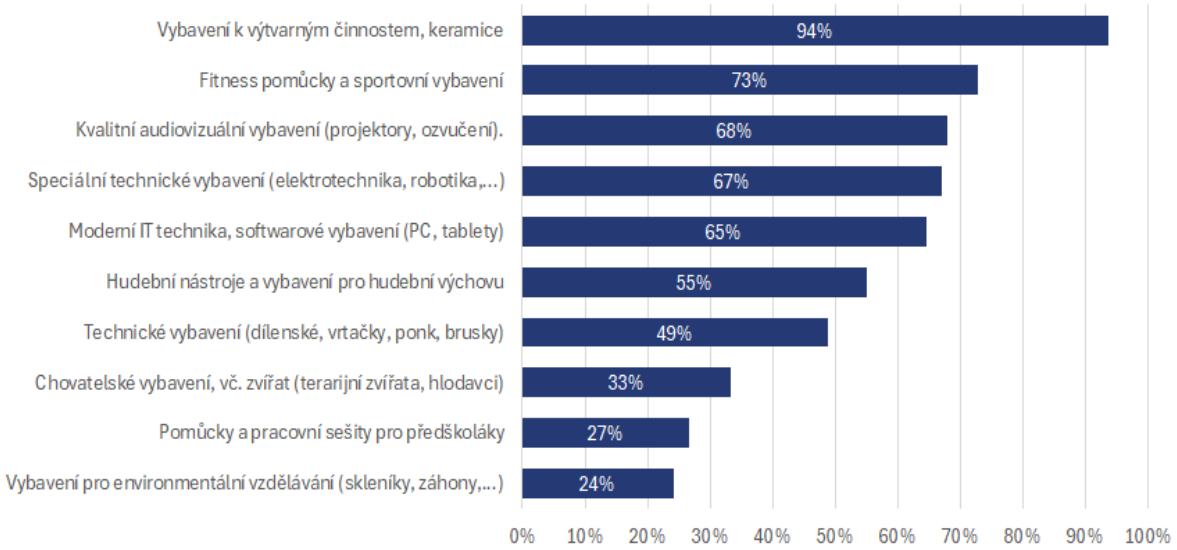

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Otázka č. F3) Jaké typy specializovaných prostor/učeben máte ve vašem středisku k dispozici? Vyberte všechny relevantní.

Graf níže ilustruje dostupnost specializovaných prostor a učeben v SVČ. Organizace nejčastěji disponují výtvarným nebo keramickým ateliérem (87 %), což koresponduje s předchozí otázkou materiálního zabezpečení. Významná část středisek má také menší multifunkční učebny využívané například pro jazykové kroužky nebo doučování (75 %) a větší multifunkční učebny, jako jsou taneční sály nebo prostory pro pohybové aktivity (67 %). Počítačové učebny a hudební učebny jsou zastoupeny ve více než polovině organizací. Technologické učebny (33 %) a zookoutky či učebny se zvířaty (29 %) jsou již méně běžné.

Mezi nejméně dostupné prostory či učebny patří sportovní hala (4 %), muzeum, galerie nebo divadlo (3 %) či kynologické cvičiště (2 %) a stáje (2 %).

Výsledky ukazují, že prostory a učebny pro výtvarné, jazykové a pohybové aktivity v SVČ jsou běžně dostupné, zatímco některé specializované prostory, jako je **zázemí pro přírodovědné nebo sportovní aktivity, jsou k dispozici jen v omezeném počtu organizací.**

Graf 41 Podíl SVČ, která mají daný typ specializovaných prostor/učeben

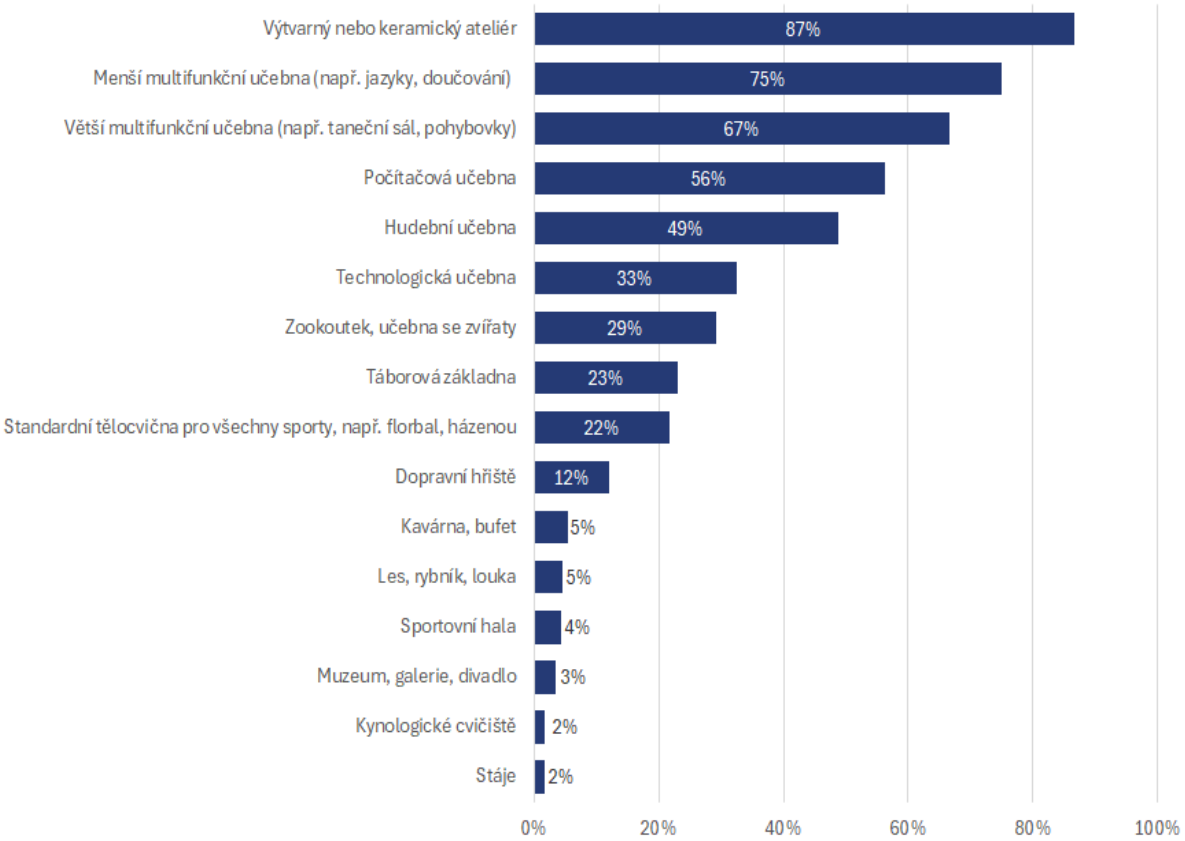

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Respondenti mohli zvolit také odpověď jiné a uvést, jaké další typy specializovaných učeben mají k dispozici. Doplňkovou možnost vyplnilo 52 středisek (22 %). Mezi nejčastější odpovědi patřila cvičná kuchyně (8 středisek), lezecká stěna (5 středisek). Vyskytly se i zcela mimořádné odpovědi, jako například školní kaple či venkovní učebna z vyřazené tramvaje.

Otázka č. F4) Jaké venkovní prostory máte k dispozici? Vyberte relevantní odpovědi.

Nejčastěji mají střediska k dispozici malé zahrady vhodné pro menší skupiny a odpočinkové aktivity (54 %). Přibližně třetina SVČ disponuje malými hřišti nebo průlezkami (34 %), zatímco větší zahrady umožňující rozsáhlejší venkovní aktivity jsou dostupné pouze ve 28 % případů. Sportovní hřiště má k dispozici 24 % středisek, venkovní zastřešené učebny 14 % a lezecké stěny pouze 10 %. V otevřených odpovědích respondenti zmínili i méně běžné prvky, jako jsou skateparky nebo zelené střechy.

Data ukazují, že většina SVČ má jen omezené možnosti pro venkovní aktivity, přičemž rozlehlé a plně vybavené venkovní areály jsou spíše výjimkou.

Graf 42 Podíl SVČ, které mají danou kategorii venkovních prostor

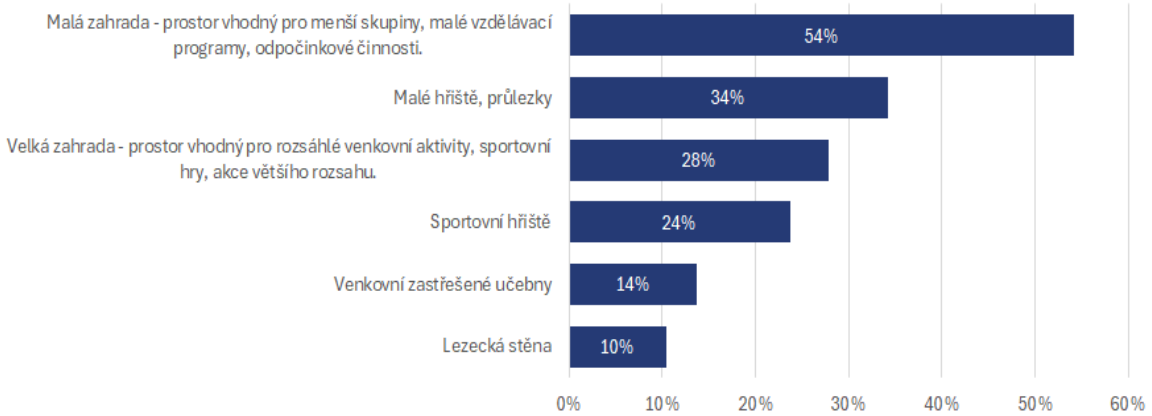

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Otázky zaměřené na kapacitu učeben a působení SVČ v různých lokalitách jsou vyhodnoceny společně:

- Jaká je průměrná kapacita učeben, které máte k dispozici ve vlastních prostorách? Uveďte počet účastníků.
- Jaká je kapacita největší učebny a kolik takových učeben je?
- Jaká je kapacita nejmenší učebny? Uveďte počet účastníků.
- Jaká je průměrná kapacita učeben? Uveďte počet účastníků.
- Na kolika místech, pracovištích zajišťujete zájmové útvary?
- V kolika městských částech či okolních obcích realizujete zájmové útvary?
- Jaká je nejdelší vzdálenost v km od hlavního sídla organizace, kde poskytujete pravidelné kroužky?

Tabulka 20 Kapacita učeben a územní údaje o zájmových útvarech

		Jaká je **kapacita** (počet účastníků) **největší učebny** (ne tělocvičny, sportovní haly), kterou máte k dispozici ve vlastních prostorách?	Kolik takových **učeben** je?	Jaká je **kapacita** (počet účastníků) **nejmenší učebny**, kterou máte k dispozici ve vlastních prostorách?	Jaká je **průměrná kapacita** (počet účastníků) **učeben**, které máte k dispozici ve vlastních prostorách?	Na **kolika místech, pracovištích** (celkem, vč. pronájmů, zápůjček prostor, kmenových budov) zajišťujete zájmové útvary?	V **kolika městských částech či okolních obcích** realizujete zájmové útvary?	Jaká je **nejdelší vzdálenost v km od hlavního sídla** organizace, kde poskytujete pravidelé kroužky?
ČR	**Průměr**	**29,7**	**2,4**	**7,7**	**13,5**	**9,6**	**4,3**	**11,7**
	Medián	**22**	**2**	**8**	**12**	**8**	**3**	**10**
	Nejnižší počet	0	0	0	0	0	0	0
	Nejvyšší počet	200	30	25	57	60	30	52
Zřizovatel	**Církev**	31,8	3,0	7,8	15,6	6,5	3,9	12,8
	Kraj	37,8	2,5	7,0	13,1	13,6	6,1	18,4
	Obec	27,2	2,3	7,9	13,4	8,7	3,9	9,6
	Soukromé	23,0	2,5	9,8	14,3	1,8	1,0	3,3
Kraj	**Hlavní město Praha**	47,5	2,6	6,9	12,7	7,9	2,3	7,6
	Jihočeský	34,7	1,8	6,9	11,0	17,6	8,4	22,6
	Jihomoravský	28,7	3,2	8,1	14,0	11,6	6,2	15,2
	Karlovarský	23,5	3,4	9,5	15,1	7,9	3,2	9,4
	Vysočina	33,7	1,8	7,1	12,9	8,3	4,2	14,3
	Královéhradecký	21,7	2,2	6,9	12,2	7,0	2,7	9,8
	Liberecký	20,8	2,0	7,9	12,6	7,3	3,9	9,1
	Moravskoslezský	33,3	2,3	7,9	15,7	9,5	4,2	9,1
	Olomoucký	29,5	2,5	7,0	13,7	12,1	5,9	18,1
	Pardubický	26,4	1,9	7,8	11,4	11,8	4,2	12,6
	Plzeňský	42,8	3,4	8,9	15,5	6,7	2,6	10,0
	Středočeský	23,5	2,3	6,4	13,8	9,1	4,5	11,6
	Ústecký	26,8	2,4	8,0	13,7	8,5	3,6	8,1
	Zlínský	25,4	2,1	8,5	12,5	11,9	6,4	12,5

Zdroj: Mimořádné šetření 2024

Průměrná kapacita **největší učebny** činí 29,7 účastníků. Medián je 22 účastníků. Kapacita největší učebny se velice liší s rozsahem od 10 po 200 účastníků. SVČ mají průměrně 2,4 takových učeben. Celkem 5 SVČ uvedlo, že nemají vlastní prostory.

Průměrná kapacita **nejmenší učebny** činí 7,7 účastníků. Medián je 8 účastníků. Kapacita nejmenší učebny se liší s rozsahem od 1 po 25 účastníků.

Tabulka výše ilustruje **značnou variabilitu prostorových podmínek středisek volného času** napříč regiony i podle zřizovatele. Z údajů vyplývá, že kapacita největších i nejmenších učeben se výrazně liší – zatímco průměrná kapacita největší učebny v Praze dosahuje téměř 48 účastníků, v některých krajích (např. Libereckém) je tato hodnota výrazně nižší.

Průměrná kapacita učeben v SVČ činí 13,5 účastníka, přičemž medián je 12 účastníků. Směrodatná odchylka 5,4 ukazuje, že kapacity učeben se mezi středisky výrazně liší. Relativně nízký průměr a vysoká variabilita mezi jednotlivými SVČ naznačují, že kapacitní možnosti nejsou jednotné a mohou být limitujícím faktorem pro organizaci velkých skupinových aktivit.

Podobná variabilita se objevuje i u počtu pracovišť, na kterých SVČ realizují zájmové vzdělávání – **průměrně jde o 9,6 pracovišť.** Tato roztříštěnost zvyšuje nároky na logistiku, personální zajištění a koordinaci činnosti.

Dále je patrné, že **mnoho středisek realizuje svou činnost na více místech – průměrně jde o více než 4 lokality (městské části, okolní obce), v krajích jako Jihočeský nebo Zlínský je to dokonce více než 6.** Tato prostorová rozpínavost zvyšuje nároky na logistiku, koordinaci, materiální zajištění i personální obsazení. S tím souvisí i skutečnost, že v některých krajích SVČ zajišťují aktivity až 22,6 km od svého hlavního sídla, což může dále komplikovat efektivní organizaci a dohled nad kvalitou realizovaných aktivit.

V souvislosti s výše uvedeným je třeba upozornit, že pokud pedagogové zajišťují činnost ve více lokalitách, vyjíždějí do vzdálenějších míst nebo mezi nimi přejíždějí, případně tam v průběhu dne připravují pomůcky pro externí pracovníky, snižují se tím jejich časové možnosti pro vlastní pedagogickou práci.

Tyto rozdíly potvrzují, že prostorové podmínky středisek jsou nesrovnatelné, a nelze proto na všechna SVČ klást stejné nároky z hlediska počtu účastníků nebo rozsahu realizovaných činností bez ohledu na jejich konkrétní zázemí.

6.7 OTEVŘENÉ KLUBY

Otevřené kluby představují **specifickou formu činnosti** středisek volného času (SVČ), která patří do tzv. **spontánních činností.** Liší se od pravidelné činnosti svojí flexibilitou a otevřeným režimem docházky. Nevyžadují předchozí registraci, členství ani pevně stanovený harmonogram a umožňují dětem a mládeži využívat nabízené aktivity spontánně, podle jejich aktuálních potřeb a zájmů. Tento model činnosti vytváří bezpečné a podnětné prostředí, ve kterém mohou děti trávit svůj volný čas pod dohledem pedagogických pracovníků, kteří plní nejen roli organizátorů, ale také mentorů a podpůrných osob.

Jedním z klíčových přínosů otevřených klubů je jejich **přístupnost pro děti a mladé lidi z různých sociálních a ekonomických prostředí.** V mnoha případech slouží jako prevence sociálního vyloučení, poskytují dětem stabilní a bezpečné zázemí a umožňují navázání vztahu s pedagogy, kteří se stávají důležitými osobami v jejich osobním rozvoji. Prostřednictvím otevřených klubů je možné pracovat s dětmi, které se nechtějí nebo nemohou účastnit strukturovaných volnočasových aktivit, a navázat s nimi komunikaci přirozenou formou, například prostřednictvím společných her, sportovních aktivit, výtvarné tvorby nebo neformálních diskusí.

Zvláštní roli v této činnosti hraje **neformální komunikace s pedagogy.** Pro mnoho dětí je klub místem, kde mohou otevřeně hovořit o svých radostech i problémech, aniž by se cítily pod tlakem formálního prostředí školy. Často využívají čas v klubu k rozhovorům s pedagogem, který jim poskytuje prostor pro sdílení a naslouchání, což přispívá k budování důvěry a posilování jejich emočního zdraví. Tento aspekt činnosti je důležitý i v pravidelných zájmových útvarech, kde si děti a mládež rády povídají po náročném školním dni nebo sdílejí radosti či problémy z rodinného prostředí. V bezpečí otevřeného klubu, kde pedagog nikam nespěchá a je zde primárně pro účastníky, tento aspekt nabývá ještě většího významu.

Činnost otevřených klubů je pestrá a může zahrnovat různé aktivity, například volné hraní ve společenských místnostech, přístup k počítačům a internetu, deskové hry, sportovní aktivity nebo tvořivé dílny. Tato forma trávení volného času rovněž **nabízí dětem alternativu k digitálním technologiím** a umožňuje jim aktivněji prožívat přítomný okamžik – například při hraní deskových her, skupinových aktivitách nebo výtvarné činnosti. Některá SVČ zároveň poskytují **individuální podporu** v oblasti školní přípravy, **kariérního poradenství** či **řešení obtížných životních situací.** Tento model umožňuje flexibilně reagovat na aktuální potřeby dětí a mládeže v dané lokalitě a vytváří přirozené prostředí pro budování důvěry a dlouhodobé pedagogické práce.

Přestože jsou otevřené kluby nejčastěji spojovány s církevními středisky volného času, tento model činnosti se vyskytuje i u veřejných SVČ, která jej využívají jako doplněk ke své pravidelné zájmové činnosti. V některých regionech hrají otevřené kluby klíčovou roli při práci s dětmi a mládeží v sociálně znevýhodněných oblastech, kde představují důležitý prvek prevence rizikového chování.

Současný systém financování nezohledňuje otevřené kluby ani spontánní činnosti v rámci normativního financování SVČ, což znamená, že jejich realizace závisí na dostupnosti jiných zdrojů – například provozních příspěvků zřizovatelů, účelových dotací nebo vlastních příjmů organizací. V důsledku toho se některá střediska potýkají s omezenými možnostmi rozvoje těchto aktivit, přestože jejich samotná existence dokládá, že jsou součástí reálné potřeby dětí a mládeže. Pokud by o tuto formu činnosti nebyl zájem, střediska by ji do své nabídky nezařazovala a dlouhodobě neudržovala.

Zároveň požadavek na efektivní využívání kapacit zařízení, tedy pravidelnou činnost, vede k tomu, že spontánní činnosti jsou v některých případech omezeny na situace, kdy je k dispozici volná učebna nebo herna, což může snižovat jejich dostupnost a rozsah. Přesto zůstávají důležitou součástí nabídky SVČ, neboť poskytují bezpečný prostor pro trávení volného času, podporují přirozenou socializaci dětí a umožňují pedagogům navázat s účastníky bližší vztah.

S ohledem na přínos otevřených klubů a spontánních činností v oblasti komunitní práce, primární prevence i individuálního rozvoje dětí a mládeže by bylo žádoucí zvážit nastavení systémové podpory, která by umožnila jejich stabilní financování napříč kraji.

Otevřený klub realizuje 28 % SVČ, přičemž pouze 18 % z nich jej vykazuje jako **pravidelný zájmový útvar**. Ve 42 % případů je do otevřeného klubu **podmínka registrace**. **Seznam účastníků** si vede 70 % SVČ. Pouze ve 27 % SVČ je **vstup do klubu podmíněný platbou**.

Primárním zdrojem financování provozních nákladů otevřených klubů byl v roce 2023 zřizovatel (43 %), projekt (16 %), jiný zdroj financování (15 %), MŠMT (14 %) a poplatek účastníků (12 %). **Celkové provozní náklady** za rok 2023 vyplnilo pouze 47 středisek. Průměrná hodnota činí 250 013 Kč. Jednotlivé hodnoty však značně variují, o čemž svědčí medián 58 000 Kč a směrodatná odchylka 582 114 Kč.

Primárním zdrojem financování mzdových nákladů otevřených klubů bylo v roce 2023 MŠMT (37 %), zřizovatel (24 %), jiný zdroj (21 %), projekt (13 %) a poplatek účastníků (5 %).

6.8 NÁVRHY SP DDM NA ÚPRAVU SYSTÉMU FINANCOVÁNÍ

Dne 10. dubna 2024 zaslalo Sdružení pracovníků domů dětí a mládeže ředitelce odboru pro mládež MŠMT dopis, ve kterém navrhlo několik úprav výpočtového modelu financování SVČ s cílem posílit stabilitu systému a **umožnit střediskům dlouhodobější a předvídatelnější plánování.**

Návrh vychází z principu tzv. „referenčního výkonu“, kterým by mohl být buď součet jednotek výkonu z předchozího školního roku, nebo průměr z několika předcházejících let.

Návrh dále upřesňuje, že výkony v aktuálním školním roce, které by se od referenční hodnoty lišily, by byly započítávány diferencovaně podle dvou hranic. První hranice (např. ±5 %) by byla započtena v plném rozsahu. Na výkony přesahující tuto hranici by se aplikoval snížený koeficient započtení (např. 20 %), čímž by se zmírnily dopady výrazných výkyvů. Zjednodušeně řečeno, pokud by středisku meziročně vzrostl počet účastníků z 1 000 na 1 080, plně by se započítalo 50 účastníků, zatímco zbývajících 30 by bylo započteno sníženým koeficientem. Tento princip by dle názoru SP DDM pomohl omezit vliv extrémních nárůstů či poklesů jednotek výkonů na rozpis prostředků a přispěl k větší stabilitě financování.

Současný systém normativního financování dle názoru SP DDM neposkytuje dopředu známou a garantovanou „normu“, kterou by se střediska mohla při plánování orientovat. V praxi tak může dojít k situaci, kdy na stejný počet jednotek výkonu obdrží v různých letech rozdílný objem finančních prostředků. Dle vyjádření SP DDM by jejich návrh na úpravu systému mohl tento problém vyřešit, protože pomáhá vytvořit stabilní základ financování, který se meziročně nemění, pokud se výkon střediska nezmění.

Součástí návrhu SP DDM je také doporučení snížit hranici jednotky výkonu pro pravidelnou činnost ze současných 3 hodin na 2 hodiny týdně, případně zavést více pásem (např. 1–2 h, 2–4 h, 4–6 h), aby systém lépe odrážel reálnou docházku účastníků. Tento návrh má podporu také u církevních SVČ.

7. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

1) NÁRŮST PRAVIDELNÉ ČINNOSTI NA ÚKOR NEPRAVIDELNÉ

V praxi dochází k plošnému upřednostňování pravidelné činnosti před činností nepravidelnou, což však není v souladu s cíli Koncepce podpory mladých lidí v ČR 2025-2030. Současný systém přispívá k tomu, že klesá pestrost nabízených aktivit, jak ukázala posbíraná data. Naopak ze strany aktérů v území je vnímán tak, že „objednávka státu“ se týká výhradně pravidelné činnosti – což však neodpovídá skutečnému záměru. V důsledku toho začaly organizace výrazněji usilovat o navýšení počtu unikátních účastníků a rozšíření nabídky pravidelných aktivit. Tento vývoj by byl za jiných okolností žádoucí, pokud by však neprobíhal na úkor dalších forem činnosti.

- Je zcela žádoucí, aby SVČ byla motivována vykonávat celé spektrum činností a neupřednostňovala ty, které jsou spojeny s výkonovým ukazatelem.

2) ZÁTĚŽ PEDAGOGŮ VOLNÉHO ČASU A VÝŠE PŘÍMÉ PEDAGOGICKÉ ČINNOSTI

Zjištění z průzkumu z roku 2023 naznačují, že v mnoha střediscích volného času dochází k naplňování přímé pedagogické činnosti ve vyšším rozsahu, než stanovuje nařízení vlády. Tato skutečnost reflektuje vysoké pracovní nasazení pedagogů a rozmanitost činností, které SVČ svým účastníkům nabízejí.

Se snahou navýšit počet unikátních účastníků také narůstá tlak na pedagogické pracovníky, aby zintenzivnili náborovou činnost a činnosti v oblasti marketingu či práce se sociálními sítěmi. V praxi pak byl zaznamenán pokles morálky pracovníků volného času, neboť nové přihlášky neznamenají automaticky navýšení unikátních účastníků. Vynaložené úsilí se pak zdá zbytečné. Rutinní režim vedení pravidelných útvarů také snižuje pracovní spokojenost pracovníků, ale i možnosti cílené pedagogické práce s různorodými skupinami účastníků.

- Pokud by měla být výše přímé pedagogické činnosti upravena tak, aby lépe odpovídala realitě, bude nutné nejprve jasně metodicky vymezit, co všechno je chápáno jako přímá pedagogická činnost v případě pedagoga volného času.
- Pedagogové volného času by měli mít možnost primárně se věnovat přímé pedagogické činnosti. Rozsah dalších povinností by měl být nastaven tak, aby nepřebíral prostor určený pro samotnou práci s účastníky zájmového vzdělávání.

3) NESTABILITA A NEPŘEDVÍDATELNOST FINANCOVÁNÍ SVČ

Střediska volného času čelí vysoké míře nestability financování, která je způsobená meziročními výkyvy ve výši krajských normativů. Výkonové jednotky ve skutečnosti spíše indikují to, jak se peníze přelijí mezi jednotlivými SVČ namísto toho, aby ukazatel zaručoval konkrétní výši finančních prostředků. Honba za unikátními účastníky navíc vytváří dodatečnou pracovní zátěž pro pedagogy volného času, která ne vždy přinese výsledky odpovídající této dodatečné pracovní zátěži.

- Z pohledu ředitelů SVČ by bylo žádoucí posílit předvídatelnost a stabilitu financování a fungování SVČ a zabránit tak situacím, kdy středisko při stejném počtu jednotek výkonu obdrží meziročně nižší objem financí, což se děje. Jednotka výkonu nereflektuje skutečný rozsah a škálu činností SVČ.

4) NEROVNÝ PŘÍSTUP K PODPOŘE ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V ÚZEMÍ

Jsou pozorovány vysoké rozdíly mezi normativy jednotlivých krajů a v přístupu k podpoře táborové činnosti a poskytování tzv. ostatních neinvestičních nákladů (ONIV). Zájmem MŠMT je, aby střediska měla zaručené příznivé prostředí pro svou činnost. Z vysokých rozdílů lze indikovat, že v některých krajích není nabídce kvalitních volnočasových aktivit přisuzována patřičná důležitost. Střediska volného času přitom hrají klíčovou roli i v primární prevenci, práci s talenty, podpoře participace mladých lidí, mezigenerační komunikaci a přispívají tak významně k podpoře dětí, mládeže a mladých lidí.

- Bylo by vhodné srovnat úroveň podpory SVČ mezi jednotlivými kraji a zajistit tak všem střediskům volného času adekvátní úroveň podpory.

5) VÝZNAMNÁ ROLE SVČ V PRIMÁRNÍ PREVENCI A JEJÍ FINANCOVÁNÍ

V systému není nijak zohledněno to, zda se SVČ nachází v sociálně vyloučené lokalitě, ani jejich případné sociální zaměření, což ve výsledku znamená i jejich vyšší orientaci na individuální a nepravidelnou činnost. Nejsou ani vykazovány informace o dětech se speciálními vzdělávacími potřebami. Obtížný je případ části církevních SVČ, které jsou vysoce sociálně orientované.

- Pokud SVČ plní v regionu důležitou roli z hlediska primární prevence a zaměřují se na nejzranitelnější skupiny dětí, mládeže a mladých lidí, bylo by vhodné zajistit dodatečné financování této nepravidelné činnosti, přičemž potřebnost takového zařízení a služeb musí vyhodnotit kraj a obec. Současně obce a kraje jsou ve výsledku

příjemcem benefitů a měly by se tak na podpoře těchto nestandardních středisek volného času výrazně podílet.

6) PESTROST STŘEDISEK VOLNÉHO ČASU A NASTAVENÍ EFEKTIVNÍHO FUNGOVÁNÍ

Maximální možné kapacity a zázemí SVČ se výrazně liší a často může střediska limitovat v počtu výkonů v pravidelné i táborové činnosti, ale i obecně. Nelze tedy na všechna střediska volného času klást stejné nároky. Přesunutím zřizovatelské role na obce ve většině krajů navíc vymizela možnost koordinace činnosti SVČ v území a hledání úspor z rozsahu, jako například v Jihočeském kraji, kde došlo k administrativnímu sloučení různých pracovišť za účelem úspor a efektivnějšího fungování SVČ.

- Je třeba podpořit ve fungování i taková střediska volného času, která nemohou kvůli omezeným kapacitám realizovat úspory z rozsahu. Pokud obce převzaly činnost zřizovatele, je třeba aby plně zajistily financování provozních nákladů SVČ, zajistily pestrou skladbu činnosti SVČ a umožnily tak SVČ efektivně fungovat. Zároveň střediska volného času musí také přizpůsobit svou činnost tak, aby byla vykonávána efektivně. MŠMT by mělo na jejich žádost poskytnout patřičnou metodickou pomoc.

Tabulka 21 Přehled ukazatelů krajských normativů pro rok 2023 (příloha č. 1)

KRAJ	ZLÍNSKÝ	M-SLEZSKÝ	STŘEDOČESKÝ	KARLOVARSKÝ	K-HRADECKÝ	OLOMOUCKÝ	PLZEŇSKÝ	ÚSTECKÝ	PARDUBICKÝ	HL. MĚSTO PRAHA	JIHOMORAVSKÝ	JIHOČESKÝ	LIBERECKÝ	VYSOČINA
KATEGORIE ČINNOSTI		**do 199 úč.**		**do 1000 úč.**	**1 - 1500 úč.**			**do 1000 úč.**	**1 - 1700 úč.**	**do 49 úč.**			**do 200 úč.**	**do 199 úč.**
do 3 h - Np	200	0,193*x +77,76	0,002*x + 109	120 - 200	rozpětí 88,160 - 187,882	(9,3*LN(x)+22)*1,11	4,2*LN(x)+90	105*1,197	rozpětí 117,02 - 170,06	3,7*ln(x)+5	162	200	85,701	120
do 3 h - No	580	165	220	260	rozpětí 200,056 - 426,347	210	278,21	190*1,197	408	14*ln(x)+10	324	310	215,776	300
	Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků	**200 - 599 úč.**	**Množství účastníků zohledněno ve vzorci**	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**	**Množství účastníků zohledněno ve vzorci**	**Množství účastníků zohledněno ve vzorci**	**1001 - 1600 úč.**	**Množství účastníků odstupňováno v tabulce KÚ**	**do 99 úč.**	**Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků**	**Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků**	**201 - 599 úč.**	**200 - 1000 úč.**
do 3 h - Np		0,0247*x +111,36						(0,141667*x-36,666667)*1,197		6,5*ln(x)-5,954			rozpětí 86,112 - 160,993	rozpětí 120 – 200
do 3 h - No		165						(0,083333*x+106,666667)*1,197		14*ln(x)+10			215,776	300
		nad 600 úč.						**nad 1600 úč.**		**do 499 úč.**			**600 - 1500 úč.**	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**
do 3 h - Np		126,18						190*1,197		6,5*ln(x)-5,954			161,068	
do 3 h - No		165						240*1,197		56*ln(x)-183,33			215,776	
		do 24 úč.			**1 - 1500 úč.**			**do 1000 úč.**	**1 - 1700 úč.**	**do 999 úč.**			**do 200 úč.**	**do 199 úč.**
nad 3 h - Np	100	29,8	0,005*x + 64	90	rozpětí 87,221 - 176,970	(9,3*LN(x)+4)*1,11	2,9*LN(x)+ 120,41	105*0,49	rozpětí 112,40 - 163,26	15*ln(x)-58,78	81	100	68,561	118,812
nad 3 h - No	300	110	132	240	rozpětí 198,853 - 402,515	105	278,21	190*0,49	398	56*ln(x)-183,33	162	155	165,981	300
	Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků	**25 - 190 úč.**	**Množství účastníků zohledněno ve vzorci**	**Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků**	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**	**Množství účastníků zohledněno ve vzorci**	**Množství účastníků zohledněno ve vzorci**	**1001 - 1600 úč.**	**Množství účastníků odstupňováno v tabulce KÚ**	**nad 999 úč.**	**Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků**	**Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků**	**201 - 599 úč.**	**200 - 1000 úč.**
nad 3 h - Np		0,479*x +17,94						(0,141667*x-36,666667)*0,49		40*ln(x)-231,48			rozpětí 68,890 - 128,794	rozpětí 118,812 – 198,020
nad 3 h - No		110						(0,083333*x+106,666667)*0,49		56*ln(x)-183,33			165,981	300
		nad 190 úč.						**nad 1600 úč.**		Počítáno dle vzorců výše, kategorie činností dle procent			**600 - 1500 úč.**	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**
nad 3 h - Np		109,3						190*0,49					128,854	
nad 3 h - No		110						240*0,49					165,981	
Účastníci - tábory nad 5 dnů - Np	900	**Normativ není stanoven**	0,02*x + 256	**Normativ není stanoven**	**Normativ není stanoven**	(10*LN(x)+30)*5,12	2,9*LN(x)+ 120,41	330	**Normativ není stanoven**	do 3 h - 33% nad 3 h - 100% tábory 15%	405	500	rozpětí 274,243 - 515,417	**Normativ není stanoven**
No	3375		528			500	278,21	2000			810	775	663,926	
Ø měsíční plat pedagog. zaměst.	42.220,-	47.100,-	48.009,-	48.800,-	45.625,-	46.114,-	45.622,-	39.980,-	48.858,-	46.880,-	44.572,-	48.057,-	44.720,-	47.988,-
Ø měsíční plat nep. zaměstnanců	27.300,-	27.800,-	30.931,-	28.700,-	26.587,-	26.078,-	32.560,-	24.900,-	31.414,-	31.782,-	30.215,-	25.553,-	25.164,-	29.906,-
Ostatní ONIV PŘÍMÉ	0	130,-	35,-/54,-/35,-	60,-	11,-	35,-	62,-/62,-/15,-	15,-/15,-/10,-	75,-	45,-	15,-	30,-/60,-/12,-	8,-	115,-

Zdroj: zpracovalo SP DDM dle podkladů z krajských úřadů

Tabulka 22 Přehled ukazatelů krajských normativů pro rok 2024 (příloha č. 2)

POROVNÁNÍ KRAJSKÝCH NORMATIVŮ | 2024

KRAJ	ZLÍNSKÝ KRAJ	MORAVSKOSL. KRAJ	STŘEDOČESKÝ KRAJ	KARLOVARSKÝ KRAJ	KRÁLOVÉHRA. KRAJ	OLOMOUCKÝ KRAJ	PLZEŇSKÝ KRAJ	ÚSTECKÝ KRAJ	PARDUBICKÝ KRAJ	PRAHA	JIHOMORA. KRAJ	JIHOČESKÝ KRAJ	LIBERECKÝ KRAJ	VYSOČINA
POČET DĚTÍ NA PEDAGOGA V NORMATIVU NA JEDNOTKU VÝKONU | **DO 3 HODIN**														
KATEGORIE ČINNOSTI	**0-400 účastníků**	**do 199 účastníků**		**1-1000 účastníků**	**1-1750 účastníků**			**1-1000 účastníků**	**1-1700 účastníků**	**do 49 účastníků**				**1-1000 účastníků**
do 3 h - Np	170	0,212*x+85,53	0,002x + 109	rozpětí 120 - 200	rozpětí 89,042 - 191,880	(9,3*LN(x)+22)*1,15	4,2*Ln(x)+99	128	rozpětí 124,26 - 180,74	3,7*ln(x)+5	179,58	178	rozpětí 98,556 - 232,615	rozpětí 122,517 - 204,195
do 3 h - No	600	181,5	220	260	210,059 - 452,665	220	278,21	230	436	14*ln(x)+10	359,16	310	248,142	310,542
	401 - více úč.	**200 - 599 účastníků**	Množství účastníků zohledněno ve vzorci	Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ	Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ	Množství účastníků je zohledněno ve vzorci	Množství účastníků zohledněno ve vzorci	**1001-1600 účastníků**	Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ	**do 99 účastníků**	Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků	Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků	Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ	Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ
do 3 h - Np	0,04x + 154	0,0271*x+122,51						0,17*x-42,00		6,5*ln(x)-5,954				
do 3 h - No	600	181,5						0,1*x+130,00		14*ln(x)+10				
	x	**nad 600 účastníků**						**nad 1600 účastníků**		**do 499 účastníků**				
do 3 h - Np		138,79						230		6,5*ln(x)-5,954				
do 3 h - No		181,5						290		56*ln(x)-183,33				
POČET DĚTÍ NA PEDAGOGA V NORMATIVU NA JEDNOTKU VÝKONU | **NAD 3 HODINY**														
		do 24 účastníků		**1-1000 účastníků**	**1-1750 účastníků**			**1-1000 účastníků**	**1-1700 účastníků**	**do 999 účastníků**				**1-1000 účastníků**
nad 3 h - Np	90	32,78	0,005x + 64	90	rozpětí 88,093 - 180,648	(9,3*LN(x)+4)*1,15	2,9*Ln(x)+120,41	51,45	rozpět 119,65 - 173,94	15*ln(x)-58,78	89,79	89	rozpětí 78,845 - 186,092	rozpětí 121,304 - 202,173
nad 3 h - No	320	121	132	240	208,796 - 427,141	110	278,21	93,3	426	56*ln(x)-183,33	179,58	155	190,879	310,542
	Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků	**25-190 účastníků**	Množství účastníků zohledněno ve vzorci	Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků	Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ	Množství účastníků zohledněno ve vzorci	Množství účastníků zohledněno ve vzorci	**1001-1600 účastníků**	Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ	**nad 999 účastníků**	Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků	Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků	Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ	Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ
nad 3 h - Np		0,527*x+19,71						0,06975*x-18,30		40*ln(x)-231,48				
nad 3 h - No		121						0,0445*x+48,80		56*ln(x)-183,33				
		nad 190 účastníků						**nad 1600 účastníků**		Počítáno dle vzorců výše, kategorie činností dle procent				
nad 3 h - Np		120,23						93,3						
nad 3 h - No		121						120						
TÁBORY | PŘÍMĚSTSKÉ NEBO POBYTOVÉ, O JARNÍCH, LETNÍCH, PODZIMNÍCH NEBO ZIMNÍCH PRÁZDNINÁCH														
Účastníci - tábory nad 5 dnů - Np	900	Tábory - viz poznámka	0,02x + 256	Normativ není stanoven	Normativ není stanoven	(10*LN(x)+30)*5,13	2,9*Ln(x)+120,41 pozn.*	330	Tábory - viz poznámka	do 3 h - 30% nad 3 h - 100% tábory 15%	448,95	445	rozpětí 315,380 - 744,367	Normativ není stanoven
No	3 200		528			550	278,21	2 000			897,9	775	763,515	
POZNÁMKY	**Tábory započítány s opravným koef. 0,10*	**Tábory započítány s opravným koef. 0,15*					**Tábory započítány s opravným koef. 0,25*		**Tábory započítány s opravným koef. 0,25*	*Činnosti započítány do 3 h - 30%, nad 3 h - 100%, tábory 15%*				
DALŠÍ INFORMACE Pozn.: ONIV je příspěvek, ze kterého školská zařízení platí pomůcky, učebnice, cestovní výkaje a další vzdělávání pedagogických pracovníků. Je na kraji, jak hodnotu ONIV nastaví.														
Ø měsíční plat pedagog. zaměst.	41.798,-	46.200,-	48.009,-	47.400,-	45.625,-	46.114,-	44.710,-	39.180,-	47.881,-	45.942,-	44.659,-	45.650,-	43.826,-	47.172,-
Ø měsíční plat nep. zaměstnanců	29.116,-	27.800,-	30.374,-	27.900,-	26.587,-	26.078,-	31.909,-	24.402,-	30.786,-	31.146,-	30.035,-	24.860,-	24.661,-	29.398,-
Ostatní ONIV (SVČ nedostávají ve mzdách)	0	85,-/85-,/12,-	35,-/54,-/35,-	55,-	10,-	32,-	58,-/58,-/14,-	11,-/11,-/10,-	69,-/69,-/17,-	40,-/40,-/6,-	15,-	50,-/25,-/5,-	7,-	110,-

Zdroj: zpracovalo MŠMT (O25) dle podkladů z krajských úřadů

Tabulka 23 Přehled ukazatelů krajských normativů pro rok 2025 (příloha č. 3)

KRAJ	ZLÍNSKÝ	KARLOVARSKÝ	PARDUBICKÝ	K-HRADECKÝ	JIHOMORAVSKÝ	LIBERECKÝ	JIHOČESKÝ	VYSOČINA	PLZEŇSKÝ	ÚSTECKÝ	M-SLEZSKÝ	STŘEDOČESKÝ	HL. MĚSTO PRAHA	OLOMOUCKÝ
Pravidelná činnost	**0 - 400 úč.**	**1 - 1000 úč.**	**1 - 1700 úč.**	**1 - 1750 úč.**		**1 - 1500 úč.**		**1 - 1000 úč.**		**1 - 1000 úč.**	**do 199 úč.**		**do 49 úč.**	
do 3 h - Np	170	rozpětí 120 - 200	rozpětí 128,88 - 187,54	rozpětí 89,042 - 191,880	179,76	rozpětí 99,049 - 186,154	178	rozpětí 122,255 - 205,424	4,2*Ln(x)+99	128	0,212*x+85,53	0,002x + 109	3,7*Ln(x)+5	(9,3*Ln(x)+22)*1,15
do 3 h - No	600	390	456	rozpětí 210,059 - 452,665	359,52	248,142	310	309,496	306,03	345	199,65	330	14*Ln(x)+10	220
	401 - více úč.	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**	**Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků**	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**	**Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků**	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**	**Množství účastníků zohledněno ve vzorci**	**1001 - 1600 úč.**	**200 - 599 úč.**	**Množství účastníků zohledněno ve vzorci**	**do 99 úč.**	**Množství účastníků zohledněno ve vzorci**
do 3 h - Np	0,02x+157									0,17*x-42	0,0271*x+122,51		6,5*Ln(x)-5,954	
do 3 h - No	580									0,15*x+195	199,65		14*Ln(x)+10	
										nad 1600 úč.	**nad 600 úč.**		**do 499 úč.**	
do 3 h - Np										230	138,79		6,5*Ln(x)-5,954	
do 3 h - No										435	199,65		56*Ln(x)-183,33	
Pravidelná činnost		**1 - 1000 úč.**	**1 - 1700 úč.**	**1 - 1750 úč.**		**1 - 1500 úč.**		**1 - 1000 úč.**		**1 - 1000 úč.**	**do 24 úč.**		**do 999 úč.**	
nad 3 h - Np	88	90	rozpětí 124,26 - 180,74	rozpětí 88,093 - 180,648	89,88	rozpětí 79,239 - 148,923	89	rozpětí 122,034 - 203,390	2,9*Ln(x)+120,41	51,45	32,78	0,005x + 64	15*Ln(x)-58,78	(9,3*Ln(x)+4)*1,15
nad 3 h - No	310	360	446	rozpětí 208,796 - 427,141	179,76	190,879	155	309,496	306,03	141,8	133,1	198	56*Ln(x)-183,33	110
	Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků	**Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků**	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**	**Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků**	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**	**Jednotný normativ bez ohledu na počet účastníků**	**Normativ podle množství účastníků odstupňován v tabulce KÚ**	**Množství účastníků zohledněno ve vzorci**	**1001 - 1600 úč.**	**25 - 190 úč.**	**Množství účastníků zohledněno ve vzorci**	**nad 999 úč.**	**Množství účastníků zohledněno ve vzorci**
nad 3 h - Np										0,06975*x-18,30	0,527*x+19,71		40*Ln(x)-231,48	
nad 3 h - No										0,0636667*x+78,133333	133,1		56*Ln(x)-183,33	
										nad 1600 úč.	**nad 190 úč.**		**Počítáno dle vzorců výše, kategorie činností započítány procenty**	
nad 3 h - Np										93,3	120,23			
nad 3 h - No										180	133,1			
Tábory nad 5 dnů - Np	880	**Normativ není stanoven**	**tábory - viz poznámka**	**Normativ není stanoven**	449,4	rozpětí 316,957 - 595,693	445	**Normativ není stanoven**	2,9*Ln(x)+120,41	330	**tábory - viz poznámka**	0,02x + 256	**výpočet dle vzorce výše**	(10*Ln(x)+30)*5,13
Tábory nad 5 dnů - No	3100				898,8	763,515	775		306,03	3000		792		550
Poznámka	**Tábory započítány s opravným koef. 0,10*		**Tábory započítány s opravným koef. 0,25*						**Tábory započítány s opravným koef. 0,25*		**Tábory započítány s opravným koef. 0,15*		**Činnosti započítány do 3 h - 30%, nad 3 h - 100%, tábory 15%*	
Ø měsíční plat pedagog. zaměst.	43.888,-	50.085,-	50.304,-	47.906,-	46.742,-	46.020,-	47.933,-	49.531,-	46.780,-	40.750,-	49.500,-	50.409,-	48.239,-	48.420,-
Ø měsíční plat nep. zaměstnanců	30.572,-	29.550,-	32.845,-	27.916,-	32.007,-	25.890,-	26.260,-	30.868,-	24.985,-	25.630,-	29.000,-	31.893,-	32.703,-	26.860,-
Ostatní ONIV PŘÍMÉ	0	35,-	65,-	10,5	15,-	7,-	33,-/17,-/3,-	110,-	38,-/38,-/9,-	8,-/8,-/7,-	82,-	23,-/36,-/23,-	27,-	32,-

Zdroj: zpracovalo SP DDM dle podkladů z krajských úřadů

8. SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Pravidelná činnost v SVČ, stav k 31. 10. 2024 19
Tabulka 2 Příležitostné činnosti v SVČ, stav k 31. 10. 2024 20
Tabulka 3 Počet a podíl zájmových útvarů pravidelné činnosti a akcí příležitostných činností 21
Tabulka 4 Táborová a pobytová činnost v SVČ 22
Tabulka 5 Další činnosti v SVČ (osvětové a informační, individuální, spontánní, ostatní), počty a podíly účastníků 24
Tabulka 6 Soutěže MŠMT v SVČ 27
Tabulka 7 Počet pedagogických pracovníků v SVČ (bez ohledu na zdroj financování) 32
Tabulka 8 Vývoj počtu úvazků pedagogických pracovníků ve veřejných SVČ, podíl dle financování ze státního rozpočtu 33
Tabulka 9 Podíl pedagogických a nepedagogických zaměstnanců financovaných ze státního rozpočtu 44
Tabulka 10 Vývoj počtu úvazků nepedagogických pracovníků ve veřejných SVČ, podíl dle financování ze státního rozpočtu 44
Tabulka 10 Normativní objem mzdových prostředků vč. počtu zaměstnanců dle krajských normativů v roce 2023 49
Tabulka 11 Normativní objem mzdových prostředků vč. počtu zaměstnanců dle krajských normativů v roce 2024 51
Tabulka 12 Srovnání počtu zaměstnanců na modelový příklad v letech 2023 a 2024 53
Tabulka 13 Vývoj celkového objemu finančních prostředků pro SVČ od roku 2019 do roku 2024 57
Tabulka 14 Počet úvazků interních pedagogů na počet přihlášek v SVČ 67
Tabulka 15 Meziroční srovnání účastníků dle přihlášek a dle rodných čísel 68
Tabulka 16 Vliv změny financování na činnost SVČ, analýza slovních odpovědí 80
Tabulka 17 Vývoj počtu účastníků v pravidelné činnosti (včetně meziroční změny), dle krajů 94
Tabulka 18 Pořadí subjektů dle konkurence v místě působení daného SVČ 96
Tabulka 19 Kapacita učeben a územní údaje o zájmových útvarech 101
Tabulka 20 Přehled ukazatelů krajských normativů pro rok 2023 (příloha č. 1) 107
Tabulka 21 Přehled ukazatelů krajských normativů pro rok 2024 (příloha č. 2) 108
Tabulka 22 Přehled ukazatelů krajských normativů pro rok 2025 (příloha č. 3) 109

9. SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Vývoj počtu ředitelství SVČ v čase 15
Graf 2 Podíl SVČ podle zřizovatele (stav k 31. 10. 2024), dle krajů 15
Graf 3 Vývoj podílu SVČ podle zřizovatele od roku 2005 16
Graf 4 Srovnání podílu zájmových útvarů v pravidelné činnosti a podílu akcí v příležitostných činnostech 21
Graf 5 Pohled na SVČ dle výkonového výkazu, rok 2024 25

Graf 6 Vývoj počtu úvazků pedagogických pracovníků ve veřejných SVČ, podíl dle financování ze státního rozpočtu ... 33
Graf 7 Podíl úvazků pedagogů volného času ve veřejných SVČ dle platových tříd, ČR celkem, 2024 ... 35
Graf 8 Podíl úvazků pedagogů volného času ve veřejných SVČ dle platových tříd, ČR celkem ... 35
Graf 9 Podíl úvazků pedagogů volného času ve veřejných SVČ dle platových tříd, dle zřizovatele, 2024 ... 36
Graf 10 Podíl úvazků pedagogů volného času ve veřejných SVČ dle platových tříd, dle krajů, 2024 ... 37
Graf 11 Vývoj počtu úvazků nepedagogických pracovníků ve veřejných SVČ, podíl dle financování ze státního rozpočtu ... 43
Graf 12 Vývoj celkového objemu finančních prostředků pro SVČ od roku 2019 do roku 2024 ... 57
Graf 13 Podíl a počet SVČ, která se zúčastnila mimořádného šetření 2024, dle zřizovatele ... 62
Graf 14 Podíl a počet SVČ, která se zúčastnila mimořádného šetření 2024, dle krajů ... 63
Graf 15 Změny financování z hlediska předvídatelnosti a stability – rozložení dle krajů ... 65
Graf 16 Změny financování z hlediska předvídatelnosti a stability – celkově ČR ... 66
Graf 17 Vliv změny financování na pracovní zátěž zaměstnanců, dle zřizovatele ... 70
Graf 18 Vliv změny financování na pracovní zátěž zaměstnanců, dle krajů ... 71
Graf 19 Vliv změny financování na fluktuaci zaměstnanců, dle zřizovatele ... 72
Graf 20 Vliv změny financování na fluktuaci zaměstnanců, dle krajů ... 73
Graf 21 Vliv změny financování na pracovní morálku zaměstnanců, dle zřizovatele ... 75
Graf 22 Vliv změny financování na pracovní morálku zaměstnanců, dle krajů ... 76
Graf 23 Vliv změny financování na denní provoz SVČ ... 79
Graf 24 Vliv změny financování na druhy činností (upřednostnění pravidelné), dle zřizovatele ... 81
Graf 25 Vliv změny financování na druhy činností (upřednostnění pravidelné), dle krajů ... 82
Graf 26 Vliv změny financování na druhy činností v SVČ, změna podílu činností ... 83
Graf 27 Způsob zjišťování zájmu účastníků o nabízené aktivity ... 84
Graf 28 Vliv změny financování na inkluzivní přístup, dle zřizovatele ... 85
Graf 29 Podíl bezbariérových budov SVČ ... 87
Graf 30 Podíl SVČ, které působí ve vyloučené lokalitě, dle krajů ... 88
Graf 31 Podíl SVČ, které v posledních 2 letech navýšily úplatu za zájmové útvary, dle krajů ... 90
Graf 32 Průměrná výše navýšení úplaty za zájmové vzdělávání v SVČ, dle krajů ... 91
Graf 33 Příčiny navýšení úplaty za zájmové vzdělávání ... 92
Graf 34 Vliv změny financování na aktivitu při náborů účastníků, dle zřizovatele ... 92
Graf 35 Vliv změny financování na aktivitu při náborů účastníků, dle krajů ... 93
Graf 36 Vnímání konkurence od jiných subjektů ... 95
Graf 37 Hodnocení materiálního vybavení SVČ ... 97
Graf 38 Hodnocení materiálního vybavení SVČ, dle zřizovatele ... 97
Graf 39 Hodnocení materiálního vybavení SVČ, dle krajů ... 98
Graf 40 Podíl SVČ, které mají danou kategorii specializovaného vybavení ... 99
Graf 41 Podíl SVČ, která mají daný typ specializovaných prostor/učeben ... 100
Graf 42 Podíl SVČ, které mají danou kategorii venkovních prostor ... 101

10. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CSVČ	Církevní středisko volného času
ČR	Česká republika
ČŠI	Česká školní inspekce
DDM	Dům dětí a mládeže
DPČ	Dohoda o pracovní činnosti
DPP	Dohoda o provedení práce
MAP	Místní akční plány
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NPI	Národní pedagogický institut
ONIV	Ostatní neinvestiční výdaje (na vzdělávání)
PPČ	Přímá pedagogická činnost
PVČ	Pedagog volného času
SP DDM	Sdružení pracovníků domů dětí a mládeže
RUD	Rozpočtové určení daní
SŠ	Střední škola
SVČ, STŘEDISKO	Středisko volného času
ŠVP	Školní vzdělávací plán
TSI ECEC	Technická podpora pro rozvoj systému péče a vzdělávání v raném věku
VOŠ	Vyšší odborná škola
ZŠ	Základní škola
ZUŠ	Základní umělecká škola